

*Academia de Științe
a Moldovei*

*Institutul Național de
Cercetări Economice*

*Ministerul Economiei
al Republicii Moldova*

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 15 (trim. III) 2014

ISSN 1857-3126

Chișinău

Această inițiativă este susținută de către proiectul „Sprijin pentru Republica Moldova în procesul de implementare ZLSAC”, finanțat de către Uniunea Europeană și implementat de către consorțiul condus de „European Profiles” S.A.

 europeanprofiles^{SA}

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Eugenia Lucașenco, Oleg Cara, Olga Timofei, Veronica Vragaleva, Viorica Popa, Victoria Clipa, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova

Această ediție a fost pregătită cu suportul acordat de proiectul „Sprijin pentru Republica Moldova în procesul de implementare ZLSAC”, finanțat de către Uniunea Europeană.

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodușă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

Publicația „Tendințe în Economia Moldovei” este o ediție trimestrială produsă cu asistența Delegației Comisiei Europene în Republica Moldova. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă punctul de vedere al Uniunii Europene.

© Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	11
Rezumatul ediției	13
Capitolul I. PRODUCȚIA	19
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	32
Capitolul III. FINANȚE	44
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	58
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	76
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	83
ANEXE STATISTICE	94

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Nicolae Timofti
Președintele Parlamentului	Igor Corman
Prim-ministru	Iurie Leancă
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați (Partidul Comuniștilor din Republica Moldova - 34, Partidul Liberal Democrat din Moldova - 31, Partidul Democrat din Moldova - 15, Partidul Liberal Reformator - 11, Deputați neafiliați - 10)
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 5 municipii (Chișinău, Bălți, Bender, Comrat, Tiraspol), UTA Găgăuzia, Unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului
Populația stabilă	3557,6 mii locuitori (la începutul anului 2014)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul III - 1 USD = 14,0539 MDL, 1 EUR = 18,6505 MDL)

ABREVIERI

ACECL	- Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	- Avantajul Comparativ Relevat
AGCS	- Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	- Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	- Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	- Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	- Preferințe Comerciale Autonome
APC	- Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	- Biroul Internațional al Muncii
BMA	- Biroul Migrație și Azil
BNM	- Banca Națională a Moldovei
BNP	- Bugetul Național Public
BNS	- Biroul Național de Statistică
BPA	- Bune practici agricole
BTC	- Bariere Tehnice în Comerț
CBN	- Certificatele Băncii Naționale
CE	- Comisia Europeană
CFA	- Consumul final al autorităților publice
CFP	- Consumul final al populației
CNPF	- Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	- Capital Normativ Total
CPE	- Coeficientul protecției efective
CSCI	- Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	- Comunitatea Statelor Independente
CT	- Contingent Tarifar
DPI	- Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	- Drepturi Speciale de Tragere
EAD	- Echivalent ad-valorem
FMI	- Fondul Monetar Internațional
INCE	- Institutul Național de Cercetări Economice
IHH	- Indicele Herfindahl-Hirschman
IMM	- Întreprinderi Mici și Mijlocii

IPC	- Indicele Prețurilor de Consum
IPP	- Indicele Prețului de Producție
IPPI	- Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	- Investiții Străine Directe
IVF	- Indicele Volumului Fizic
IVU	- Indicele Valorii Unitare
MAIA	- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	- Moldova Agroindbank
MDL	- Leu Moldovenesc
MF	- Ministerul Finanțelor
MSF	- Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	- Națiunea cea mai Favorizată
NEER	- Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	- Coeficientul Protecției Nominale
ODIMM	- Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	- Organizația Internațională a Migrației
OMC	- Organizația Mondială a Comerțului
OMS	- Organizație de Microfinanțare
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
PIB	- Produsul Intern Brut
RC	- Rata de concentrare
REER	- Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	- Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	- Tendințe în Economia Moldovei
TN	- Transnistria
TVA	- Taxa pe Valoare Adăugată
UE	- Uniunea Europeană
USD	- Dolar SUA
UTA	- Unitate teritorial-administrativă
VAB	- Valoare adăugată brută
VMS	- Valorile mobiliare de stat

TABELE

Tabelul 1.1. Evoluția producției industriale pe principalele genuri de activitate în ianuarie-septembrie 2014 (%).....	22
Tabelul 1.2. Activitatea de transportare a mărfurilor, pe moduri de transport în ianuarie-septembrie 2014 (%).....	28
Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2013 – octombrie 2014.....	40
Tabelul 3.1.1. Structura datoriei de stat pe valute, % din total datorie de stat.....	46
Tabelul 3.2.1. Evoluția activelor bancare după volum și structură, %.....	50
Tabelul 3.2.2. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %.....	56
Tabelul 4.1. Balanța de plăți – Contul curent (ianuarie-septembrie 2012-2014, prezentare sintetică).....	58
Tabelul 4.2. Evoluția comerțului exterior cu servicii în ianuarie-septembrie 2014.....	59
Tabelul 4.3. Balanța de plăți – Contul de capital și financiar (ianuarie-septembrie 2012-2014, prezentare sintetică).....	60
Tabelul 4.4. Indicatorii de eficiență ai comerțului exterior.....	63
Tabelul 4.5. Structura și evoluția exporturilor pe grupe de produse în ianuarie-septembrie 2014.....	64
Tabelul 4.6. Structura exporturilor în ianuarie-septembrie 2010-2014.....	66
Tabelul 4.7. Structura și evoluția importurilor pe grupe de produse în ianuarie-septembrie 2014.....	68
Tabelul 4.8. Tendințe de dezvoltare ale principalilor parteneri economici ai Republicii Moldova (% , f.p.s.a.p.).....	74
Tabelul 5.1. Structura sectorului IMM în 2006-2013, %.....	76
Tabelul 5.2. Indicii numărului de întreprinderi în 2006-2013, în % față de anul precedent....	77
Tabelul 5.3. Numărul IMM-urilor la 1000 locuitori (potrivit datelor BNS).....	77
Tabelul 5.4. Indicele numărului mediu de salariați în a.2006-2013, în raport cu anul precedent.....	78
Tabelul 5.5. Indicele veniturilor din vânzări în a.2007-2013, în raport cu anul precedent.....	79
Tabelul 5.6. Evoluția profitului (+)/ pierderii (-) până la impozitare în a.2006-2013, mil lei.....	80
Tabelul 5.7. Suma profitului (+)/ pierderii (-) până la impozitare ale IMM în anul 2013 pe forme de proprietate, mil. lei.....	80
Tabelul 5.8. Numărul de salariați la 1 întreprindere în R. Moldova în anii 2006-2013, pers.	81
Tabelul 5.9. Rezultatele per salariat la întreprinderile mari și IMM.....	81
Tabelul 5.10. Indicatorii specifici la 1 întreprindere în a.2012-2013.....	81
Tabelul 5.11. Date privind profitul (pierderea) netă a organizațiilor din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-iunie 2014.....	82
Tabelul 6.1. Procesele demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2014, mii pers.....	83
Tabelul 6.2. Câștigul salarial mediu nominal brut pe activități economice în ianuarie-septembrie 2014, MDL.....	87
Tabelul 6.3. Minimul de existență a populației în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a Nistrului în ianuarie-septembrie 2014.....	92

FIGURI

Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%)	19
Figura 1.2. Contribuția componentelor pe categorii de resurse la formarea PIB în ianuarie-septembrie 2014 și la creșterea acestuia față de ianuarie-septembrie 2013 (%)	20
Figura 1.3. Contribuția componentelor pe categorii de utilizări la formarea PIB în ianuarie-septembrie 2014 și la creșterea acestuia față de ianuarie-septembrie 2013 (%)	21
Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%).....	22
Figura 1.5. Indicii infraanuali ai volumului producției industriale în septembrie 2012 – septembrie 2014 (%).....	23
Figura 1.6. Structura și evoluția producției industriale în profil pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2014 (%).....	24
Figura 1.7. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%) ...	24
Figura 1.8. Evoluția volumului investițiilor în active materiale pe termen lung în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%).....	25
Figura 1.9. Structura investițiilor în active materiale pe termen lung pe forme de proprietate în ianuarie-septembrie 2013 și 2014 (%)	26
Figura 1.10. Evoluția lunară a volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul în ianuarie-septembrie 2014 (%).....	27
Figura 1.11. Numărul turiștilor cazați în structurile de cazare turistică colective în ianuarie-septembrie 2008-2014 (mii persoane).....	29
Figura 1.12. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%).....	30
Figura 1.13. Evoluția volumului investițiilor în mijloace fixe în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%).....	31
Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere al IPC și a componentelor sale, %	32
Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %.....	33
Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere al prețurilor producției industriale și al componentelor sale, %.....	34
Figura 2.1.4. Evoluția prețurilor în construcții, % (f.p.s.a.p.)	34
Figura 2.1.5. Evoluția prețurilor produselor agricole, % (f.p.s.a.p.)	35
Figura 2.1.6. Evoluția prețurilor la combustibil, % (f.p.s.a.p.)	35
Figura 2.1.7. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO.....	36
Figura 2.1.8. Ritmul anual de creștere al IPC și a componentelor sale în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %.....	37
Figura 2.1.9. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al PRB comparativ cu USD și EURO.....	37
Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei, în perioada 2012-2014.....	38
Figura 2.2.2. Instrumentele politicii monetare, mil. MDL	39
Figura 2.2.3. Evoluția volumului rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în principalele valute străine la BNM	39
Figura 2.2.4. Evoluția agregatelor monetare și a bazei monetare, mil. MDL	41
Figura 2.2.5. Structura masei monetare M3	42

Figura 2.2.6. Evoluția agregatelor monetare în regiunea din partea stânga a râului Nistru, mil. ruble	42
Figura 3.1.1. Structura veniturilor Bugetului public național în primele nouă luni ale anului 2014	44
Figura 3.1.2. Structura veniturilor fiscale în primele nouă luni ale anilor 2013 și 2014, mil. MDL	45
Figura 3.1.3. Volumul cheltuielilor realizate din BPN în 9 luni ale anilor 2013 și 2014, mil. MDL	45
Figura 3.1.4. Structura datoriei de stat externe la 30.09.2013, 31.12.2013 și 30.09.2014, mil. MDL	47
Figura 3.1.5. Structura datoriei de stat interne la 30.09.2013, 31.12.2013 și 30.09.2014, mil. MDL	48
Figura 3.1.6. Structura veniturilor transnistrene în 9 luni ale anului 2014 comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013, mil. MDL	49
Figura 3.2.1. Ritmul anual de creștere al creditelor și depozitelor bancare, %	50
Figura 3.2.2. Ponderea creditelor neperformante pe sector bancar la data de 31.12.2013 și 30.09.2014, %	51
Figura 3.2.3. Structura portofoliului de credite pe ramuri, la 30.09.2014, %	51
Figura 3.2.4. Structura depozitelor sectorului bancar, mil. MDL, în perioada 2013-2014	52
Figura 3.2.5. Evoluția marjei bancare*, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite în MDL, %	53
Figura 3.2.6. Evoluția marjei bancare*, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite în valută străină, %	53
Figura 3.2.7. Media suficienței capitalului ponderat la risc pe sector bancar, %	54
Figura 3.2.8. Evoluția profitabilității și rentabilități băncilor comerciale la data de 30.09.2014	55
Figura 3.2.9. Indicatori de lichiditate ai sectorului bancar, %	55
Figura 3.2.10. Ritmul anual de creștere a activelor, depozitelor și creditelor bancare în regiunea Transnistriană, %	57
Figura 4.1. Evoluția influxului de remiteri în anii 2011-2014	61
Figura 4.2. Influxul net de ISD în economia Republicii Moldova în anii 2011-2014	62
Figura 4.3. Evoluția lunară a comerțului exterior, %, f.p.s.a.p.	62
Figura 4.4. Evoluția exporturilor pe principalele categorii de produse, mil. USD (axa stângă), % (axa dreaptă)	65
Figura 4.5. Contribuția principalelor grupe de parteneri economici la modificarea exporturilor, %	66
Figura 4.6. Contribuția principalelor grupe de parteneri economici la sporirea importurilor, %	69
Figura 4.7. Evoluția balanței comerciale cu bunuri, 2012-2014	69
Figura 4.8. Deficitul comercial pe categorii de produse, trimestrul III, 2012-2014	70
Figura 4.9. Evoluția lunară a comerțului exterior al Regiunii din partea stângă a râului Nistru, % (f.p.s.a.p.)	70
Figura 4.10. Evoluția comerțului exterior al Regiunii din partea stângă a râului Nistru, mil. USD (f.p.s.a.p.)	71
Figura 4.11. Rata anuală de creștere a prețurilor mondiale la produsele agroalimentare, % (f.p.s.a.p.)	73
Figura 4.12. Cotația țițeiului pe piețele internaționale, USD/baril	73
Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi în 2006-2013, mii unități	76
Figura 5.2. Evoluția numărului mediu de salariați în a.2006-2013, mii pers.	78
Figura 5.3. Ponderea IMM-urilor în PIB în anii 2006-2012, %	79

Figura 5.4. Evoluția cifrei de afaceri a întreprinderilor, modificare procentuală față de anul anterior, 2007-2013, (+/-%).....	79
Figura 6.1. Distribuția cetățenilor străini după scopul sosirii în RM în ianuarie-septembrie 2014, %.....	84
Figura 6.2. Tendințele principale ale pieței forței de muncă RM în ianuarie-septembrie 2014, %.....	85
Figura 6.3. Distribuția populației ocupate după activitățile economiei naționale în T. III 2014, %.....	85

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Al treilea trimestru al anului 2014 a fost marcat de un șir de evenimente atât pe plan politic, cât și economic și social.

2 iulie

La 2 iulie, 2014, Parlamentul Republicii Moldova a ratificat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, 59 de deputați votând în favoarea ratificării acestuia. În luna august a fost publicat în Jurnalul Oficial al UE.

3 iulie

DI Andrian Candu a fost învestit în funcția de ministru al Economiei, ocupând simultan, și funcția de viceprim-ministru.

10 iulie

Prim-ministrul Republicii Moldova, DI Iurie Leancă a avut o întrevedere cu Cancelarul Germaniei, Dna Angela Merkel. Au fost discutate reformele în desfășurare din Republica Moldova, perspectivele de integrare europeană, precum și unele aspecte ale problemei transnistrene. Angela Merkel a reiterat sprijinul acordat Republicii Moldova în procesul de integrare europeană și a salutat ratificarea Acordului de Asociere de către Parlamentul de la Chișinău, menționând că urmează ca prevederile acestuia să fie aplicate mai ales în domeniul justiției.

17 iulie

Parlamentul Republicii Moldova a adoptat noul Cod al Educației. Documentul a fost votat în lectura a doua și cea finală cu 55 de voturi pentru. Codul educației urmărește trei scopuri principale. Primul se referă la accesul pentru toți la studii, al doilea este îmbunătățirea calității învățământului și al treilea se referă la creșterea gradului de relevanță. Noile elemente prezente în cod sunt: drepturi și garanții sociale pentru cadrele didactice, consolidarea autonomiei instituțiilor de învățământ, schimbarea sistemului de notare în învățământul primar, creșterea duratei învățământului obligatoriu până la vârsta de 18 ani, etc.

21 iulie

Federația Rusă a interzis importul de fructe din Republica Moldova: mere, pere, gutui, caise, cireșe, piersici, nectarine, prune și porumbar. Potrivit Rosselkhoznadzor, instituția rusă de control sanitar-veterinar, motivul deciziei au constituit mai multe încălcări ai normelor internaționale și ruse cu privire la livrările de produse vegetale moldovenești pe piața rusă.

1 august

Prim-ministrul Federației Ruse a semnat un decret care specifică introducerea taxelor vamale pentru importul de vinuri și produse agricole din Republica Moldova. Taxele vor fi aplicate pentru mai multe produse alimentare: grâu, carne, zahăr, legume, precum și băuturi alcoolice.

Conform decretului respectiv, mărimea taxelor va fi egalată cu cele prevăzute pentru țările care nu fac parte din Uniunea Vamală.

26 august

Banca Mondială va oferi producătorilor agricoli din sectorul horticola granturi în valoare de 17,8 mil. MDL. Potrivit ministrului Agriculturii, Vasile Bumacov, cu ajutorul resurselor financiare oferite, dar și a investițiilor proprii de 27,4 mil. MDL, cele cinci grupuri de producători vor procura frigidere pentru păstrarea fructelor și legumelor, linii de spălare și calibrare a fructelor, linii de sortare și împachetare.

1 septembrie

Miniștrii de Externe din UE au participat la cea de-a 9-a Reuniune a Grupului pentru Acțiunea Europeană a Republicii Moldova în Chișinău. La eveniment au participat miniștrii de externe și secretari de stat din cadrul MAE ale statelor membre UE, precum și comisarul european pentru extindere și politică de vecinătate, Stefan Füle. Subiectul principal al discuțiilor l-a constituit agenda europeană a Republicii Moldova, în special punerea în aplicare provizorie a Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

3 septembrie

Guvernul Republicii Moldova a aprobat Regulamentul privind modul de acordare a sprijinului financiar producătorilor de fructe și legume. Regulamentul stabilește cerințele față de persoanele care pot solicita acordarea sprijinului financiar, categoriile de produse pentru care se acordă susținere și procedura de repartizare a resurselor financiare. Potrivit acestui document, statul va oferi compensații pentru comercializarea prunelor și a merelor (soiuri de vară). Volumul de producție pentru care se va acorda ajutorul financiar constituie cca 100 mii de tone, dintre care 60 de mii de tone de mere, 40 mii de tone de prune. Pentru compensarea pierderilor suportate de agricultori, statul va acorda câte 1,5 MDL pentru fiecare kilogram de mere comercializat, la prune – 1,2 MDL per kilogram. Suma totală alocată de Guvern în acest scop este de 146 mil. MDL.

11 septembrie

Ministrul Economiei, DI Andrian Candu și omologul său din Turcia DI Nihat Zeybekci au semnat Acordul de Liber Schimb, care va contribui la dezvoltarea relațiilor economice ale celor două țări. Se preconizează că acordul respectiv va aduce beneficii mari, inclusiv pentru Republica Moldova, care acoperă 9.000 de tipuri de mărfuri și elimină bariere administrative, care sunt în calea comerțului bilateral. La data intrării în vigoare a Acordului toate taxele vamale de import, precum și orice taxe cu efect echivalent aplicate produselor industriale vor fi anulate, cu excepția unor mărfuri industriale originare din Turcia, precum încălțăminte, mobilier, produse din plastic ș.a., pentru care Republica Moldova a solicitat instituirea unor perioade de tranziție de la 3 la 7 ani. Pentru produsele agricole, Acordul prevede acordarea concesiilor reciproce de către ambele părți. Astfel, au fost negociate contingente tarifare pentru produsele de interes sporit, inclusiv pentru anumite perioade ale anului (off-season), în limita cărora va avea loc reducerea în proporție de 100% a taxei vamale în regimul clauzei națiunii celei mai favorizate (MFN).

24 - 25 septembrie

Președintele Republicii Belarus, Alexandr Lukașenko, a efectuat o vizită în Republica Moldova. DI Lukașenko a avut o întrevedere cu șeful statului, Nicolae Timofti, premierul Iurie Leancă și președintele Parlamentului Igor Corman. Discuțiile s-au axat pe relațiile bilaterale și schimburile comerciale dintre cele două țări. De asemenea, cu ocazia acestei vizite, au fost semnate un șir de acorduri de colaborare bilaterale: Declarația comună a președintelui Republicii Moldova și președintelui Republicii Belarus; Planul de consultări între Ministerele de Externe ale celor două state pentru anii 2015-2017; Tratatul interstatal cu privire la transferul persoanelor condamnate; Lista mărfurilor livrate de către întreprinderi în cadrul cooperării de producere; Acordul de colaborare între Camerele de Comerț și Industrie ale celor două state; Planul de acțiuni pentru anii 2015-2016 de cooperare între Primăria municipiului Chișinău și Primăria orașului Minsk.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Evoluția în ascensiune a sectorului real al economiei naționale în ianuarie-septembrie 2014 a fost marcată de creșterea producției în majoritatea sectoarelor economice. Conform statisticilor oficiale, produsul intern brut (PIB) a înregistrat 81 722 milioane lei, sporind cu 4,7% față de perioada respectivă a anului 2013 și cu circa 1/4 – față de cea a anului pre-criză, 2008.

Este remarcabilă creșterea în continuare a ritmurilor PIB – de la 103,6% în trimestrul I 2014 f.p.s.a.p. și 104,2% în trimestrul II, până la 105,9% în trimestrul III. Ritmul sporit al PIB în trimestrul III a fost generat, în special, de creșterea activității de producere a serviciilor, îndeosebi în construcții, comerț, tranzacții imobiliare și servicii prestate întreprinderilor.

Sub aspectul utilizării, contribuția principală la creșterea PIB a fost marcată de creșterea consumului final al gospodăriilor populației – cu 2,3%, stimulând creșterea PIB cu 2,2%. Contribuție importantă la majorarea PIB i-a revenit și activității comerțului internațional. Extinderea în ianuarie – septembrie 2014 a volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 3,2%, și reducerea concomitentă a importurilor cu 0,3% a determinat sporirea PIB cu 1,6%.

În ianuarie-septembrie 2014, comparativ cu perioada corespunzătoare a anului 2013, producția industrială a înregistrat o creștere de 4,7%, susținută de industria prelucrătoare (+6,3%) și cea extractivă (+3,9%). Totuși, producția industrială realizată în perioada analizată, rămâne a fi sub nivelul perioadei respective a anului pre-criză, 2008 (cu 3,2%).

Producția agricolă a marcat o creștere de 8,6% f.p.s.a.p., fiind generată de majorarea volumului producției vegetale cu 12,4 la sută și a celei animale cu 2,5 la sută.

În ianuarie-septembrie 2014, evoluție în ascensiune au marcat și întreprinderile din sectorul de comerț cu amănuntul și de prestare a serviciilor de piață populației, volumul cifrei de afacere a cărora a crescut (în termeni reali), respectiv, cu 4,4% și cu 7,5% comparativ cu perioada respectivă a anului 2013.

Pe fundalul evoluției temperate a comerțului exterior de mărfuri și a implicațiilor cauzate de tensiunile geopolitice din est, a fost marcată descreșterea activității de transport reprezentată prin parcursul mărfurilor, care în perioada analizată s-a redus cu 5,2% la sută.

În domeniul activității turistice în ianuarie-septembrie 2014 au fost marcate evoluții pozitive privind turismul emițător și cel intern, aflusul turiștilor moldoveni deplasați peste hotare prin intermediul agențiilor de turism și tur operatorilor fiind în creștere cu 14,3%, iar a celor participanți la turismul intern – de peste 1,3 ori. Concomitent, a fost marcată contractarea turismului receptor. Astfel, aflusul turiștilor străini, care au beneficiat de servicii turistice din țară s-a redus cu 5,5% f.p.s.a.p., iar numărul total al turiștilor nerezidenți cazați în structurile de cazare turistică colective s-a micșorat cu 6,4%.

Prețuri, rate de schimb și politica monetară

În perioada ianuarie-septembrie 2014 indicele prețurilor de consum a înregistrat o tendință de creștere moderată. În primele nouă luni ale anului creșterea IPC a constituit 5,2%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7%, produse nealimentare – 5,3%, servicii – 2,7%. A crescut și indicele inflației de bază, care a constituit 5,3% f.a.p.a.p., avansând față de nivelul atins pentru aceeași perioadă a anului 2013 cu 1,1 p.p.

În trimestrul III al anului rata anuală a inflației a constituit 5,1%, ceea ce constituie o creștere de 1,1p.p., comparativ cu nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent, iar ritmul anual de creștere al inflației de bază a reprezentat 5,5%, fiind cu 1,1p.p. superior celui din perioada similară a anului 2013. Sporirea ritmului de creștere a prețurilor în această perioadă a fost determinată în special de procesele de depreciere a monedei naționale față de principalele valute de referință.

În trimestrul III, 2014 au cunoscut creșteri neuniforme și alți indici de preț:

- ✓ prețurile producției industriale au accelerat cu 3,3 p.p. în comparație cu ritmul de creștere în perioada similară a anului precedent, acesta atingând nivelul de 6,4%. Cele mai mari majorări de preț în industria prelucrătoare, pentru perioada respectivă, au fost înregistrate pentru activitățile de fabricare a produselor din tutun, de prelucrare și conservare a fructelor și legumelor, de fabricare de mașini, utilaje și echipamente;
- ✓ în sectorul construcțiilor ritmul de creștere al prețurilor s-a redus cu 0,4 p.p., comparativ cu perioada similară a anului precedent, și a constituit 8,2%. Cele mai mari creșteri de prețuri în construcții au fost înregistrate în transport, comerț și alimentație publică, construcția obiectelor de menire social-culturală și construcția de locuințe;
- ✓ în sectorul agrar ritmul de creștere a prețurile producătorului la produsele agricole a crescut cu 29 p.p., comparativ cu perioada similară a anului precedent, și a constituit 2,6%. Cele mai mari majorări de prețuri, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013, s-au înregistrat la următoarele produse: porcine (în masă vie), floarea soarelui, ouă alimentare, grâu și lapte.
- ✓ ritmului anual de creștere al prețurilor la combustibili s-a menținut nivelul valorilor înregistrate pentru perioada similară a anului precedent de 5,5%. Reieșind din conjunctura pieței internaționale a petrolului în lunile ce urmează se prevede o scădere a prețurilor la combustibili.

În primele nouă luni ale anului 2014 a fost înregistrată deprecierea valorii monedei naționale față de moneda unică europeană cu 13,4% și față de dolarul SUA cu 10,5%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cursul mediu de schimb în această perioadă a fost de 18,6 MDL/EUR și 13,7 MDL/USD.

În trimestrul III, 2014, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 18,7 MDL/EUR și 14,1 MDL/USD, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 10,3% față de moneda unică europeană și cu 10,0% față de dolarul SUA.

În perioada ianuarie-septembrie 2014, BNM, în vederea asigurării realizării obiectivului de menținere a ratei inflației la un nivel redus și ținând cont de conjunctura economică a țării a promovat o politică monetară relaxată, menținând ratele de politică monetară la nivelul atins în a doua jumătate a anului precedent.

Volumul masei monetare în primele nouă luni ale anului 2014, a avut o evoluție volatilă: a descrescut ușor în primul trimestru, reluându-și evoluția ascendentă în următoarele perioade. În trimestrul III 2014, comparativ cu datele de la sfârșitul primului semestru al anului 2014, majoritatea indicatorilor monetari au înregistrat o diminuare ușoară, cu excepția agregatului monetar M3, însă comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a componentelor masei monetare a fost în creștere. La data de 30.09.2014, comparativ cu datele înregistrate la 30.09.2013, agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 13,6% și s-a cifrat la 65,2 mld. MDL.

În vederea menținerii ratei inflației la nivelul stabilit, în trimestrul III 2014, BNM și-a intensificat intervenția pe piața valutară și a efectuat vânzări la vedere de valută contra lei moldovenești prin intermediul operațiunilor SPOT în volum de 80 mil. USD. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013, în trimestrul III al anului curent volumul vânzărilor de valută a scăzut cu 56,2%.

Finanțe publice

În ansamblu, pe parcursul primelor nouă luni ale anului, se constată o neîncasare a veniturilor la buget care se datorează neîndeplinirii planului la câteva compartimente strategice (impozitul pe venitul persoanelor fizice, prime pentru asigurările obligatorii de asistență medicală, accize etc.). Astfel, se reliefează o scădere a încasărilor din veniturile aferente salariilor, în special pe compartimentul social (impozit pe venit și prime). Este de menționat că la compartimentul contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, unde în semestrul I al anului s-a înregistrat valoarea de 98,6%, la 30 septembrie 2014 s-a atestat o supraîndeplinire de 100,2%. Totodată, se observă o menținere a tendinței menționate în ediția anterioară și anume de creștere a decalajului dintre venitul planificat și cel încasat de la darea în locațiune a bunurilor de către persoanele fizice. De asemenea, s-a menținut tendința de diminuare a ritmului de creștere a încasărilor înregistrate de Serviciul Vamal din TVA și accize, în mare parte, din cauza situației geopolitice din zonă, în același timp, majorându-se valorile TVA restituite din buget.

În ceea ce ține de cheltuielile publice, drept tendință generală, se observă o creștere a cheltuielilor de ordin social (cu 11,7% comparativ cu anul precedent – în mare parte, din contul cheltuielilor de ocrotire a sănătății), a cheltuielilor de ordin economic (cu 36,4% comparativ cu anul precedent – în mare parte, din contul cheltuielilor cu privire la agricultură, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor) și a cheltuielilor privind protecția mediului înconjurător și hidrometeorologie (cu 61,8% comparativ cu anul precedent).

Sectorul bancar

În primele nouă luni ale anului 2014 indicatorii ce caracterizează sectorul bancar din Republica Moldova au cunoscut o dinamică contradictorie. La sfârșitul lunii septembrie 2014, comparativ cu sfârșitul lunii decembrie 2013, s-au înregistrat următoarele evoluții la principalii indicatori ai sectorului bancar:

- ✓ Majorarea activelor bancare cu 8%, până la 82113,9 mil. MDL;
- ✓ Creșterea soldului creditelor bancare cu 12%, până la 47288 mil. MDL;
- ✓ Avansarea soldului depozitelor bancare cu 11,5%, până la 57845,1 mil. MDL;
- ✓ Creșterea creditelor neperformante în valori absolute cu 19% până la 5801,4 mil. MDL;
- ✓ Scăderea ratei medii a dobânzii la credite în monedă națională, de la 12,29% în ianuarie 2014 până la 10,97% în luna septembrie 2014;
- ✓ Scăderea ratei medii a dobânzii la credite în monedă străină, de la 7,83% în ianuarie 2014, până la 7,61% în septembrie 2014, sau cu 0,22 p.p.;
- ✓ Scăderea marjei bancare la operațiunile în monedă națională, de la 6,69% în decembrie 2013, până la 5,16% în septembrie 2014, sau cu 1,53 p.p.;
- ✓ Scăderea marjei bancare la operațiunile în valută străină cu 0,9 p.p., până la 3,43% în septembrie 2014.

Banca Comercială „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A. a înregistrat rezultate financiare negative în primele nouă luni ale anului 2014 de 1149,8 mil. MDL. Iar instituția financiară BC ”Banca Socială” S.A. nu a menținut nivelul reglementat de 16%, înregistrând o suficiență a capitalului ponderat de risc – 15,05% la 30.09.2014. Tot în această perioadă, Banca Comercială „EuroCreditBank” S.A. nu a dispus de un capital bancar de gradul I corespunzător capitalului minim necesar de 200 mil. MDL.

Sectorul extern

Perioada primelor trei trimestre ale acestui an a fost marcată de o serie de evenimente ce au avut efecte contradictorii asupra evoluției exporturilor moldovenești. Condițiile climatice bune ne-a permis să asigurăm creșterea volumului de bunuri agroalimentare exportate. Totodată, factorul extern a avut un rol hotărâtor în determinarea dinamicii acestora și a sumelor valutare încasate din export.

În primele trei trimestre ale anului valoarea exportului a fost în scădere cu 0,2% f.p.s.a.p, constituind circa 1,7 mild. USD. Determinant în acest sens a fost scăderea în trimestrul III a valorii exporturilor cu 6,5%, inclusiv a volumului livrat cu 2% și a valorii unitare la export cu 5%.

Seria de embargouri impuse de Federația Rusă importului unor produse agroalimentare din Republica Moldova, cu un grad înalt de concentrare pe piața rusească – merele, strugurii, prunele etc., pe fundalul restricțiilor impuse anterior la importul de vinuri și a scăderii generale a prețurilor internaționale la produsele agroalimentare au influențat negativ exporturile.

În ianuarie-septembrie 2014, exporturile către Federația Rusă au fost în scădere cu 29,2%, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Tensiunile economice și politico-militare din Ucraina au fost exprimate într-o scădere a livrărilor de bunuri către această piață cu 16,3% în perioada dată. Aceste evoluții au determinat modificarea structurii exporturilor, sporind ponderea livrărilor către UE din contul reducerii cotei țărilor CSI.

Factorii care ne-au permis în anul precedent sporirea volumelor livrate de deșeuri de fontă și oțel către alte state, preponderent către Turcia în anul acesta s-au epuizat, asigurând o scădere a exportului către această destinație.

Pe partea cealaltă a balanței însă, un efect compensator l-a avut creșterea susținută a livrărilor de produse agroalimentare, pe care țara le produce în cantități mari, iar gradul de concentrare geografică a exportului acestora este mai mic, fiind vorba, cu precădere, de cereale și semințele oleaginoase. La fel, un catalizator în acest sens a servit creșterea exporturilor către UE, atât a produselor manufacturate din industria ușoară cât și ale industriei agroalimentare. Inițierea implementării cu titlu provizoriu a AA și ALSAC, a dat un nou suflu autorităților locale și producătorilor autohtoni pentru a majora livrările de produse cu acces limitat către aceste piețe.

Importurile de bunuri au continuat să se reducă și în trimestrul trei atât sub aspect valoric cât și cantitativ, limitând ieșirile de valută din țară, factor ce ar trebui să influențeze pozitiv nu numai asupra deficitului contului curent, dar și asupra evoluției cursului monedei naționale față de principalele valute de referință, amortizând parțial efectele temperării intrărilor de valută în țară.

Mediul de afaceri

În anul 2013, BNS a avut la evidență 52,2 mii agenți economici, marea majoritate a căroră constituie sectorul IMM (97,5%). Ca și în anii precedenți, în 2013 s-a menținut tendința durabilă pozitivă de creștere a numărului de IMM-uri, care raportează la BNS (50,9 mii unități în a. 2013, în comparație cu 49,4 mii unități în a. 2012).

În a. 2013 în cadrul IMM-urilor erau înregistrați 56,9% din numărul total de salariați ai economiei naționale sau cu 0,9 p.p. mai puțin față de anul precedent. În perioada anilor 2008-2011 numărul total de salariați la toate întreprinderile din RM, inclusiv în cadrul IMM-urilor luate la evidență de organele statistice anual, s-a redus. Însă, în a.2012 și a.2013 s-a înregistrat o ușoară creștere a numărului de salariați în comparație cu 2011, respectiv 2012. Astfel, în 2013 la întreprinderile de toate dimensiunile s-a majorat numărul de salariați cu 5,3 mii persoane. Această creștere însă se datorează întreprinderilor mari, sectorul IMM în 2013 înregistrând o diminuare a numărului de salariați față de perioada precedentă (-1,8 mii persoane).

În 2010-2013 veniturile din vânzări în cadrul IMM-urilor au înregistrat o tendință de creștere după declinul din 2009. Concomitent, în 2013 rata anuală de creștere în sectorul IMM este relativ mai mare (105,9%) decât în anul precedent, când valoarea acesteia a constituit 101,6%.

Sectorul social

Situația demografică. Una dintre tendințele demografice ce a caracterizat T. III 2014 a fost creșterea natalității cu ritmuri superioare creșterii mortalității, fapt ce a condiționat sporul natural pozitiv al populației. În ianuarie-septembrie 2014, numărul născuților-vii total pe țară a constituit 29068 pers., potrivit BNS al RM, fiind în creștere nesemnificativă – 3,9% comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Rata natalității a constituit 10,9 născuți-vii la 1000 locuitori. Numărul celor decedați a constituit 28932 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o creștere de 3,7%, comparativ cu anul trecut. Rata mortalității a constituit 10,9 decedați la 1000 locuitori. Sporul natural a constituit 136 pers. Numărul copiilor decedați cu vârsta mai mică de 1 an a constituit 280 pers., fiind în descreștere cu 13 cazuri comparativ cu perioada similară anului precedent. Rata mortalității infantile, constituind 9,6 decedați în vârstă sub un an la 1000 născuți-vii. Numărul căsătoriilor total pe republică a constituit 19319, fiind în creștere cu 7,1% față de perioada similară a anului precedent. Rata nupțialității a constituit 7,3 căsătorii la 1000 locuitori. Numărul divorțurilor total pe țară constituie 8141, fiind în creștere de 4,5% față de perioada similară a anului trecut. Rata divorțialității a alcătuit 3,1 divorțuri la 1000 locuitori.

Migrarea populației. În ianuarie-septembrie 2014, potrivit Ministerului Afacerilor Interne, permis de ședere (permanentă și temporară) au primit 2367 cetățeni străini și 277 repatriați. În structura imigranților după scopul sosirii au dominat cei imigrați la muncă – 42,8%, de familie – 36,4%, cetățeni imigrați la studii – 3,7%, din alte cauze – 17,2%. Numărul persoanelor declarate de către gospodăria plecate în alte țări la lucru sau în căutare de lucru a fost conform estimărilor BNS, de circa 349,8 mii pers. față de 364,2 mii în 2013. Din numărul celor declarați plecați, bărbați au fost 64,2%. Ponderea persoanelor plecate din localitățile rurale a fost de circa 72,8%.

Piața forței de muncă. Una dintre tendințele pieței forței de muncă ce a caracterizat primele trei trimestre ale anului a fost creșterea numărului populației economic activă, în timp ce numărul populației inactivă a fost în descreștere. În același timp, în trimestrul III populația economic activă a fost în descreștere cu 0,7% (8,6 mii) față de T. III 2013, constituind 1319,6 mii pers. În structura populației active a sporit ponderea populației ocupate de la 96,1% la 96,7%, iar ponderea șomerilor s-a micșorat de la 3,9% la 3,3%. Disparități importante pe sexe și medii în cadrul persoanelor economic active nu s-au înregistrat: ponderea bărbaților (51,2%) a depășit puțin ponderea femeilor (48,8%), iar ponderea persoanelor economic active din mediul rural a fost mai mare față de cea a populației active din mediul urban: respectiv 56,4% și 43,6%. Rata de activitate a populației de 15 ani și peste a constituit 44,2%, fiind în descreștere față de valoarea trimestrului respectiv al anului precedent (44,5%). Populația ocupată a constituit 1275,7 mii pers., fiind practic la nivelul anului precedent (-0,1% față de T. III 2013). Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a fost de 42,7%, înregistrând aceeași valoare ca și în T. III 2013. Conform distribuției după activitățile din economia națională se constată că în sectorul agricol au activat 432,1 mii persoane (33,9% din totalul persoanelor ocupate). Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii a fost de 43,9 mii, cu 7,5 mii mai mic față de T. III 2013. Rata șomajului la nivel de țară a înregistrat valoarea de 3,3%, fiind în descreștere față de T. III 2013 (3,9%).

Remunerarea muncii. În ianuarie-septembrie, în sfera remunerării muncii au avut loc evoluții relativ stabile. În primul trimestru, în luna februarie a avut loc reducerea salariilor față de luna ianuarie, fapt ce se poate explica prin achitarea premiilor anuale în ianuarie (Hotărâre Guvernului Nr. 180 din 11.03.2013 cu privire la plata premiului anual personalului din unitățile bugetare). Totodată, începând cu februarie până la sfârșitul perioadei se observă o tendință stabilă de creștere a salariilor. În luna septembrie 2014, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 4267,7 MDL, înregistrând o creștere cu 13,5% față de luna septembrie 2013. În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit 3595,8 MDL (+12,0% față de septembrie 2013). În sectorul economic (real) câștigul salarial a înregistrat 4540,1 MDL (+14,1% față de septembrie 2013). Indicele câștigului salarial real pentru luna septembrie 2014 față de luna septembrie 2013 a fost de 108,3%.

Veniturile disponibile ale populației în medie pe o persoană pe lună în T. III 2014 au constituit 1787,4 MDL, fiind în creștere cu 1,8% atât față de aceeași perioadă a anului 2013 cât și față de trimestrul precedent. Totodată, în condițiile unei inflații anuale de 5,1% în trimestrul trei, în termeni reali veniturile populației în această perioadă au fost în descreștere cu 3,1% f.p.s.a.p.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în T. III 2014 au constituit în medie pe o persoană 1831,8 MDL, fiind în descreștere față de aceeași perioadă a anului precedent cu 3,0%. În termeni reali populația a cheltuit în medie cu 7,7% mai puțin comparativ cu T. III 2013. Comparativ cu T. II anul curent se atestă o creștere a cheltuielilor de consum în prețuri curente cu 1,3%. Descreșterea cheltuielilor de consum per ansamblu a fost determinată preponderent de reducerea cheltuielilor populației din mediul urban.

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2014 a constituit 664,7 mii pers. sau cu 8,3 mii pers. mai mult comparativ cu 1 octombrie 2013. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare stabilite a constituit 1089,2 MDL, fiind în creștere cu 6,7% față de 1 octombrie 2013. În structura pensionarilor cea mai mare pondere o dețin pensionarii pentru limita de vârstă 75,8%, urmată de categoria de pensionari cu dizabilități și de urmaș, respectiv cu 20,1% și 2,3%, alte categorii – 1,8%. Circa 56 mii. pers. beneficiază de alocații sociale, cea mai mare categorie de beneficiari fiind persoanele cu dizabilități din copilărie (48,5%). În ianuarie-octombrie 2014, 70,0 mii pers. au beneficiat de indemnizații pentru îngrijirea copiilor, din care 51,1% sunt persoane asigurate.

Ocrotirea sănătății. Morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-septembrie 2014, conform datelor preliminare ale Ministerului Sănătății, se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin hepatite virale, infecțiilor intestinale acute, pediculoză. În această perioadă au fost înregistrate mai puține cazuri de varicelă, infecții acute ale căilor respiratorii cu localizării multiple, cazuri de gripă, parotidită epidemică ș.a.

Infrațiuni. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2014 s-au înregistrat 30,3 mii infrațiuni sau cu 11,0% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 85,2 infrațiuni înregistrate în această perioadă. Cel mai mare nivel de infracționalitate a fost înregistrat în municipiile Chișinău – și Bălți, iar cel mai redus nivel în raionul Râșcani – 46,1 infrațiuni la 10 mii locuitori. În ianuarie-septembrie 2014 au fost înregistrate cu 69,6% mai multe infrațiuni contra familiei și minorilor, în special a cazurilor de violență în familie 77,3%. La fel, au fost înregistrate mai multe infrațiuni economice – 28,5%, în domeniul securității și a ordinii publice – 12,6%, sănătății publice și conviețuirii sociale – 14,9%, privind viața sexuală – 9,2%, contra patrimoniului – 6,8%. Predominante în structura infracțiunilor rămân a fi furturile, cu o pondere de 39% din total infracțiuni. În același timp, în această perioadă au fost înregistrate mai puține infracțiuni contra vieții și sănătății persoanelor.

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

Produsul intern brut

Produsul intern brut (PIB) în ianuarie-septembrie 2014 a constituit 81 722 milioane lei², în creștere cu 4,7% față de perioada respectivă a anului precedent. Astfel, pe fundalul reducerii marcate în perioada respectivă a anului de criză, 2009 (cu 7,7%) și a evoluției ascendente în perioada ulterioară, în I ianuarie-septembrie 2008 – 2014 PIB a înregistrat o majorare de circa 24% și o rată medie anuală de creștere de 3,6%.

Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Este remarcabilă accelerarea creșterii principalului agregat macroeconomic pe parcursul primelor trei trimestre ale anului curent. Astfel, PIB a înregistrat ritmuri de creștere în ascensiune – de la 103,6% în trimestrul I 2014 (față de perioada similară a anului precedent) și 104,2% în trimestrul II, până la 105,9% în trimestrul III. Accelerarea activității economice în al treilea sfert al anului 2014 se reflectă și în ritmul de creștere a PIB în trimestrul III față de trimestrul II (ajustat sezonier), care a marcat 103,6% (față de 102,4% în trimestrul precedent). Ritmul sporit al PIB în trimestrul III a fost generat în special de accelerarea creșterii activității de producere a serviciilor, îndeosebi în construcții, comerț, tranzacții imobiliare și servicii prestate întreprinderilor. Concomitent, a fost înregistrată diminuarea relativă a ritmurilor de creștere a VAB în industria extractivă și prelucrătoare, activitatea financiară, a hotelurilor și restaurantelor, transporturilor.

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

² PIB în prețuri curente de piață.

bunuri și servicii cu 3,2% și reducerea concomitentă a importurilor cu 0,3% a determinat micșorarea valorii negative a exportului net ca contribuție la formarea PIB până la (-)35,1%, generând sporirea PIB cu 1,6%.

Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2014 a fost influențată pozitiv și de formarea brută de capital fix (FBCF), care fiind în creștere cu 9,4% și deținând ponderea de 24,2% în PIB, a determinat majorarea valorii acestuia cu 2,1%. Concomitent, reducerea semnificativă a volumului stocurilor (pe fundalul creșterii acestora în perioada similară a anului 2013) a cauzat atenuarea semnificativă a evoluției PIB în perioada analizată – cu 1,1%.

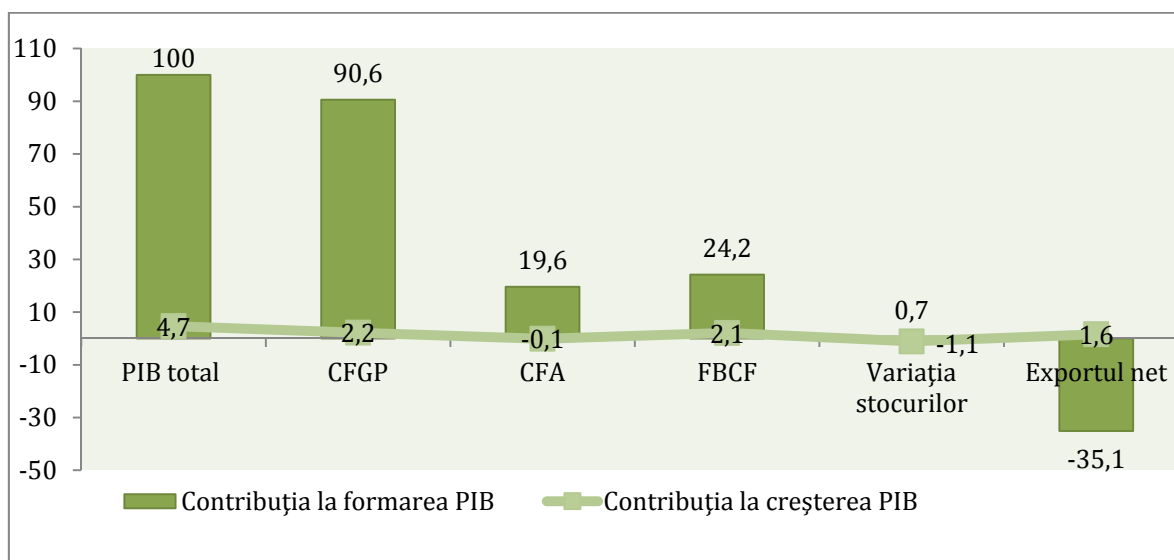

Figura 1.3. Contribuția componentelor pe categorii de utilizări la formarea PIB în ianuarie-septembrie 2014 și la creșterea acestuia față de ianuarie- septembrie 2013 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Industria³

În ianuarie-septembrie 2014, comparativ cu perioada corespunzătoare a anului 2013, producția industrială a înregistrat o creștere de 4,7%, susținută de industria prelucrătoare (+6,3%) și cea extractivă (+3,9%), care au contribuit la majorarea volumului total al producției în această importantă ramură a economiei naționale respectiv cu 5,1% și 0,1%. Totuși, producția industrială realizată în primele 9 luni ale anului 2014, rămâne a fi sub nivelul perioadei respective a anului pre-criză, 2008 (cu 3,2%).

Concomitent, în calcul anual, a scăzut producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze și apă caldă – cu 2,3%, precum și volumul de distribuție a apei, salubritate, gestionare a deșeurilor – cu 7,9%, cauzând atenuarea creșterii producției industriale totale respectiv cu 0,3% și 0,2%.

La nivel dezagregat, un impact important asupra evoluției pozitive a producției industriale, în perioada analizată, l-au avut: industria alimentară, care a avansat cu 14,5% f.p.s.a.p., fabricarea produselor textile – cu 24,0%, articolelor de îmbrăcăminte – cu 14,0%, precum și fabricarea substanțelor și a produselor chimice – de circa 1,5 ori. Aceste activități au contribuit la majorarea producției industriale totale față de ianuarie-septembrie 2013 respectiv cu 3,0%, 1,1%, 1,0% și 0,7% (vezi Tabelul 1.1).

³Datele pentru perioada 2008-2013 sunt prezentate în baza Calsificatorului Activităților din Economia Moldovei (CAEM) Rev.1,1, iar pentru ianuarie-septembrie 2014 – CAEM Rev.2 (aliniat la standardul EU NACE Rev.2) implementat în Republica Moldova de la 1 ianuarie 2014. Astfel, există limitări privind comparabilitatea datelor vizând sfera de cuprindere a sectorului industrial până și după 1 ianuarie 2014.

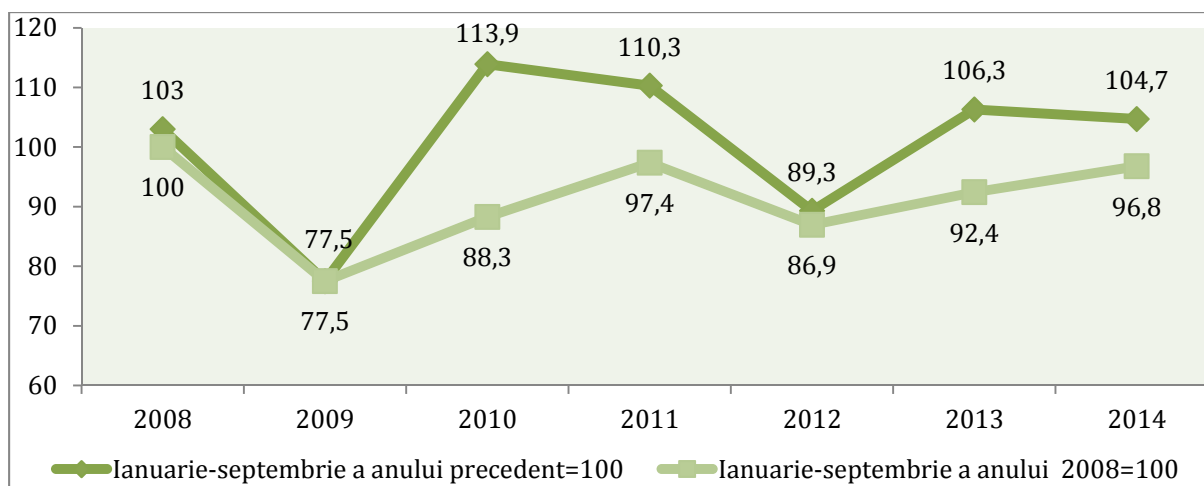

Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Evoluția pozitivă în cadrul industriei alimentare, ponderea căreia în valoarea adăugată brută pe total industrie constituie 23,9%, a fost influențată îndeosebi de creșterea producției: de prelucrare și conservare a cărnii și a produselor din carne (cu 25,3%); uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale, care a marcat o creștere de 2,6 ori, după reducerea bruscă înregistrată în ianuarie-septembrie 2013 (de 7,5 ori față de perioada respectivă a anului 2012); produselor lactate (cu 8,0%); prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (cu 6,1%), condiționând creșterea pe total industrie, respectiv cu 1,0%, 0,7%, 0,2 și 0,4%.

În același timp, s-au înregistrat reduceri ale volumului de producție la o serie de activități ale industriei alimentare, cele cu impact mai semnificativ fiind următoarele: fabricarea vinurilor din struguri – cu 22,4% (cauzând reducerea producției industriale totale cu 0,9%); distilarea, rafinarea și mixarea băuturilor alcoolice – cu 27,7% (generând diminuarea producției industriale totale cu 0,7%).

Tabelul 1.1. Evoluția producției industriale pe principalele genuri de activitate în ianuarie-septembrie 2014 (%)

Genurile de activitate	Indicii producției industriale: ian.- sept.2014/ ian.- sept. 2013	Structura valorii adăugate brute	Contribuția la creșterea producției industriale (+/-)
Industria - total	104,7	100,0	+4,7
Industria extractivă	103,9	2,4	+0,1
Industria prelucrătoare	106,3	80,8	+5,1
<i>din care industria alimentară</i>	114,5	23,9	+3,0
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	97,7	14,5	-0,3
Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	92,1	2,2	-0,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Impact negativ asupra evoluției activității industriale în ianuarie-septembrie 2014 l-a exercitat, de asemenea, contractarea volumului producției în următoarele subramuri: fabricarea echipamentelor electrice – cu circa 14% (condiționând reducerea producției industriale globale cu 0,7%); fabricarea produselor de tutun – cu 40% (cauzând descreșterea producției industriale totale cu 0,6%); fabricarea produselor/preparatelor farmaceutice – cu 16% (generând diminuarea producției industriale totale cu 0,3%) etc.

Indicele anual al producției industriale pe parcursul celor 9 luni ale anului 2014 a marcat o evoluție descendentă în primele patru luni ale anului: de la 112,6% în luna ianuarie, până la 96,2% în aprilie 2014 față de lunile corespunzătoare ale anului 2013, urmată de revigorarea situației în ramură în următoarele cinci luni, înregistrând în septembrie 2014 o creștere cu 7,4%, comparativ cu perioada respectivă a anului precedent (vezi Fig. 1.5).

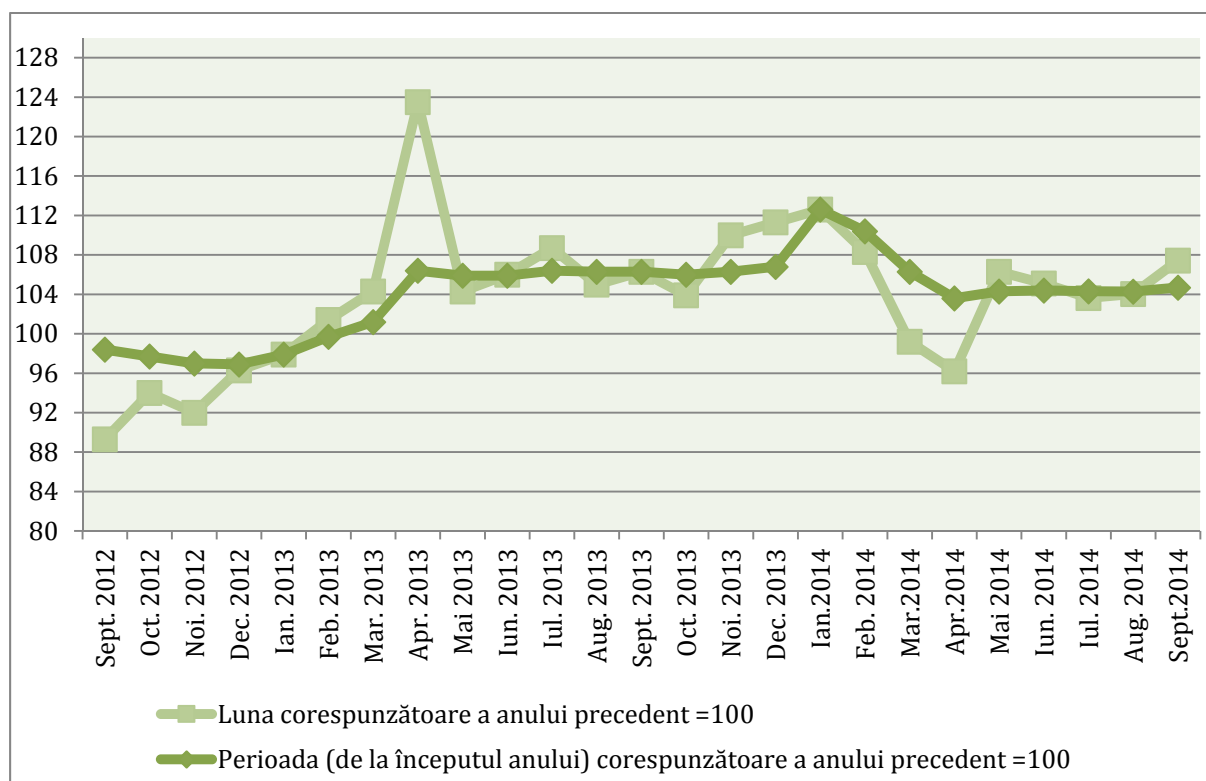

Figura 1.5. Indicii infraanuali ai volumului producției industriale în septembrie 2012 – septembrie 2014 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Analiza evoluției activității industriale sub aspect teritorial arată, că creșterea volumului producției industriale, 59% al căruia este concentrat în mun. Chișinău, a fost determinată de evoluția ascendentă înregistrată în regiunile de dezvoltare Nord și Centru (vezi Fig. 1.6).

Ponderea producției livrate pe piața externă de către întreprinderile industriale în ianuarie-septembrie 2014 a constituit circa 34,4% din totalul producției livrate, în descreștere cu 0,5 p.p. față de perioada respectivă a anului 2013. Un nivel relativ sporit al producției industriale destinate comercializării peste hotarele țării i-a revenit producției de: produse textile – 91% din producția livrată în activitatea respectivă; electronice și optice – 88%; prelucrare și conservare a fructelor și legumelor – 83%; îmbrăcăminte – 80%; vinuri din struguri – 77%; băuturi alcoolice distilate – 72%.

În structura volumului total al producției livrate pe piața externă pondere mai înaltă i-a revenit producției industriale: alimentare – circa 26% (inclusiv producției de prelucrare și conservarea fructelor și legumelor – 10%, vinurilor din struguri – 12%, băuturilor alcoolice – 5%), de fabri-

care a produselor textile – 12%, a articolelor de îmbrăcăminte – 11%, echipamentelor electrice (inclusiv de fire și cabluri) – 7%.

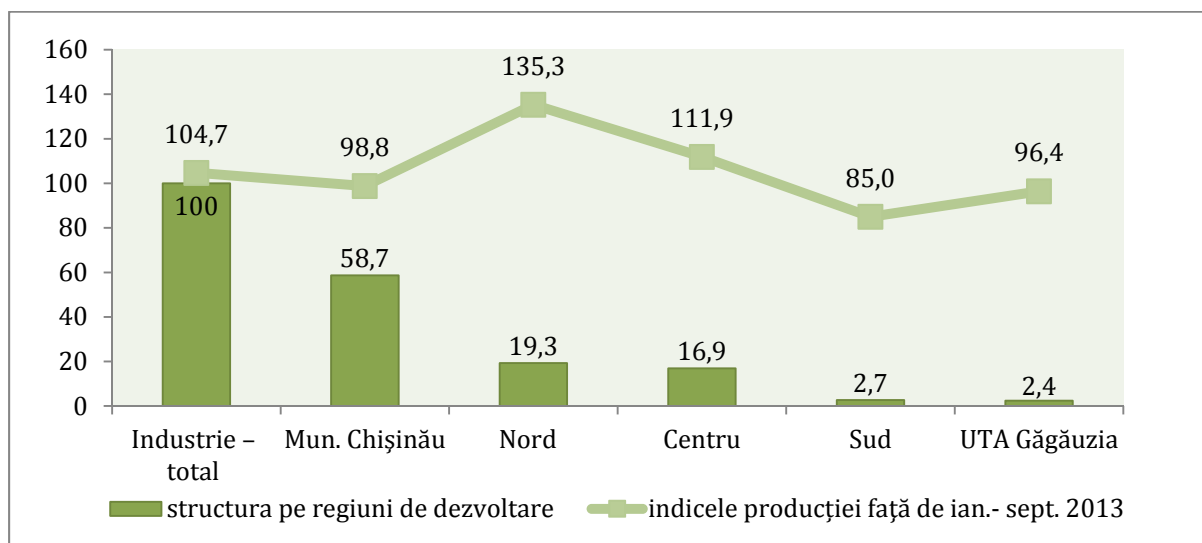

Figura 1.6. Structura și evoluția producției industriale în profil pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2014 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Agricultura

Producția agricolă în ianuarie-septembrie 2014 a marcat o creștere de 8,6% față de perioada similară a anului 2013. Sporul producției agricole, a fost generat de majorarea volumului producției vegetale cu 12,4 la sută și a celei animale cu 2,5 la sută.

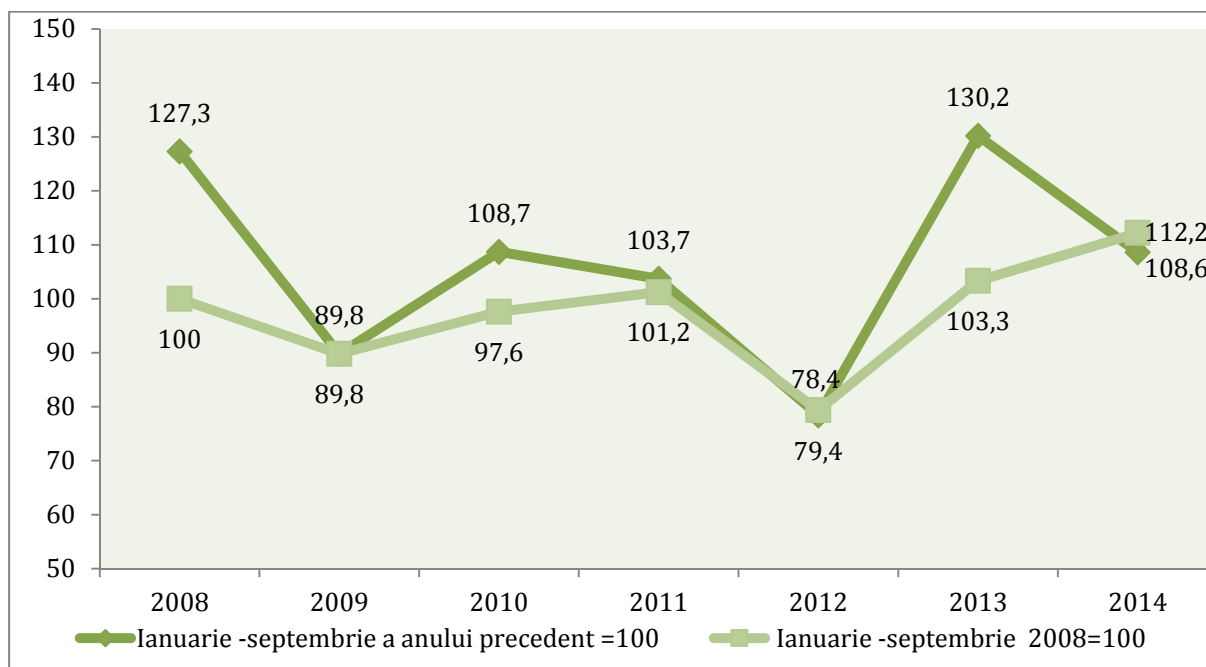

Figura 1.7. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Majorarea producției vegetale în perioada de analiză a fost determinată în temei de sporirea randamentului la majoritatea culturilor agricole principale. Astfel conform datelor statistice operative, în unitățile agricole cu suprafața terenurilor agricole de 10 ha și peste, recolta medie

În 2014 a crescut la: legume de câmp – de circa 1,4 ori; sfeclă de zahăr și cartofi – de câte 1,3 ori; fructe sâmburoase – cu 21% și cele sâmânțoase – cu 9%; la cereale și leguminoase pentru boabe – cu circa 17%. Concomitent, în perioada de analiză s-a redus semnificativ recolta medie de struguri – cu circa 30 la sută, precum și de floarea soarelui – cu 7 la sută. Ținând cont de perioada de recoltare mai târzie a strugurilor, descreșterea accentuată a randamentului acestora va tempera creșterea producției agricole pe ansamblu anul 2014.

Producția animală continuă să fie determinată de situația în gospodăriile populației, cărora, le revine partea principală a șeptelului de animale, conform stării la 1 octombrie 2014: 97% din numărul total de ovine și caprine, 93% – de bovine și 60% – de porcine. În rezultat, în primele 9 luni ale anului de referință cota-parte a acestor gospodării în producția laptelui a constituit 96%, de creștere a vitelor și păsărilor – 67%, în producția de ouă – 62%. În total în ianuarie-septembrie 2014, în raport cu perioada similară a anului 2013, producția de creștere a vitelor și păsărilor s-a majorat cu circa 5%, producția de ouă – cu 1%. Totodată, producția de lapte de toate tipurile s-a redus – cu circa 1 la sută.

Investițiile în active materiale pe termen lung

În ianuarie-septembrie 2014 investițiile în active materiale pe termen lung au totalizat 10435,2 mil.lei, înregistrând, în termeni reali, o creștere cu 2,1% față de perioada respectivă a anului precedent. Marcând cel mai înalt nivel al investițiilor realizate în ianuarie-septembrie pe parcursul ultimilor 6 ani acestea, însă, constituie doar circa 78 la sută din nivelul atins până la anul pre-criză, 2008 (vezi Fig. 1.8).

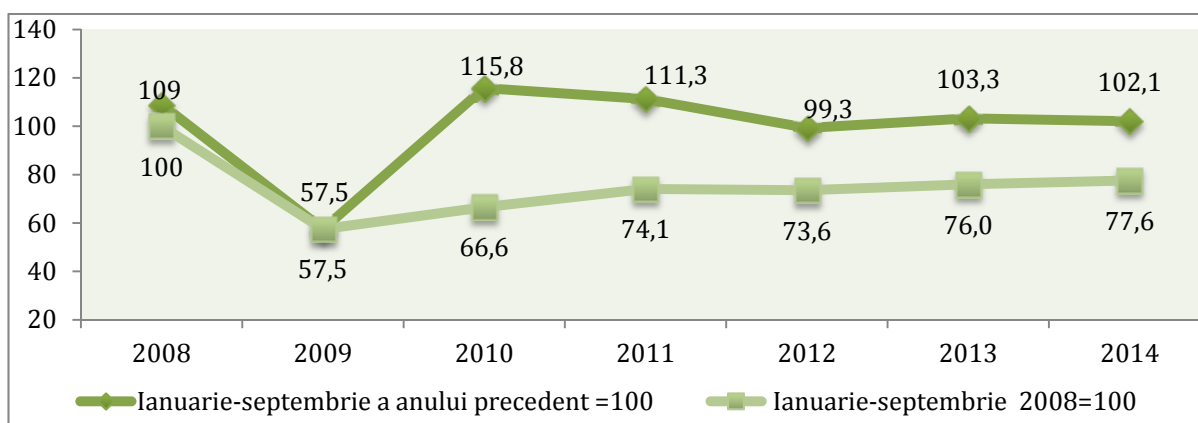

Figura 1.8. Evoluția volumului investițiilor în active materiale pe termen lung în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Sub aspectul elementelor de structură tehnologică a investițiilor, în perioada analizată a fost înregistrată creșterea volumului lucrărilor de construcții-montaj cu 5,2% și a altor cheltuieli - cu 6,8%. Concomitent, volumul investițiilor în utilaje, mașini și mijloace de transport s-a redus cu 2,0%. Ca rezultat, ponderea lucrărilor de construcții-montaj în structura investițiilor a crescut până la 52,6% (cu 1,5 p.p. față de perioada respectivă a anului precedent), iar a celei în utilaje, mașini și mijloace de transport – s-a redus până la 42,4% (cu 1,7 p.p.).

Analiza investițiilor din punct de vedere a tipurilor de mijloace fixe indică asupra evoluției pozitive a investițiilor în construcția clădirilor nerezidențiale și a edificiilor – cu 22,7%, și realizarea altor investiții – cu 12,3%. Totodată, construcția locativă a înregistrat o scădere semnificativă – cu 21,8% față de nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie a anului precedent. În expresie fizică, în ianuarie-septembrie 2014, au fost date în folosință clădiri de locuit cu suprafața totală de circa 247 mii m², volum inferior celui înregistrat în perioada respectivă a anului precedent cu peste 15 la sută.

Pe forme de proprietate, intensificarea activității investiționale a fost determinată de entitățile din sectorul public al economiei naționale, valoarea investițiilor cărora a sporit cu 13,1%, determinând majorarea volumului total al investițiilor cu 4,5% f.p.s.a.p. și a ponderii în structura investițiilor de până la 38,5% (vezi Fig. 1.9). Volumul investițiilor întreprinderilor cu capital integral străin a fost în creștere cu 4,4%, generând sporirea volumului total de investiții cu 0,3%. Totodată, sectorul întreprinderilor mixte cu participarea capitalului străin, precum și a celor cu proprietatea Republicii Moldova, a înregistrat reducerea investițiilor, respectiv cu 19% și 13,3%, cauzând atenuarea creșterii pe total investiții corespunzător cu 2,1% și cu 0,1%. Descreșterea activității investiționale, cu 1 la sută, a întreprinderilor din sectorul privat cu capital integral al Republicii Moldova a generat atenuarea ritmului de creștere a investițiilor cu circa 0,5%.

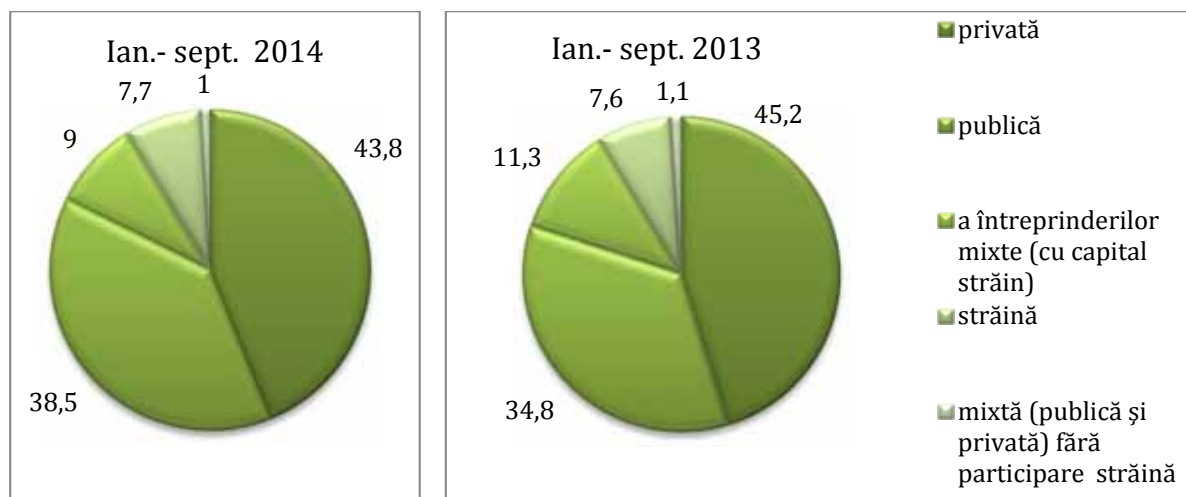

Figura 1.9. Structura investițiilor în active materiale pe termen lung pe forme de proprietate în ianuarie-septembrie 2013 și 2014 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Sub aspectul surselor de finanțare, creșterea volumului investițiilor în ianuarie-septembrie 2014 a fost asigurată preponderent de creșterea alocațiilor din bugetul public național, inclusiv a bugetului de stat – de 1,7 ori și a bugetelor administrației publice locale – de 1,5 ori, determinând potențialul creșterii volumului total al investițiilor, respectiv cu 4,2% și 1,6%. Totodată a fost înregistrată contractarea semnificativă, cu peste 30 la sută, a volumului mijloacelor investitorilor străini, cauzând reducerea volumului total al investițiilor cu 2%.

În ianuarie-septembrie 2014 volumul lucrărilor de construcții realizate în antrepriză s-a majorat cu 0,5% față de perioada respectivă a anului 2013. Creșterea activității întreprinderilor de construcții a fost cauzată de majorarea volumului reparațiilor capitale (cu 17,6%), a lucrărilor de întreținere și reparații curente (cu 1,9%), precum și al altor lucrări (de 1,3 ori). Concomitent, volumul construcțiilor noi s-a redus în perioada analizată cu peste 6%, cauzând descreșterea ponderii acestora în total lucrări de construcții de până la 56,4% (sau cu circa 4 p.p.).

Comerț și alte servicii destinate pieței

În ianuarie-septembrie 2014 creșterea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a constituit 4,4% (în termeni reali), comparativ cu perioada respectivă a anului 2013, fiind susținută de evoluția ascendentă a activității de comerț pe parcursul lunilor ianuarie – aprilie și iunie-septembrie ale anului de analiză (vezi Fig. 1.10).

În ianuarie-septembrie 2014 volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitatea principală de servicii de piață prestate populației s-a majorat față de perioada corespunzătoare a anului 2013 cu 7,5% (în condiții comparabile de prețuri). Evoluția anuală a acestui indicator la sfârșitul

perioadei de analiză (septembrie 2014 față de luna respectivă din anul precedent), însă, a înregistrat descreșterea activității de prestare a serviciilor cu 3,3%.

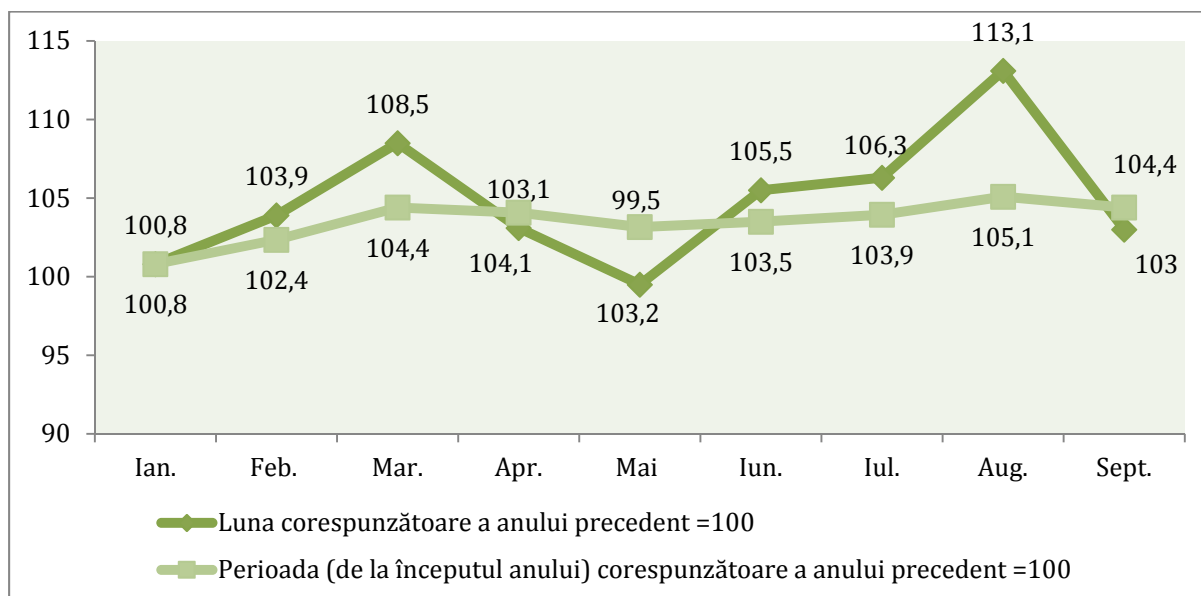

Figura 1.10. Evoluția lunară a volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul în ianuarie-septembrie 2014 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Transporturi

În ianuarie-septembrie 2014 întreprinderile de transport au realizat transportarea mărfurilor în volum de circa 10 mil. tone, în creștere cu 6,8% față de perioada similară a anului precedent, asigurând astfel continuarea evoluției pozitive începând cu anul 2010.

Contribuția determinantă la majorarea volumului mărfurilor transportate a revenit întreprinderilor de transport auto, care au transportat circa 6,1 mil. tone de mărfuri, sau cu 13,9% mai mult față de ianuarie-septembrie 2013, generând creșterea volumului total al mărfurilor transportate cu 8,0% (vezi Tabelul 1.2).

Evoluția ascendentă a activității de transport a mărfurilor a fost susținută și de creșterea activității transportului fluvial, care a sporit de 1,7 ori în raport cu nivelul marcat în ianuarie-septembrie 2013, contribuind astfel la majorarea volumului total al mărfurilor transportate cu 0,6%.

Totodată activitatea transportului feroviar s-a redus cu 4,3%, cauzând atenuarea creșterii volumului total al mărfurilor transportate cu 1,8%.

Parcursul mărfurilor a totalizat circa 3,0 mild. tone-km, în scădere cu 5,2% f.p.s.a.p. Peste 2/3 din parcursul total al mărfurilor îi revine transportului auto, care și-a redus activitatea cu 6,3%, cauzând contractarea volumului total al transporturilor cu 4,5%. Parcursul mărfurilor cu transportului feroviar s-a redus de asemenea – cu 2,4%, cauzând descreșterea volumului pe total transport cu 0,7%.

Activitatea transportului fluvial de mărfuri, deși puțin semnificativă ca pondere (deținând sub 2% în totalul mărfurilor transportate) a avut, de asemenea, o evoluție pozitivă, marcând creșterea volumelor pentru ambii indicatori analizați – de peste 1,4 ori. Totodată, volumul transportului de mărfuri cu transportul aerian, a continuat tendința conturată în anul trecut, marcând în perioada analizată reducerea față de perioada similară din anul precedent cu peste 43% la volumul de mărfuri și cu 16% – la parcursul mărfurilor.

Tabelul 1.2. Activitatea de transportare a mărfurilor, pe moduri de transport în ianuarie-septembrie 2014 (%)

	ianuarie-septembrie 2014/ ianuarie-septembrie 2013	Structura pe moduri de transporturi	Contribuția la creșterea volumului mărfurilor transportate și a parcursului mărfurilor (+/-)
Mărfuri transportate - total	106,8	100,0	6,8
<i>din care, pe moduri de transport:</i>			
<i>feroviar</i>	95,7	37,0	-1,8
<i>auto</i>	113,9	61,3	8,0
<i>fluvial</i>	143,2	1,7	0,6
<i>aerian</i>	56,5	0,0	0,0
Parcursul mărfurilor - total	94,8	100,0	-5,2
<i>din care, pe moduri de transport:</i>			
<i>feroviar</i>	97,6	29,1	-0,7
<i>auto</i>	93,7	70,9	-4,5
<i>fluvial</i>	157,9	0,0	0,0
<i>aerian</i>	80,9	83,5	0,0

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada de analiză a fost înregistrată reducerea, comparativ cu perioada respectivă a anului precedent, a numărului de pasageri transportați cu transportul public (cu 1,2%), parcursul pasagerilor fiind în creștere (cu 0,6%). Descreșterea numărului de pasageri transportați a fost cauzată de reducerea activității pe principalele moduri de transport public: transportul feroviar – cu 5,4%, autobuze și microbuze – cu 4,1%, precum și cu taximetre – cu 26,6%. Parcursul pasagerilor a fost în descreștere pe aceste moduri de transport, respectiv cu 20%, 10,1% și 24,8%. Intensificarea moderată a activității de transport cu troleibuze (cu până la 4 la sută), precum și a transportului fluvial (de 1,2 ori) și cel aerian (de peste 1,4 ori), a asigurat atenuarea doar parțială a contractării activității de transport a pasagerilor.

Turism

În ianuarie-septembrie 2014 numărul turiștilor cazați în structurile de cazare turistică colective a totalizat 227,9 mii persoane, din care circa 71% au fost reprezentați de turiștii moldoveni și 29% – de cei străini (nerezidenți). Față de ianuarie-septembrie 2013, numărul total de turiști în structurile nominalizate a fost în creștere cu 3,5%, urmare a majorării aflului turiștilor moldoveni (cu 8,3%), pe fundalul reducerii cu 6,4% a numărului turiștilor nerezidenți. E de menționat, totuși, că în comparație cu anul pre-criză, 2008, activitatea turistică s-a redus cu peste 2 la sută, în exclusivitate din cauza reducerii numărului turiștilor din țară, cu 10%, aflulul turiștilor străini fiind în creștere cu circa 1/4 (vezi Fig. 1.11).

Sub aspectul tipurilor unităților de cazare, a sporit numărul persoanelor cazate în hoteluri și moteluri (cu 4,7%), structurile de întremare (cu 3,6%), precum și în vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă (de peste 1,5 ori).

Circa un sfert din turiștii străini cazați în structurile menționate, în perioada de analiză, au sosit din România, 11% – din Ucraina, 9% – din Federația Rusă, 7% – din SUA.

Urmare a creșterii în ianuarie-septembrie 2014 a numărului de turiști (cu 3,5%), pe fundalul descreșterii duratei șederii acestora la structurile de cazare colective (în medie cu 2,1%), a fost marcată creșterea numărului total de înnoptări – cu 1,3% f.p.s.a.p.

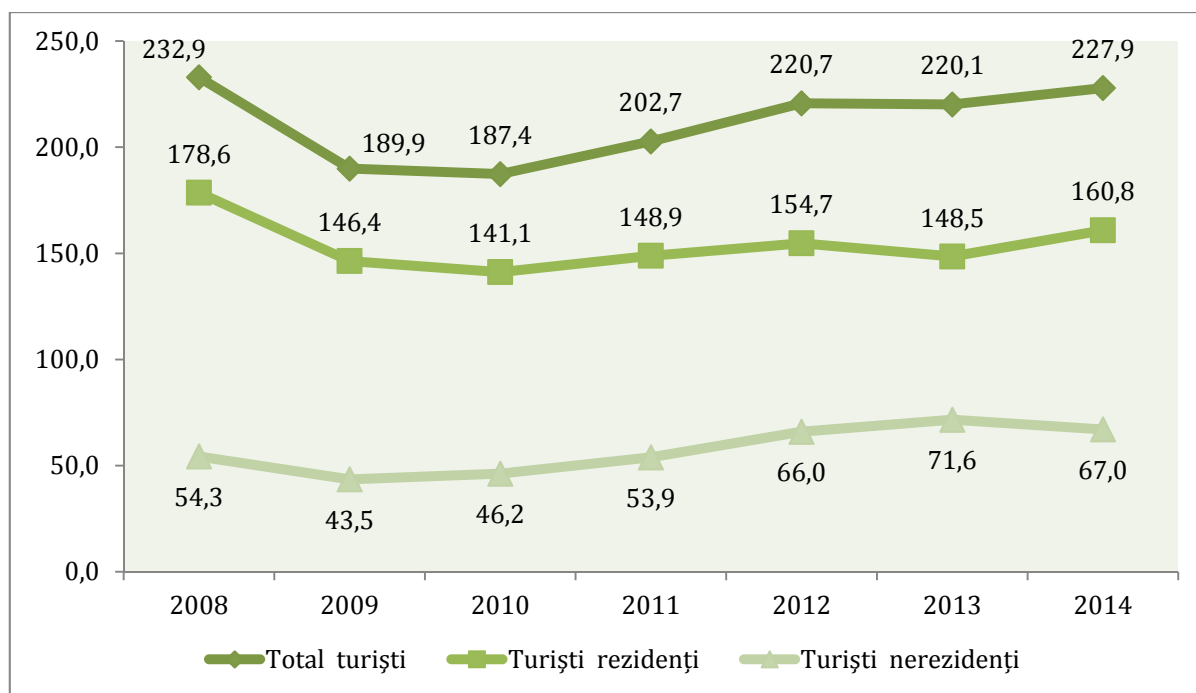

Figura 1.11. Numărul turiștilor cazați în structurile de cazare turistică colective în ianuarie-septembrie 2008-2014 (mii persoane)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În ianuarie-septembrie 2014 prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor au beneficiat de servicii turistice 202,8 mii de turiști și excursioniști, cu 15,7% mai mulți în comparație cu perioada similară a anului precedent, pe seama turismului emițător și celui intern, care a crescut, respectiv, cu 14,3% și 31,9%. Turismul receptor a marcat o reducere cu 5,5 la sută. Este remarcabil faptul, că durata medie de călătorie a turiștilor moldoveni peste hotare a fost în creștere în anul de analiză, pe când durata medie de zile petrecute în medie de un turist în țară (atât de către turiștii rezidenți, cât și cei străini), a fost în descreștere.

Turismul emițător, care deține partea cea mai importantă a fluxului turistic (circa 79% din total turiști), a totalizat 160 mii persoane. Destinațiile turistice preferate de moldoveni rămân a fi: Turcia și Bulgaria (câte 36% din turismul emițător), Grecia (9%), România (8%).

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender⁴

Întreprinderile din regiunea din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender⁵, conform informației disponibile difuzate de către organul de statistică din regiunea transnistreană, în ianuarie-septembrie 2014 au fabricat producție industrială în creștere de circa 1,4 ori față de nivelul marcat în perioada respectivă a anului precedent (vezi Fig.1.12). Majorarea raportată a producției industriale a fost cauzată în temei de ascensiunea producției industriei metalurgice de 4,7 ori, care s-a produs pe fundalul reducerii vertiginoase a activității în această ramură în perioada respectivă a anului 2013 – de peste 3 ori f.p.r.a.p.

⁴Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană:

<http://www.mepmr.org/gosudarstvennaya-statistika/informacziya/62-o-soczialno-ekonomicheskopolozhenii-pmr>

Din cauza implementării parțiale a standardelor internaționale la elaborarea statisticilor oficiale de către organul de statistică din regiunea transnistreană, precum și a accesului redus la metadate, comparabilitatea datelor cu cele elaborate de către BNS este limitată și e dificil de evaluat.

⁵Întreprinderile industriale, cu excepția sectorului micului business

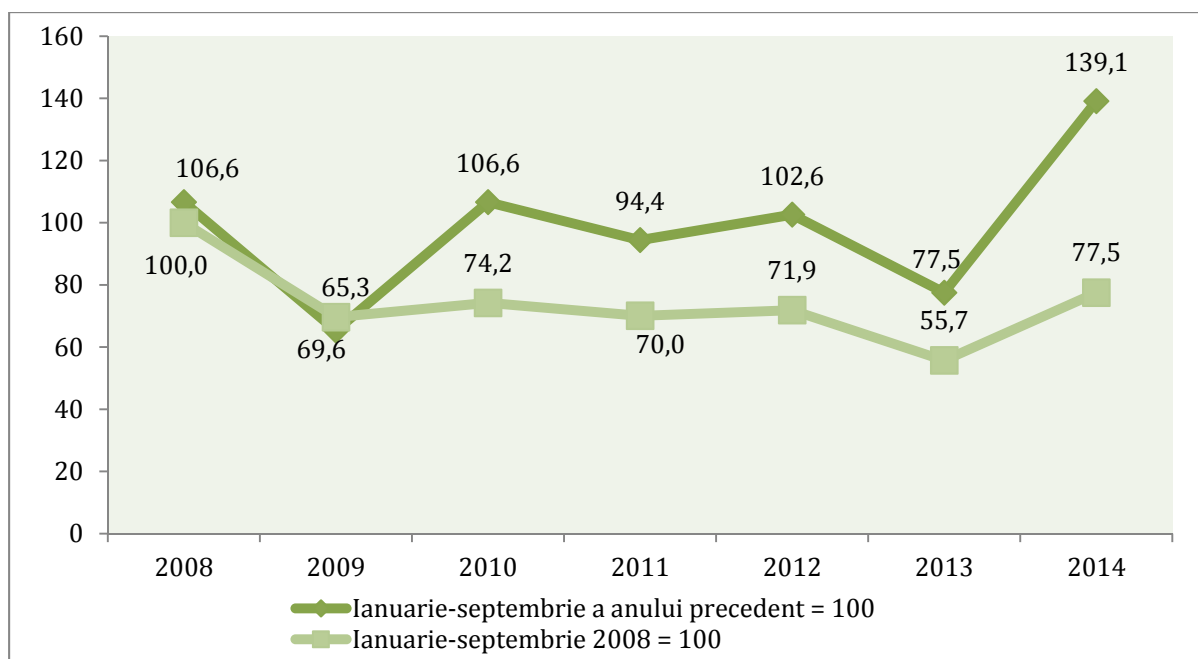

Figura 1.12. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor organului de statistică din regiunea transnistreană.

Totuși, deși întreprinderile industriale din regiunea transnistreană în perioada de analiză au recuperat considerabil din reducerea activității marcată în ultimii cinci ani, volumul producției industriale constituie doar 77,5 la sută din nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie 2008 (față de 96,8 la sută în medie pe întreprinderile industriale din restul țării).

Volumul investițiilor în mijloace fixe⁶ realizate în perioada de analiză în regiunea din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender a fost în descreștere cu 2,6% în raport cu nivelul marcat în perioada respectivă a anului 2013, înregistrând 69,8% din nivelul atins în perioada similară a anului de pre-criză, 2008 (vezi Fig. 1.13).

Reduceri considerabile în ianuarie-septembrie 2014 au fost marcate la cheltuielile investiționale ce țin de utilaje, mașini și mijloace de transport – cu peste 11 la sută f.p.s.a.p., acestora revenindu-le în continuare partea cea mai importantă în structura investițiilor totale (circa 56%).

În perioada de analiză volumul lucrărilor de construcții realizate în antrepriză în regiunea transnistreană a crescut cu 2%, în pofida descreșterii volumului construcțiilor noi (cu 5,9%). Majorarea volumului de lucrări în construcție a fost determinată de sporirea volumului reparațiilor capitale și celor curente, precum și a altor lucrări.

În perioada de referință a fost înregistrată reducerea activității de construcție locativă în regiunea transnistreană, suprafața totală a locuințelor date în folosință fiind în descreștere cu peste 16 la sută, în special în mediul urban – cu peste 1/4.

Volumul comerțului cu amănuntul în regiune în ianuarie-septembrie 2014 a înregistrat o creștere moderată – cu 0,1%, iar a serviciilor prestate populației – mai accentuată – cu 4,9 la sută în raport cu nivelul înregistrat în perioada respectivă a anului precedent.

⁶Pe cercul întreprinderilor cu excepția sectorului micului business.

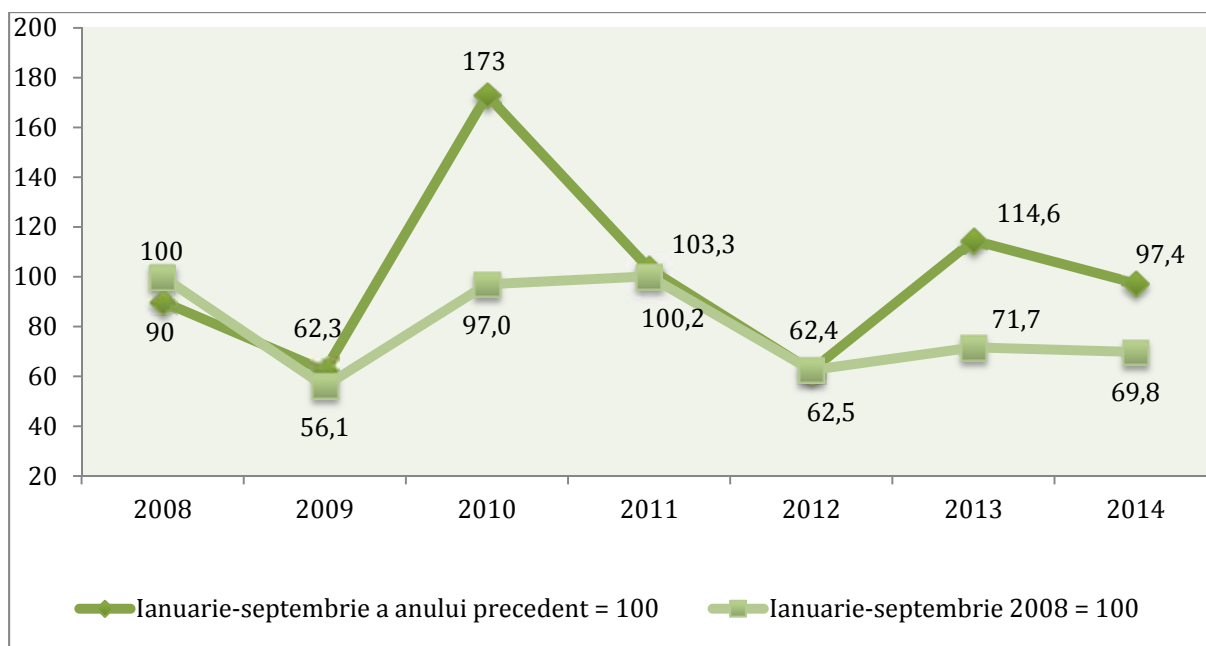

Figura 1.13. Evoluția volumului investițiilor în mijloace fixe în ianuarie-septembrie 2008-2014 (%)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor organului de statistică din regiunea transnistreană.

Capitolul II

PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1. Prețuri și rate de schimb

Prețuri

În primele nouă luni ale anului 2014 indicele prețurilor de consum a crescut cu 5,2%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7%, produse nealimentare – 5,3%, servicii – 2,7%.

În perioada iulie-septembrie 2014 rata anuală a inflației a constituit 5,1%, ceea ce constituie o creștere de 1,1p.p., comparativ cu nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent. În aceeași perioadă, evoluția prețurilor principalelor categorii de produse ce formează IPC a variat, atestându-se cea mai mare creștere pentru produsele alimentare – 6,1% și o creștere mai temperată a prețurilor la produsele nealimentare – 5,6% și servicii – 2,6%.

Ritmul de creștere a prețurilor în lunile iulie, august și septembrie 2014 a fost de 5,3%, 5,1%, și 4,8% respectiv, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, când acest indicator a fost de 4,3%, 3,7% și 3,9%. Sporirea ritmului de creștere a indicelui prețului de consum în această perioadă a fost determinată în special de procesele de depreciere a monedei naționale față de principalele valute de referință.

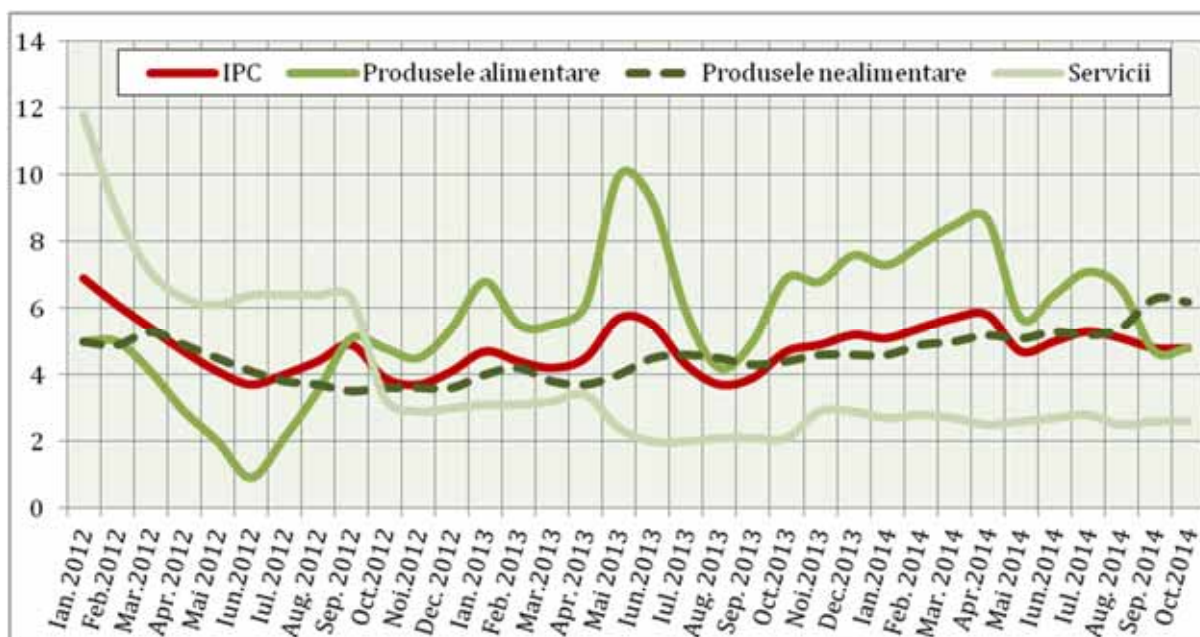

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere al IPC și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În trimestrul III 2014, prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 6,1%, ritmul de creștere constituind cu 1,1 puncte procentuale mai mult decât în trimestrul III al anului precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în iulie – 7,1%, în august – 6,6%, în septembrie – 4,7%). În trimestrul III al anului 2014 au crescut considerabil prețurile la nuci, cu 15,3%, la legume cu 14,4%, la lapte și produse lactate cu 8,3%, la orez cu 9,3% și la carne și conserve din carne cu 4,4%, comparativ cu aceeași

perioadă a anului precedent. Totodată, au fost înregistrate scăderi de preț la struguri, datorită unei oferte înalte pe piața internă, care a apărut drept consecință a impunerii embargoului la importul unor produse alimentare din RM de către Federația Rusă și la ceapă, usturoi, morcov și cartofi, datorită reducerii prețurilor la aceste produse pe piețele internaționale.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul III, 2014 s-au majorat cu 5,6% f.p.s.a.p, cu 1,1p.p. peste valoarea indicatorului înregistrată a aceeași perioadă a anului 2013 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 5,2% în iulie, de 5,4% în august și de 6,3% în septembrie). În această perioadă cele mai mari majorări de preț au suportat: țigările – cu 11,4%, materialele de construcții – cu 5,9%, frigiderile și congelatoare – cu 5,7%, confecțiile pentru adulți și copii – cu 5,6% și combustibilul – cu 5,5%.

Creșteri de preț au fost înregistrate și la servicii, acestea s-au scumpit în trimestrul III al anului cu 2,6% f.p.s.a.p, constituind cu 0,5 p.p. mai mult față de nivelul indicatorului respectiv în 2013 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent s-au înregistrat următoarele majorări: în iulie – 2,8%, în august – 2,5% și în septembrie – 2,6%). În perioada de referință, comparativ cu trimestrul III al anului precedent, cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate în cazul serviciilor de transport a pasagerilor auto – cu 26,3%, serviciilor turistice – cu 20,6%, transportul de pasageri feroviar – cu 13,5%, serviciilor de cazare în hotel – cu 10% și plata pentru locuințe – cu 8,3%.

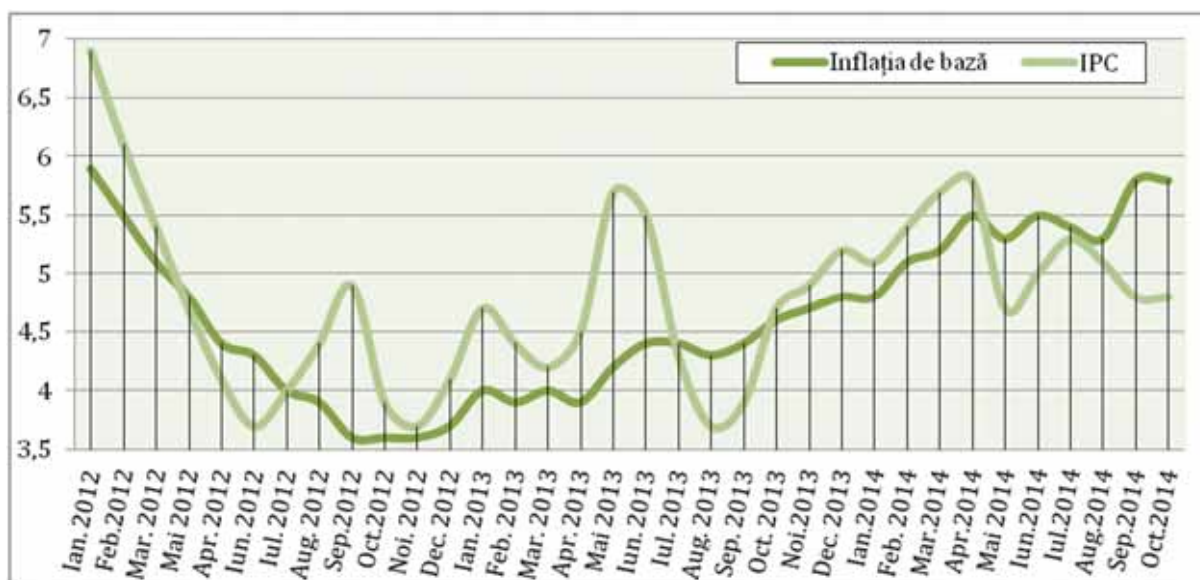

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada ianuarie-septembrie 2014, indicele inflației de bază a constituit 5,3% f.a.p.a.p., avansând față de nivelul atins pentru aceeași perioadă a anului 2013 cu 1,1 p.p., tendință de creștere care se menține încă de la începutul anului 2013. Această creștere s-a datorat în mare parte proceselor de devalorizare a valutei naționale față de dolarul SUA și moneda unică europeană. Totodată observăm din luna mai 2014 până în octombrie 2014, valorile inflației de bază s-au fost majorat cu ritmuri mai rapide decât IPC. Această devansare se datorează scăderii presiunilor din partea prețurilor la produsele alimentare asupra IPC, care nu sunt luate în considerație la calcularea inflației de bază

Ritmul anual de creștere al inflației de bază în trimestrul III, 2014 a constituit 5,5%, fiind cu 1,1 p.p. superior celui din perioada similară a anului 2013. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent s-au înregistrat următoarele majorări: în iulie – 5,4%, în august – 5,3% și în septembrie – 5,8%.

În primele nouă luni ale anului 2014, indicele prețurilor producției industriale s-a majorat cu 6%, comparativ cu perioada similară a anului trecut, avansând față de nivelul atins pentru aceeași perioadă a anului 2013 cu 2,9 p.p. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele creșteri: industria extractivă – 3,7%, industria prelucrătoare – 7%, sectorul energetic – (-)1,9%.

În trimestrul III, 2014 ritmul de creștere a indicelui anual al prețurilor producției industriale a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 3 p.p. și a atins nivelul de 6,4%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, în ramurile industriei s-au înregistrat următoarele evoluții: în industria extractivă și industria prelucrătoare prețurile au crescut cu 5,1% și 7,4%, corespunzător, iar în sectorul energetic prețurile s-au diminuat cu 0,8%. Cele mai mari majorări de preț în industria prelucrătoare, în această perioadă, au fost înregistrate pentru activitățile de fabricare a produselor din tutun – cu 34,8%, de prelucrare și conservarea fructelor și legumelor – cu 15,0%, de fabricare de mașini, utilaje și echipamente – cu 12,0%, de fabricare a produselor din cauciuc și mase plastice – cu 11,0%, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut.

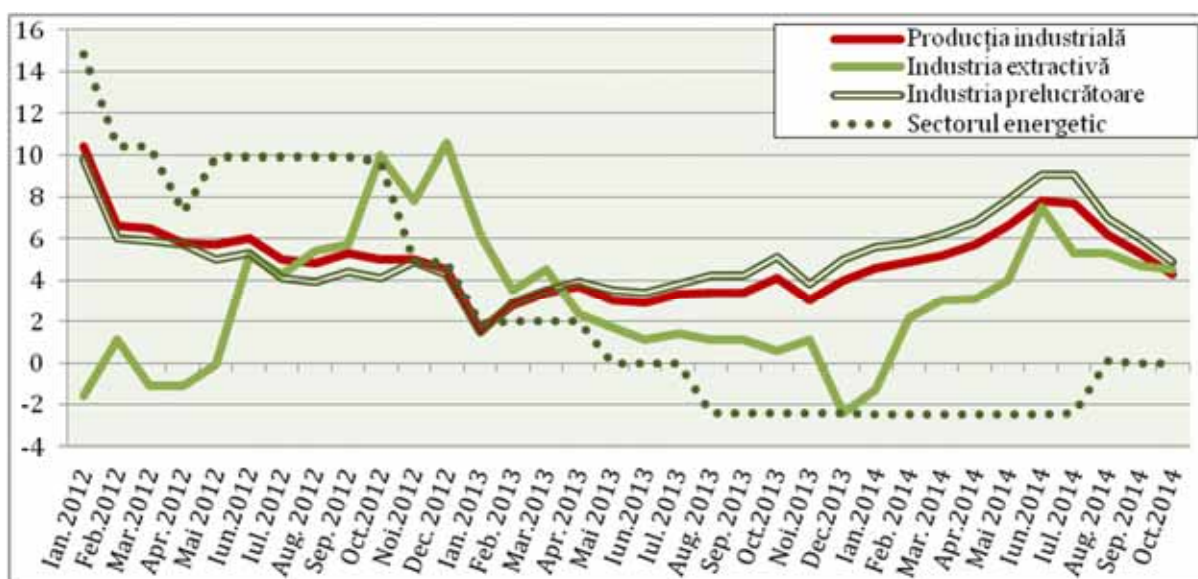

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere al prețurilor producției industriale și al componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

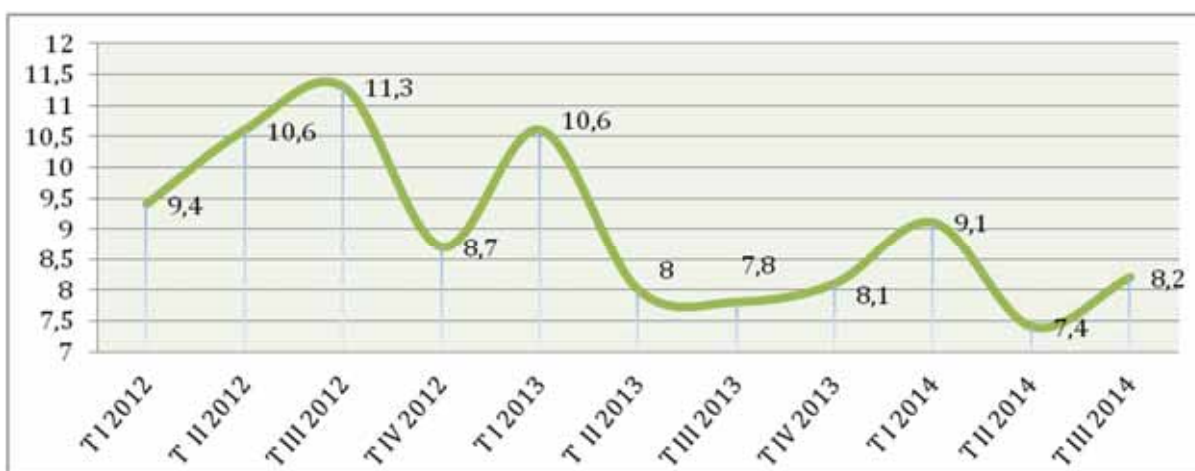

Figura 2.1.4. Evoluția prețurilor în construcții, % (f.p.s.a.p.)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, în trimestrul III, 2014 a crescut cu 0,4p.p., comparativ cu perioada similară a anului precedent, și a constituit 8,2%. În sectoarele economiei naționale cele mai mari creșteri anuale de prețuri la construcții, în perioada de referință, au fost înregistrate în transport – 9,4%, comerț și alimentație publică – 8,6%, construcția obiectelor de menire social-culturală – 8,5% și construcția de locuințe – 8,2%.

În perioada ianuarie – septembrie a anului 2014, prețurile producătorului la produsele agricole s-au redus cu 3,7% față de perioada similară a anului 2013. La reducerea ritmului anual de creștere a acestei categorii de prețuri, în perioada corespunzătoare, au contribuit, în special, produsele vegetale, a căror prețuri s-au redus cu 9,4%. Totodată, prețurile la produsele animale au înregistrat o creștere cu 14,3%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

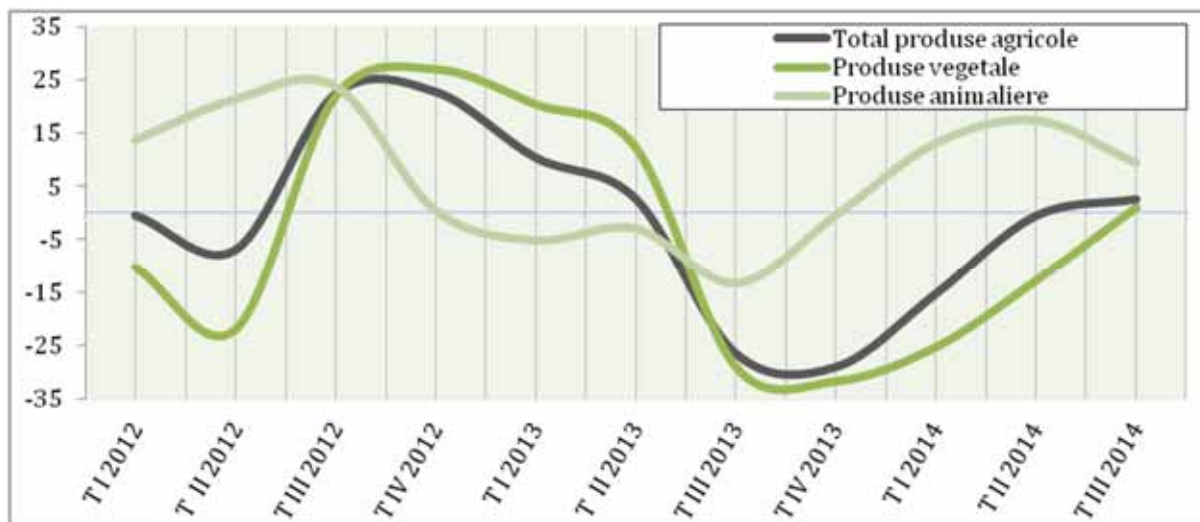

Figura 2.1.5. Evoluția prețurilor produselor agricole, % (f.p.s.a.p.)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În trimestrul III, 2014 ritmul de creștere al prețurilor producătorului la produsele agricole, a crescut cu 29 p.p., comparativ cu perioada similară a anului precedent, și a constituit 2,6%. Cele mai mari majorări de prețuri, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013, s-au înregistrat la următoarele produse: porcine (în masă vie) – cu 24,8%, floarea soarelui – cu 14,0%, ouă alimentare – cu 13,5%, grâu – cu 11% și lapte – cu 10%. Totodată, s-au înregistrat micșorări de preț la lână – cu 51,4%, fructe și pomușoare – cu 41,4%, ovine și caprine (în masă vie) – cu 30,8%, cartofi – cu 25%, struguri – cu 13,5%.

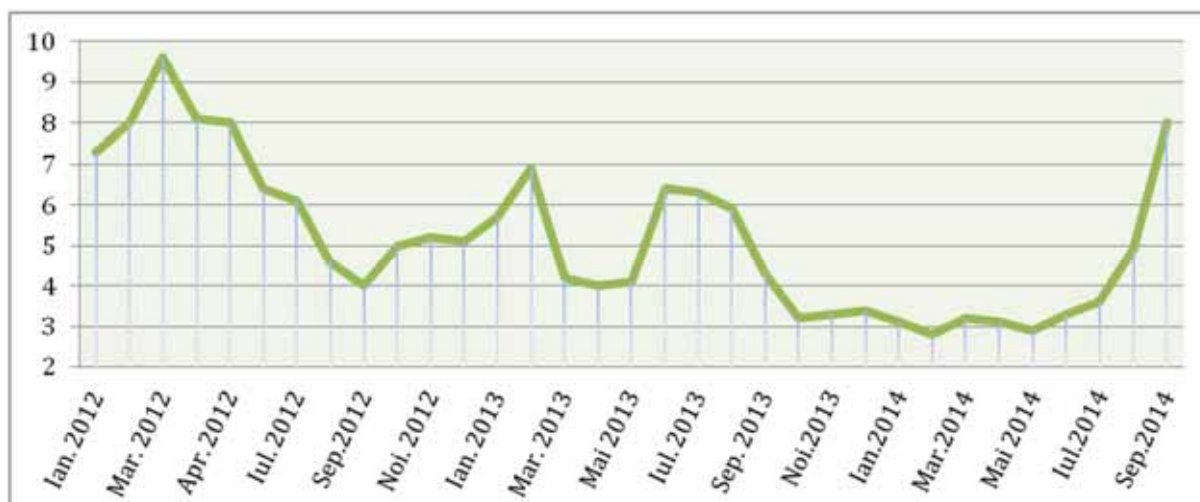

Figura 2.1.6. Evoluția prețurilor la combustibil, % (f.p.s.a.p.)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În primele nouă luni ale anului 2014, creșterea prețurilor pentru combustibili a avut, în ansamblu, o tendință de temperare, ritmul de creștere diminuându-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 1,3 p.p. și a atins nivelul de 3,7%. Totodată, din luna iulie 2014 s-a produs o ușoară modificare în evoluția prețurilor la combustibil în direcția lentei majorări a acesteia, ceea ce determinat menținerea ritmului anual de creștere al prețurilor la combustibili în trimestrul III al anului 2014, la valoarea înregistrată pentru perioada similară a anului precedent de 5,5%.

Rate de schimb

În primele nouă luni ale anului 2014 a fost înregistrată deprecierea valorii monedei naționale față de moneda unică europeană cu 13,4% și față de dolarul SUA cu 10,5%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cursul mediu de schimb în această perioadă a fost de 18,6 MDL/EUR și 13,7 MDL/USD.

În trimestrul III, 2014, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 18,7 MDL/EUR și 14,1 MDL/USD, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 10,3% față de moneda unică europeană și cu 10,0% față de dolarul SUA.

În expresie lunară, cursul mediu de schimb al monedei naționale față de moneda unică europeană a avut o evoluție volatilă, constituind: în iulie – 19,0 MDL/EUR, în august – 18,4 MDL/EUR, iar în septembrie – 18,5 MDL/EUR. În lunile octombrie și noiembrie cursul mediu de schimb a crescut moderat constituind 18,6 și 18,7 MDL/EUR respectiv.

În trimestrul III 2013 au fost înregistrate cele mai mari valori ale cursului mediu de schimb a monedei naționale din ultimii trei ani față de dolarul SUA. În această perioadă cursul mediu de schimb a fost de: 14,0 MDL/USD în luna iulie, 13,8 MDL/USD – în august și 14,3 MDL/USD în septembrie. În octombrie și noiembrie cursul mediu de schimb și-a continuat trendul crescător, înregistrând valori de 14,7 MDL/USD și 15,0 MDL/USD corespunzător.

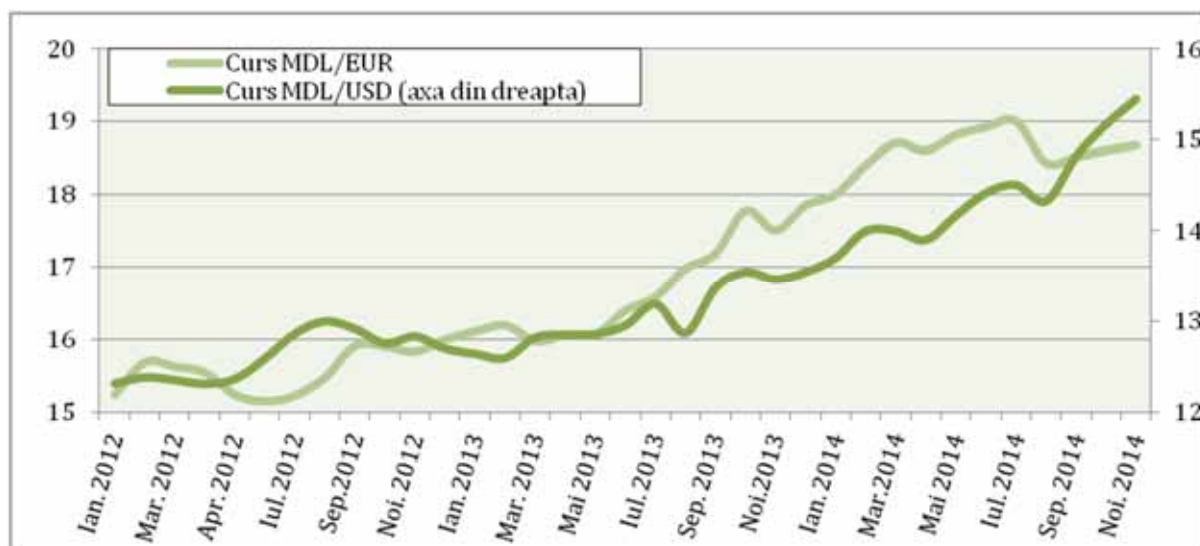

Figura 2.1.7. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Drept consecință a deprecierei monedei naționale a crescut și cursul real al monedei naționale. În trimestrul III cursul real al leul moldovenesc s-a depreciat față de moneda unică europeană cu 5,2% și față de dolarul american cu 5,5% (comparativ cu perioada similară a anului trecut).

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

Înregistrând o tendință de descreștere în ultimii ani, în regiunea din partea stângă a râului Nistru, rata inflației a înregistrat o evoluție mai temperată în acest an, comparativ cu datele anului precedent. În trimestrul III al anului curent ritmul anual de creștere al IPC a constituit 2,3%, înregistrând o descreștere cu 2,1 p.p. față de perioada similară a anului 2013. Spre deosebire de regiunea Republicii Moldova din partea dreaptă a râului, cea mai mare influență asupra creșterii inflației au avut-o serviciile, la care rata anuală de creștere a prețurilor în iulie - septembrie 2014 a constituit 6,7%. În același timp ritmul de creștere a prețurilor la produsele alimentare a fost de 4,0%, iar cel al produselor nealimentare fiind în descreștere cu 2,3% f.p.s.a.p.

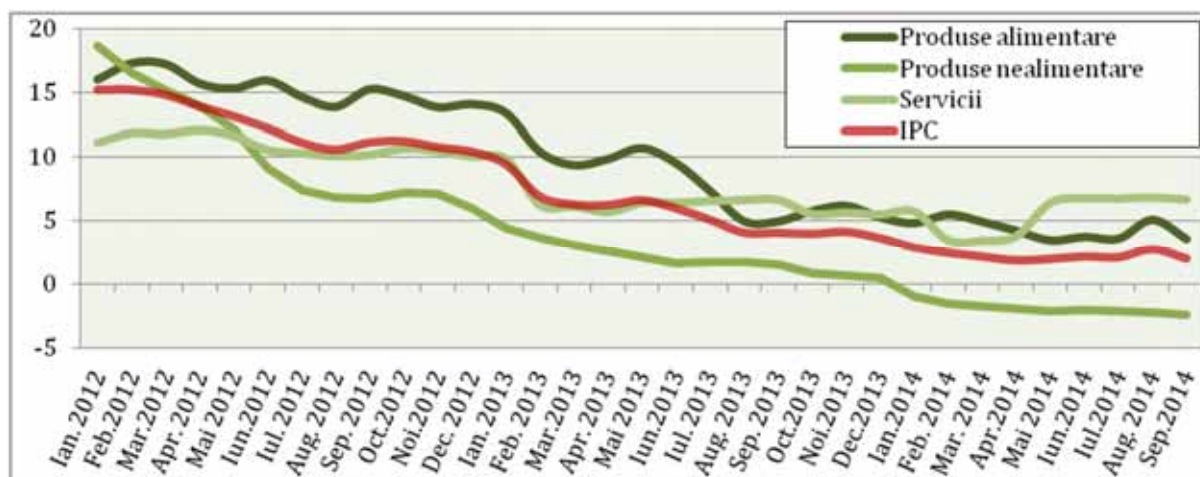

Figura 2.1.8. Ritmul anual de creștere al IPC și a componentelor sale în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %

Sursa: Conform datelor Băncii Centrale a regiunii din partea stângă a râului Nistru.

Pe parcursul trimestrului III, 2014 Banca Centrală a regiunii din partea stângă a râului Nistru și-a păstrat obiectivul general al politicii monetare, orientat spre țintirea cursului valutar de schimb, stabilit încă din luna decembrie, 2012. În aceste condiții cursul nominal al rublei transnistrene față de dolarul USA rămâne fixat la nivelul de 11,1 PRB/USD.

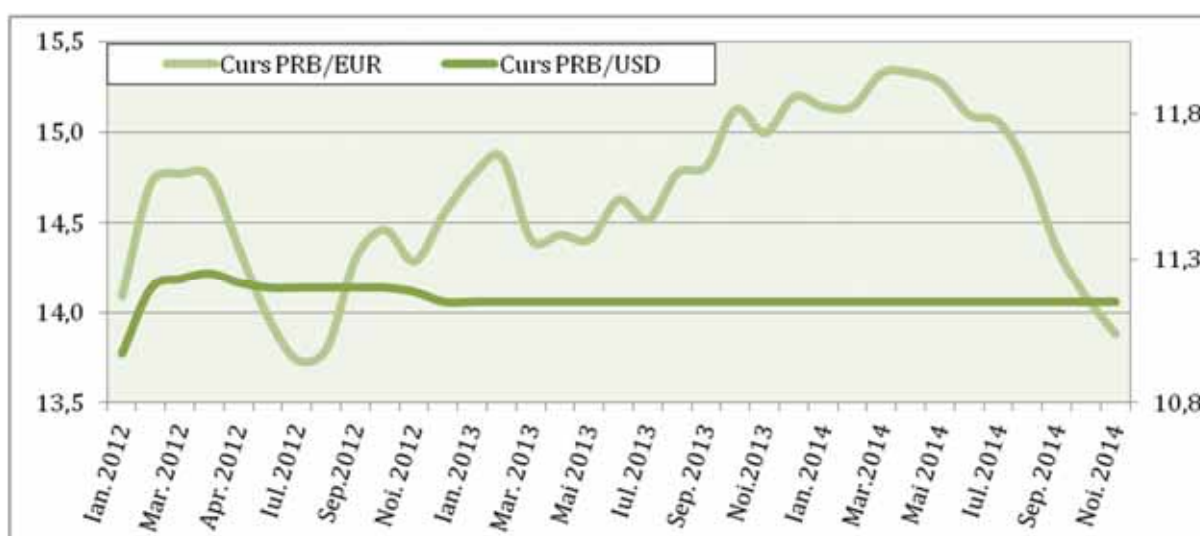

Figura 2.1.9. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al PRB comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Centrale a regiunii din partea stângă a râului Nistru.

Totodată, în trimestrul III, 2014 rubla transnistreană care de la mijlocul anului 2012 s-a depreciat continuu față de moneda EURO, și-a modificat sensul evoluției, apreciindu-se ușor în ultimele două luni ale trimestrului. Cursul mediu nominal de schimb, în perioada de referință, a fost de 17,7 ruble pentru un Euro, depășind valorile perioadei similare a anului precedent cu 0,2%.

2.2. Politica monetară

În primele nouă luni ale anului 2014, Banca Națională a Moldovei a păstrat condițiile actuale pe piața monetară, utilizând instrumentele de politică monetară pentru asigurarea realizării obiectivului de menținere a ratei inflației la un nivel redus, în vederea creării unui cadru economic relativ stabil care să permită dezvoltarea economiei și asigurarea unui nivel susținut al creșterii economice.

Instrumentele politicii monetare

Pe parcursul trimestrului III, 2014, Banca Națională a Moldovei a păstrat conduita prudentă a politicii monetare prin menținerea ratelor de politică monetară la nivelul atins în a doua jumătate a anului precedent.

În acest context, în trimestrul III, 2014 rata de bază s-a menținut la nivelul stabilit din luna iulie 2013 și a constituit 3,5%. Rata dobânzii la creditele overnight a fost și se menține în continuare la nivelul de 6,5%, iar rata dobânzii la depozitele overnight este de 0,5%.

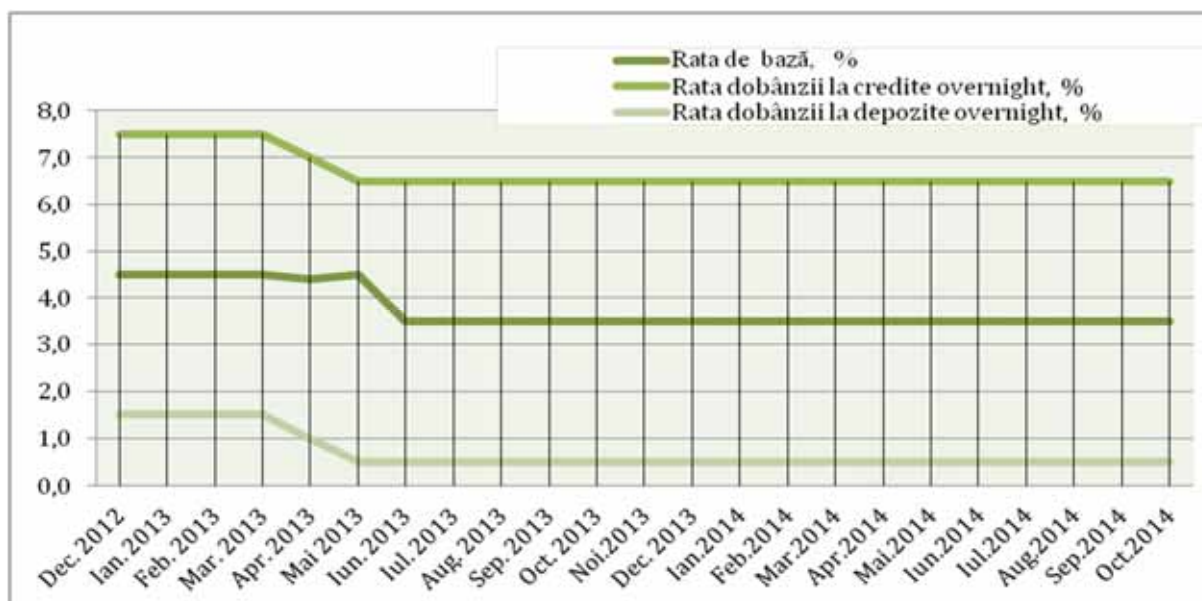

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei, în perioada 2012-2014

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

Operațiunile de sterilizare a lichidităților au urmat același trend descrescător remarcat încă din luna iunie 2013. Pe parcursul trimestrului III, 2014 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel inferior perioadei similare a anului precedent (minus 2,58 mld. MDL) și a constituit 0,86 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna septembrie 2014, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost -0,98 mld. MDL.

În trimestrul III al anului 2014 solicitarea de depozite "overnight" a avut o dinamică volatilă, soldul mediu zilnic constituind pentru lunile iulie, august și septembrie 2014 -112,7 mil. MDL,

125,0 mil. MDL și 160,6 mil. MDL, corespunzător. În aceeași perioadă, băncile comerciale au solicitat facilități de credite „overnight” de la BNM, cu un sold mediu în sumă de 173,8 mil. MDL în luna iulie, 75,2 mil. MDL în august și 161,1 mil. MDL în septembrie.

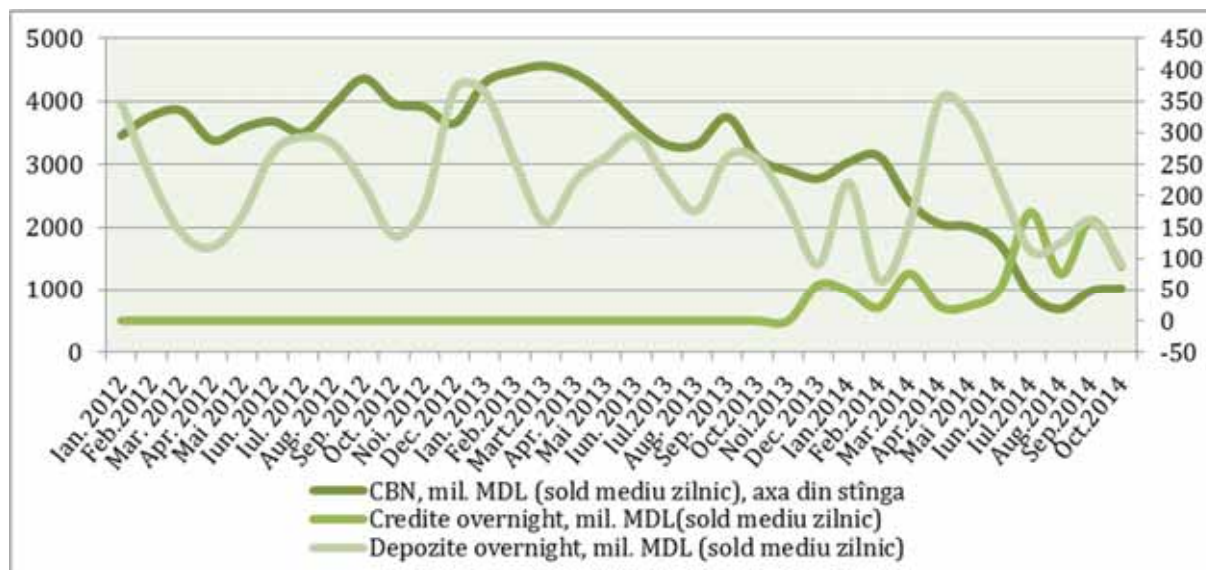

Figura 2.2.2. Instrumentele politicii monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rezervele obligatorii

În trimestrul III, 2014 rata rezervelor obligatorii menținute de băncile comerciale la BNM a rămas neschimbată, menținându-se la nivelul de 14% încă din luna august a anului 2011. Totodată, volumul rezervelor obligatorii menținute de băncile comerciale la BNM în monedă națională și în valute convertibile și-a continuat trendul ascendent.

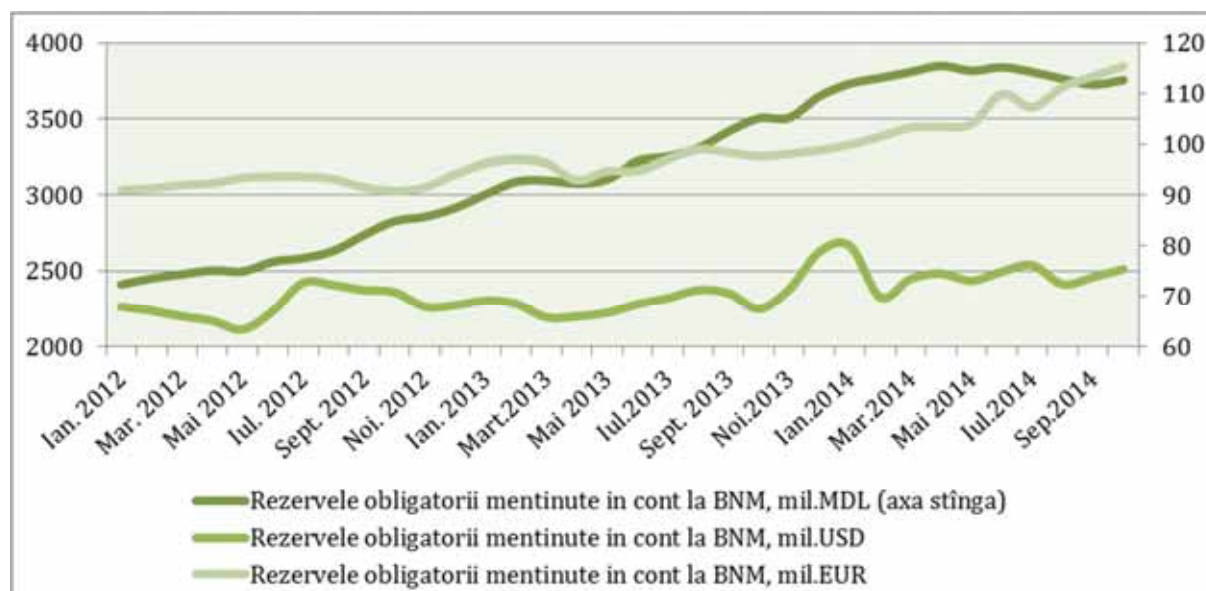

Figura 2.2.3. Evoluția volumului rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenesti și în principalele valute străine la BNM

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La sfârșitul trimestrului III, 2014 volumul rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în MDL și alte valute neconvertibile și-a temperat ritmul de creștere și a constituit 3725,0 mln. MDL, ceea ce atestă o creștere cu 8,9% față de aceeași dată a anului trecut. Rezervele în valută străină

(dolari SUA și Euro), la sfârșitul perioadei de referință, au înregistrat valori de 73,8 mln. USD și 113,4 mln. EUR, corespunzător. Volumul rezervelor obligatorii menținute în cont la BNM în dolari SUA a crescut față de sfârșitul trimestrului III, 2013 cu 4,5%, iar volumul rezervelor în Euro cu 15,2%.

Creșterea volumului de rezerve obligatorii în contul BNM, în condițiile menținerii unei rate a rezervelor obligatorii constante, indică majorarea bazei de calcul, adică a mijloacelor bănești atrase din conturile de depozit și alte pasive similare supuse rezervării din clasa II „Obligațiuni” din bilanțurile băncilor.

Intervențiile pe piața valutară

În trimestrul III al anului 2014, BNM a intervenit pe piața valutară interbancară în calitate de cumpărător și vânzător de valută străină, prin intermediul operațiunilor SPOT și SWAP. În trimestrul III, 2014 BNM a efectuat vânzări la vedere de valută contra lei moldovenești prin intermediul operațiunilor SPOT în volum de 80 mil. USD. În luna august 2014, în scopul **asigurării consolidării rezervelor valutare BNM** a intervenit pe piața valutară diminuând volumul de valută străină cu 46,5 mil. USD. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013, în trimestrul III al anului curent volumul vânzărilor de valută a scăzut cu 56,2%, iar volumul cumpărărilor de valută s-a diminuat cu 87,5%.

În trimestrul III, 2014 la fel, au fost înregistrate și operațiuni SWAP de vânzare și cumpărare a valutei, în valoare echivalentă cu 37 mil. USD și 1 mil. USD, corespunzător. Aceste intervenții au fost în concordanță cu politica monetară promovată de BNM și au avut drept scop ameliorarea situației pe piața valutară internă.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2013 – octombrie 2014

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Ianuarie 2013	1,59	0
Februarie 2013	12,25	0
Martie 2013	13,04	3,0
Aprilie 2013	35,0	20,0
Mai 2013	25,0	15,0
Iunie 2013	15,0	15,0
Iulie 2013	91,78	50,92
August 2013	191,38	62,28
Septembrie 2013	147,18	69,35
Octombrie 2013	21,0	13,7
Noiembrie 2013	0	0
Decembrie 2013	0	0
Ianuarie 2014	0,15	6,0
Februarie 2014	0	73,0
Martie 2014	0,18	0
Aprilie 2014	0	0
Mai 2014	0	18,84
Iunie 2014	0	52,3
Iulie 2014	0	70,06
August 2014	47,53	21,61
Septembrie 2014	0	26,0
Octombrie 2014	1,83	30,65

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Soldul activelor oficiale de rezervă la sfârșitul trimestrului III, 2014 a constituit 2,65 mld. USD, reducându-se cu 3,2% față de soldul înregistrat la finele primului semestru al anului curent. La micșorarea activelor oficiale de rezervă au contribuit intervențiile BNM pe piața valutară interbancară, în vederea ameliorării fluctuațiilor excesive ale cursului de schimb al monedei naționale în raport cu principalele valute de referință și diverse plăți aferente serviciului datoriei externe a RM.

Dinamica indicatorilor monetari

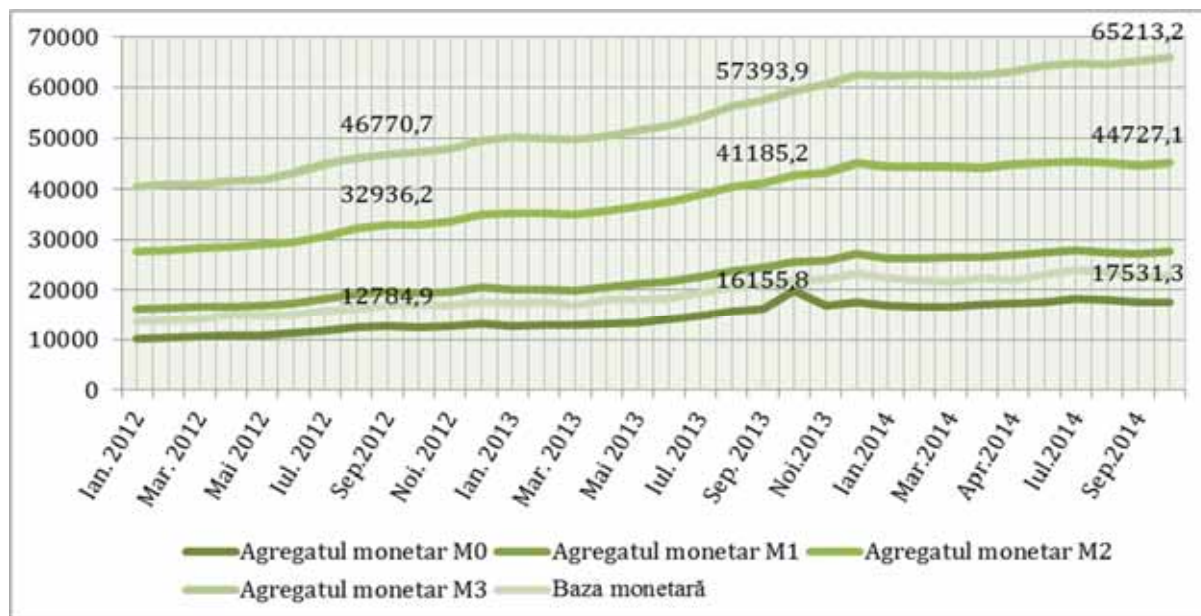

Figura 2.2.4. Evoluția agregatelor monetare și a bazei monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În primele nouă luni ale anului 2014, volumul masei a evoluat diferit: a descrescut ușor în primul trimestru, reluându-și evoluția ascendentă în următoarele perioade. Comparativ cu datele de la sfârșitul primului semestru al anului 2014, în trimestrul III, 2014, majoritatea indicatorilor monetari au înregistrat o diminuare ușoară, cu excepția agregatului monetar M3, însă comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a componentelor masei monetare s-a menținut la un nivel înalt. În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 30.09.2014, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.09.2013 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere de 8,5% și a constituit aproximativ 17,5 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 a crescut cu 11% și a atins un nivel de 27,1 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de 8,6%, și a constituit 44,7 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 13,6% și s-a cifrat la 65,2 mld. MDL.

O dinamică similară s-a observat și în cazul bazei monetare. Comparativ cu datele de la sfârșitul semestrului I al anului 2014, la sfârșitul trimestrului III al aceluiași an baza monetară a înregistrat o descreștere de 1,5% și a constituit 22,9 mld. MDL. Totodată, în comparație cu perioada similară a anului 2013, volumul bazei monetare a înregistrat o creștere de 8,6%.

La finele trimestrului III, 2014 observăm o consolidare a volumului depozitelor în valută străină în structura masei monetare naționale, tendință determinată de deprecierea continuă a valutei naționale în raport cu principalele valute de referință.

La 30.09.2014 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 26,9%; depozite la vedere – 14,8%; depozite la termen –

26,9% și depozite în valută – 31,4%. Tendința de descreștere a ponderii depozitelor la termen în masa monetară se menține în continuare. Acestea și-au diminuat ponderea în trimestrul III al anului curent cu 2,2 p.p., comparativ cu datele înregistrate în perioada similară a anului precedent. În aceeași perioadă a scăzut și ponderea banilor în circulație în total masă monetară cu 1,3 f.p.s.a.p. Totodată, în trimestrul III al anului 2014, comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului III al anului 2013, a crescut ponderea depozitelor la vedere – cu 0,3 p.p. și depozitelor în valută străină – cu 3,2 p.p.

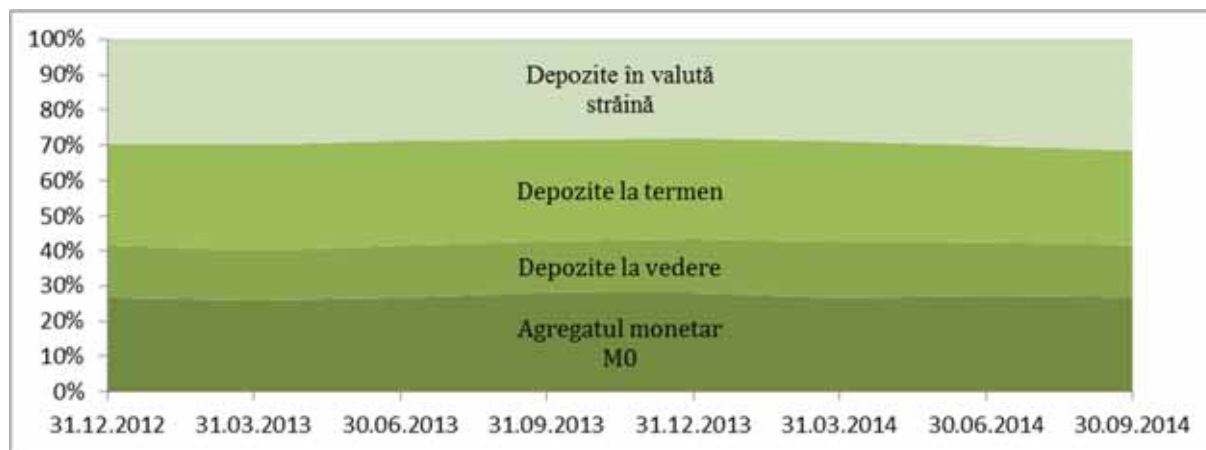

Figura 2.2.5. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

În primele nouă luni ale anului 2014, Banca Centrală din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru a promovat o politică orientată spre menținerea stabilității sistemului financiar și susținerea creșterii economice, bazată pe țintirea cursului valutar de schimb la un nivel de 11,1 PMR/USD.

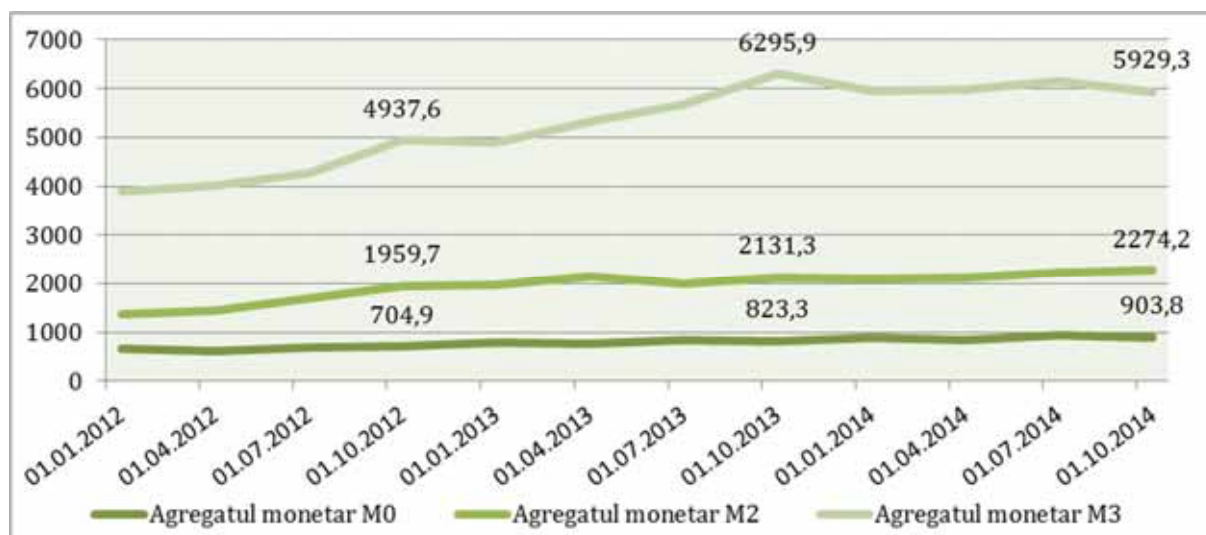

Figura 2.2.6. Evoluția agregatelor monetare în regiunea din partea stânga a râului Nistru, mil. ruble⁷

Sursa: Conform datelor Băncii Centrale a regiunii din stânga Nistrului.

⁷ Masa monetară din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru (M3), conform datelor CBPMR, include masa monetară în valuta PMR (M2) și masa monetară în valută străină. M2 – include banii în circulație (M0) și cvasimoneda.

Pe parcursul trimestrului III al anului 2014, în condițiile unor procese inflaționiste stabil moderate în regiune, a fost micșorată rata de refinanțare a băncii centrale de la 4% la 3,5%. Rata rezervelor obligatorii pentru sursele atrase în valută străină s-a menținut la nivelul de 14%, iar pentru sursele atrase în ruble s-a majorat începând cu 1 august 2014, de la 12% la 14%.

Masa monetară în regiunea din stânga Nistrului, la sfârșitul trimestrului III, 2014 constituia 5929,3 mil. ruble (cca 4518,13 mil.MDL⁸), înregistrând o descreștere de 5,8%, comparativ cu volumul ofertei monetare înregistrat în aceeași perioadă a anului 2013.

La 01.10.2014 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 23,2%; cvasimoneda – 23,1%; masă monetară în valută străină – 61,4%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, la sfârșitul trimestrului III al anului 2014 s-au înregistrat unele schimbări ne semnificative în structura masei monetare: a crescut ponderea volumului banilor în circulație în total masă monetară cu 1,1 p.p., ponderea cvasimonedei – cu 1,1p.p., iar ponderea masei monetare în valută străină a scăzut cu 6,8 p.p.

⁸ Calculat conform cursului oficial de schimb al CBPMR la data de 01.10.14
<http://www.cbpmr.net/?kv=1&lang=ru>

Capitolul III

FINANȚE

3.1. Finanțe publice

Veniturile Bugetului public național

În primele nouă luni al anului 2013 46,2 mil. MDL sau cu 2,1% mai puțin decât valoarea planificată pentru această perioadă. În comparație cu perioada similară a anului 2013, încasările au înregistrat o creștere de 4645,1 mil. MDL sau cu 18,0%.

În ansamblu, se observă că neîncasarea veniturilor la buget se realizează la câteva compartimente strategice (impozitul pe venitul persoanelor fizice – 99,0% (97,2% în primul semestru al anului), prime pentru asigurările obligatorii de asistență medicală – 97,2% (95,9% în primul semestru), accize – 91,9% (85,9% în primul semestru) etc.). Astfel, se reliefează o scădere a încasărilor din veniturile aferente salariilor, în special pe compartimentul social (impozit pe venit și prime). Este de menționat că la compartimentul contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, unde în semestrul I al anului s-a înregistrat valoarea de 98,6%, la 30 septembrie 2014 s-a înregistrat o supraîndeplinire de 100,2%. Totodată, se observă o menținere a tendinței menționate în ediția anterioară și anume de creștere a decalajului dintre venitul planificat și cel încasat de la darea în locațiune a bunurilor de către persoanele fizice. De asemenea, s-a menținut tendința de diminuare a ritmului de creștere a încasărilor înregistrate de Serviciul Vamal din TVA și accize, în mare parte, din cauza situației geopolitice din zonă, în același timp, majorându-se valorile TVA restituite din buget (+143,8% comparativ cu anul precedent).

Examinând structura veniturilor BPN în primele nouă luni ale anului 2014 se observă că partea dominantă continuă să fie formată din venituri fiscale (86,0%), componența structurală a acestora fiind prezentată în Figura 3.1.1.

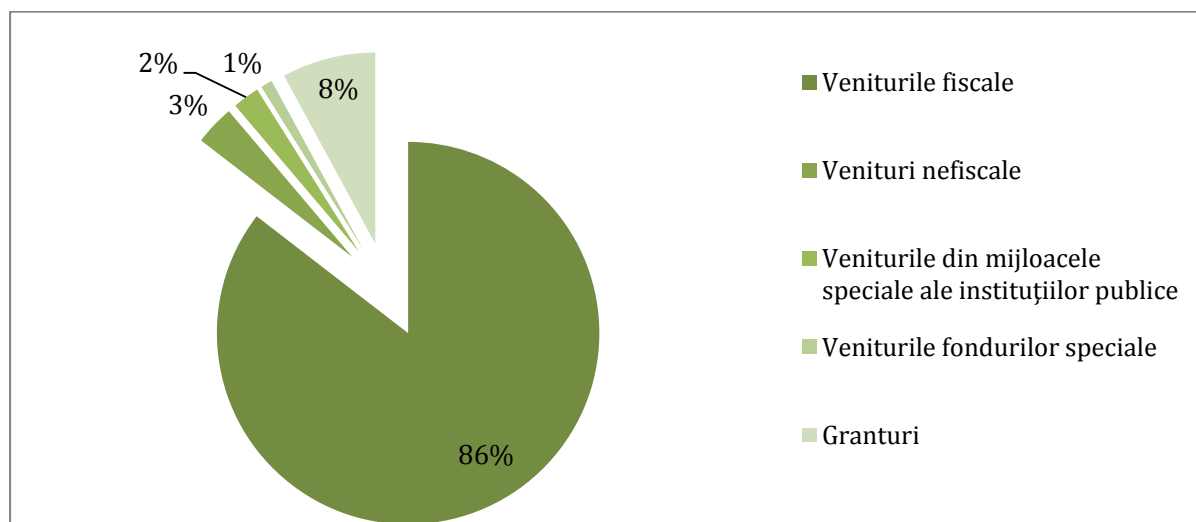

Figura 3.1.1. Structura veniturilor Bugetului public național în primele nouă luni ale anului 2014

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Din veniturile fiscale, ponderea cea mai importantă o au veniturile din TVA (35,3%, în primele 9 luni ale anului 2013 – 38,0%), contribuțiile sociale – 23,1%, impozitul pe venit – 13,5% (în semestrul I al anului 2013 – 13,1%), accizele – 9,5% și primele obligatorii de asistență medicală – 6,7%.

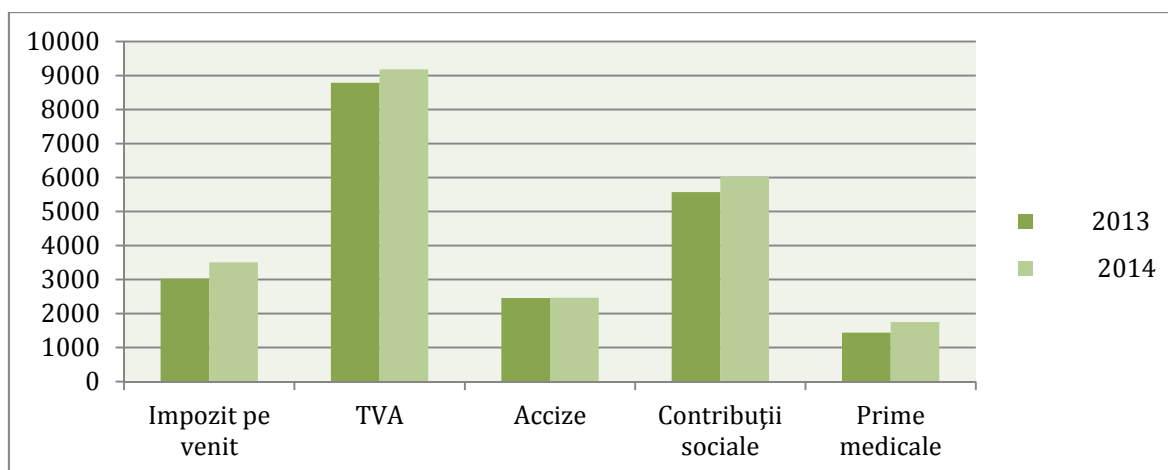

Figura 3.1.2. Structura veniturilor fiscale în primele nouă luni ale anilor 2013 și 2014, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Astfel, ca tendință generală, se constată o diminuare a încasărilor fiscale cu 4,1 puncte procentuale comparativ cu anul precedent, totodată majorându-se cu 5,1 puncte procentuale veniturile din granduri. Totodată, încasările nefiscale înregistrează o tendință de diminuare de 0,6 puncte procentuale, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013.

Cheltuielile Bugetului public național

În primele nouă luni ale anului 2014 din buget au fost efectuate cheltuieli în sumă totală de 30533,6 mil. MDL, cu 4300,9 mil. MDL sau cu 22,3% mai puțin decât valoarea planificată pentru perioada examinată. În comparație cu perioada similară a anului 2013, cheltuielile bugetului public național au crescut cu 4082,2 mil. MDL sau cu 15,4%.

Examinând structura cheltuielilor din BPN în primele nouă luni ale anului 2014 se observă că partea dominantă continuă să fie formată din cheltuieli de ordin social (67,2%, în primul semestru al anului înregistrându-se valoarea de 69,7%), componența structurală a acestora fiind prezentată în Figura 3.1.3.

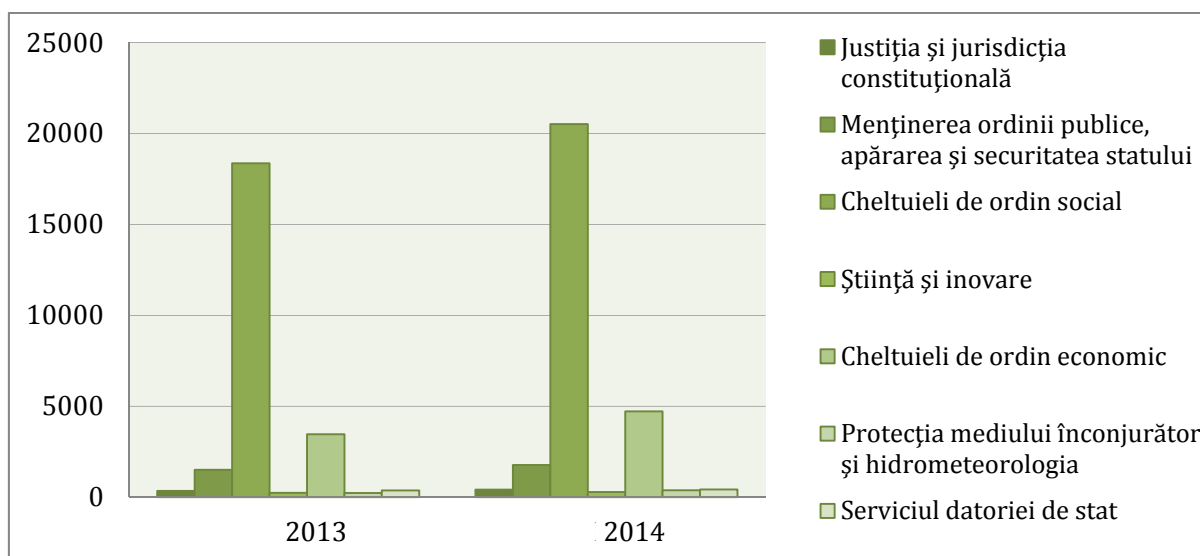

Figura 3.1.3. Volumul cheltuielilor realizate din BPN în 9 luni ale anilor 2013 și 2014, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Drept tendință generală, se observă o creștere a cheltuielilor de ordin social (cu 11,7% comparativ cu anul precedent – în mare parte, din contul cheltuielilor de ocrotire a sănătății), a cheltuielilor de ordin economic (cu 36,4% comparativ cu anul precedent – în mare parte, din contul cheltuielilor cu privire la agricultură, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor) și a cheltuielilor privind protecția mediului înconjurător și hidrometeorologie (cu 61,8% comparativ cu anul precedent).

Rezultatul financiar bugetar

Executarea bugetului public național în primele trei trimestre ale anului 2014 a rezultat cu un **deficit** în mărime de 79,6 mil. MDL (465,0 mil. MDL în primul semestru al anului) sau circa 0,12 din valoarea deficitului înregistrată în aceeași perioadă a anului 2013 (642,5 mil. MDL).

Sursele de finanțare a deficitului au fost:

- încasări de la valorile mobiliare de stat (+419,5 mil. MDL);
- răscumpărarea valorilor mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilității financiare (- 69,9 mil. MDL);
- împrumuturile debursate din surse externe (+1365,7 mil. MDL);
- rambursarea sumei principale (- 587,6 mil. MDL);
- mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public (+148,7 mil. MDL);
- modificarea soldurilor (- 753,0 mil. MDL);
- alte surse (+ 91,7 mil. MDL).

Soldurile la conturile bugetului public național la situația din 30 septembrie 2014 s-au majorat, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2014, cu 1312,0 mil. MDL și au constituit 4127,5 mil MDL.

Datoria de stat

La situația de la 30 septembrie 2014, soldul datoriei de stat a constituit 25982,2 mil. MDL, majorându-se cu 3159,5 mil. MDL (+ 13,8%) comparativ cu același moment al anului 2013. Comparativ cu începutul anului, soldul datoriei de stat a crescut cu 2460,7 mil. MDL (+ 10,5%). Ponderea datoriei de stat în raport cu PIB estimat pentru anul 2014 a constituit 23,8% sau cu 0,4% mai mult ca situația înregistrată în același moment al anului 2013.

În ce privește *structura datoriei de stat după tipul datoriei*, datoria de stat la situația din 30 septembrie 2014 a fost formată în proporție de 73,0% – datorie de stat externă și 27,0% – datorie de stat internă, iar în dependență de *structura pe valute a datoriei*, datoria externă este examinată fără descompunerea DST și cu descompunerea DST.

Tabelul 3.1.1. Structura datoriei de stat pe valute, % din total datorie de stat

Tipul valutei	DST	USD	EURO	JPY	GBP	MDL
Cu descompunerea DST	-	30,6	31,1	4,7	6,3	27,0
Fără descompunerea DST	51,9	7,5	12,5	0,8	0,1	27,0

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În primele nouă luni ale anului 2014, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 422,9 mil. lei, care se compune din:

- Serviciul datoriei de stat externe în valoare de 156,3 mil. MDL (37,0%);
- Serviciul datoriei de stat interne în valoare de 266,6 mil. MDL (63,0%).

Comparativ cu situația similară a anului 2013, suma destinată serviciului datoriei de stat s-a majorat cu 59,3 mil. MDL sau cu 16,3% la situația din 30 septembrie 2014, fiind influențată atât de majorarea serviciului datoriei de stat interne cât și externe. În raport cu situația de la 30

septembrie 2012, serviciul datoriei de stat s-a diminuat cu circa 20%, preponderent urmare a micșorării ratelor pentru VMS deservite.

Datoria de stat externă

La situația din 30 septembrie 2014, datoria de stat externă a constituit 18956,8 mil. MDL (1301,3 mil. USD). Comparativ cu situația în același moment al anului precedent, datoria publică externă a crescut cu 2669,6 mil. MDL sau cu 16,4%. Comparativ cu situația din 1 ianuarie 2014, datoria de stat externă a înregistrat o creștere cu 2111,1 mil. USD sau cu 12,5%. Ponderea datoriei de stat externe în PIB constituie 17,4% (cu 0,6% mai mult comparativ cu același moment al anului precedent).

Majorarea înregistrată a fost cauzată de atingerea valorii pozitive a finanțării nete, precum și de majorarea fluctuației a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute străine.

Analizând datoria de stat externă în dependență de maturitate la data de 30.09.2014, se constată că aceasta e compusă în proporție de 81,0% din datoria publică externă pe termen lung, 15,5% – din datorie externă pe termen mediu și 4,4% – din datorie externă pe termen scurt – situație similară cu cea înregistrată în același moment al anului 2013.

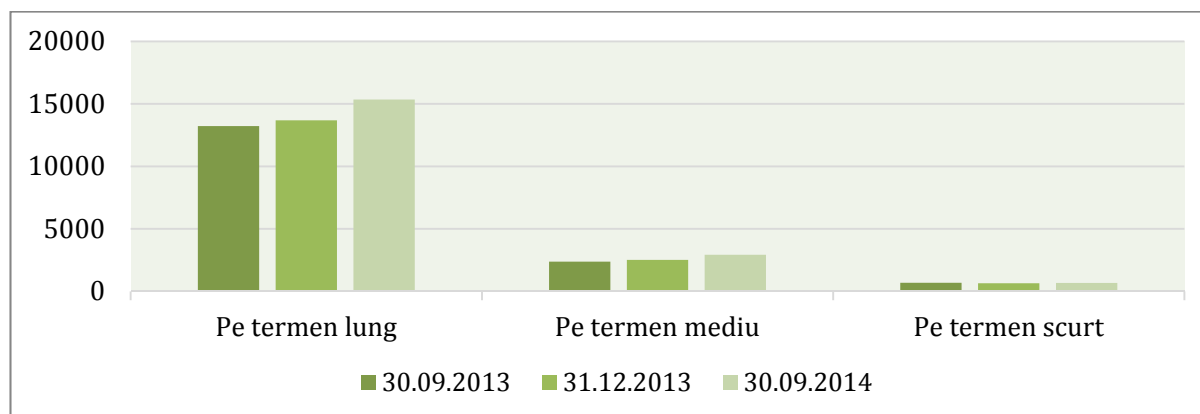

Figura 3.1.4. Structura datoriei de stat externe la 30.09.2013, 31.12.2013 și 30.09.2014, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori ai Guvernului Republicii Moldova. Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la situația din 30 septembrie 2014, a constituit 87,0% din soldul total al datoriei de stat externe, față de creditorii bilaterali – 12,8%, față de creditorii comerciali – 0,1%. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține AID cu 42,0%, urmată de FMI – cu 24,3%, BEI – cu 8,4%, FIDA – cu 4,9%, etc.

Ca evoluție, se observă tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali. În același timp, datoria de stat externă față de creditorii bilaterali și cei comerciali a continuat să scadă.

Datoria de stat internă

La situația din 30 septembrie 2014, datoria de stat internă a constituit 7025,4 mil. MDL și este complet formată din valori mobiliare de stat. Față de perioada similară a anului precedent, datoria publică internă a crescut cu 489,9 mil. MDL sau cu 7,5%. Comparativ cu situația din 1 ianuarie 2014, datoria de stat internă a înregistrat o majorare cu 349,6 mil. MDL sau cu 5,2%. Ponderea datoriei de stat externe în PIB constituie 6,6% (cu 0,1% mai puțin comparativ cu

același moment al anului precedent). Creșterea datoriei interne se datorează, în mare parte, emisiunii suplimentare de valori mobiliare de stat pe piața primară.

Făcând o analiză a datoriei de stat interne *în dependență de părțile sale componente* se observă că 69,0% le constituie valorile mobiliare de stat emise pe piața primară, 29,4% – valori mobiliare de stat convertite și 1,7% – valori mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilității financiare.

Valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an au fost emise pe trei termene: bonuri de trezorerie de 91 zile, 182 zile și 364 zile, a căror pondere în totalul VMS comercializate prin licitații a constituit 97,5%. Ponderea cea mai mare în VMS emise au constituit-o bonurile de trezorerie pe termen de 182 zile (43,4%) și 364 zile (28,9%) – ponderi ce au rămas, relativ, constante în raport cu perioada similară a anului precedent (42,7% pentru BT de 182 zile și 27,2% pentru BT de 364 zile).

Analizând datoria de stat internă *în dependență de maturitate* la data de 31.09.2014, se constată că ponderea cea mai mare o are datoria publică internă pe termen scurt (97,1%), urmată de datoria publică internă pe termen mediu (2,9%), datoria publică internă pe termen lung lipsind în totalitate. Astfel, se reliefează tendința enunțată și în edițiile precedente și anume creșterea ponderii datoriei în cauză pe termen scurt.

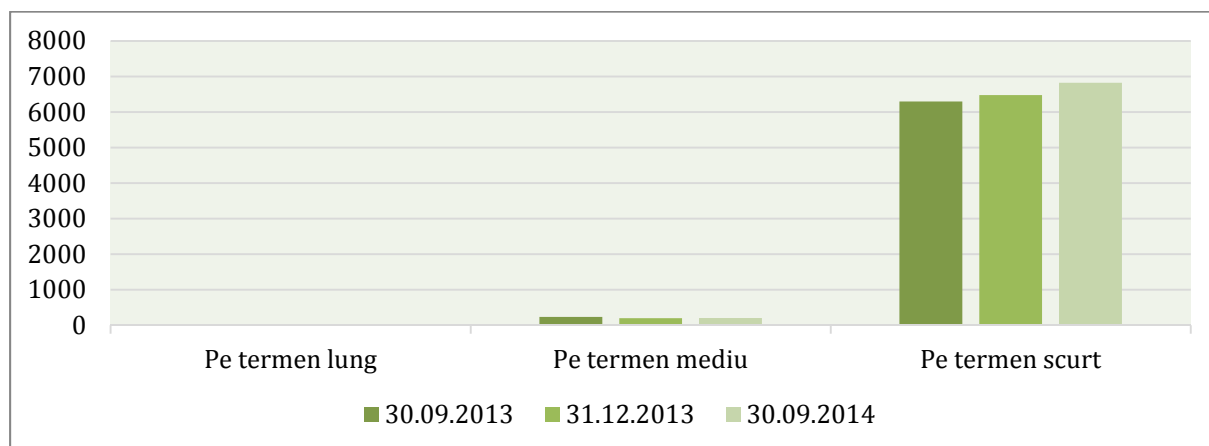

Figura 3.1.5. Structura datoriei de stat interne la 30.09.2013, 31.12.2013 și 30.09.2014, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

În primele 9 luni ale anului 2014, veniturile bugetului Transnistriei au constituit 1704,7 mil. ruble transnistrene (1985,4 mil. MDL), ceea ce reprezintă 6,5% din total venituri realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, din care: 2533,8 mil. MDL venituri fiscale (77,3%); 22,9 mil. MDL venituri nefiscale (1,2%); 256,5 mil. MDL veniturile fondurilor cu destinație specială (12,9%) și 142,2 mil. MDL veniturile din activitatea de întreprinzător și alte venituri (7,2%). Comparativ cu valoarea planificată, au fost încasate 99,9%, totodată înregistrând o creștere de 21,8%, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013. Această creștere se datorează, în mare parte, emiterii, în primul trimestru al anului 2014, a hârtiilor de valoare de stat (obligații trezoreriale) în volum de 266,4 mil. MDL.

Este de menționat că circa 10,9% din veniturile Transnistriei e compus din ajutorul material nerambursabil primit din partea Federației Ruse.

Cheltuielile bugetului Transnistriei au reprezentat 2449,2 mil. MDL sau 8,0% din total cheltuieli realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova.

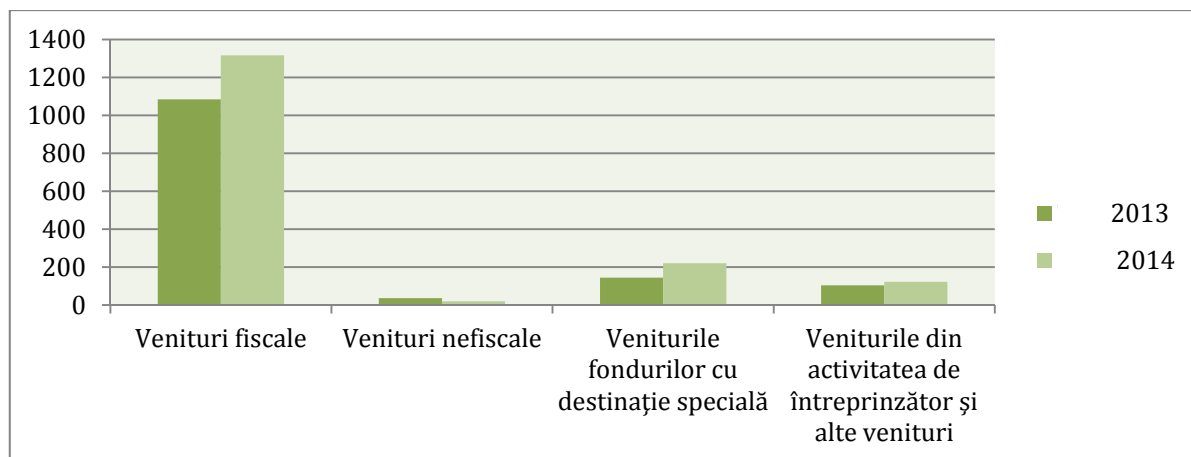

Figura 3.1.6. Structura veniturilor transnistrene în 9 luni ale anului 2014 comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor al Transnistriei.

3.2. Sectorul bancar

În primele nouă luni ale anului 2014, numărul subdiviziunilor bancare este în continuă creștere, iar în cazul numărului angajaților ce activează în sistemul bancar situația este opusă – numărul angajaților bancari este într-o descreștere ușoară, deși teoretic ar fi trebuit să crească. Deci, numărul total de angajați ce activează în sistemul bancar a scăzut de la 10933 de angajați la data de 31.12.2013 până la 10236 de angajați la data de 30.09.2014. Astfel, în doar nouă luni ale anului 2014, numărul total al angajaților ce muncesc în sectorul bancar a scăzut cu 697 persoane, comparativ cu 31.12.2013.

B.C. „Banca de Economii” S.A. este banca comercială cu cei mai mulți angajați în primele nouă luni al anului 2014. Astfel, la data de 30.09.2014 oficial activau 2103 de angajați (20,5%). În cadrul B.C. „Moldova Agroindbank” S.A. în aceeași perioadă activau 1419 de angajați, ceea ce reprezintă 14% din numărul total de angajați ce activează în industria bancară. Următoarele poziții le-au ocupat B.C. „Victoriabank” S.A. cu 1207 de angajați (12%) și B.C. „Moldindconbank” S.A. cu 1118 de angajați (11%). În cele 4 cele mai mari bănci din Republica Moldova activează 5847 de angajați, ceea ce reprezintă 57,2% din totalul sistemului bancar.

În ciuda faptului că numărul de angajați scade, băncile comerciale continuă să creeze subdiviziuni bancare noi. În perioada ianuarie-septembrie 2014, băncile comerciale au deschis 3 filiale și 37 de agenții. Respectiv, la data de 30.09.2014, în medie fiecărui angajat din sectorul bancar i-au revenit active în valoare de 8,0 mil. MDL, mai mult cu 1,0 p.p., comparativ cu 31.12.2013.

Dinamica activelor bancare

Activele totale ale sectorului bancar au totalizat 82113,9 mil. MDL la 30.09.2014, în creștere cu 8% față de 31.12.2013. Această majorare se datorează activelor generatoare de profit (cu o pondere de 60% în total activ), care au înregistrat o creștere cu 12,4% față de 31.12.2013.

La data de 30.09.2014, comparativ cu 30.09.2013, s-au înregistrat următoarele modificări în structura activului bancar:

- creșterea numerarului cu 1,2 p.p. până la 24356 mil. MDL;
- descreșterea activelor financiare disponibile pentru tranzacționare cu 0,2 p.p. până la 192 mil. MDL;
- descreșterea activelor financiare disponibile pentru vânzare cu 0,1 p.p. până la 465 mil. MDL;
- creșterea împrumuturilor și creanțelor cu 0,4 p.p. până la 49124 mil. MDL;
- majorarea altor active cu 0,59 p.p. până la 917 mil. MDL.

Tabelul 3.2.1. Evoluția activelor bancare după volum și structură, %

Denumirea indicatorilor:	30.09.2013	31.12.2013	30.09.2014
	% în total activ		
Total Activ, dintre care:	100	100	100
1. Numerar și echivalente de numerar	28,8	32,3	30
2. Active financiare deținute p/n tranzacționare	0,4	0,3	0,2
3. Active financiare disponibile p/n vânzare	0,7	0,6	0,6
4. Împrumuturi și creanțe	59,6	56,9	60
5. Investiții păstrate până la scadență	5,3	5,2	5
6. Imobilizări corporale	2,9	2,5	2,4
7. Imobilizări necorporale și creanțele privind impozitele	0,6	0,4	0,6
8. Alte active	1,7	1,8	1,11

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Evoluția creditelor bancare

Soldul creditelor bancare a constituit 47228 mil. MDL la 30.09.2014 și s-a majorat cu 12% față de 31.12.2013. În pofida creșterii soldului creditelor în primele nouă luni ale anului 2014, ritmul anual de creștere a creditelor acordate de către bănci a început să crească ușor începând cu luna septembrie 2014 – 20,92% f.a.p. și în luna octombrie 2014 constituind 20,6% f.a.p.

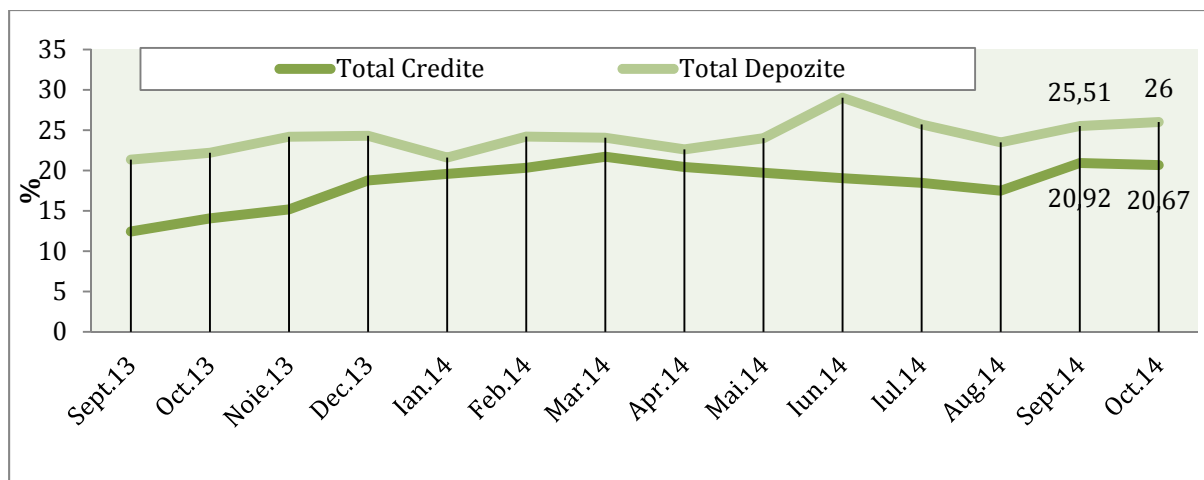

Figura 3.2.1. Ritmul anual de creștere al creditelor și depozitelor bancare, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În primele nouă luni ale anului 2014, se soldează cu o înrăutățire a calității portofoliului de credite în sectorul bancar, valoarea creditelor neperformante a crescut cu 19,0%⁹ față de începutul anului. Respectiv, la data 30.09.2014 se observă o creștere a creditelor neperformante cu 48,5% față de 30.09.2013. Ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor la 30.09.2014 a crescut cu 0,7 p.p., față de data 31.12.2013, constituind 12,3%. Un alt indicator care reflectă sporirea riscurilor pierderilor de capital este ponderea creditelor neperformante nete în capitalul normativ total, care la data de 30.09.2014 a crescut cu 1,33 p.p. până la 19,03%, față de 31.12.2013.

⁹ La 30.09.2014 creditele neperformante au constituit în valori absolute 5801,4 mil.MDL și la 31.12.2013 – 4883,0 mil. MDL,

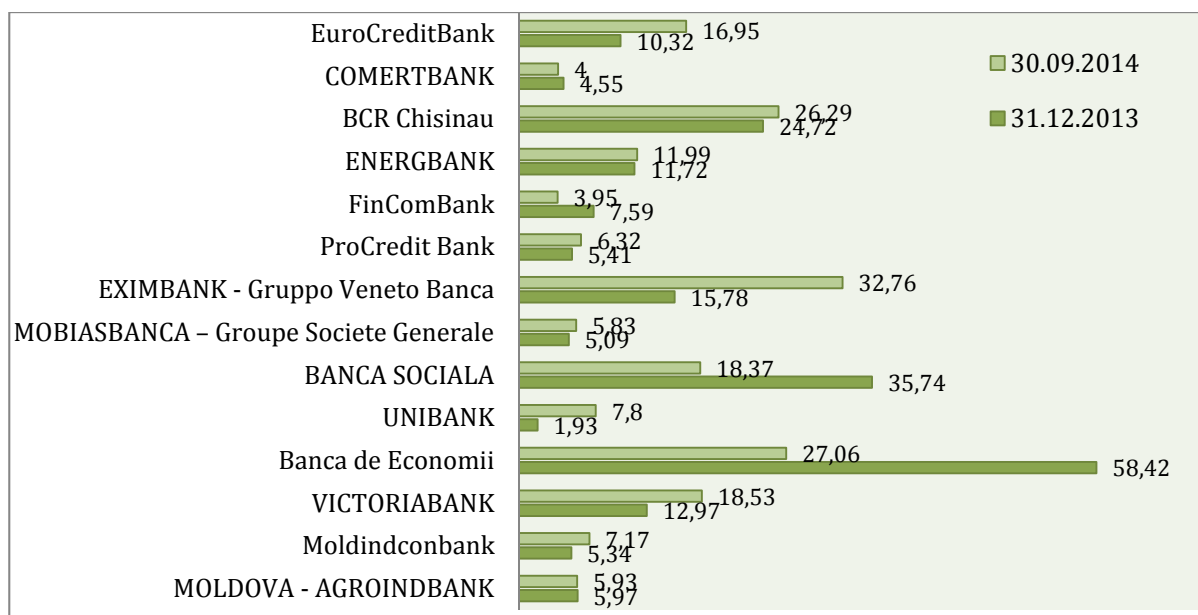

Figura 3.2.2. Ponderea creditelor neperformante pe sector bancar la data de 31.12.2013 și 30.09.2014, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În primele nouă luni ale anului 2014, ponderile maxime ale creditelor neperformante sunt deținute de trei bănci comerciale (B.C. Eximbank- 32,76%; B.C. Banca de Economii-27,06% și BCR Chișinău- 26,29%) din 14 bănci. Totuși, la data de 30.09.2014, B.C. Banca de Economii a înregistrat îmbunătățiri la acest capitol, și-a curățat bilanțurile de credite neperformante cu 31,36 p.p. față de 31.12.2013.

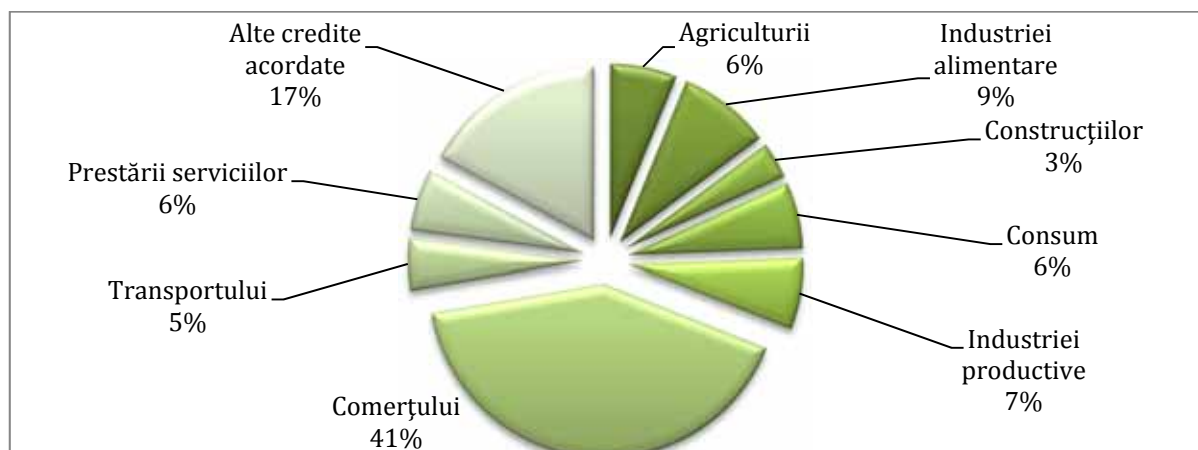

Figura 3.2.3. Structura portofoliului de credite pe ramuri, la 30.09.2014, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Conform datelor BNM, structura portofoliului de credite în primele nouă luni ale anului 2014 față de perioada similară a anului precedent, arata o creștere a creditelor acordate comerțului (ponderea căroră a sporit cu 3,4 p.p.) și a creditelor acordate industriei alimentare (0,9 p.p.). Creditele acordate în domeniul prestării de servicii au înregistrat o creștere de 0,8 p.p. În acest context, la data de 30.09.2014, ponderea cea mai mare, în total credite, au deținut-o creditele acordate comerțului (41%), urmate de creditele acordate industriei alimentare (9%), creditele industriei productive (7%) și creditele de consum (6%).

Analizând structura creditelor pe scadențele contractuale în primele nouă luni ale anului 2014, observăm că creditele acordate cu termen de la 2 ani până la 5 ani au continuat să rămână cele

mai atractive și în luna septembrie 2014. În acest context, cota acestora în volumul total al creditelor în monedă națională în septembrie 2014 a constituit 47,3% și au fost acordate la o rată medie a dobânzii de 10,8%. Ponderea cea mai mare a creditelor sunt acordate persoanelor juridice – 76,6% din totalul creditelor în MDL, la o rată medie a dobânzii de 10,57% în septembrie 2014.

Dinamica depozitelor bancare

Soldul depozitelor în sistemul bancar la 30.09.2014, a constituit 57845,1 mil. MDL, majorându-se cu 11,5%, față de 31.12.2013. În acest cotext, la 30.09.2014, se observă o tendință de scădere a soldului depozitelor în monedă națională cu 3%, iar a depozitelor în valută străină au crescut cu 29,3% față de 31.12.2013.

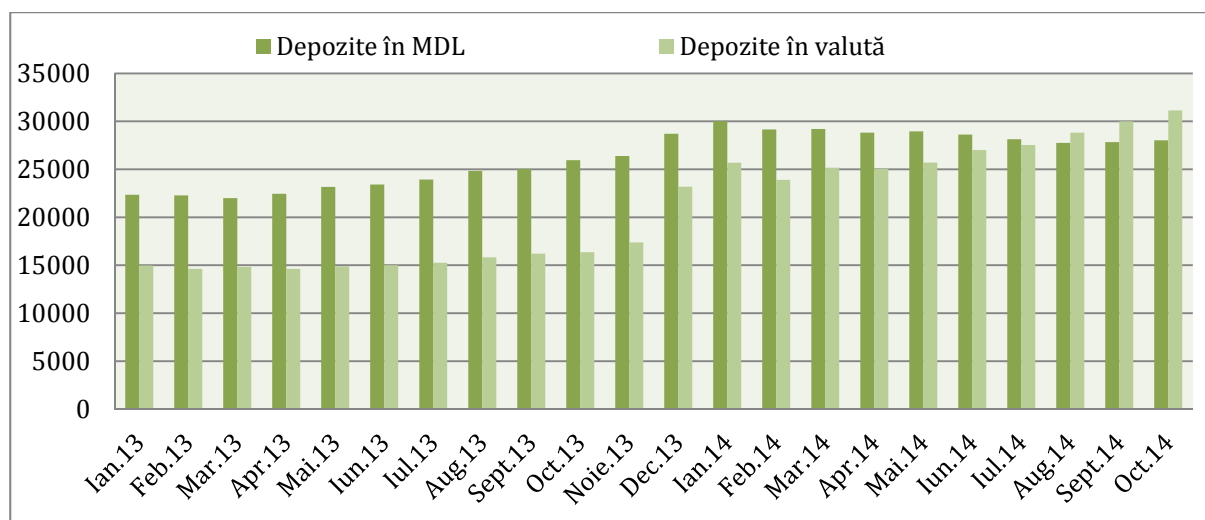

Figura 3.2.4. Structura depozitelor sectorului bancar, mil. MDL, în perioada 2013-2014

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Odată cu deprecierea monedei naționale din ultima perioadă, preferința populației sunt depozitele în valută străină care au constituit o pondere de 51,9% la sfârșitul luni septembrie 2014, iar depozitele în monedă națională reprezentau o cotă de 48,1% din totalul de depozite. Aceasta se explică prin faptul că rata medie a dobânzii pe sistemul bancar la depozitele în valută străină este mai atractivă (constituind în septembrie 2014 4,18%, în scădere cu 0,42 p.p. față de ianuarie 2014) față de rata la cele în monedă națională (septembrie 2014 – 5,81% în scădere cu 0,1 p.p. față de ianuarie 2014).

După profilul scadenței depozitelor în monedă națională, populația preferă să facă în mare parte, depuneri depozitele cu un termen de la 6 până la 12 luni. Astfel, în septembrie 2014, ponderea maximă din totalul depozitelor atrase la termen în moneda națională o dețin în continuare depunerile cu termene de la 6 până la 12 luni (42,3%). Respectiv și depozitele atrase la termen în valută străină cu termene de la 6 până la 12 luni dețin ponderea maximă de 48,4% și o rată medie de 4,65%.

Evoluția ratei medii a dobânzii bancare

În primele nouă luni ale anului 2014, împrumuturile bancare s-au ieftinit cu 1,32 p.p., rata medie a dobânzii la creditele noi acordate pe sistemul bancar s-a micșorat de la 12,29% în ianuarie la 10,97% în septembrie. Respectiv și ratele medii ale dobânzii la credite în monedă străină, au scăzut și ele cu 0,22 p.p., de la 7,83% în luna ianuarie 2014, până la 7,61% în septembrie 2014. Depozitele noi în valută națională au fost atrase de către băncile comerciale în septembrie 2014 la o rată medie de 5,81%, în scădere cu 0,1% față de ianuarie 2014 (5,91%). În același timp,

ratele medii ale dobânzii la depozite în monedă străină au scăzut de la 4,6% în luna ianuarie 2014, până la 4,18% în septembrie 2014, în descreștere cu 0,42 p.p.

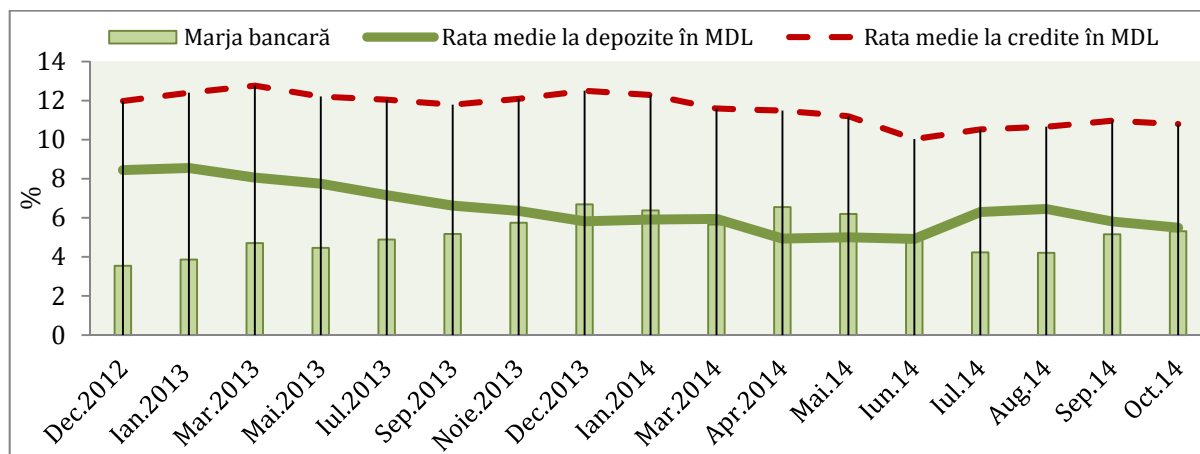

Figura 3.2.5. Evoluția marjei bancare*, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite în MDL, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

***Notă:** Indicatorul Marja bancară a fost calculat ca diferență dintre rata medie la credite în MDL și rata medie la depozite MDL.

Marja bancară pentru operațiunile în valută străină a cunoscut o variație mai mică, comparativ cu marja pentru tranzacțiile în valută națională. În luna septembrie 2014, marja bancară la operațiunile în monedă națională a înregistrat un nivel de 5,16%, fiind în scădere cu 1,53 p.p. față de decembrie 2013, iar în luna august 2014 s-a înregistrat cel mai mic nivel din anul 2014 – 4,21%. Respectiv, în primele nouă luni ale anului 2014, marja asociată operațiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 3,43% cu o scădere ușoară de 0,9 p.p. față de decembrie 2013.

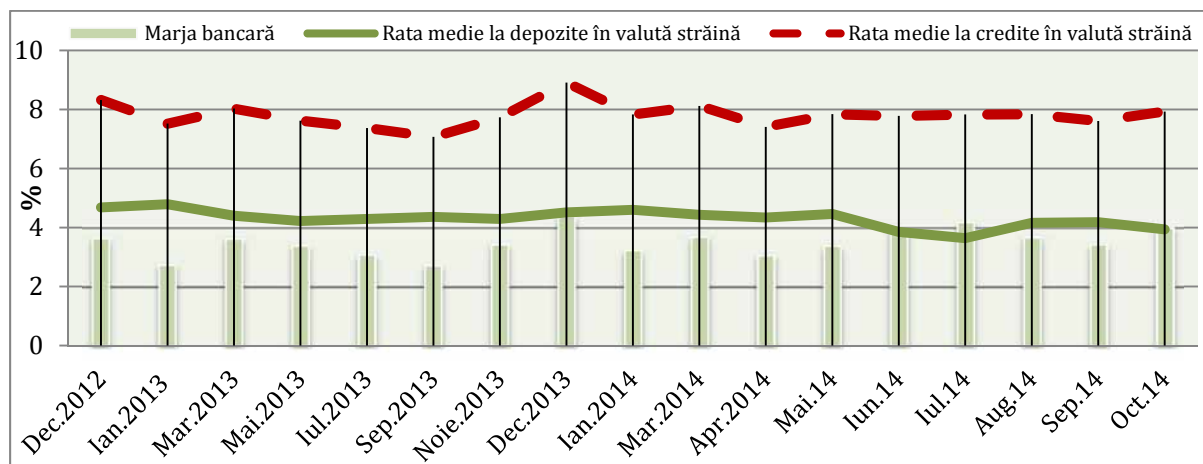

Figura 3.2.6. Evoluția marjei bancare*, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite în valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

***Notă:** Indicatorul Marja bancară a fost calculat ca diferență dintre rata medie la credite în valută străină și rata medie la depozite valută străină.

Evoluția capitalului bancar

Nivelul de capitalizare a băncilor comerciale din Republica Moldova se menține la un nivel înalt. Astfel, capitalul de gradul I, la 30.09.2014, a crescut cu 2,3% până la 8107,79 mil. MDL față de

31.12.2013. Iar indicatorul de suficiență al capitalului ponderat la risc ($\geq 16\%$), este în scădere cu 3,22 p.p față de 31.12.2013, înregistrat un nivel de 19,80% la data de 30.09.2014.

În septembrie 2014, toate băncile comerciale din Republica Moldova, cu excepția BC „EuroCreditBank” S.A. (174,48 mil. MDL), dispuneau de un capital bancar de gradul I corespunzător capitalului minim necesar de 200 mil. MDL. Totuși, BC „BANCA SOCIALA” S.A. este unica bancă comercială care nu a menținut nivelul corespunzător la data de 30.09.2014, înregistrând 15,05%.

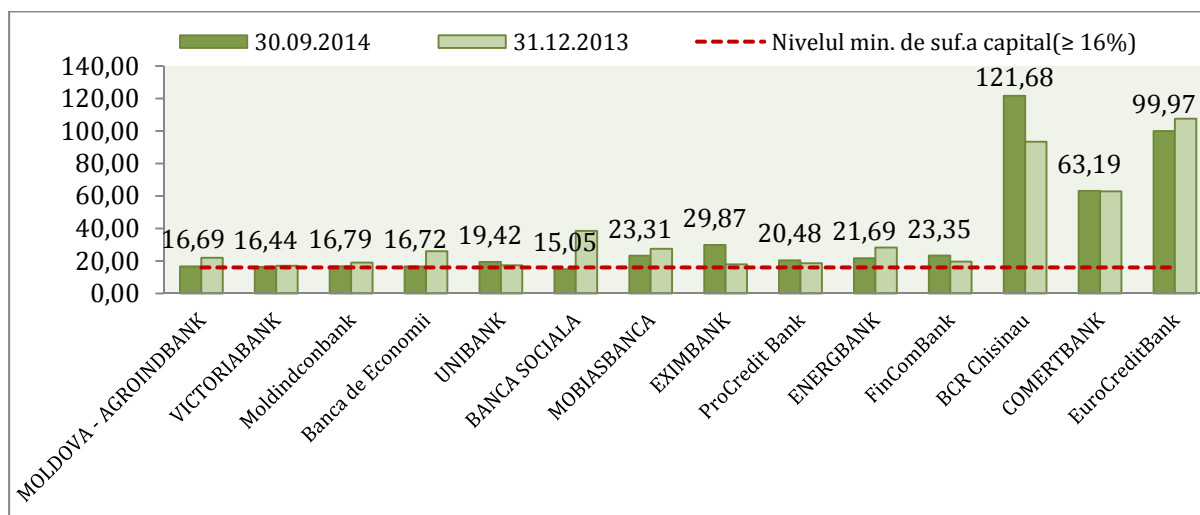

Figura 3.2.7. Media suficienței capitalului ponderat la risc pe sector bancar, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Ponderea investițiilor străine în capitalul băncilor a crescut de la 72,24% la 31.12.2013 până la 76,40% la 30.09.2014. Totodată, aceasta a contribuit la diminuarea nivelului de concentrare a pieței: ponderea activelor celor mai mari 5 bănci în total active s-a diminuat până la 69,6% la 30.09.2014. Patru bănci licențiate dețin capital complet străin (B.C. „EXIMBANK-Gruppo Veneto Banca” S.A.; B.C. „ProCredit Bank” S.A.; BCR Chișinău S.A.; B.C. „COMERTBANK” S.A.), urmate de BC „Mobiasbancă – Groupe Société Générale” S.A. care deține 96,69% și BC „EuroCreditBank” S.A. – 77,45%.

Evoluția profitabilității și lichidității bancare

Valorile principalilor indicatori de profitabilitate ai sectorului bancar (venitul net raportat la active – ROA și venitul net raportat la capitalul acționar – ROE) au fost de 1,26%, respectiv 8,49% la data de 30.09.2014. În acest context, în luna septembrie 2014, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 767,1 mil. MDL, mai puțin cu 8,5%, față de perioada similară a anului 2013.

Unica bancă comercială care a înregistrat rezultate financiare negative la sfârșitul lunii septembrie 2014 – 149,8 mil. MDL, este B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A. De menționat că, la sfârșitul lunii septembrie 2014, B.C. „Moldindconbank” ocupă poziția de lider la capitalul profit, înregistrând valoarea de 28,74 mil. MDL, urmată de către B.C. „Moldova Agroindbank”, cu un profit de 283,3 mil. MDL și B.C. „Victoriabank” cu 131,4 mil. MDL. Profitul celor 3 lideri reprezintă 91,5% din întreg profit înregistrat pe sectorul bancar.

Lichiditatea bancară poate fi privită atât prin prisma ponderii activelor lichide în total active, cât și prin prisma obligațiunilor, pe care banca este obligată să le onoreze. Astfel, la sfârșitul lunii septembrie 2014, ponderea activelor lichide (principiul II al lichidității) înregistrează 34,22%, mai mult cu 0,46 p.p. față de 31.12.2013. Lichiditatea pe termen lung sau principiul I al lichidității, pe întreg sistemul bancar a înregistrat 0,75%, la 30.09.2014, mai mult cu 0,04 p.p.

față de 31.12.2013. Aceste valori ale indicatorilor lichidității relevă existența surselor adecvate pentru susținerea plăților aferente obligațiilor.

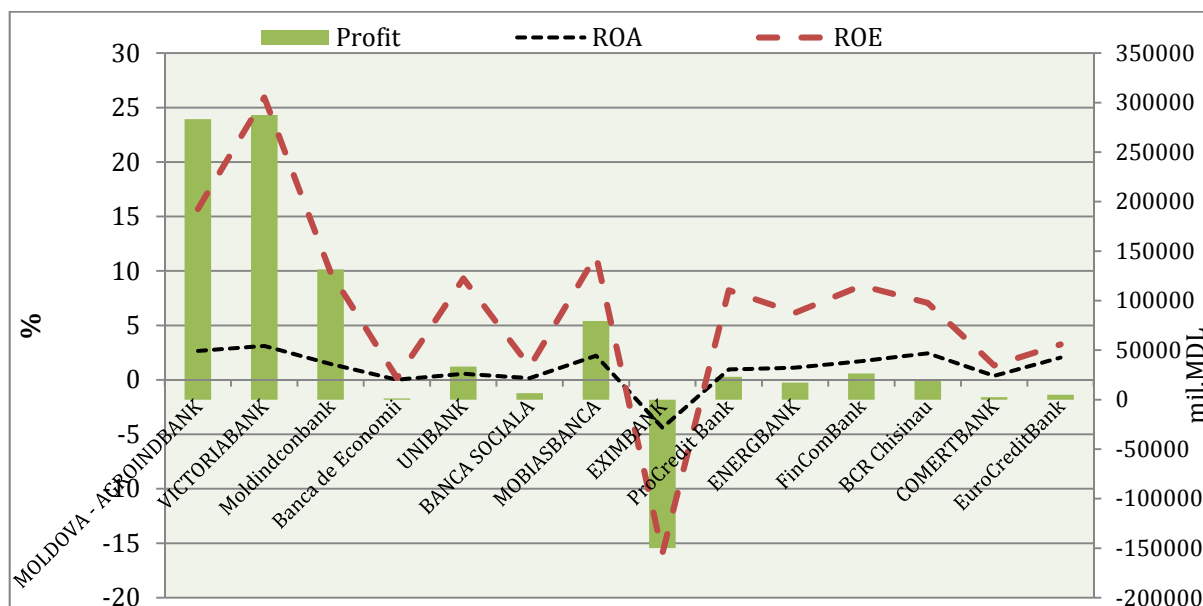

Figura 3.2.8. Evoluția profitabilității și rentabilității băncilor comerciale la data de 30.09.2014

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

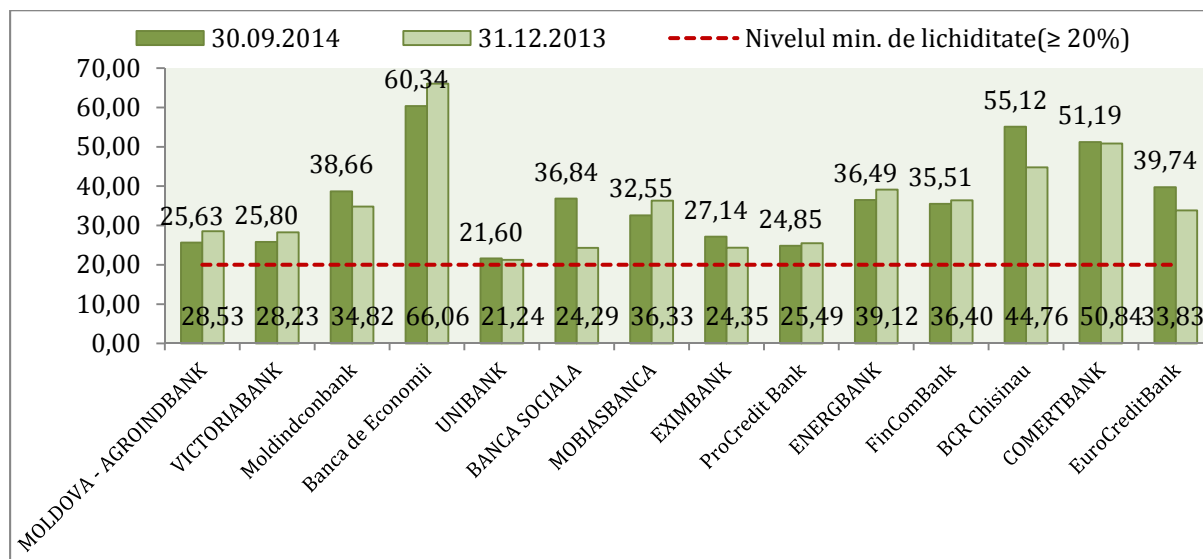

Figura 3.2.9. Indicatori de lichiditate ai sectorului bancar, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Analiza indicatorilor de concentrare a sectorului bancar

Analizând indicele de concentrare a pieței (indicele Herfindahl-Hirschman) conform situației din 30.09.2014, constatăm că, sectorul bancar se încadrează în limitele unei piețe bancare, cu un grad moderat de concentrare (1235,8 puncte) – după valoarea depozitelor și (1255,4 puncte) – după valoarea creditelor (vezi tabelul 3.2.2).

Conform situației la finele lunii septembrie a anului curent, după valoarea activelor bancare, piața este concentrată. Patru bănci comerciale dețin 59,7% din totalul activelor. Conform valorii activelor, lider pe piață este BC Moldova-Agroindbank, care la 30.09.2014 a atins valoarea totală a

activelor de 17583,1 mil. MDL în creștere cu 31,2% față 31.12.2013, înregistrând o cotă de 17,8% din totalul activelor din sector. Următoarea poziție este deținută de BC Victoriabank cu un volum al activelor de 12049,7 mil. MDL. În creștere cu 402,2 mil. MDL, față de 30.09.2013, cota de piață a băncii este de 3,4%.

Tabelul 3.2.2. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %

Nr.	Denumirea Băncilor	Cota de piață după valoarea activelor (%)		Cota de piață după valoarea creditelor (%)		Cota de piață după valoarea depozitelor (%)	
		30.09.2013	30.09.2014	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2013	30.09.2014
1	BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A.	18,6	17,8	22,5	22,1	19,4	18,5
2	B.C. "VICTORIABANK" S.A.	17,0	14,7	17,2	12,9	20,7	15,6
3	BC "Moldindconbank" S.A.	15,4	13,9	17,7	17,3	16,5	14,4
4	B.C. Banca de Economii S.A.	10,5	13,3	4,0	7,4	11,1	14,8
5	B.C. "EXIMBANK - Gruppo Veneto Banca" S.A.	6,9	5,4	7,9	5,9	4,9	3,4
6	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	6,3	7,2	6,8	7,2	6,0	7,9
7	BC "MOBIASBANCA - Groupe Societe Generale" S.A.	5,9	6,2	6,5	6,8	4,6	6,0
8	B.C. "UNIBANK" S.A.	5,9	9,9	4,0	9,1	5,5	9,6
9	B.C. "ProCredit Bank" S.A.	4,5	3,9	5,7	4,9	3,4	3,1
10	B.C. "ENERGBANK" S.A.	2,8	2,5	2,7	2,2	2,8	2,2
11	B.C. "FinComBank" S.A.	2,7	2,4	2,4	2,2	2,4	2,5
12	BCR Chișinău S.A.	1,5	1,4	1,4	1,0	1,4	0,9
13	B.C. "COMERTBANK" S.A.	1,7	1,1	1,2	0,8	1,1	0,9
14	BC "EuroCreditBank" S.A.	0,5	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2
Indicatorul HHI (puncte)		1178,7	1148,7	1341,0	1255,4	1339,6	1235,8
Indicatorul CR-4 (%)		61,5	59,7	65,3	61,4	67,7	63,3

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La data de 31.09.2014, BC Moldova–Agroindbank își menține poziția de lider de piață la capitolul acordarea creditelor. Cota băncii în volumul total al creditelor acordate constituie 22,1%, poziție pe care nu și-o poate pierde prea curând (cu un sold total de 10417 mil. MDL, în creștere cu 13,5% față de 31.12.2013). Urmată de BC Moldindconbank ce deține poziția a doua pe piața creditelor bancare cu o cotă de 17,3%, depășind-o pe BC Victoriabank (12,9%). În ceea ce privește structura depozitelor, la sfârșitul lunii iunie, poziția de lider pe piață după soldul depozitelor atrase este deținută de BC Moldova–Agroindbank cu un sold total de 10685,8 mil. MDL, în creștere cu 12,3% față de decembrie 2013. Cota de piață acestei bănci constituie 18,5%. Următoarea poziție este deținută de Victoriabank (15,6%), la data de 30.09.2014, înregistrând

un sold al depozitelor atrase de 9040,7 mil. MDL, cu 4% mai puțin față de 31.12.2013 (vezi Fig. 3.2.2).

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

Sectorul bancar al regiunii din partea stângă a Nistrului în primele nouă luni ale anului 2014 a avut evoluții contradictorii la principalii indicatori de activitate. Activele totale ale sistemului bancar al regiunii la data de 01.10.2014 au însumat 6432,6 mil. ruble, cu 0,11% mai mult față de 01.01.2014. Rata de schimb a rublei din regiunea stângă a Nistrului comparativ cu leul moldovenesc la 01.01.2014 a fost de 0,8494 ruble/MDL. La data de 01.10.2014 cursul rublei față de principalele valute de referință a fost de 0,7620 ruble/MDL, 11,1000 ruble/USD, 14,0859 ruble/EURO.

În primele nouă luni ale anului 2014, ritmul anual de creștere a activelor bancare în regiune s-a situat pe un trend descendent. Astfel, deși în iunie 2014 se atestă o creștere ușoară de 14,85% f.a.p., deja în septembrie s-a înregistrat o scădere de 7,56% f.a.p. O dinamică similară este evidentă și la capitolul creditelor bancare, în luna septembrie 2014 s-a înregistrat o scădere de 21,67% f.a.p. (vezi Fig. 3.2.10).

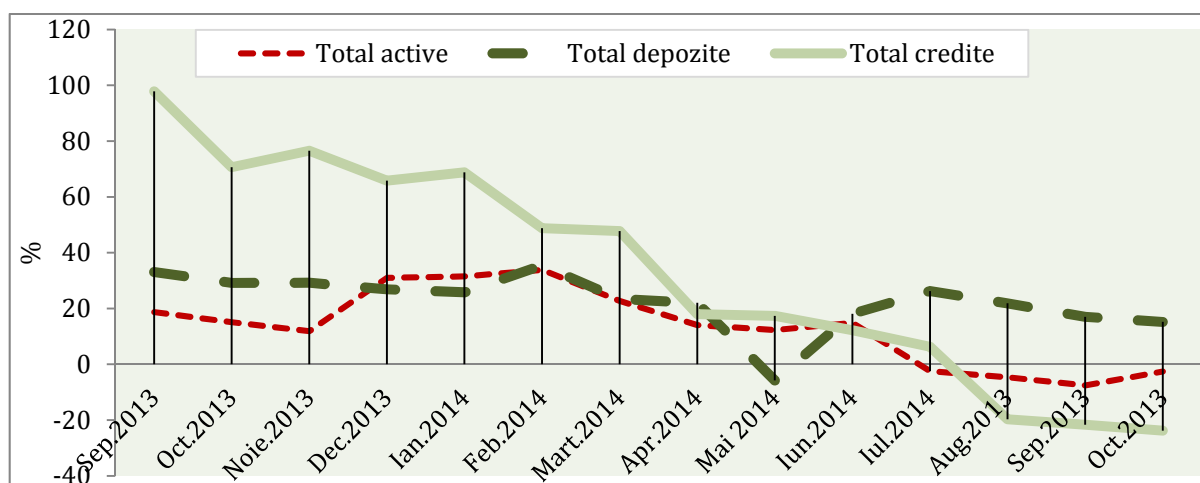

Figura 3.2.10. Ritmul anual de creștere a activelor, depozitelor și creditelor bancare în regiunea Transnistriană, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Transnistrene.

La data de 01.10.2014, capitalul propriu al băncilor a atins valoarea de 1411,0 mil. ruble, mai puțin cu 1,1% față de 01.01.2014 (1395,9 mil. ruble). Capitalul acționar al băncilor din regiunea Republicii Moldova din stânga Nistrului a constituit la data de 01.10.2014 suma de 1043,1 mil. ruble. Soldul creditelor acordate sectorului economic a atins la data de 01.07.2014 suma de 4460,3 mil. ruble mai mult cu 6% față de 01.01.2014. Creditele persoanelor fizice în această perioadă a constituit 1119,3 mil. ruble, mai mult cu 17,5% față de 01.01.2014, iar creditele persoanelor juridice a constituit suma de 3341,03 mil. rubl, mai puțin cu 2,7% față de sfârșitul anului precedent. La data de 01.10.2014, soldul depozitelor bancare atrase, au constituit suma de 2882,1 mil. ruble, mai mult cu 15% față de data similară a anului precedent. Respectiv, depozitele atrase de persoanele fizice, la data de 01.10.2014 constituie 1317,9 mil. ruble în scădere cu 10,1% față de 01.01.2014 (1466,2 mil. ruble).

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

Contul curent. În trimestrul 3 al anului 2014, deficitul contului curent a constituit 49,9 mil. USD, ceea ce reprezintă aproximativ 2,1% din valoarea PIB creat în această perioadă. Reducerea deficitului contului curent a condiționat o scădere ușoară a poverii acestuia asupra PIB, raportul fiind de 3,8% în ianuarie-septembrie 2014, aproximativ cu 3p.p. mai puțin f.p.s.a.p.

Conform teoriei economice, un deficit al contului curent ce depășește, pe termen lung, nivelul de 4-5% este unul provocator. În cazul Republicii Moldova în ultimii ani, acest indicator a fost în scădere, o tendință aparent pozitivă. În același timp, tendința dată are la bază surse de finanțare nesustenabile.

Consolidarea contului curent în primele trei trimestre ale anului 2014 s-a produs, preponderent, ca urmare scăderii mai accelerate a importului de bunuri comparativ cu exportul (vezi subcapitolul comerțul exterior cu bunuri) și sporirea intrărilor de valută sub formă de transferuri guvernamentale (de 2 ori) etc.

**Tabelul 4.1. Balanța de plăți – Contul curent
(ianuarie-septembrie 2012-2014, prezentare sintetică)**

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creștere f.p.s.a.p., %	
	2012	2013	2014	2013	2014
Contul curent	-351,7	-400,3	-228,2	13,8	-43,0
Bunuri	-2082,1	-2173,6	-2089,7	4,4	-3,9
<i>Export</i>	1598,0	1767,2	1747,6	10,6	-1,1
<i>Import</i>	-3680,1	-3940,8	-3837,3	7,1	-2,6
Servicii	9,2	13,4	-30,2	46,0	-325,8
<i>Export</i>	660,5	725,9	706,5	9,9	-2,7
<i>Import</i>	-651,4	-712,5	-736,7	9,4	3,4
Venituri	591,8	588,9	603,9	-0,5	2,6
<i>Încasări</i>	761,5	844,1	854,2	10,8	1,2
<i>Plăți</i>	-169,8	-255,3	-250,3	50,4	-1,9
Transferuri curente	1129,4	1171,1	1287,8	3,7	10,0
<i>Încasări</i>	1220,6	1270,4	1402,7	4,1	10,4
<i>Plăți</i>	-91,2	-99,3	-114,9	8,9	15,6

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În primele trei trimestre ale anului, o performanță redusă a avut atât comerțul cu bunuri cât și cel cu servicii. Exportul de servicii a constituit în această perioadă 706,5 mil. USD, în scădere cu 2,7%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Tendința a fost determinată, mai cu seamă de decelerarea valorii serviciilor prestate în domeniul transporturilor, călătoriilor de afaceri și serviciilor de comunicații – servicii, care în ansamblu reprezintă circa 60,3% din export. În același timp, deși cu un ritm mai moderat comparativ cu perioada similară a anului trecut, importul de servicii, preponderent sub influența creșterii importului de servicii de călătorii din străinătate, a sporit cu 3,4% față de primele trei trimestre ale anului 2013, constituind 736,7 mil. USD.

Tabelul 4.2. Evoluția comerțului exterior cu servicii în ianuarie-septembrie 2014

Tipul de servicii	Export			Import			Balanța comercială, mil. USD
	Valoarea nominală, mil. USD	Ritmul de creștere, f.p.s.a.p., %	Struc-tura, %	Valoarea nominală, mil. USD	Ritmul de creștere, f.p.s.a.p., %	Struc-tura, %	
Total	706,5	-2,7	100	736,7	3,4	100	-30,2
Transport	278,7	-6,8	39,4	276,0	-2,4	39,1	2,7
Călătorii	165,8	0,0	23,5	271,6	10,9	38,4	-105,8
<i>Călătorii de afaceri</i>	48,7	-0,5	6,9	139,9	8,0	19,8	-91,1
<i>Călătorii personale</i>	117,1	0,2	16,6	131,7	14,2	18,6	-14,6
Servicii de comunicații	98,95	-4,6	14,0	37,7	-0,7	5,3	61,2
Servicii de construcții	4,3	92,4	0,6	7,2	20,5	1,0	-2,9
Servicii de asigurări	0,5	11,1	0,1	1,6	-36,4	0,2	-1,4
Servicii financiare	3,98	9,6	0,6	5,5	21,7	0,8	-1,5
Servicii de informatică și informaționale	52,5	18,5	7,4	28,9	-0,6	4,1	23,6
Servicii royalty și onorarii pentru licențe	5,5	29,6	0,8	16,3	-6,4	2,3	-10,8
Alte servicii de afaceri	69,1	-6,3	9,8	59,8	15,1	8,5	9,6
Servicii personale, culturale și de recreare	1,5	36,7	0,2	1,7	-16,2	0,2	-0,2
Servicii guvernamentale neincluse în altă parte	25,8	-6,6	3,6	30,4	-9,3	4,3	-4,7

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Contul de capital și financiar. Soldul negativ al **Contul de capital** a consemnat în trimestrul trei 16 mil. USD. Fiind influențat cu precădere de refluxul de capital efectuat de emigranții moldoveni, în primele trei trimestre, deficitul contului curent a sporit comparativ cu perioada similară a anului precedent. Acesta a însumat 41,7 mil. USD fiind în ascensiune cu 14,6 mil. USD.

Balanța contului financiar, net debitoare, s-a contractat cu 15,5% în primele nouă luni ale anului, comparativ cu perioada similară a anului precedent, constituind 263,5 mil. USD. În această perioadă s-a produs o creștere a activelor sub forma de valută și depozite de la 19.8 mil. USD în anul precedent la 406 mil. USD în anul curent. Creșterea numerarului în valută străină deținut de rezidenți poate fi explicată de fluctuațiile înalte pe piața valutară, caracterizate printr-o depreciere puternică a cursului nominal al leului moldovenesc față de principalele valute de referință, comparativ cu perioadele similare ale anului trecut. Deprecierea a fost de 10,5% față de dolarul american și 13,4% față de moneda euro. Concomitent s-au redus activele de rezervă

cu 92,2 mil. USD, în timp ce în primele trei trimestre ale anului 2013 valoarea acestora a fost în creștere cu 200,9 mil. USD. Astfel, la finele trimestrului trei, stocul activelor de rezervă constituia 2653 mil. USD în scădere cu 167,5 mil. USD, comparativ cu valoarea acesteia la 31 decembrie 2013.

Pasivele au sporit în perioada primelor trei trimestre cu un ritm mai moderat decât activele, iar creșterea a fost asigurată, preponderent, din contul pasivelor sub formă de valută și depozite ale sectorului bancar național (264,4 mil. USD) și din intrările de valută ca urmare împrumuturilor pe termen lung atrase de sectorul guvernamental în mărime de 105,2 mil. USD. Pe de altă parte, în pofida creșterii influxului net de ISD în trimestrul trei f.p.s.a.p., per ansamblu, de la începutul anului dinamica acestora a fost una nesatisfăcătoare, determinată inclusiv de conjunctura nefavorabilă a factorilor externi din acest an.

**Tabelul 4.3. Balanța de plăți – Contul de capital și financiar
(ianuarie-septembrie 2012-2014, prezentare sintetică)**

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creștere f.p.s.a.p,%	
	2012	2013	2014	2013	2014
Contul de capital și financiar	192,18	284,59	221,78	48,1	-22,1
Contul de capital	-27,46	-27,09	-41,73	-1,3	54,0
<i>Intrări</i>	12,19	10,76	13,98	-11,7	29,9
<i>Ieșiri</i>	-39,65	-37,85	-55,71	-4,5	47,2
Contul financiar	219,64	311,68	263,51	41,9	-15,5
Investiții directe	115,89	175,88	130,98	51,8	-25,5
Investiții de portofoliu	20,17	6,85	10,12	-66,0	47,7
Derivate financiare	-0,15	0,13	0,36	-186,7	176,9
Alte investiții	418,13	329,73	29,83	-21,1	-91,0
Active de rezervă	-334,4	-200,91	92,22	-39,9	-145,9
Active	-182,01	-150,63	-258,89	-17,2	71,9
<i>ISD</i>	-17,21	-11,2	-13,09	-34,9	16,9
<i>Investiții de portofoliu</i>	8,07	-0,84	1,87	-110,4	-322,6
<i>Derivate financiare</i>	-0,15	-0,1	-0,11	-33,3	10,0
<i>Alte investiții</i>	161,68	62,42	-339,78	-61,4	-644,3
<i>Active de rezervă</i>	-334,4	-200,91	92,22	-39,9	-145,9
Pasive	401,65	462,31	522,4	15,1	13,0
<i>ISD</i>	133,1	187,08	144,07	40,6	-23,0
<i>Investiții de portofoliu</i>	12,1	7,69	8,25	-36,4	7,3
<i>Derivate financiare</i>	0	0,23	0,47	-	104,3
<i>Alte investiții</i>	256,45	267,31	369,61	4,2	38,3

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Remiterile

În trimestrul trei remiterile efectuate de peste hotare au constituit 552,6 mil. USD, o valoare inferioară celei înregistrate în aceeași perioadă a anului trecut cu 0,2%. Cumulativ de la începutul anului, aceste transferuri au însumat 1467,6 mil. USD, în creștere cu 1,3% f.p.s.a.p. – tendință determinată, exclusiv de evoluțiile înregistrate în cel de al doilea trimestru. În 2013, în aceeași perioadă, remiterile au însumat 1449,3 mil. USD, sporind cu 10,9%, comparativ cu perioada similară din anul 2012 (vezi Fig. 4.1). De menționat, totodată, că în anul curent, remiterile au fost influențate negativ de contractarea transferurilor efectuate din alte state,

exclusiv Federația Rusă – cu 2,2% și, respectiv, 6,3% în trimestrul doi și trei, comparativ cu perioada similară a anului 2013.

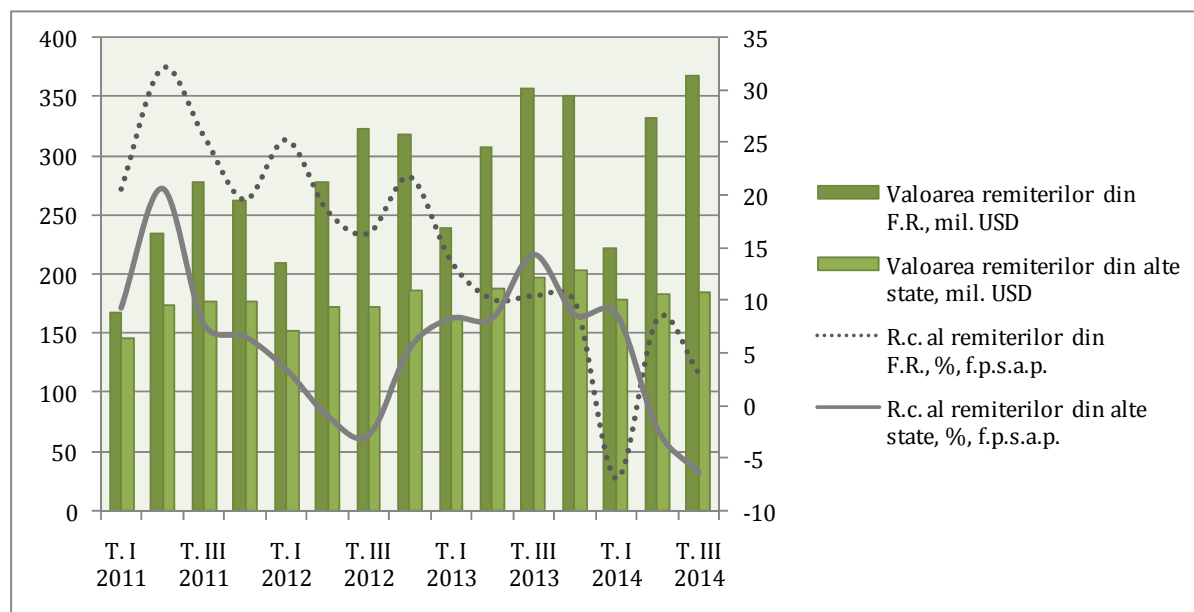

Figura 4.1. Evoluția influxului de remiteri în anii 2011-2014

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În ianuarie-septembrie 2014, mai mult de o treime din transferurile bănești efectuate în favoarea persoanelor fizice prin sistemul bancar erau formate din ruble rusești (37,4%), iar în acest context, deprecierea monedei rusești care s-a produs în cel de al treilea trimestru, ar putea afecta veniturile populației. De altfel, în această perioadă, remiterile, care proveneau preponderent din Federația Rusă, circa 62,8%, au cunoscut o tendință de temperare, sporind cu 2,3% f.p.s.a.p.

Investițiile Străine Directe

În ultimii ani Republica Moldova s-a dovedit a fi o locație puțin atractivă pentru investitorii străini, iar conflictul din zona estică, tensionarea relațiilor moldo-ruse, precum și alegerile electorale care se anticipau a avea un rol crucial pentru stabilirea parcursului viitor al economiei naționale, a plasat țara într-o zonă geopolitică de risc înalt, amplificând constrângerile existente.

În trimestrul trei, influxul net de ISD a fost în ascensiune comparativ cu valoarea înregistrată în perioada similară a anului 2013, reluând tendința crescătoare după o scădere a ritmului anual de creștere trei trimestre consecutiv. În același timp, valoarea netă a acestora în iulie-septembrie 2014 a constituit 59 mil. USD, ceea ce reprezintă o sumă mai mică cu 2 mil. USD față de trimestrul precedent. La fel, trebuie de menționat că în această perioadă s-au redus cu 56% investițiile străine nete în capital social, față de perioada similară a anului trecut, iar comparativ cu trimestrul precedent scăderea a fost și mai semnificativă, în jur de 77%. Astfel, valoarea netă a acestei categorii de investiții a constituit 15,4 mil. USD. La fel, comparativ cu T 3 al anului 2013 au fost în scădere investițiile sub formă de credite intragrup de la 11 mil. USD la circa 3 mil. USD. Nota pozitivă, însă, este că acest influx de investiții în perioada dată a marcat o valoare pozitivă comparativ cu valoarea negativă din primele două trimestre, ca urmare atragerii creditelor de către companiile cu investiții străine din țară de la compania mamă sau filialele din alte state.

Ca urmare evoluțiilor din trimestrul III, ISD nete efectuate în economia națională au sporit până la 144 mil. USD în ianuarie-septembrie 2014, o valoare ce rămâne însă cu 23% inferioară perioadei similare a anului trecut.

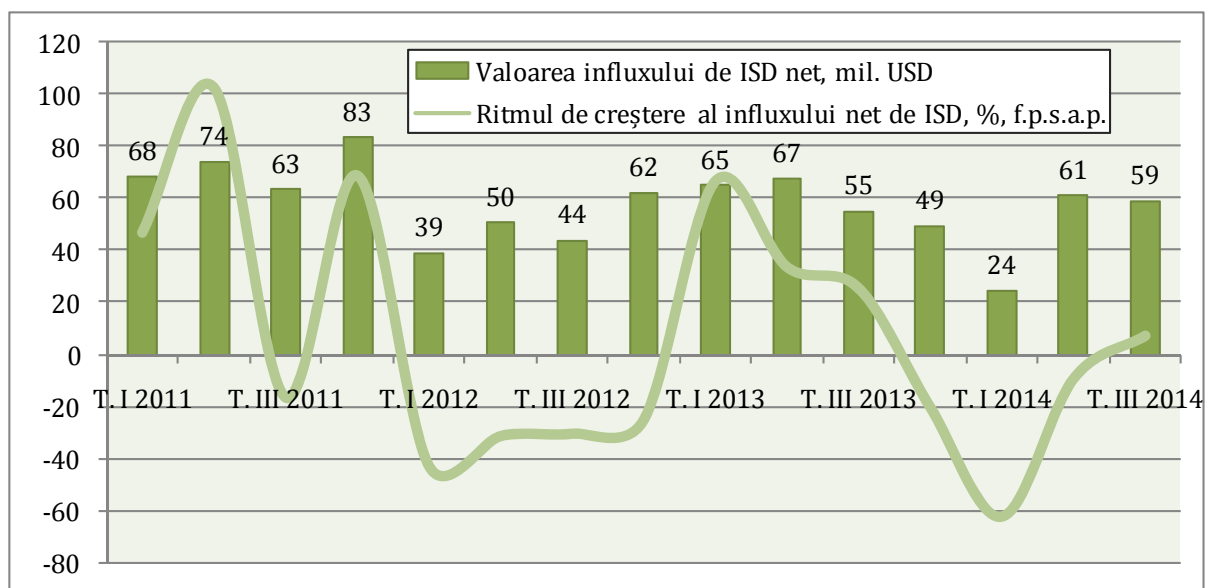

Figura 4.2. Influxul net de ISD în economia Republicii Moldova în anii 2011-2014

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Comerțul exterior cu bunuri

Perioada ianuarie-septembrie 2014 a fost marcată de o serie de evenimente ce au avut efecte contradictorii asupra evoluției exporturilor. Fluctuațiile acestora au influențat negativ volumul tranzacțiilor comerciale cu bunuri în primele nouă luni ale anului.

Pe de o parte este relevantă semnarea Acordului de Asociere de către Republica Moldova și UE în luna iunie, inclusiv a părții economice care prevede crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător. Acordul a fost semnat în iunie, în iulie a fost ratificat de către Parlamentul Republicii Moldova, iar în august publicat în Jurnalul Oficial al UE. În septembrie a început aplicarea provizorie pentru o mare parte a prevederilor acestuia. Alte aspecte ce au influențat pozitiv comerțul exterior în anul curent au fost creșterea producției agricole care a depășit așteptările, fiind în ascensiune cu peste 8%, comparativ cu perioada similară a anului precedent; iar deprecierea cursului de schimb a fost un factor favorabil susținerii competitivității externe a produselor autohtone.

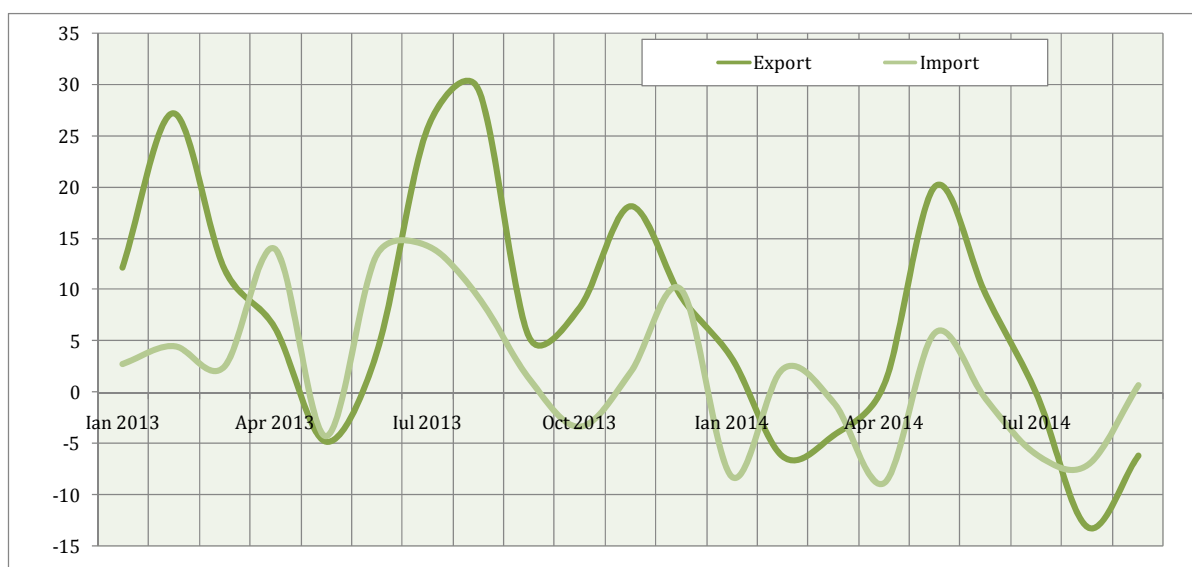

Figura 4.3. Evoluția lunară a comerțului exterior, %, f.p.s.a.p.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Pe de altă parte, a avut loc înăsprirea politicii comerciale a Federației Ruse vizavi de produsele moldovenești, fiind continuat șirul embargourilor impuse, produselor agroalimentare originare din Republica Moldova (iulie – fructe și legume proaspete și conservate); iar mai târziu reintroducerea tarifelor vamale pentru un număr mai mare de produse alimentare (carne de vită, porc, pui, unele fructe și legume, cereale, zahăr, vin, alcool etc.). În plus, contextul general de dezvoltare al economiei rusești și criza economică, politică și militară din Ucraina au restrâns accesul produselor autohtone moldovenești pe piețele corespunzătoare. La fel, prețurile internaționale pentru produsele agroalimentare au avut o tendință negativă, având repercusiuni asupra exportului moldovenesc.

În primele nouă luni ale anului, comerțul exterior cu bunuri a însumat 5,6 mild. USD, pentru prima dată în ultimii 5 ani (2010-2014) fiind în scădere, decelerând cu 1,9%, față de aceeași perioadă a anului precedent.

Atât importurile, cât și exporturile au influențat negativ evoluția comerțului exterior, determinant în sensul dat fiind scăderea indicelui valorii unitare și a volumului fizic al mărfurilor importate și exportate în trimestrul III. Spre deosebire de primele două trimestre ale anului, în trimestrul III, în termeni fizici, exporturile s-au redus, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, cu 2%. Valoarea unitară a continuat tendința de scădere din trimestrele precedente. Prin urmare, indicele termenilor de schimb net s-a menținut la un nivel subunitar, fapt ce relevă o creștere mai temperată a prețurilor produselor exportate. Acest fapt se explică de evoluțiile internaționale ale prețurilor agroalimentare în care țara se specializează, dar și de oferta internă înaltă, pe fundalul restricțiilor la import pe piața rusească pentru unele produse din această categorie. Pe de altă parte, raportul de schimb net negativ este mai degrabă o maladie cronică a comerțului exterior moldovenesc, fapt ce rezultă din specializarea înaltă la export în produse agroalimentare și produse cu o valoare adăugată joasă. gama produselor exportate fiind slab diversificată, comparativ cu importurile.

Tabelul 4.4. Indicatorii de eficiență ai comerțului exterior

	T. II 2013	T. III 2013	T. IV 2013	T. I 2014	T. II 2014	T. III 2014
IV_E (p.s.a.p.=100),%	100,4	119,4	112,0	97,2	109,7	93,5
IV_M (p.s.a.p.=100),%	107,5	108,1	102,9	98,0	98,3	95,8
IVU_E (p.s.a.p.=100),%	99,0	97,0	92,0	92,0	97,0	95,0
IVU_M (p.s.a.p.=100),%	98,0	100,0	98,0	98,0	100,0	97,0
IVF_E (p.s.a.p.=100),%	101,0	122,0	120,0	106,0	113,0	98,0
IVF_M (p.s.a.p.=100),%	110,0	108,0	105,0	100,0	98,0	99,0
Gradul de acoperire al importului prin exporturi, %	40,5	43,9	45,1	47,0	45,1	42,9
Indicele gradului de acoperire al importurilor prin exporturi, %	0,95	1,10	1,09	0,99	1,11	0,98
Indicele raportului de schimb brut	0,92	1,13	1,14	1,06	1,15	0,99
Indicele raportului de schimb net	1,01	0,97	0,94	0,99	0,97	0,98
Indicele puterii de cumpărare a exportului, %	102,0	118,3	112,7	99,5	109,6	96,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Exporturile

În trimestrul trei, ca răspuns semnării de către Republica Moldova a Acordului de Asociere cu UE, Federația Rusă a impus un set de măsuri restrictive față de importul Moldovenesc. Acestea, pe fundalul creșterii economice moderate a economiei rusești și a situației economice generale tensionate în Ucraina, au condiționat scăderea exporturilor moldovenești în trimestrul III. În iulie-septembrie valoarea exporturilor totale a constituit 565,4 mil. USD, fiind în scădere cu 6,5% f.p.s.a.p.. Exporturile către țările CSI, care s-au redus cu 50 mil. USD, au influențat scăderea valorii totale a exporturilor cu 8,3%. Iar ritmurile de creștere a fluxurilor comerciale cu bunuri către celelalte destinații, nu au permis compensarea efectelor negative ale șocurilor parvenite din spațiul estic.

Structura exporturilor pe grupe de produse

Fiind menționat deja în edițiile anterioare, evoluțiile din anul curent au determinat o modificare ușoară a structurii marfă a exporturilor moldovenești. În primele nouă luni ale anului, exporturile moldovenești erau formate în proporție de 43,8% din produse agroalimentare și circa 52,9% din produse manufacturate nealimentare, proporțiile modificându-se în defavoarea ultimelor. Totodată, în cadrul grupelor modificările au fost multiple.

Tabelul 4.5. Structura și evoluția exporturilor pe grupe de produse în ianuarie-septembrie 2014

Denumirea produsului	Valoarea nominală, mil. USD	Structura, %		Ritmul anual de creștere, f.p.s.a.p., %		Gradul de influență, %	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014
Total produse	1737,7	100	100	12,4	-0,2	12,4	-0,2
Produse agroalimentare	761,1	38,4	43,8	14,3	14,0	5,4	5,4
<i>Fruite și legume</i>	168,2	10,1	9,7	-2,3	-4,1	-0,3	-0,4
<i>Cereale și preparate pe bază de cereale</i>	155,5	5,4	8,9	177,2	64,3	3,9	3,5
<i>Băuturi</i>	132,3	10,9	7,6	33,7	-30,3	3,1	-3,3
<i>Semințe și fructe oleaginoase</i>	118,1	6,1	6,8	49,8	12,0	2,3	0,7
<i>Grăsimi și uleiuri vegetale</i>	55,8	1,0	3,2	-72,1	217,3	-2,9	2,2
<i>Zahăr</i>	51,5	1,4	3,0	25,5	104,3	0,3	1,5
Combustibili	13,2	1,1	0,8	100,6	-29,3	0,6	-0,3
Materii brute necomestibile, exclusiv semințele de floarea soarelui	44,6	4,3	2,6	44,8	-41,0	1,5	-1,8
Produse manufacturate nealimentare	918,7	56,2	52,9	8,5	-6,1	4,9	-3,4
<i>Îmbrăcăminte și accesorii</i>	220,3	11,2	12,7	0,6	12,7	0,1	1,4
<i>Mașini și aparate electrice și părți ale acestora</i>	184,2	10,3	10,6	28,1	2,5	2,5	0,3
<i>Produse medicinale și farmaceutice</i>	94,6	4,6	5,4	35,7	17,5	1,4	0,8
Mobilă	80,5	4,3	4,6	10,5	7,8	0,5	0,3

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Notă: Datele sunt prezentate conform CSCI.

Pe parcursul primelor trei trimestre ale anului curent, principalele modificări structurale s-au produs în cadrul câtorva categorii principale de produse.

Modificări pozitive s-a produs în cazul următoarelor produse, care datorită ponderii înalte în total export au avut și o contribuție sporită la amortizarea efectelor produse de livrările altor bunuri care au fost în scădere:

Articolele de îmbrăcăminte, echipamentele electrice, mobila – deși cu un ritm relativ temperat au înregistrat livrări crescătoare comparativ cu anul precedent. Aceste produse sunt orientate, preponderent către partenerii vestici, iar condițiile economice relativ mai bune din acest spațiu au permis menținerea acestora în creștere;

Cerealele și preparatele pe bază de cereale, precum și semințele oleaginoase au înregistrat o pondere crescândă. Au sporit, în special volumele de grâu, porumb, rapiță și semințe de floarea soarelui. Totodată, exporturile acestor produse în anul curent s-au produs la o valoare unitară mai mică ceea ce a influențat volumul încasărilor de valută ca urmare vânzării acestora. Mai mult ca atât, în cazul semințelor de floarea soarelui o creștere cu 40% a volumului exportat a asigurat intrări de valută cu 3,6% mai puțin comparativ cu perioada similară a anului trecut. Totodată, factorul bun în acest context este diversificarea geografică a exporturilor produselor date.

Pe de partea cealaltă a balanței, în primele nouă luni ale anului valoarea exporturilor a fost afectată negativ de reducerea:

Exporturile de vin și must de struguri, înregistrând al patrulea trimestru un ritm negativ de creștere, au constituit în ianuarie-septembrie 2014 – 77,5 mil. USD în valori nominale și aproximativ 7,3 mil. dal, fiind în scădere cu 32% și, respectiv, 24,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent;

Exportul de fructe și legume au influențat scăderea exporturilor totale în această perioadă cu 0,4%. Determinant în acest sens a fost scăderea exportului de fructe în Federația Rusă ca urmare embargoului impus de Federația Rusă în trimestrul trei al anului. Exportul de fructe în trimestrul trei s-a redus cu 17,8% f.p.s.a.p. Conform studiilor realizate anterior, în cazul embargoului rusesc, au fost identificate ca fiind cele mai sensibile sectoare pentru economia națională, producerea merelor, strugurilor și prunelor.

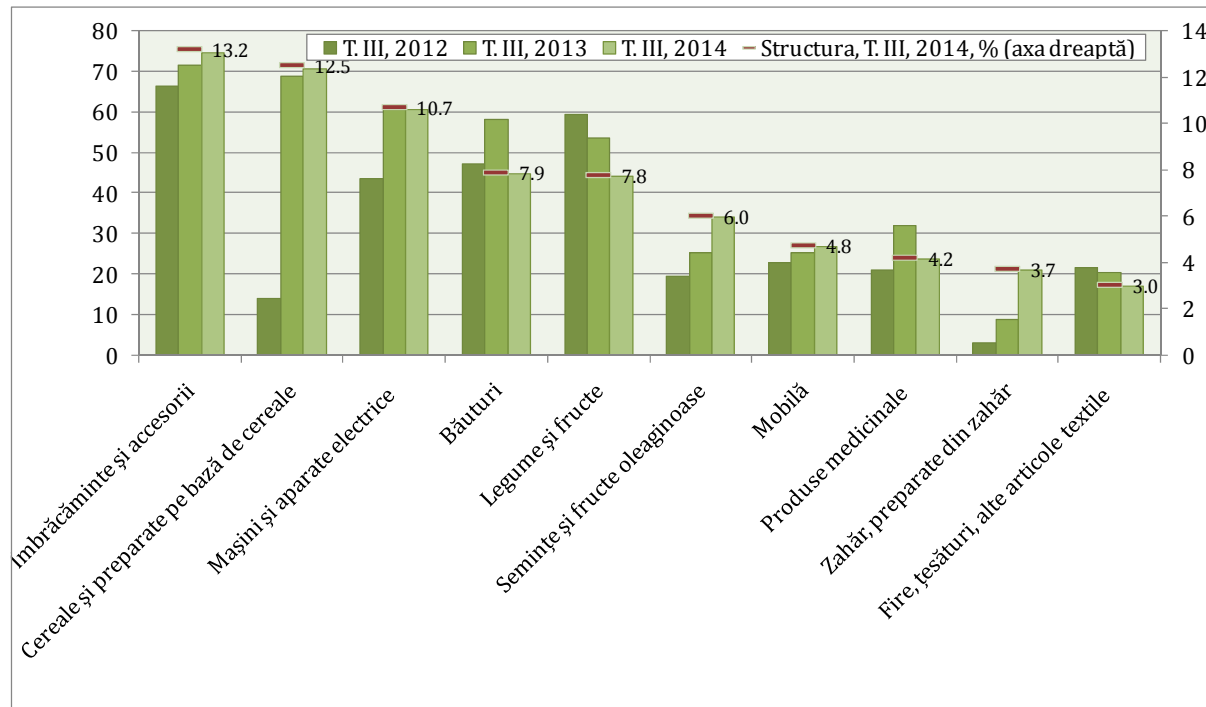

Figura 4.4. Evoluția exporturilor pe principalele categorii de produse, mil. USD (axa stângă), % (axa dreaptă)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În primele trei trimestre exportul de struguri a constituit circa 14,8 mii tone, reducându-se cu 244 tone față de perioada similară anului trecut. În perioada dată volumul exporturilor către CSI

s-a redus cu 2 mii tone, respectiv cu 241 tone din alte state exclusiv UE, în timp ce exporturile către UE au sporit cu 1,75 mii tone f.p.s.a.p. În cazul merelor și al prunelor scăderea a fost mai pronunțată. Volumul livrărilor de mere către țările CSI s-a redus cu 32,7 mii tone în timp ce către UE au sporit cu 198,6 tone, iar în alte state cu 203,5 tone. La fel, exportul de caise, cireșe, vișine, piersici (inclusiv nectarine), prune și porumbe, proaspete către țările CSI s-a redus cu 7,7 mii tone, în timp ce exporturile către UE și alte state au sporit cu 1,8 mii tone și, respectiv 245,4 tone.

Efectele acestor evoluții asupra economiei naționale vor fi dispersate în timp. În cel mai bun caz, volumele nevândute care se reflectă în stocurile formate în sector, vor fi depozitate în frigidere și ulterior vândute, ori vor merge către industria de procesare contribuind la creșterea producției industriale. **Dar în ambele cazuri va fi nevoie de un efort suplimentar de identificare a piețelor de desfacere.**

Scenariul mai pesimist însă este că în condițiile neidentificării piețelor de desfacere, producătorii vor suporta pierderi, care în mod inevitabil va afecta activitatea ulterioară a acestora.

Structura geografică a exporturilor

În trimestrul III exporturile către țările CSI au continuat să se reducă f.p.s.a.p. cu ritmuri accelerate (-21,3%), inclusiv cu 40% în Federația Rusă și -13,3% în Ucraina.

Aceste evoluții au determinat modificarea structurii exporturilor, sporind ponderea livrărilor către UE din contul reducerii cotei țărilor CSI.

Tabelul 4.6. Structura exporturilor în ianuarie-septembrie 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
CSI	39,5	40,5	43,1	39,6	32,8
UE	48,2	49,8	46,6	45,2	52,1
Alte state	12,3	9,6	10,3	15,2	15,1

Sursa: Calculele autorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

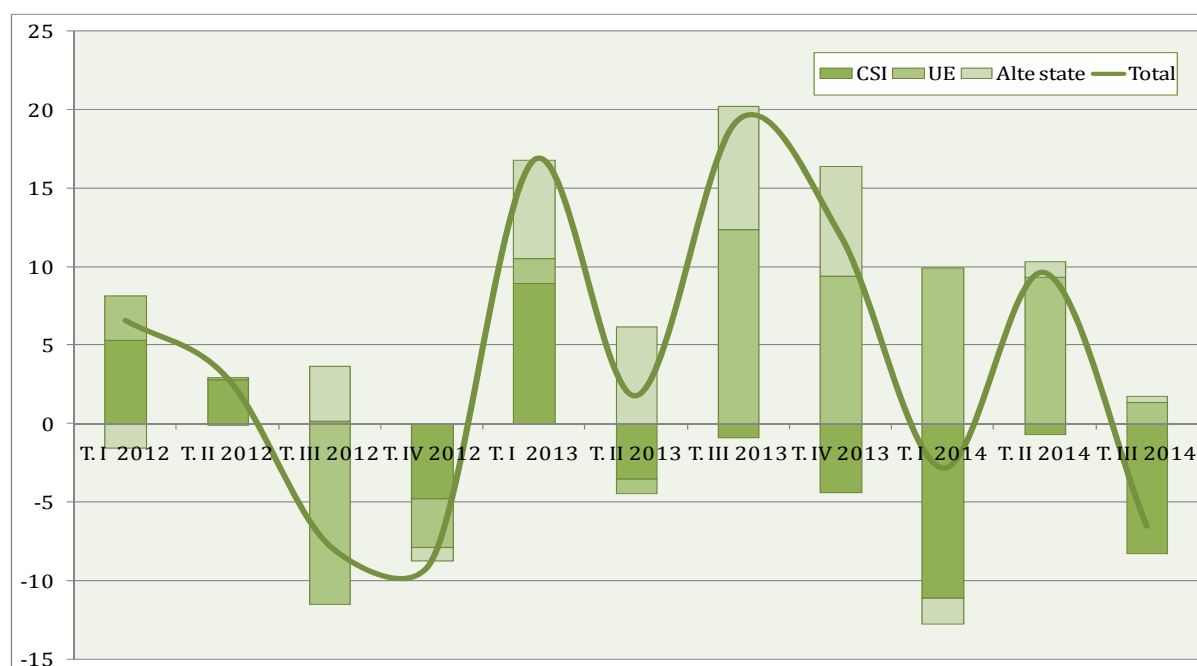

Figura 4.5. Contribuția principalelor grupe de parteneri economici la modificarea exporturilor, %

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În primele trei trimestre ale anului, din punct de vedere geografic, mai mult de jumătate din valoarea exporturilor – 905 mil. USD au fost orientate către țările UE, fiind în creștere cu 15% f.p.s.a.p. În această perioadă au fost înregistrate tranzacții de export către toate 28 piețe de desfacere din acest spațiu, o dinamică înaltă înregistrând livrările către Cipru, Spania, Belgia, Letonia, Italia, Austria, Olanda, Germania. Totodată, România (+35%), Italia (+20,4%), Germania (+11,5%) și Marea Britanie (+8,2%) au absorbit circa $\frac{3}{4}$ din valoarea mărfurilor exportate către UE în această perioadă.

La fel, preponderent datorită exporturilor de produse agroalimentare: cereale, nuci, vin etc. au sporit livrările de bunuri către alte state cum ar fi Indonezia, China și Elveția. În același timp, aceste creșteri au fost insuficiente pentru a compensa pierderile suportate în primul trimestru al anului, în care exporturile către grupul altor state (exclusiv țările UE și CSI) s-au redus cu 11,7%.

Importurile

Importurile au continuat să înregistreze creșteri anuale negative al treilea trimestru consecutiv. În iulie-septembrie, înregistrând o valoare de 1,3 mild. USD, au asigurat pentru primele nouă luni ale anului ieșiri de valută pentru mărfurile importate în mărime de circa 3,9 mil. USD. În perioada similară a anului precedent valoarea importurilor a constituit cu 2,6% mai mult.

Condițiile climaterice favorabile în anul curent au permis la începutul anului reducerea importurilor de gaz și cărbune și în condițiile unei oferte înalte de produse agricole, o reducere a importurilor de produse agroalimentare.

Cea mai mare influență asupra scăderii importurilor în primele nouă luni ale anului curent a avut-o reducerea achizițiilor din străinătate de combustibili cu 8,2%. Importurile de petrol s-au redus cu 1,5%, de gaz cu 5,7%, de energie electrică cu 49% și de cărbune cu 35,7%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Valoarea produselor agricole s-a redus cu 5% în primele nouă luni ale anului, influențând astfel scăderea importurilor cu 0,7%.

Alți factori care au influențat evoluțiile importurilor în anul curent au fost temperarea creșterii consumului, pe fundalul scăderii veniturilor reale ale populației; reducerea prețurilor internaționale la produsele energetice, inclusiv la petrol, începând cu trimestrul III; contractarea cererii pentru exporturile moldovenesti; temperarea creșterii influxurilor de valută.

Astfel, conjunctura factorilor care au determinat scăderea importurilor în primele nouă luni ale anului au, mai cu seamă, o tentă negativă, ce relevă mediul intern și extern incert de dezvoltare al economiei naționale și provocările pentru creșterea economică care poate fi atinsă în acest an.

În cazul Republicii Moldova, apreciind efectele reducerii importului este important de a evidenția modificarea structurii acestora sub aspect al destinației finale a produselor. Republica Moldova fiind o economie cu un grad înalt de deschidere, reducerea importurilor de bunuri finale pentru consum asociată cu creșterea producției autohtone, sau creșterea mai temperată a acestora comparativ cu exporturile ar putea fi un indicator al sporirii competitivității industriilor locale. Pe când reducerea importului de capital fix și intermediar, în condițiile excluderii componentei reexporturilor ar releva careva deficiențe în sectorul de producere.

Datele disponibile pentru primele două trimestre indică o creștere în structura importurilor a bunurilor de capital cu 1,7p.p. f.p.s.a.p. în T. I și, respectiv 0,7p.p. în T. II, deținând 10,5% și 11,3% din valoarea totală a importurilor. Din contra s-a redus importul bunurilor de consum (cu 0,3p.p. în trimestrul I și 0,9p.p. în trimestrul II, constituind 27,6% și, corespunzător 28,9%) și intermediare (cu 1,3p.p. în trimestrul I și 1,4p.p. în trimestrul II, reprezentând 49,8% și 45,3%).

Tabelul 4.7. Structura și evoluția importurilor pe grupe de produse în ianuarie-septembrie 2014

Denumirea produsului	Valoarea nominală, mil. USD	Structura, %		Ritmul anual de creștere, f.p.s.a.p., %		Gradul de influență, %	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014
Total produse	3865,8	100,0	100,0	6,3	-2,6	6,3	-2,6
Produse agroalimentare	516,6	13,7	13,4	7,5	-5,0	1,0	-0,7
<i>Legume și fructe</i>	89,7	2,4	2,3	4,1	-6,6	0,1	-0,2
<i>Cereale și preparate pe bază de cereale</i>	56,5	1,5	1,5	-3,3	-8,1	-0,1	-0,1
<i>Băuturi</i>	41,8	1,5	1,1	24,4	-27,8	0,3	-0,4
Combustibili	801,9	22,0	20,7	2,1	-8,2	0,5	-1,8
<i>Petrol, produse petroliere</i>	453,9	11,6	11,7	-0,4	-1,5	-0,1	-0,2
<i>Gaz și produse industriale obținute din gaz</i>	294,7	7,9	7,6	-6,0	-5,7	-0,5	-0,4
<i>Energie electrică</i>	42,9	2,1	1,1	97,2	-49,0	1,1	-1,0
<i>Cărbune</i>	10,3	0,4	0,3	-7,8	-35,7	0,0	-0,1
Materii brute necomestibile, exclusiv semințele de floarea soarelui	71,6	1,8	1,9	6,6	-2,3	0,1	0,0
<i>Lemn și plută</i>	22,2	0,5	0,6	0,8	13,9	0,0	0,1
<i>Îngrășăminte naturale și minerale naturale</i>	11,9	0,4	0,3	22,2	-15,9	0,1	-0,1
<i>Fibre textile și deșeurile lor</i>	21,1	0,6	0,5	17,4	-8,1	0,1	0,0
Produse manufacturate nealimentare	2475,7	62,5	64,0	7,6	-0,1	4,7	-0,1
<i>Mașini și aparate electrice și părți ale acestora</i>	226,1	6,5	5,8	13,6	-12,4	0,8	-0,8
<i>Fire, țesături, articole textile</i>	193,9	5,0	5,0	-3,6	-3,1	-0,2	-0,2
<i>Produse medicinale și farmaceutice</i>	189,5	4,4	4,9	10,8	7,8	0,5	0,3
<i>Vehicule rutiere</i>	184,9	4,6	4,8	-2,7	4,9	0,1	0,0

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Structura geografică a importurilor

În trimestrul trei al anului în structura geografică a importurilor, cu o pondere de 51% predominau țările din spațiul UE. În această perioadă importurile din UE au sporit cu 6%, sub influența unei creșteri de 8% a volumului fizic de bunuri livrate dinspre aceste destinații.

De la începutul anului, până la finele lunii septembrie, valoarea importurilor din țările UE a totalizat 1912 mil. USD. Acestea au sporit în perioada dată cu 7,7% comparativ cu perioada similară a anului 2013. Importurile din România au fost în creștere cu 19,3%, din Germania cu 10,3%, din Italia cu 7,1%, iar din Polonia cu 12,9%, din aceste state provenind 33,6% din valoarea totală a importurilor. În valori nominale, livrările din cele 4 țări europene susmenționate au constituit 1298,9 mil. USD, ceea ce reprezintă circa 67,9% din valoarea bunurilor importate din UE.

Scăderea importurilor în ianuarie-septembrie 2014, comparativ cu perioada similară a anului precedent a fost influențată în mărime de 4,3% de contractarea livrărilor provenite din țările CSI, inclusiv din Federația Rusă (1,6%) și Ucraina (1,7%) de unde au provenit 23,3% din total importuri. La fel s-au redus importurile din Turcia cu 23,2%, influențând reducerea importurilor în ansamblu cu 1,7%.

Figura 4.6. Contribuția principalelor grupe de parteneri economici la sporirea importurilor, %

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Balanța comercială

Soldul negativ al balanței comerciale cu bunuri a continuat să se reducă și în trimestrul III. Diferența dintre valoarea bunurilor exportate și cele importate în această perioadă a constituit 753,4 mil. USD, diminuându-se cu 18 mil. USD față de perioada similară a anului precedent. De la începutul anului, în nouă luni a fost acumulat un deficit de 2411 mil. USD, cu 4,5% sau 100 mil. USD mai puțin comparativ cu perioada similară a anului trecut.

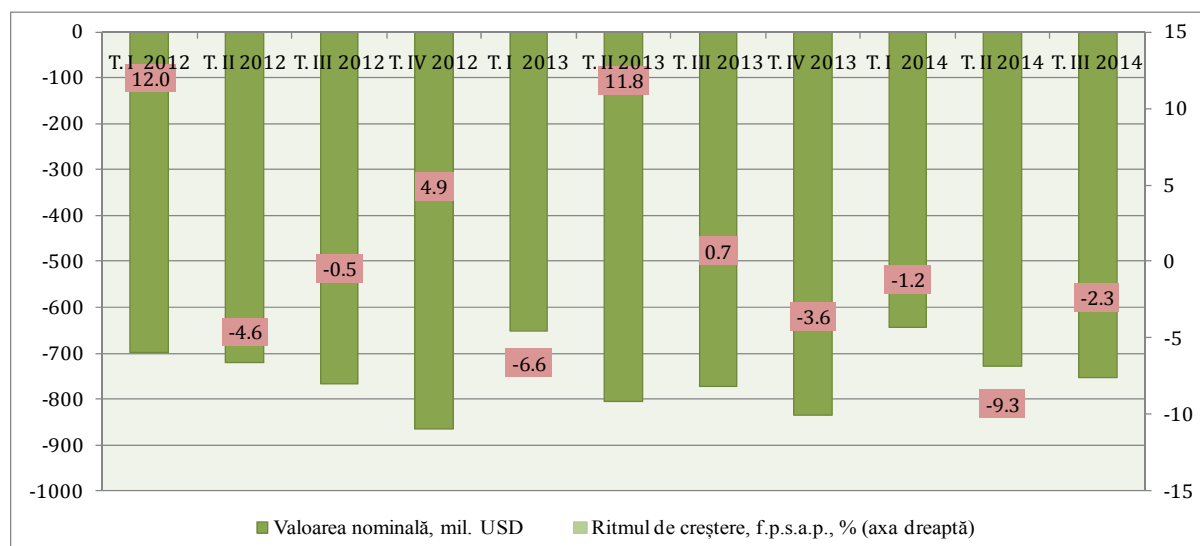

Figura 4.7. Evoluția balanței comerciale cu bunuri, 2012-2014

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Deficitul comercial al balanței cu bunuri în al treilea trimestru a fost format, în mare parte, din soldul negativ al balanței produselor manufacturate nealimentare și a combustibililor, care au constituit 567,3 mil. USD și, corespunzător 254,4 mil. USD și într-o măsură mică de soldul negativ al balanței cu materii brute necomestibile – aproximativ 9,5 mil. USD.

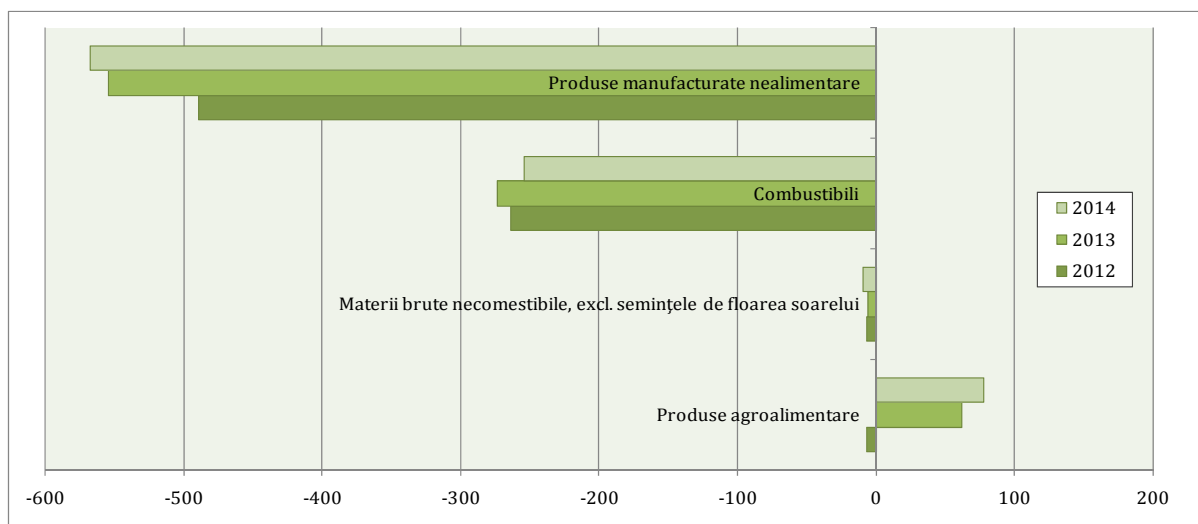

Figura 4.8. Deficitul comercial pe categorii de produse, trimestrul III, 2012-2014

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Principalele 5 produse care au avut cea mai mare contribuție la formarea deficitului comercial au fost petrolul și produsele înrudite, vehiculele rutiere, gazul și produsele industriale obținute din gaz, mașinile și aparatele specializate pentru industrie și firele, țesăturile și articolele textile (categorisite la poziția 65 a Clasificatorului Standard de Comerț Internațional) și, care au format circa 382,5 mil. USD sau 50,8% din valoarea deficitului comercial.

Comerțul exterior al regiunii Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

Decalajele de creștere ale comerțului exterior ale regiunilor de pe ambele maluri ale Nistrului s-au făcut observate și în al treilea trimestru al anului curent. În timp ce în regiunea Republicii Moldova din partea dreaptă a râului Nistru comerțul exterior s-a redus în această perioadă, cu 4,9% f.p.s.a.p. (inclusiv cu 6,5% exporturile și 4,2% importurile), în regiunea din partea stângă a Nistrului fluxurile comerciale externe cu bunuri, conform statisticii oficiale a Ministerului dezvoltării economice a Republicii Moldova Transnistrene au fost în creștere cu 10,2% f.p.s.a.p.

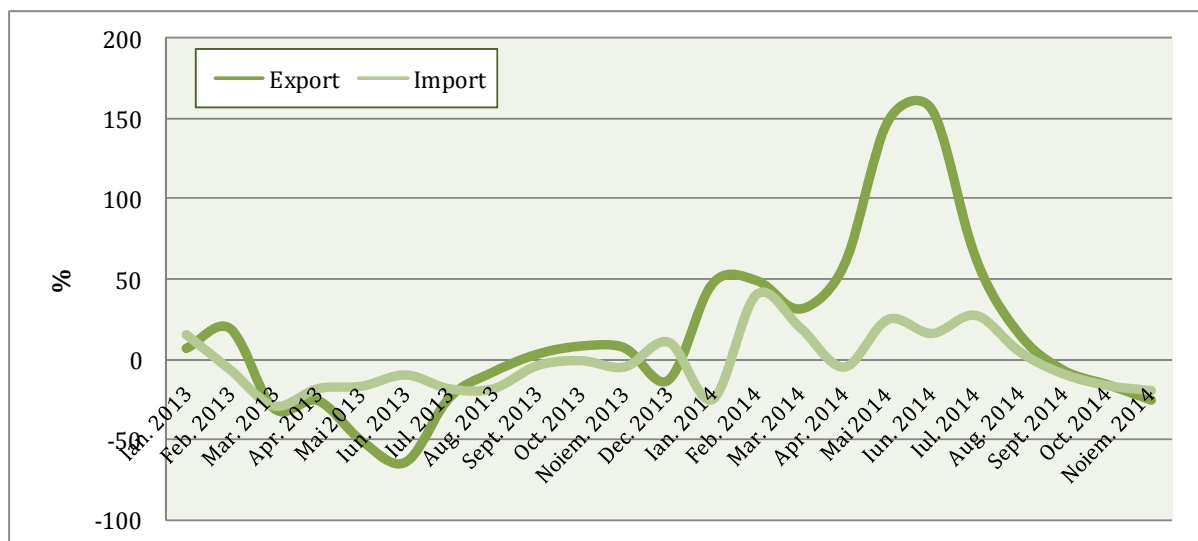

Figura 4.9. Evoluția lunară a comerțului exterior al Regiunii din partea stângă a râului Nistru, % (f.p.s.a.p.)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Comitetului vamal de stat al regiunii din partea stângă a râului Nistru.

(18,4% exporturile și 6,4% importurile). Totodată, începând cu finele celui de al treilea trimestru, tendințele au început să evolueze în același sens. În septembrie, atât exporturile cât și importurile regiunii din partea stângă a Nistrului au înregistrat valori negative de creștere, comparativ cu perioada similară a anului 2013 – 6,8% și, corespunzător, 9,1%. În trimestrul trei, din regiunea stângă a Nistrului au fost exportate bunuri în valoare de 196,6 mil. USD, iar importurile au constituit 390,8 mil. USD.

Valoarea comerțului exterior cu bunuri al regiunii în primele nouă luni ale anului curent a constituit 1774,9 mil. USD. Exporturile au însumat 559,3 mil. USD, în creștere cu 48% f.p.s.a.p., în timp ce importurile – 1215,5 mil. USD, depășind nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 8,9%. Din valoarea exporturilor și importurilor raportate de către Ministerul dezvoltării economice al regiunii, 213,1 mil. USD (38,1%) și, respectiv 89,6 mil. USD (7,4%) au reprezentat tranzacțiile efectuate cu agenții economici de pe teritoriul Republicii Moldova de pe malul drept al râului Nistru. Corespunzător, dacă ar fi să sumăm valoarea exportului ambelor regiuni, acesta ar constitui 2084 mil. USD (1737,8 mil. USD – exporturile regiunii din partea dreaptă a râului Nistru și 346,2 mil. USD – exporturile regiunii din partea stângă a râului Nistru, exclusiv livrările declarate ca fiind efectuate către agenții economici din partea dreaptă a râului Nistru). Urmând același principiu de calcul, importurile Republicii Moldova, în cazul dat ar constitui 4991,9 mil. USD, generând un deficit de 2907 mil. USD.

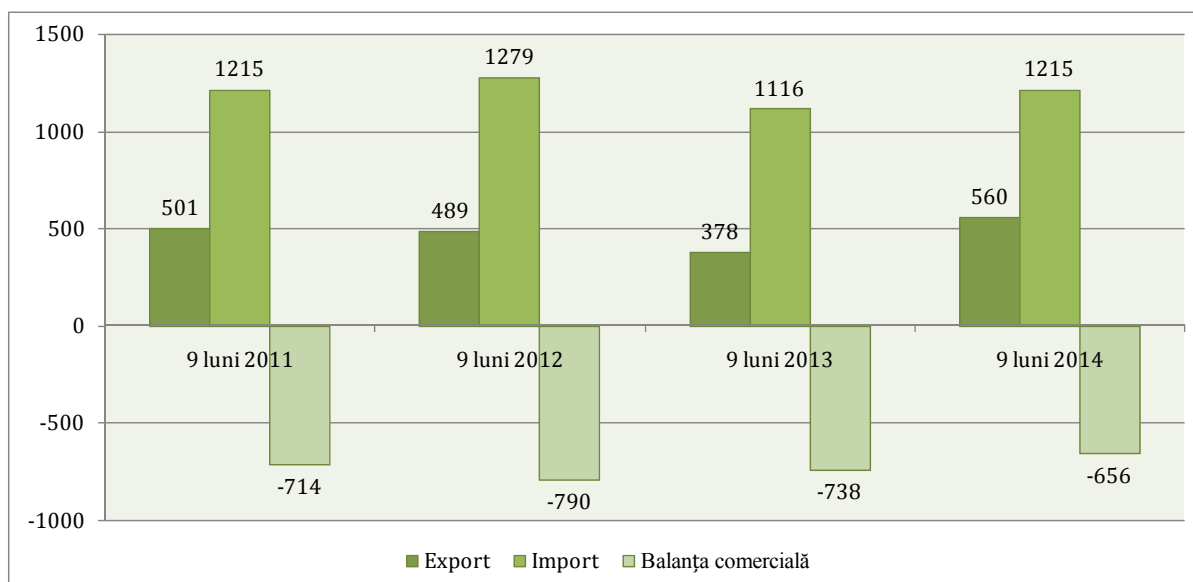

Figura 4.10. Evoluția comerțului exterior al Regiunii din partea stângă a râului Nistru, mil. USD

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului vamal de stat al regiunii din partea stângă a râului Nistru și a Ministerului Dezvoltării Economice al Republicii Moldova transnistrene.

Fiind menționat, deja, în edițiile anterioare, factorii care au impulsionat exporturile în anul curent au fost reluarea activității producției de către Fabrica metalurgică din Râbnița și a exporturilor – metalele și produsele de metale reprezentând circa 33,2% din exporturile regiunii (conform datelor disponibile pentru perioada ianuarie-septembrie 2014). Creșterea importurilor a fost influențată în mărime de 4% de livrările de combustibili și de 6,3% de livrările de metal și produse din acestea, constituind în perioada de referință a anului curent 45,5% din importuri și, corespunzător 11,5%.

Ca și în cazul regiunii de pe malul drept al râului, în anul curent, exporturile regiunii au fost susținute de creșterea livrărilor către principalele destinații. Exporturile către Republica Moldova au fost în creștere cu 38% față de perioada similară a anului precedent, iar către Federația Rusă cu 19,5% (constituind 86,1 mil. USD). Totodată, o contribuție importantă asupra

restabilirii exporturilor în anul curent a fost creșterea exporturilor de bunuri către Polonia de 10,6 ori (constituind 60,7 mil. USD), către România de 2,8 ori (65,1 mil. USD), către Italia cu 17,5% (constituind 42,7 mil. USD). Aceste 5 state reprezintă principalele piețe de desfacere a produselor livrate din regiune cu o pondere de 83,6% din total. De notat, însă că, deși valorile rămân a fi, relativ mici, în primele nouă luni ale anului au înregistrat creșteri marcante exporturile către alte state cum ar fi Bulgaria (de 2,2 ori; 3,5 mil. USD), Turcia (de 2,8 ori; 0,9 mil. USD), Letonia (de 8 ori; 0,8 mil. USD), China (de 13,1 ori; 0,4 mil. USD), Cehia (+37,5%; 2,6 mil. USD) ș.a.

Dat fiind orientarea produselor din regiune, preponderent către țările UE și Republica Moldova, unde este implementat cu statut provizoriu ALSAC cu UE, indicat pentru autoritățile din regiune și pentru agenții economici este de a se ajusta standardelor europene și internaționale de calitate, pentru a evita izolarea sa și intrarea într-un moment de cumpănă, o serie de indicatori economici riscând să se înrăutățească.

Tendințe și politici în principalele țări parteneri economici ai Republicii Moldova

Factorul extern a fost unul important în influențarea economiei Republicii Moldova în trimestrul trei, canalul direct de transmisie realizându-se, preponderent, prin intermediul contractării fluxurilor comerciale externe și a remiterilor efectuate din străinătate. Totodată, unele evenimente produse în perioada dată ar putea avea, la fel, o influență indirectă sau un efect negativ întârziat asupra economiei naționale.

Prin urmare, conjunctura externă a fost caracterizată de următoarele evoluții care și-au văzut reflectia în modificarea indicatorilor macroeconomici ai economiei moldovenești:

- procesul dezinflaționist în țări din care provin importurile moldovenești (UE, China etc.) precum și reducerea prețurilor la combustibili. Evoluția prețurilor internaționale la produsele agroalimentare care au influențat valoarea unitară a produselor moldovenești exportate;
- stagnarea economiei rusești și răcirea relațiilor economice moldo-rusești ca urmare semnării de către Republica Moldova a Acordului de Asociere cu UE;
- creșterea economică lentă în UE;
- criza economică-politică în Ucraina.

În anul curent mai multe țări au confruntat un proces dezinflaționist, fapt ce a chemat autoritățile statelor în cauză să ajusteze politica monetară întru stimularea procesului inflaționist. Creșterea temperată a prețurilor a fost pronunțată în mai multe state ale UE, în China ș.a., influențând astfel nivelul prețurilor în Republica Moldova. Ori în condițiile unei depreciere puternice a leului moldovenesc față de moneda Euro și dolarul american, acest factor joacă un rol compensator.

Pe de altă parte, în perioada dată, prețurilor mondiale pentru produsele agricole au continuat să fie în scădere, afectând încasările obținute de către agenții economici din Republica Moldova din exporturile de bunuri în perioada dată. Au scăzut, preponderent prețurile la uleiuri, cereale, iar începând cu luna septembrie și la zahăr, produse care dețin o pondere, relativ, majoră în exporturile moldovenești. Pe de altă parte au fost în creștere prețurile internaționale la carne. Republica Moldova fiind un importator net de carne, evoluțiile internaționale vin din contra să accentueze procesul inflaționist.

În trimestrul trei, o scădere bruscă s-a înregistrat în cazul prețurilor internaționale ale țițeiului, totodată, în Republica Moldova prețurile la combustibili au avut, mai cu seamă, o tendință pronunțată ascendentă, iar acest fapt poate fi explicat de contribuția sporită a altor componente în acest sens, cu precădere evoluția prețurilor la cărbuni, precum și imperfecțiunile pieței petroliere în Republica Moldova. În același timp, dinamica prețurilor la țițeiul de marca Ural, care au urmat tendința prețurilor țițeiului de marca Brent, au un impact major asupra economiei

rusești, iar indirect și asupra economiei moldovenești unde din Federația Rusă provin $1/5-1/4$ din încasările provenite din exportul de bunuri și circa 60% din remiteri.

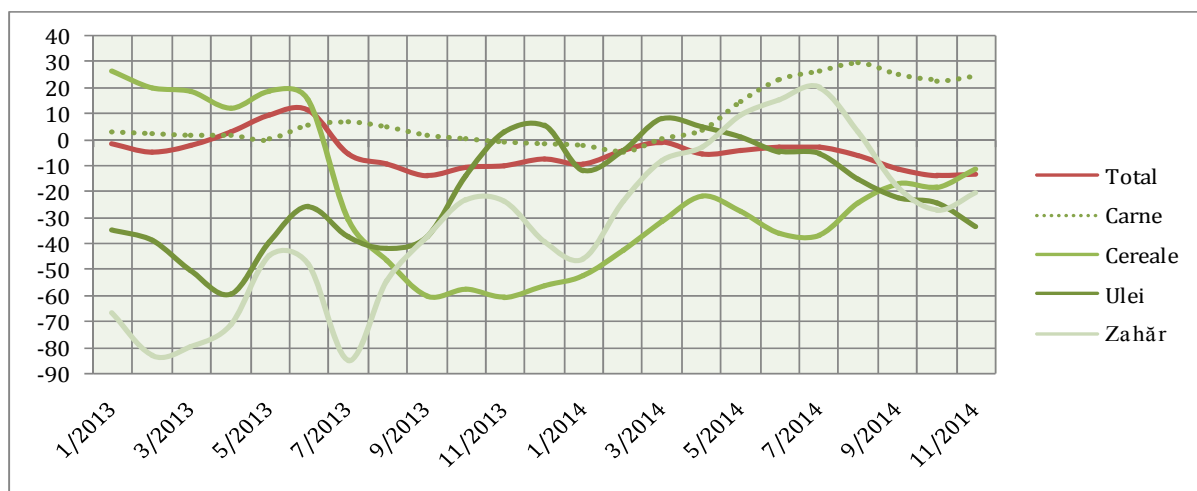

Figura 4.11. Rata anuală de creștere a prețurilor mondiale la produsele agroalimentare, % (f.p.s.a.p.)

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor FAO.

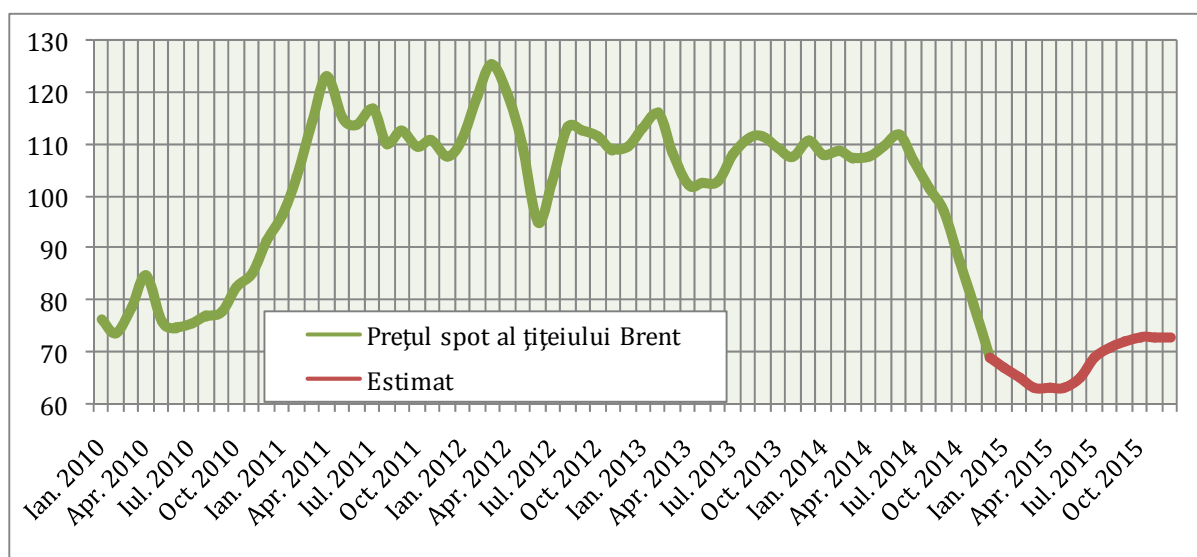

Figura 4.12. Cotația țițeiului pe piețele internaționale, USD/baril

Sursa: Conform datelor US Energy Information Administration.

Deși, pe parcursul anului, în estimările sale, FMI și-a revizuit în sens descendent previziunile privind creșterea producției mondiale în anul curent, în ansamblu economia mondială continuă să se recupereze. Creșterea pare să fie mai robustă în țările dezvoltate, în special SUA și Canada. Economia UE, însă, crește lent, iar disparitățile în profil regional persistă. Creșterea economiei Japoneze temperează. Cât privește țările în curs de dezvoltare, deosebit de tensionată este situația în spațiul CSI.

Statele Unite ale Americii. În al treilea trimestru economia americană a fost în creștere cu 5% față de trimestrul precedent (în baza seriei de date ajustate sezonier), înregistrând o creștere anuală de 2,7%. Pozitiv în acest sens a continuat să influențeze creșterea consumului intern, cu precădere de bunuri durabile și servicii, cererea externă care a susținut ascensiunea exporturilor și investițiile fixe nerezidențiale (fabrici, echipamente, produse cu proprietate intelectuală).

Spre deosebire de țările UE și Japonia, creșterea economică în SUA a fost mai robustă în anul curent. Situația pe piața muncii se consolidează, fiind înregistrată o scădere a ratei șomajului atât comparativ cu perioada precedentă cât și cu perioadele similare ale anului 2013. Rata anuală a inflației deși s-a stabilit sub nivelul țintă de 2% în trimestrul trei, creșterea prețurilor s-a produs mai rapid comparativ cu perioadele similare ale anului precedent.

Tabelul 4.8. Tendințe de dezvoltare ale principalilor parteneri economici ai Republicii Moldova (% , f.p.s.a.p.)

		SUA	UE-28	România	Federația Rusă	Ucraina
PIB	T. II 2013	1,8	-0,1	1,4	1,0	-1,0
	T. III 2013	2,3	0,2	4,2	1,3	-0,9
	T. II 2014	2,6	1,3	1,4	0,8	-4,6
	T. III 2014	2,7	1,3	3,2	0,7	-5,3
Rata șomajului	T. II 2013	7,5	10,9	7,2	5,4	8,0
	T. III 2013	7,2	10,9	7,0	5,2	7,6
	T. II 2014	6,2	10,3	6,9	5,0	9,2
	T. III 2014	6,1	10,1	6,8	4,9	9,0
Rata anuală a inflației	Iul. 2013	2,0	1,7	4,4	6,5	-0,8
	Aug 2013	1,5	1,5	4,4	6,5	-0,4
	Sept. 2013	1,2	1,3	4,5	6,1	-0,1
	Iul. 2014	2,0	0,5	1,6	7,4	12,6
	Aug. 2014	1,7	0,3	1,3	7,6	14,2
	Sept. 2014	1,7	0,4	0,9	7,8	17,5
Exportul de bunuri	T. II 2013	1,6	8,8	9,4	-3,4	-9,8
	T. III 2013	2,7	7,1	21,6	4,2	-9,1
	T. II 2014	3,3	-1,8	10,9	3,9	-8,2
	T. III 2014	4,2	-1,2	6,1	-4,0	-14,3
Importul de bunuri	T. II 2013	-1,2	-3,8	-2,4	2,9	-21,9
	T. III 2013	1,6	-1,2	11,2	0,0	-1,7
	T. II 2014	4,5	4,6	12,3	-4,7	-18,8
	T. III 2014	3,7	1,6	4,1	-8,5	-37,8

Sursa: Conform datelor OECD, Eurostat și ale oficiilor naționale de statistică ale Federației Ruse și Ucrainei

Nota: 1: Rata șomajului pentru Ucraina este prezentată conform datelor oficiale ale Ucrainei și reflectă valoarea indicatorului de la începutul anului (pentru perioada cumulativă). Creșterea economică a Ucrainei în trimestrul II, nu include estimările pentru Republica autonomă Crimeea și orașul Sevastopol.

Uniunea Europeană. Creșterea economică în țările UE a continuat să se producă cu un ritm temperat și în cel de al treilea trimestru, FMI revizuind în octombrie în sens descendent previziunile privind creșterea economică în spațiul UE pentru anul 2014. În iulie-septembrie 2014, UE-28 a marcat o creștere economică de 1,3% f.p.s.a.p. și cu 0,3% față de trimestrul precedent, în zona euro-18 creșterea a fost mai lentă – de 0,8% f.p.s.a.p. și cu 0,2% comparativ cu trimestrul precedent. Toate componentele de utilizare ale PIB indică o contribuție modestă: consumul intern deși a contribuit pozitiv la creșterea PIB, reflectă o creștere anostă, investițiile fixe și comerțul exterior au avut o contribuție negativă. De altfel și situația pe piața muncii se restabilește greu, rata șomajului indicând valori de peste 10%, iar evoluția prețurilor înregistrând o tendință continuă de temperare în trimestrul trei comparativ cu lunile similare din anul precedent. În aceste condiții, politica monetară a UE rămâne a fi axată pe stimularea activității economice, accelerarea creșterii prețurilor și reducerea continuă a ratei șomajului.

România. În trimestrul III economia românească a avansat cu 3,2% f.p.s.a.p. (în baza seriei de date brută), iar conform calculelor efectuate în baza datelor ajustate sezonier creșterea anuală a fost de 3,3%, iar comparativ cu trimestrul doi al anului de 1,9%. Acest avans a fost unul

neașteptat, în condițiile unor evoluții mai modeste în primele două trimestre. Pe partea structurii sectoriale a valorii adăugate create, o creștere dinamică a înregistrat sectorul de informații și comunicații, pe când agricultura și industria au avansat foarte puțin – cu 1,8% și, respectiv, 4,6%. Pe cealaltă parte, o influență pozitivă a fost exercitată de creșterea exportului de servicii, sporind la fel și consumul final intern, însă cu un ritm anual moderat de 3,3% (comparativ cu 4,0% în T 3 și corespunzător, 4,2% în T1).

Federația Rusă. În trimestrul III, economia rusească a înregistrat o creștere modestă de 0,7% f.p.s.a.p. Prin urmare, în ianuarie-septembrie 2014 aceasta a marcat o creștere anuală de 0,8%, comparativ cu nivelul de 1,1% înregistrat în perioada similară a anului 2013. Pe lângă șirul constrângerilor cu care se confruntă economia rusească, în trimestrul trei un impact negativ în acest context a avut și scăderea bruscă și continuă a prețurilor la petrol, Rusia fiind una dintre țările lider în exportul acestui produs. Reducerea intrărilor de valută în țară, condiționată de reducerea prețurilor la combustibili și, corespunzător, scăderea proficitului contului curent al balanței de plăți, reducerea influxului de ISD, pe fundalul unui reflux al investițiilor din țară, au început să contureze o ușoară tendință de depreciere a rublei rusești față de dolarul american.

Ucraina. Economia Ucraineană a continuat să evolueze negativ și în trimestrul trei, înregistrând creștere economică anuală de -5,3%. În condițiile de maximă incertitudine în țară, sub influența tensiunilor politice provocate de conflictul cu Federația Rusă majoritatea indicatorilor economici s-au înrăutățit. În toate sectoarele economiei, cu excepția sectorului agricol, a celui financiar și de asigurări, precum și în administrarea publică și apărarea statului, serviciile de asigurare socială obligatorie s-a înregistrat o scădere a valorii adăugate, fapt ce a determinat o creștere a prețurilor de consum. Formarea brută de capital a fost în descreștere cu aproximativ 30% f.p.s.a.p. Pe de altă parte, capacitatea de consum a populației scade, consumul intern înregistrând o cădere drastică de 11%. Rata de activitate a populației este în diminuare, iar rata șomajului în creștere, reprezentând 9% în primele trei trimestre ale anului 2014.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Contribuția IMM-urilor în dezvoltarea țării. În multe state ale lumii, indiferent de nivelul lor de dezvoltare economică, a crescut simțitor rolul sectorului IMM în soluționarea problemelor economice și sociale ale societății. Astăzi, rolul IMM-urilor în asigurarea ocupării forței de muncă, crearea noilor locuri de muncă, saturarea pieței de consum, formarea clasei de mijloc, crearea și implementarea inovațiilor este evident.

Demografia sectorului IMM. În 2013 BNS a avut la evidență 52,2 mii agenți economici, marea majoritate a cărora constituie sectorul IMM (97,5%). Totodată, statistica oficială a avut la evidență 31,7% din toate întreprinderile, înregistrate la Camera Înregistrării de Stat.

Tabelul 5.1. Structura sectorului IMM în 2006-2013, %

Indicatori	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total întreprinderi, inclusiv:	100	100	100	100	100	100	100	100
Sectorul IMM,dintre care:	98,3	98,3	97,6	97,8	97,7	97,5	97,5	97,5
Mijlocii	4,8	4,5	4,1	3,6	3,4	3,2	3,1	3,1
Mici	18,4	18,3	20,3	18,9	19,6	19,4	19,4	19,4
Micro	76,7	77,2	75,6	77,4	74,8	77,4	77,5	77,5

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Din perspectivă demografică, în perioada 2006-2013 numărul de IMM a avut o evoluție constantă pozitivă (de la 35,5 mii la 50,9 mii IMM).

În numărul total de IMM-uri predomină microîntreprinderile. Ponderea lor constituie 77,5%, ponderea întreprinderilor mici – 19,4%, a celor mijlocii – 3,1% din numărul tuturor IMM-urilor înregistrate (Tabelul 5.1). În anul 2013, numărul microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și a celor mijlocii crește lent.

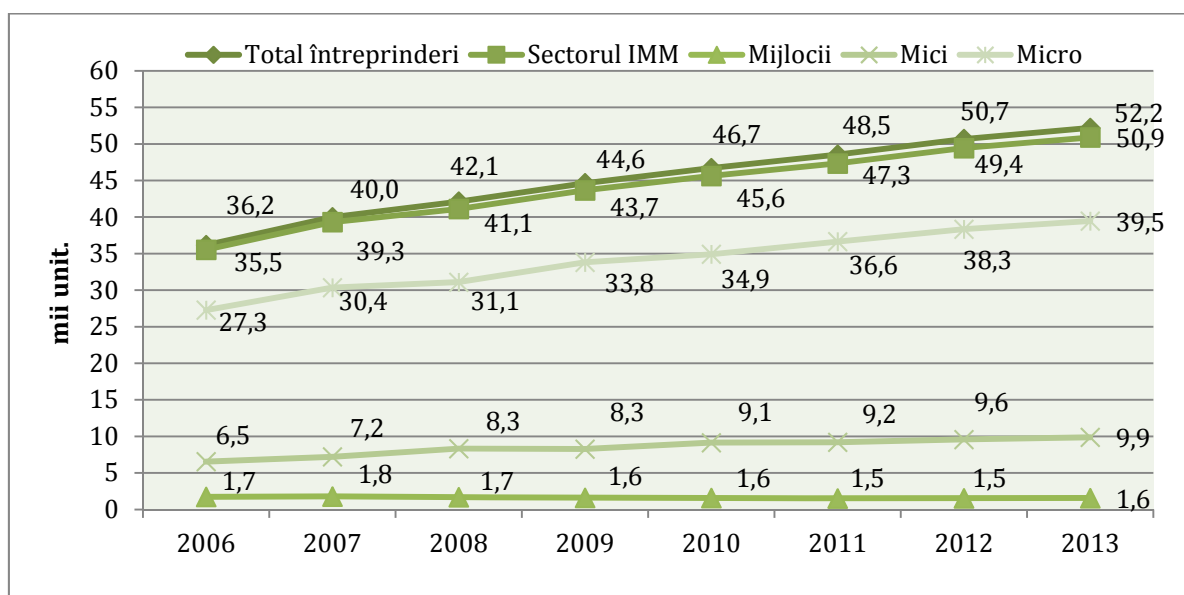

Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi în 2006-2013, mii unități

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Și în anul 2013 ca și în anii precedenți s-a menținut tendința durabilă pozitivă de creștere a numărului de IMM-uri, care raportează la BNS (50,9 mii unități în 2013, în comparație cu 49,4 mii unități în 2012).

Datele arată o creștere a numărului de IMM-uri cu 3,0% față de anul 2012 (Figura 5.1; Tabelul 5.2).

Tabelul 5.2. Indicii numărului de întreprinderi în 2006-2013, în % față de anul precedent

	Indici de creștere							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total întreprinderi, inclusiv:	109,1	110,6	105,3	106	104,6	103,9	104,4	103,1
Sectorul IMM, dintre care:	109,6	110,6	104,5	106,2	104,5	103,7	104,5	102,9
Mijlocii	104	102,9	95	94,3	99,9	94,6	102,4	101,2
Mici	101,6	109,9	115,8	99,2	110,5	100,7	104,1	103,2
Micro	112	111,3	102,4	108,7	103,3	105	104,6	102,9

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Un indicator important, care caracterizează dezvoltarea sectorului IMM este "densitatea" lor în regiune, cu alte cuvinte numărul de IMM-uri la 1000 locuitori. Acest indicator reflectă și calitatea politicii de dezvoltare a IMM-urilor pe un anumit teritoriu, și activitatea antreprenorială a populației. În Republica Moldova acest indicator a constituit în 2013 (potrivit datelor BNS) 14,3 IMM-uri la 1000 locuitori. În ultimii ani acesta a înregistrat o tendință ușoară și constantă de creștere: de la 9,9 IMM-uri în 2006 la 12,3 în 2009 și până la 14,3 IMM-uri în 2013 (Tabelul 5.3).

Tabelul 5.3. Numărul IMM-urilor la 1000 locuitori (potrivit datelor BNS)

Anii	Numărul IMM, unități	Numărul locuitorilor permanenți, mii pers.	Numărul IMM la 1000 locuitori, un.
2006	35542	3581,1	9,9
2007	39320	3572,7	11
2008	41109	3567,5	11,5
2009	43658	3563,7	12,3
2010	45600	3560,4	12,8
2011	47337	3559,5	13,3
2012	49444	3560	13,9
2013	50900	3557,6	14,3

Sursa: Calculat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Rolul IMM-urilor în crearea de locuri de muncă. Sectorul IMM contribuie semnificativ la asigurarea cu locuri de muncă în Republica Moldova. În 2013, în cadrul IMM-urilor erau înregistrați 56,9% din numărul total de salariați ai economiei naționale sau cu 0,9 p.p. mai puțin față de anul precedent.

În perioada (2008-2011) numărul total de salariați la toate întreprinderile din RM, inclusiv în cadrul IMM-urilor, luate la evidență de organele statistice, anual s-a redus. Însă, în a.2012 și a.2013 s-a înregistrat o ușoară creștere a numărului de salariați în comparație cu a.2011, respectiv a.2012. Astfel, în a.2013 la întreprinderile de toate dimensiunile s-a majorat numărul de salariați cu +5,3 mii persoane. Această creștere însă se datorează întreprinderilor mari, sectorul IMM în a.2013 a înregistrat o diminuare a numărului de salariați față de perioada precedentă (-1,8 mii persoane) (Figura 5.2; Tabelul 5.4).

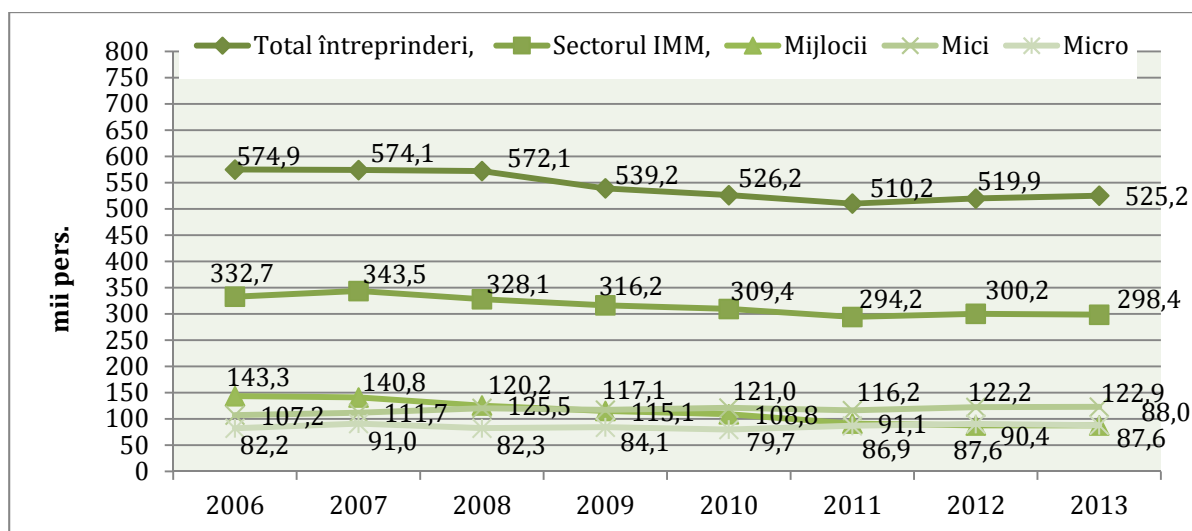

Figura 5.2. Evoluția numărului mediu de salariați în a.2006-2013, mii pers.

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Repartizarea numărului de salariați pe întreprinderi de diferite dimensiuni a arătat, că cea mai mare pondere din salariați este angajată la întreprinderile mici (41,2%); la întreprinderi de dimensiuni mijlocii – 29,3%; la microîntreprinderi – 29,5% din toți salariații din sectorul IMM. Reducerea ocupării forței de muncă în sectorul IMM în a.2013 a fost condiționată de micșorarea numărului de salariați din cadrul microîntreprinderilor (indicele constituind 97,3% față de anul 2012) (Tabelul 5.4).

Tabelul 5.4. Indicele numărului mediu de salariați în a.2006-2013, în raport cu anul precedent

	Indici de creștere, %							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total întreprinderi, inclusiv:	99,5	99,9	99,7	94,2	97,6	97	101,9	101,02
Sectorul IMM, dintre care:								
Mijlocii	98,6	98,2	89,1	91,7	94,5	83,8	96,1	99,9
Mici	101,9	104,2	107,7	97,4	103,3	96,1	105,2	100,5
Micro	123,4	110,8	90,4	102,1	94,8	109	104,1	97,3

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Contribuția IMM-urilor la fabricarea bunurilor, crearea de valoare. IMM-urile din R. Moldova participă la fabricarea bunurilor și serviciilor, satisfăcând cererea, în special pe piața internă. Principalii indicatori, care permit de a evalua rezultatele activității și contribuției IMM-urilor, sunt ponderea lor în PIB și indicatorii vânzării sectorului IMM.

În a.2012 ponderea IMM în PIB (în prețuri de piață) a constituit 28,7%. Începând cu a.2007 până în a.2010 inclusiv se atestă o tendință constantă de reducere a acestui indicator: de la 35% până la 28,3%, respectiv. Abia în anul 2011, acest indicator a înregistrat o mică creștere (29,5%), însă în anul 2012 s-a diminuat cu 0,8 p.p. față de anul precedent (Figura 5.3).

În perioada a.2010-2013 veniturile din vânzări în cadrul IMM-urilor au înregistrat o tendință de creștere după declinul din a.2009 (Figura 5.4, Tabelul 5.5). Concomitent, în a.2013 rata anuală de creștere în sectorul IMM este relativ mai mare (105,9%) decât în anul precedent, când valoarea acesteia a constituit 101,6%.

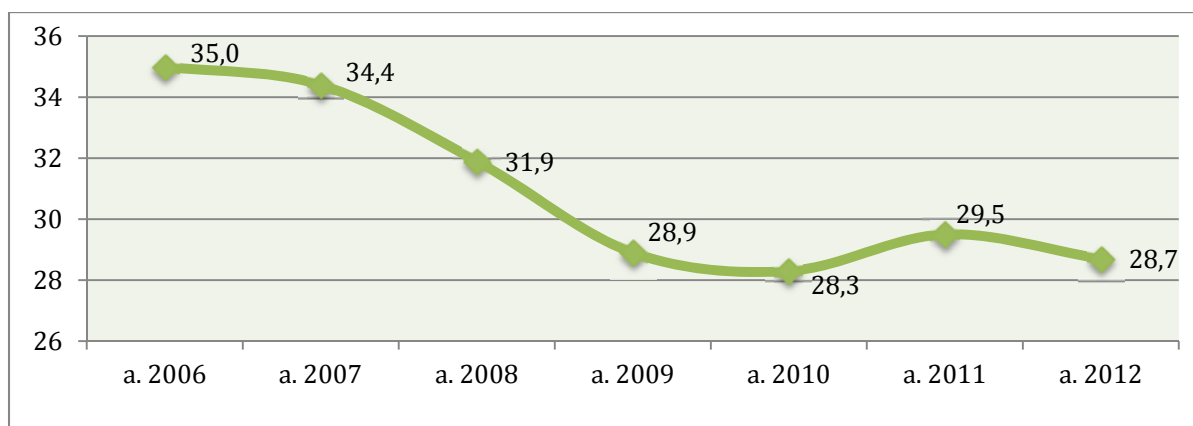

Figura 5.3. Ponderea IMM-urilor în PIB în anii 2006-2012, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Tabelul 5.5. Indicele veniturilor din vânzări în a.2007-2013, în raport cu anul precedent

	Indici de creștere, %						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total întreprinderi, inclusiv:	126,5	117,9	83,7	121,2	117	102	109,4
Sectorul IMM, dintre care:	123	97,3	88,5	113,5	110,2	101,6	105,9
Mijlocii	128,9	93,7	87,2	112,2	105,9	103,1	105,5
Mici	116,8	111,1	86,6	116,8	111,9	100,8	106,7
Micro	128,5	69,2	99,7	105,1	114,8	101	104,5

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Pentru a oferi o imagine mai detaliată privind participarea IMM la valoarea globală a cifrei de afaceri, în Figura 5.4 este prezentată evoluția acestui indicator pentru IMM, comparativ cu întreprinderile mari și totalul întreprinderilor, în perioada 2007-2013.

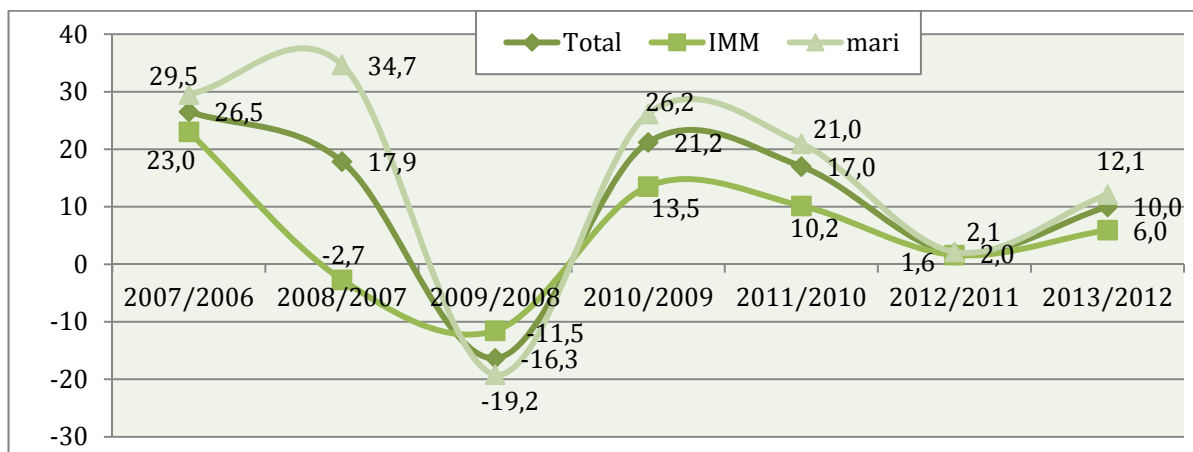

Figura 5.4. Evoluția cifrei de afaceri a întreprinderilor, modificare procentuală față de anul anterior, 2007-2013, (+/-%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Datele analizate arată că, în intervalele de evoluție pozitivă, cifra de afaceri a IMM-urilor a crescut cu ritmuri anuale inferioare ratei de creștere pentru întreprinderile mari (perioadele 2010/2009-2013/2012). În același timp, diminuarea pe timp de criza a cifrei de afaceri (a.2009/2008), deși a atins, de asemenea valori negative, este mai puțin abruptă pentru IMM, deși ratele de creștere în anul de redresare – 2010 sunt cu mult mai inferioare comparativ cu întreprinderile mari.

Contribuția IMM-urilor la generarea de venituri. Pentru cuantificarea acestei componente a contribuției, luând în considerare datele statistice existente, în R. Moldova se utilizează indicatorul profitului IMM-urilor până la impozitare.

Suma profitului/pierderii tuturor întreprinderilor până la impozitare (inclusiv sectorul IMM), a crescut semnificativ în anii 2006-2008. Totodată, în a.2008, când sectorul IMM deja înregistra reducerea indicatorilor ocupării forței de muncă și a ponderii în PIB, profitul în această perioadă a continuat să crească semnificativ. În a.2009 profitul s-a redus brusc la toate categoriile de întreprinderi, iar în a.2010 – iarăși a crescut, depășind semnificativ nivelul a.2007.

Conform totalurilor, în a.2013 întreprinderile din sectorul IMM în ansamblu au obținut un profit până la impozitare în mărime de 2008,5 mil.lei (cu 85,2% mai mare în comparație cu a.2012, când acesta a constituit 1084,6 mil.lei). Un alt aspect: în anul 2013, microîntreprinderile conform totalurilor anuale au înregistrat profit în valoare de 84,2 mil.lei (în anul 2012, acestea au înregistrat o pierdere de -24,8 mil.lei) (Tabelul 5.6).

Tabelul 5.6. Evoluția profitului (+)/ pierderii (-) până la impozitare în a.2006-2013, mil lei

Indicatori	Profit (+), pierdere (-) până la impozitare							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total pe întreprinderi, inclusiv	4965,6	10836,3	15549,4	3666,8	13169,8	14427,5	4706,6	4131
Sectorul IMM,dintre care:								
Mijlocii	587,1	1486	1847	725,6	1931,5	1972,1	393,6	657,1
Mici	911,2	1855,1	3124,4	1357,5	2842,4	2697,7	715,9	1267,3
Micro	249,8	436,4	511,8	160,1	683	510,4	-24,8	84,2

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Analizând profitul/pierderea pe forme de proprietate, e de menționat, că toate formele de proprietate a IMM-urilor (cu excepția proprietății private și mixtă fără participarea străină), inclusiv proprietatea străină și proprietatea întreprinderilor mixte, au înregistrat pierderi și în anul 2013. Acest fapt poate fi explicat prin faptul că la întreprinderile cu participarea capitalului public și străin nivelul economiei tenebre este relativ mai scăzut (Tabelul 5.7).

Tabelul 5.7. Suma profitului (+)/ pierderii (-) până la impozitare ale IMM în anul 2013 pe forme de proprietate, mil. lei

Forme de proprietate	ÎMM - total	din care:		
		întreprinderi mijlocii	întreprinderi mici	întreprinderi micro
Total ÎMM	2008,5	657,1	1267,3	84,2
proprietatea publică	-24,8	-22,8	-3	1
proprietatea privată	2651,6	1006	1440,4	205,2
proprietatea mixtă (publică și privată) fără participarea străină	11,5	-2,1	15,9	-2,3
proprietatea străină	-159,8	4,6	-112,4	-52
proprietatea întreprinderilor mixte (cu participarea capitalului străin)	-470	-328,7	-73,7	-67,7

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Resursele sectorului IMM. În a.2013 numărul mediu de salariați la 1 IMM a constituit 5,9 persoane. Totodată la 1 întreprindere mijlocie erau angajați 56,2 persoane, la 1 mică – 12,4 pers., la 1 micro – 2,2 pers. În ultimii ani – din a.2006 până în a.2013 – a avut loc o reducere stabilă a numărului de salariați la o întreprindere. Această tendință s-a manifestat atât la întreprinderile din sectorul IMM, cât și la întreprinderile mari.

Tabelul 5.8. Numărul de salariați la 1 întreprindere în R. Moldova în anii 2006-2013, pers.

Indicatorii principali	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total întreprinderi, inclusiv:	15,9	14,4	13,6	12,1	11,3	10,5	10,3	10,1
Întreprinderi mari	393,2	345,7	241,2	228,7	202	179,4	177,6	167,2
IMM, inclusiv:	9,4	8,7	8	7,2	6,8	6,2	6,1	5,9
Mijlocii	83,1	79,4	74,5	72,4	68	60,7	56,9	56,2
Mici	16,4	15,5	14,4	14,2	13,3	12,6	12,8	12,4
Micro	3	3	2,6	2,5	2,3	2,4	2,4	2,2

Sursa: Calculat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Veniturile din vânzări per 1 salariat la 1 întreprindere mare sunt de 2,6 ori mai mari decât indicatorul similar la 1 IMM.

Tabelul 5.9. Rezultatele per salariat la întreprinderile mari și IMM

Indicatorii principali	2013
Venituri din vânzări – în medie pe economie, mii lei, inclusiv:	443,5
La întreprinderile mari	685,8
La IMM	259,4
Profitul – în medie pe economie, mii lei, inclusiv:	7,8
La întreprinderile mari	9,4
La IMM	6,7

Sursa: Calculat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Privind ilegalitatea comparării directe a indicatorilor întreprinderilor mari și celor din sectorul IMM ne vorbesc următoarele date (Tabelul 5.10):

- Numărul salariaților la 1 întreprindere mare constituie 167,2 pers., ceea ce este de **28,3** ori mai mult decât numărul salariaților la 1 IMM (5,9 pers.)
- Veniturile din vânzări la o întreprindere mare sunt de **75,4** ori mai înalte, decât la o IMM.

Tabelul 5.10. Indicatorii specifici la 1 întreprindere în a.2012-2013

Indicatorii principali	2012	2013
Numărul de salariați – în medie pe economie, pers., inclusiv:	10,3	10,1
La întreprinderile mari	177,6	167,2
La IMM	6,1	5,9
Venituri din vânzări – în medie pe economie, mil lei, inclusiv:	4,18	4,5
La întreprinderile mari	112,13	114,7
La IMM	1,48	1,5
Profitul până la impozitare – în medie pe economie, mii lei, inclusiv:	92,8	79,1
La întreprinderile mari	2928	1565,3
La IMM	21,9	39,5

Sursa: Calculat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

În perioada ianuarie-iunie 2014, în regiunea din partea stângă a Nistrului, 59,2% din organizații și întreprinderi au obținut profit net și, respectiv, 39,1% au înregistrat pierderi (cu excepția întreprinderilor mici, băncilor, organizațiilor bugetare și de asigurări). Dintre organizațiile, care au înregistrat profit net în ianuarie-iunie 2014, ponderea cea mai mare le revine organizațiilor din comerț și alimentația publică (78,2%). În aspect valoric, la fel ca și în anul precedent, întreprinderile din industrie au înregistrat o pierdere netă mai mare (77,9% din total pierdere netă), cu 2,9 p.p. în descreștere față de aceeași perioadă a anului precedent.

Tabelul 5.11. Date privind profitul (pierderea) netă a organizațiilor din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-iunie 2014

Genuri de activitate	Numărul organizațiilor care au primit profit net	În% de la numărul total	Numărul organizațiilor cu pierdere netă	În% de la numărul total	Profit net, mii RUB.	Pierdere netă, mii RUB.
Total	174	59,2	115	39,1	518742	425828
inclusiv:						
industria	38	47,5	42	52,5	181588	331813
agricultura	16	64	8	32	53227	19075
transport	16	53,3	13	43,3	28745	9700
comunicații	2	22,2	7	77,8	13638	2452
construcții	10	55,6	6	33,3	6371	6836
comerț și alimentație publică	68	78,2	19	21,8	213122	6999
gospodărie de locuințe și deservire comunală	6	35,3	11	64,7	906	10438
alte ramuri	18	64,3	9	32,1	21145	38515

Sursa: Социально-Экономическое Развитие Приднестровской Молдавской Республики, Январь-Сентябрь 2014.

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Situația demografică. Una dintre tendințele demografice ce a caracterizat T. III 2014 a fost creșterea natalității cu ritmuri superioare creșterii mortalității, fapt ce a condiționat sporul natural pozitiv al populației. În ianuarie-septembrie 2014, numărul *născuților-vii* total pe țară a constituit 29068 pers., potrivit BNS al RM, fiind în creștere nesemnificativă - 3,9% comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Rata natalității a constituit 10,9 născuți-vii la 1000 locuitori. Numărul celor *decedați* a constituit 28932 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o creștere de 3,7%, comparativ cu anul trecut. Rata mortalității a constituit 10,9 decedați la 1000 locuitori. Sporul natural a constituit 136 pers. Numărul *copiilor decedați în vârstă sub 1 an* a constituit 280 pers. și s-a majorat cu 13 cazuri comparativ cu perioada similară anului precedent. Rata mortalității infantile, constituind 9,6 decedați în vârstă sub un an la 1000 născuți-vii.

Structura mortalității după cauze de deces relevă, că cele mai multe decese (58,5%) au drept cauză bolile aparatului circulator. Tumorile maligne constituie 15,1%, bolile aparatului digestiv - 8,6%, accidentele, intoxicațiile și traumele - 7,4%, bolile aparatului respirator - 4,4%, alte clase - 6,0%.

În tabelul de mai jos sunt descrise procesele demografice pe regiuni de dezvoltare în perioada ianuarie-septembrie 2014.

Tabelul 6.1. Procesele demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2014, mii pers.

	Născuți-vii, pers.	Decedați, pers.	Decedați copii sub 1 an, pers.	Sporul natural	Numărul căsătoriilor	Numărul divorțurilor
Municipiul Chișinău	7280	4734	89	2546	5061	1995
Nord	7587	9356	77	-1769	4623	2141
Centru	8794	8889	73	-95	6016	2478
Sud	3937	4593	36	-656	2694	1115
U.T.A. Găgăuzia	1421	1350	5	71	911	326

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Sporul negativ în regiunile de Nord, Centru și Sud se explică prin faptul că în orașe întotdeauna asistența medicală este la un nivel mai înalt decât în localitățile rurale. De asemenea, sporul natural negativ este influențat de situația materială precară în țară.

Numărul căsătoriilor și numărul divorțurilor influențează direct asupra situației demografice în fiecare țară, inclusiv și în Republica Moldova. Pe republică, numărul total al *căsătoriilor* a constituit 19319, fiind în creștere cu 7,1% față de perioada similară a anului precedent. Rata nupțialității a constituit 7,3 căsătorii la 1000 locuitori. Numărul *divorțurilor* total pe țară constituie 8141, fiind în creștere de 4,5% față de perioada similară a anului trecut. Rata divorțialității a alcătuit 3,1 divorțuri la 1000 locuitori.

Migrarea populației. În ianuarie-septembrie 2014, potrivit Ministerului Afacerilor Interne, permis de ședere (permanentă și temporară) au primit 2367 cetățeni străini și 277 repatriați. În structura imigranților după scopul sosirii au dominat cei imigrați la muncă - 42,8%, de familii - 36,4%, cetățeni imigrați la studii - 3,7%, din alte cauze - 17,2%.

După țara de emigrare, cetățenii străini sunt imigranți din: România – 607 pers., Ucraina – 336 pers., Federația Rusă – 325 pers., Turcia – 235 pers., Italia – 153 pers., Statele Unite ale Americii – 124 pers., Franța – 29 pers., Germania – 29 pers., Armenia – 25 pers., Siria – 25 pers., Israel – 24 pers., Bulgaria – 23 pers., Irak – 23 pers., Belarus – 22 pers., alte țări – 365 pers.

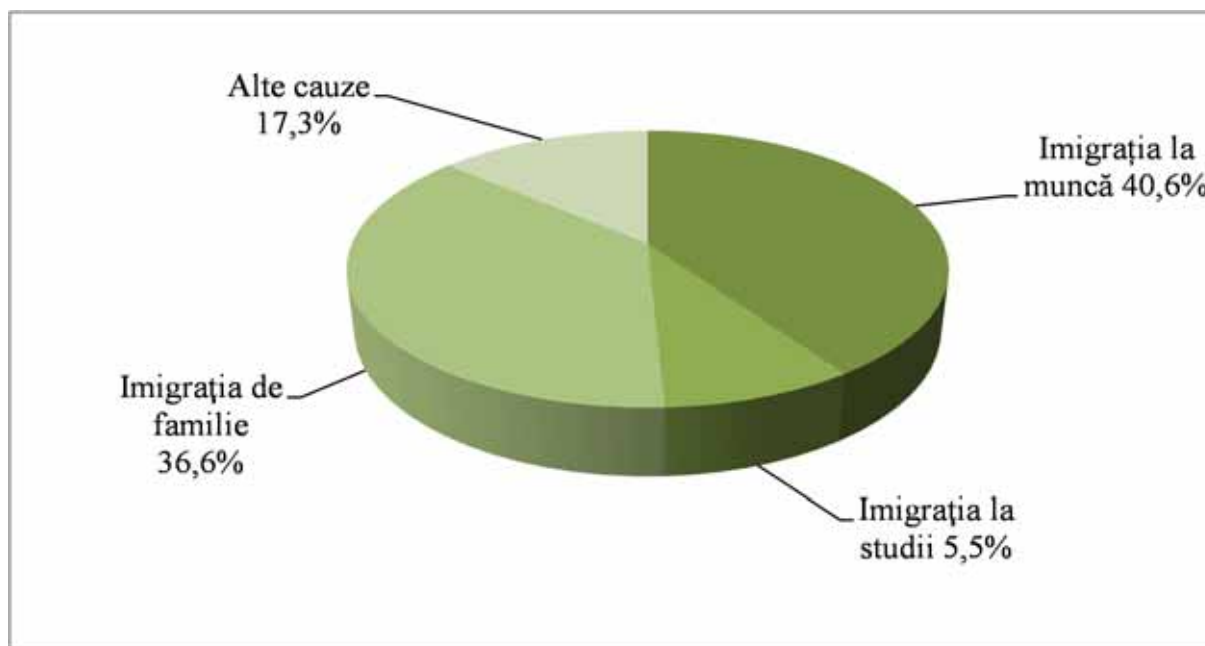

Figura 6.1. Distribuția cetățenilor străini după scopul sosirii în RM în ianuarie-septembrie 2014, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne.

Numărul persoanelor declarate de către gospodării plecate în alte țări la lucru sau în căutare de lucru a fost conform estimărilor BNS al RM, de circa 349,8 mii pers. – față de 364,2 mii în 2013. Din numărul celor declarați plecați, bărbați au fost 64,2%. Ponderea persoanelor plecate din localitățile rurale a fost de circa 72,8%.

Piața forței de muncă. Una dintre tendințele pieței forței de muncă ce a caracterizat 9 luni a fost creșterea numărului populației economic activă, în timp ce numărul populației inactivă a fost în descreștere. În T. III 2014 *populația economic activă* a Republicii Moldova a constituit 1319,6 mii pers., fiind în descreștere cu 0,7% (8,6 mii pers.) față de T. III 2013. Structura populației active s-a modificat după cum urmează: ponderea populației ocupate a crescut de la 96,1% la 96,7%, iar ponderea șomerilor s-a micșorat de la 3,9% la 3,3%. Disparități importante pe sexe și medii în cadrul persoanelor economic active nu s-au înregistrat: ponderea bărbaților (51,2%) a depășit puțin ponderea femeilor (48,8%), iar ponderea persoanelor economic active din mediul rural a fost mai mare față de cea a populației active din mediul urban: respectiv 56,4% și 43,6%.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste a constituit 44,2%, fiind în descreștere față de valoarea trimestrului respectiv al anului precedent (44,5%). Acest indicator a atins valori mai înalte în rândul populației masculine – 47,5%, în comparație cu rata pentru femei – 41,1%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: 44,5% în mediul urban și 43,9% în mediul rural. În categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a avut valoarea 31,7%, iar în categoria 15-64 ani (vârstă de muncă în țările Uniunii Europene conform metodologiei Eurostat) – 48,8%, descreșcând cu 0,4 p.p. față de nivelul T. III 2013. Rata de activitate a populației în vârstă de muncă (16-56 ani pentru femei și 16-61 ani pentru bărbați conform legislației naționale) a fost de 51,6%.

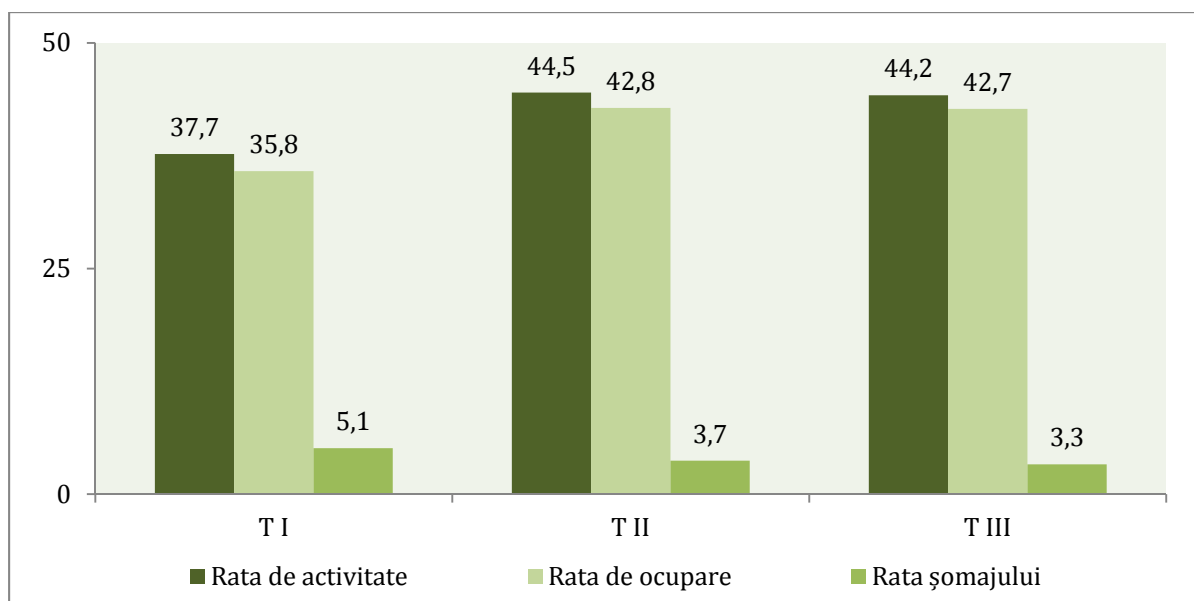

Figura 6.2. Tendințele principale ale pieței forței de muncă RM în ianuarie-septembrie 2014, %

Sursa: Conform datelor BNS.

Populația ocupată a constituit 1275,7 mii pers., fiind practic la nivelul anului precedent (-0,1% față de T. III 2013). Ca și în cazul populației economic active, nu au fost înregistrate disparități pe sexe (50,9% bărbați și 49,1% femei). Aceeași situație s-a înregistrat și în repartitia pe medii (43,0% mediul urban și 57,0% mediul rural). Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a fost de 42,7%, înregistrând aceeași valoare ca și în T. III 2013. La bărbați ea a fost mai înaltă (45,6%) în comparație cu femeile – 40,0%. În distribuția pe medii de reședință rata de ocupare a avut valoarea 42,4% în mediul urban și 42,9% în mediul rural. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (16 - 56/61 ani) a fost de 49,8%, a populației în vârstă de 15-64 ani – 47,1% și în categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a avut valoarea 29,4%.

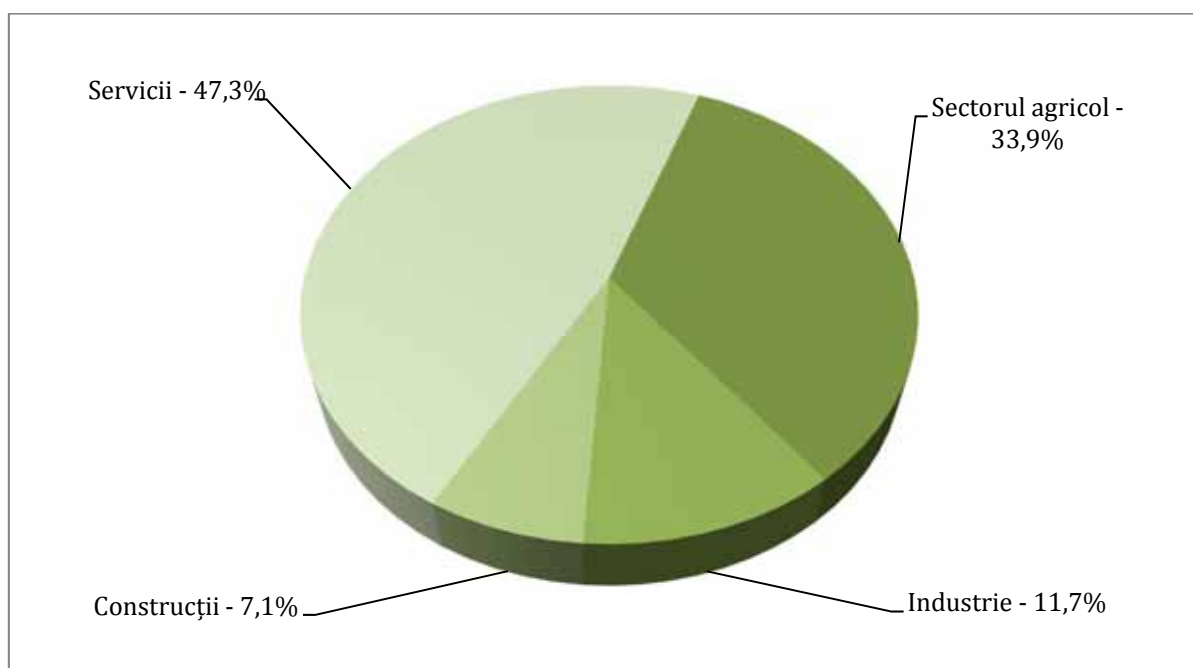

Figura 6.3. Distribuția populației ocupate după activitățile economiei naționale în T. III 2014, %

Sursa: Conform datelor BNS.

În distribuția după *activitățile din economia națională* se constată că în *sectorul agricol* au activat 432,1 mii pers. (33,9% din totalul persoanelor ocupate). Față de T. III 2013 numărul populației ocupate în agricultură a scăzut cu 4,2 mii (-1,0%). În *activitățile non-agricole* numărul persoanelor ocupate a fost de 843,6 mii, în creștere cu 3,1 mii sau cu 0,4% față de T. III 2013. Ponderea persoanelor ocupate în *industrie* a constituit 11,7% (11,4% în 2013) și în *construcții*, respectiv, 7,1% (6,0% în 2013). Numărul persoanelor ocupate în industrie a crescut cu 2,7%, în construcții cu 18,5% față de nivelul anului precedent. În sectorul *servicii* au activat 47,3% din totalul persoanelor ocupate, această pondere micșorându-se cu 1,2 p.p. sau cu 14,9 mii pers. față de T. III 2013.

Conform repartizării după forme de proprietate 76,0% din populație a fost ocupată în unități cu forma de proprietate privată, 24,0% – cu cea publică. Structura populației ocupate după statutul profesional relevă, că 64,0% sunt salariați. În sectorul informal au lucrat 18,0% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 35,2% au avut un loc de muncă informal. Din numărul persoanelor ocupate informal salariații au alcătuit 18,2%, totodată 10,0% din totalul salariaților aveau un loc de muncă informal. Numărul persoanelor subocupate a fost de 71,6 mii, ceea ce reprezintă 5,6% din totalul persoanelor ocupate. Numărul persoanelor din această categorie a scăzut cu 16,3% în comparație cu T. III 2013.

Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei BIM a fost de 43,9 mii, fiind cu 7,5 mii mai mic față de T. III 2013. Șomajul a afectat într-o proporție mai mare bărbații – 61,5% din total numărul de șomeri, la fel și persoanele din mediul urban – 60,6%. *Rata șomajului* la nivel de țară a înregistrat valoarea de 3,3%, fiind mai mică față de T. III 2013 (3,9%). Rata șomajului la bărbați și la femei a înregistrat următoarele valori: 4,0% și 2,6%. Disparități semnificative s-au înregistrat între rata șomajului în mediul urban – 4,6%, față de mediul rural – 2,3%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a constituit 9,5%. În categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a avut valoarea 7,2%.

Populația inactivă de 15 ani și peste a reprezentat 55,8% din totalul populației de aceeași categorie de vârstă, fiind mai mare decât nivelul trimestrului respectiv al anului 2013 cu 10,1 mii persoane (+0,3 p.p.). Din punct de vedere al relației cu piața muncii, în cadrul populației inactive distingem două categorii importante: persoane descurajate și persoane, care au fost declarate de către gospodării plecate în alte țări la lucru sau în căutare de lucru. Persoanele descurajate în a-și găsi un loc de lucru dorit au constituit circa 14,6 mii (față de 14,9 mii în 2013).

Remunerarea muncii. Tendința generală pentru perioada ianuarie-septembrie în sfera remunerării muncii a avut un caracter diferit: la începutul perioadei se observă o descreștere a salariilor în luna februarie față de luna ianuarie, ce se poate explica prin faptul că în luna ianuarie a fost plătită premia anuală (Hotărâre Guvernului Nr. 180 din 11.03.2013 cu privire la plata premiului anual personalului din unitățile bugetare), apoi din luna februarie până la sfârșitul perioadei se observă o tendință stabilă de creștere a salariilor.

În luna *iulie* 2014, potrivit BNS al RM, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 4328,8 MDL, înregistrând o creștere cu 10,8% față de luna iulie 2013. În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit în luna iulie curent 3762,8 MDL (+5,4% față de iulie 2013). În sectorul economic (real) câștigul salarial a înregistrat 4558,5 MDL (+12,7% față de iulie 2013). Indicele câștigului salarial real pentru luna iulie 2014 față de luna iulie 2013 (calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum) a fost de 105,2%.

În luna *august* 2014, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 4276,9 MDL, înregistrând o creștere cu 11,6% față de luna august 2013. În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit în luna august curent 3848,7 MDL (+17,8% față de august 2013). În sectorul economic (real) câștigul salarial a înregistrat 4451,5 MDL (+9,7% față de august 2013). Indicele câștigului

salarial real pentru luna august 2014 față de luna august 2013 (calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum) a fost de 106,2%.

În luna *septembrie* 2014, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 4267,7 MDL, înregistrând o creștere cu 13,5% față de luna septembrie 2013. În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit în luna septembrie curent 3595,8 MDL (+12,0% față de septembrie 2013). În sectorul economic (real) câștigul salarial a înregistrat 4540,1 MDL (+14,1% față de septembrie 2013). Indicele câștigului salarial real pentru luna septembrie 2014 față de luna septembrie 2013 (calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum) a fost de 108,3%.

În tabelul de mai jos este descris câștigul salarial mediu nominal brut în perioada ianuarie-septembrie 2014 pe activități economice.

Tabelul 6.2. Câștigul salarial mediu nominal brut pe activități economice în ianuarie-septembrie 2014, MDL

Activități economice	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Total economie	3777,4	3717,9	3912,4	4009,1	4032,6	4203,9	4328,8	4276,9	4267,7
Agricultura, silvicultura și pescuit	2345,9	2340,3	2596,1	2548,8	2501,6	2569,1	2823,9	2738,2	3162,8
Industrie - total:	4072,7	3906,8	4164,1	4377,3	4458,0	4466,6	4623,6	4522,4	4643,1
industria extractivă	3353,1	3209,2	3970,2	4039,7	4227,8	4488,4	4923,1	4823,1	4923,7
industria prelucrătoare	3693,7	3557,2	3788,2	3849,0	4048,0	4074,9	4241,5	4094,0	4152,1
producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	6489,4	6290,4	6643,9	7536,0	7165,8	7167,3	7116,4	7105,3	7976,7
distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontare	3966,8	3674,4	4041,7	4777,8	4404,6	4191,7	4478,2	4639,2	4319,2
Construcții	3938,7	3694,6	3990,3	4117,1	4284,2	4405,9	4620,4	4497,6	4521,9
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	3282,4	3197,7	3324,6	3417,9	3531,2	3560,0	3689,2	3708,5	3689,2
Transport și depozitare	3662,4	3520,0	3692,9	3930,5	3952,6	4034,4	4103,3	4445,5	4336,2
Activități de cazare și alimentație publică	2625,2	2550,8	2663,3	2689,7	2736,6	2802,1	2856,0	2847,5	2830,8
Informații și comunicații	7641,0	7417,2	8932,0	9379,3	8215,6	8290,6	8483,6	8159,6	10544,6
Activități financiare și de asigurări	7045,2	6714,8	7963,7	7899,1	7481,2	8128,6	8437,4	7767,4	6945,8

Tabelul 6.2 – continuare

A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Tranzacții imobiliare	3630,4	3582,9	3648,7	3891,3	3875,4	3952,9	4215,7	3999,8	3905,6
Activități profesionale, științifice și tehnice	5223,6	5002,2	5487,2	5345,4	5335,6	5499,0	5793,6	5363,1	5354,8
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	3019,3	2903,8	3094,4	3123,2	3243,5	3207,5	3309,0	3389,5	3370,9
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	4911,7	4963,4	5134,3	5231,4	4963,0	5320,6	5842,1	5364,7	4789,8
Învățământ	2956,8	3119,5	3059,1	3012,5	3240,0	3664,6	3294,0	3655,8	3535,1
Sănătate și asistență socială	3460,6	3382,0	3461,5	3776,0	3820,7	3950,2	4440,7	4163,5	3949,7
Artă, activități de recreere și de agrement	2567,7	2637,3	2491,5	2478,8	2551,9	2745,2	2659,4	2412,0	2577,8
Alte activități de servicii	5376,2	5473,4	7061,3	5577,2	6384,4	6864,9	6264,7	6259,4	6340,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Precizări metodologice: Începând cu luna ianuarie 2014, conform BNS RM, este implementată în practică versiunea nouă a Clasificatorului Activităților din Economia Moldovei (CAEM Rev.2), armonizat integral cu Nomenclatorul de Activități Economice din Comunitatea Europeană (NACE Rev.2). Clasificatorul nou diferă esențial de versiunea precedentă (CAEM Rev.1). Din aceste considerente, la moment nu este posibilă prezentarea indicatorilor privind ritmurile de creștere pe activități separate.

Boxa 6.1. Cu privire la salariul nominal mediu lunar și salariul minim în țările CSI, semestrul I al anului 2014

	Salariul nominal mediu lunar calculat în sem. I a.2014 ¹		sem.I a.2014 la sem.I a.2013	Salariul real la sem.I a.2013	Mărimea minimă a salariului la 1 iulie 2014		
	unități monetare naționale	dolari SUA	%	%	unități monetare naționale	dolari SUA	raportul față de minimul de existență
							%
Azerbaidjan, manat	438	559	106,5	104,7	105	134	84
Armenia, dram	160914	395	107,1	103,0	45000	110
Belorusia, rublă belorusă	5765000	565	120,8	120,9	1756730	172	129
Kazahstan, tenghe	115017	627	110,5	104,1	19966	109	88
Kârgâzstan, som	11668	224	107,9	101,9	900	17	17
Moldova, lei	3892	278	108,3	102,8	600	43	35
Rusia, rublă	31492	936	110,5	103,3	5554	165	63
Tadjikistan, somoni	874	177	127,3	120,9	250	51
Ucraina, hrivnă	3368	285	105,3	99,6	1218	103	100

¹ Azerbaidjan, Kârgâzstan și Moldova – datele pentru ianuarie-mai anului 2014.

Sursa: Departamentul Protecția intereselor socioeconomice ale salariaților (<http://www.vkp.ru/docs/47/539.html>)

Cu toate că, salariul nominal mediu în economia Republicii Moldova crește în ultimii ani, printre țările CSI acesta rămâne la cel mai scăzut nivel.

Cel mai înalt salariu nominal mediu lunar în țările CSI (echivalentul în dolari SUA) a fost înregistrat în Federația Rusă (936 dolari SUA), iar cel mai scăzut – în Tadjikistan (177 dolari SUA), adică diferență de 5,3 ori. Republica Moldova după acest indicator (278 dolari SUA) depășește doar 2 țări: Kirgîzstan (224 dolari SUA, adică cu 24%) și Tadjikistan (57,1%).

Veniturile disponibile ale populației în T. III 2014 au constituit în medie pe o persoană pe lună 1787,4 MDL, fiind în creștere cu 1,8% față de aceeași perioadă a anului 2013. În termeni reali veniturile populației au înregistrat o descreștere de 3,1% (Indicele prețurilor de consum în T. III 2014 față de T. III 2013 a constituit 105,1%). Comparativ cu T. II anul curent veniturile populației în prețuri curente s-au majorat de asemenea cu 1,8%.

Plățile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 40,7% din veniturile totale disponibile, contribuția acestora fiind în descreștere față de T. III 2013 cu 1,1 p.p. În T. III 2014 prestațiile sociale au contribuit la formarea veniturilor gospodăriilor în proporție de 21,4%, sau cu 1,1 p.p. mai mult față de aceeași perioadă a anului precedent. Veniturile obținute din activitățile pe cont propriu reprezintă 15,6% din veniturile populației, inclusiv 9% sunt veniturile din activitatea individuală agricolă, iar 6,6% – veniturile din activitatea individuală non-agricolă. Transferurile bănești din afara țării rămân a fi o sursă importantă pentru bugetul gospodăriilor. În medie, acestea reprezintă 18% din total venituri, iar contribuția acestora este cu 0,5 p.p. mai mare față de aceeași perioadă a anului precedent.

În funcție de mediu de reședință, se constată că veniturile populației urbane au fost în medie cu 469,4 MDL sau de 1,3 ori mai mari comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Sursă principala de venit a populației din mediul urban este activitatea salariată, care reprezintă 50,7% din total venituri (54,7% în T. III 2013) și prestațiile sociale – 22,4% (20,1% în T. III 2013). În mediul rural, cea mai importantă sursă de venit la fel este activitatea salariată (30,6%), dar contribuția acesteia este de 1,7 ori mai mică decât în mediul urban. Totodată, veniturile obținute din activitatea individual agricolă au asigurat 16,1% din totalul veniturilor disponibile. Populația rurală în comparație cu cea urbană este dependentă într-o proporție mai mare de transferurile din afara țării, ponderea acestora în venituri fiind de 23,3% față de 12,7% în cazul populației din mediul urban.

În structura veniturilor disponibile ale populației predominante sunt veniturile bănești – 89,8%, iar celor în natură le revine 10,2%. În termeni absoluți, veniturile bănești au însumat 1605,9 MDL lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 181,6 MDL. Veniturile bănești constituie 95,5% din veniturile populației din mediul urban, iar în cazul mediului rural contribuția acestora este de 84,1%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în T. III 2014 au constituit în medie pe o persoană 1831,8 MDL, fiind în descreștere față de aceeași perioadă a anului precedent cu 3,0%. În termeni reali populația a cheltuit în medie cu 7,7% mai puțin comparativ cu T. III 2013. Comparativ cu T. II anul curent se atestă o creștere a cheltuielilor de consum în prețuri curente de 1,3%. Descreșterea cheltuielilor de consum per ansamblu a fost determinată preponderent de reducerea cheltuielilor în cazul populației din mediul urban.

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost destinată acoperirii necesarului de consum alimentar – 43,6% (cu 2,7 p.p. mai mult față de T. III anul 2013). Majorarea ponderii pentru produse alimentare în structura cheltuielilor de consum este determinată de creșterea prețurilor pentru produse alimentare (Indicele prețurilor de consum pentru produse alimentare în T. III 2014 față de T. III 2013 a constituit 106,2%), care a depășit ritmul de creștere al veniturilor disponibile ale populației. Pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 19,9% din cheltuielile

totale de consum (- 0,3 p.p. față de T. III 2013), pentru îmbrăcăminte și încălțăminte - 10,7% (- 0,5 p.p). servicii de sănătate 5,3% (- 0,5 p.p.). Celelalte cheltuieli au fost direcționate pentru comunicații (4,2% față de 4,0%), transport (4,1% față de 5,1%), dotarea locuinței - 3,8% (nivelul anului precedent), învățământ (0,7% față de 0,8%), etc.

În medie, cheltuielile de consum ale populației din mediul urban în total au constituit 2078,6 MDL lunar pe o persoană, respectiv cu 438 MDL sau de 1,3 ori mai mult față de mediul rural. În mediul urban, pentru asigurarea consumului de produse alimentare, populația a alocat 42,8% din cheltuielile lunare de consum (38,6% în T. III 2013), iar în rural - 44,4% (43,3% în T. III 2013). Populația urbană a cheltuit mai mult pentru transport (4,5% față de 3,8% în mediul rural), servicii de comunicații (4,5% față de 3,9%), pentru hoteluri, cafenele și restaurante (2,1% față de 0,9%), servicii de agrement (1,6% față de 0,7%).

În structura cheltuielilor totale de consum ale populației predomină cheltuielile bănești - 90,1%, celor în natură le revine respectiv 9,9%. În gospodăriile urbane cheltuielile în natură constituie 4,4% din total cheltuieli de consum, de regulă acestea fiind cazurile consumului de produse alimentare primite gratis din afara gospodăriei (rude, ajutor material, etc.). În cazul gospodăriilor rurale cheltuielile în natură reprezintă consumul produselor alimentare din gospodăria auxiliară și care constituie 15,3% din total cheltuieli de consum.

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2014 a constituit 664,7 mii pers. sau cu 8,3 mii pers. mai mult comparativ cu 1 octombrie 2013. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare stabilite a constituit 1089,2 MDL, fiind în creștere cu 6,7% față de 1 octombrie 2013. În structura pensionarilor cea mai mare pondere o dețin pensionarii pentru limita de vârstă 75,8%, urmată de categoria de pensionari cu dizabilități și de urmaș, respectiv cu 20,1% și 2,3%, alte categorii - 1,8%. Circa 56 mii. pers. beneficiază de alocații sociale, cea mai mare categorie de beneficiari fiind persoanele cu dizabilități din copilărie (48,5%). În ianuarie-octombrie 2014, 70,0 mii pers. au beneficiat de indemnizații pentru îngrijirea copiilor, din care 51,1% sunt persoane asigurate.

Ocrotirea sănătății. Morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-septembrie 2014, conform datelor preliminare al Ministerului Sănătății, se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin hepatite virale, infecțiilor intestinale acute, pediculoză. În această perioadă au fost înregistrate mai puține cazuri de varicelă, infecții acute ale căilor respiratorii cu localizării multiple, cazuri de gripă, parotidită epidemică etc.

În cazul morbidității de boli „social determinate” se remarcă o diminuare a acestor maladii. În ianuarie-septembrie 2014 numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (HIV) a constituit 70 persoane. Totodată, au fost înregistrate 12 cazuri de diagnosticare a pacienților cu Sindromului Imunodeficienței Dobândite (SIDA).

Infrațiuni. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2014 s-au înregistrat 30,3 mii infrațiuni sau cu 11,0% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 85,2 infrațiuni înregistrate în această perioadă. Cel mai mare nivel de infracționalitate a fost înregistrat în municipiile Chișinău - și Bălți - infrațiuni la, respectiv 134,4 și 96,9 infrațiuni la 10 mii locuitori, iar cel mai redus nivel în raionul Râșcani - 46,1 infrațiuni la 10 mii locuitori.

În ianuarie-septembrie 2014 au fost înregistrate cu 69,6% mai multe infrațiuni contra familiei și minorilor, în special a cazurilor de violență în familie +77,3%. Totodată, au fost înregistrate mai multe infrațiuni economice - 28,5%, securității și a ordinii publice - 12,6%, sănătății publice și conviețuirii sociale - 14,9%, privind viața sexuală - 9,2%, contra patrimoniului - 6,8%. Predominante în structura infracțiunilor rămân a fi furturile, cu o pondere de 39% din total

infracțiuni. În această perioadă au fost înregistrate mai puține infracțiuni contra vieții și sănătății persoanelor.

În ianuarie-septembrie 2014 aproape fiecare a noua infracțiune a fost săvârșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost săvârșite 37 de infracțiuni, din care câte 10 cazuri de vătămări intenționate și huliganism, 6 cazuri de omor, 3 cazuri de tâlhării. În urma infracțiunilor săvârșite au decedat 461 persoane sau cu 10 persoane mai puțin comparativ cu ianuarie-septembrie 2013. Principale cauze de deces fiind accidentele rutiere (32,3%), omorurile (21,5%) și vătămările intenționate (15,4%). Din total infracțiuni înregistrate, fiecare a șasea este săvârșită de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație. Ponderea infracțiunilor săvârșite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 3,0%.

În ianuarie-septembrie 2014 au fost înregistrate 1851 accidente rutiere sau circa 7 accidente zilnic. În rezultatul acestor accidente și-au pierdut viața 215 persoane (inclusiv 13 copii), iar 2353 persoane au fost traumatizate (inclusiv 278 copii). În medie la 100 mii populație revin 52 accidente rutiere.

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2014 au fost înregistrate 1364 cazuri de incendii sau cu 18,3% mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent. În rezultatul acestor incendii 78 persoane au decedat, iar valoarea pierderilor a constituit 54,8 milioane MDL.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru¹⁰

Piața forței de muncă. La 01.10.2014 populația ocupată a constituit 103,7 mii pers., micșorându-se cu 1364 pers. sau cu 1,3% față de ianuarie-septembrie 2013. La 01.10.2014, numărul cetățenilor înregistrați la agențiile de ocupare a forței de muncă, care nu sunt angajați în nici o activitate, a constituit 4844 pers. sau cu 29,3% mai mult, comparativ cu aceeași dată a anului precedent. Din numărul total al cetățenilor înregistrați – 2809 pers. sunt femeile (58,0%). În total, în ianuarie-septembrie 2014, prin intermediul Agenției Transnistrene pentru Ocuparea Forței de Muncă au fost angajați 1620 pers. În ianuarie-septembrie 2014 au fost efectuate consultări profesionale cu studenții: consultații în grup – 224, care au însumat 3666 pers. și consultații individuale – 575, care au cuprins 565 pers.: cu populația adultă: consultații individuale – 4877, care au cuprins 4714 pers. Pentru formarea profesională s-au cheltuit 333,6 mii de ruble, inclusiv pentru achitarea burselor – 170,8 mii de ruble. Pentru prestațiile de șomaj s-au cheltuit 14166,1 mii de ruble. Mărimea medie a ajutorului de șomaj în ianuarie-septembrie 2014 a constituit 425,2 ruble.

Remunerarea muncii. În ianuarie-septembrie 2014, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător, cu excepția subiecților antreprenoriatului mic, a constituit 4036 ruble (sau 364 dolari SUA la cursul oficial de schimb al autorității monetare din partea stângă a Nistrului – reprezentând 108,0% față de ianuarie-septembrie 2013)¹¹ în creștere cu 8,0% față de ianuarie-septembrie 2013.

În perioada analizată, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mare decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Electro- și radiocomunicații” (9517 ruble sau 857 dolari SUA), „Bănci și credite” (8180 ruble sau 737 dolari SUA), „Colectarea deșeurilor de metale feroase și neferoase” (5775 ruble sau 520 dolari SUA), „Asigurări” (5464 ruble sau 492 dolari SUA), „Construcții” (5174 ruble sau 466 dolari SUA), „Cultura fizică,

¹⁰ Analiza sectorului social a regiunii Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru a fost elaborată în baza datelor oferite de Serviciu Statistic al Transnistriei.

¹¹ Cursul oficial de schimb al autorității monetare din partea stângă a Nistrului mediu pe perioada ianuarie-septembrie 2014: 1 dol SUA=11,1000 ruble; 1 MDL=0,8107 ruble (http://www.cbpmr.net/resource/svk_jan_sent_2014_narast_itog.pdf).

agrement și turism” (5160 ruble sau 465 dolari SUA), „Industria” (5153 ruble sau 464 dolari SUA), „Transport” (4363 ruble sau 393 dolari SUA) „Comerț și alimentarea publică” (4338 ruble sau 391 dolari SUA), „Activitatea comercială generală” (4334 ruble sau 390 dolari SUA).

Totodată, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mic decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Silvicultura” (1925 ruble sau 173 dolari SUA), „Geologie și meteorologie” (1993 ruble sau 180 dolari SUA), „Asistență socială” (2025 ruble sau 182 dolari SUA), „Comunicații poștale” (2093 ruble sau 189 dolari SUA), „Cultura și artă” (2402 ruble sau 216 dolari SUA), „Organele de administrare” (2562 ruble sau 231 dolari SUA), „Sănătate” (2725 ruble sau 245 dolari SUA), „Învățământ” (2655 ruble sau 239 dolari SUA), „Știință” (2832 ruble sau 255 dolari SUA), „Agricultură” (3317 ruble sau 299 dolari SUA).

În industrie, cel mai mare salariu mediu nominal lunar în ianuarie-septembrie 2014 a fost înregistrat pentru lucrătorii ce activau în următoarele domenii: energia electrică – 512 dolari SUA, ceea ce constituie cu 40,9% mai mult decât salariul mediu pe regiune, siderurgia – 630 dolari SUA sau 73,2% din salariul mediu pe economie, industria materialelor de construcție – 464 dolari SUA sau cu 27,7% mai mult decât salariul mediu pe economie. Cel mai mic salariu nominal mediu lunar, calculat pentru ianuarie-septembrie 2014, l-au avut lucrătorii următoarelor subramuri ale industriei: alte ramuri industriale – 252 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune cu 30,7%; industria de prelucrare a lemnului – 253 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu cu 30,6%; industria poligrafică – 326 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune – 10,2%; industria chimică – 367 dolari SUA sau cu 0,9% mai mult decât salariul mediu pe economie.

Protecția socială a populației. Numărul mediu al pensionarilor pentru perioada iulie-septembrie 2014 îl constituie 140156 pers., dintre care pensie de muncă primesc – 135872 pers. și pensie socială – 4284 pers. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru perioada iulie-septembrie 2014 a fost de 1351,63 ruble (pensia de muncă – 1374,40 ruble, pensia socială – 629,42 ruble), ceea ce reprezintă cu 7,0% mai mult, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Minimul de existență. Pentru T. III 2014, mărimea minimului de existență a constituit în medie pentru o persoană 1321,01 ruble pe lună, ceea ce este cu 7,7% mai mult comparativ perioada similară a anului precedent.

Tabelul 6.3. Minimul de existență a populației în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a Nistrului în ianuarie-septembrie 2014

(medie pe o persoană, ruble pe lună)

	Total populație	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbați	Femei		cu vârsta sub 6 ani	de la 7 până la 15 ani
Ianuarie	1314,27	1446,26	1353,68	1098,19	1184,64	1454,96
Februarie	1319,64	1452,41	1358,69	1102,99	1189,50	1460,80
Martie	1313,28	1443,48	1353,66	1097,48	1184,92	1455,10
Aprilie	1321,11	1451,68	1362,36	1104,19	1193,26	1461,47
Mai	1363,48	1495,13	1403,00	1142,39	1238,56	1516,67
Iunie	1350,52	1481,97	1390,97	1131,31	1222,70	1497,57
Iulie	1310,13	1433,66	1352,31	1096,35	1194,30	1453,66
August	1293,67	1415,93	1336,80	1082,96	1177,63	1429,07
Septembrie	1302,95	1427,74	1345,98	1089,81	1184,30	1438,81

Sursa: Conform datelor Serviciu Statistic al Transnistriei.

În septembrie 2014 mărimea minimumului de existență pe categorii ale populației apte de muncă revenea: bărbaților - 1472,74 ruble pe lună, femeilor - 1345,98 ruble pe lună. Minimumul de existență al pensionarilor a constituit 1089,81 ruble pe lună, a copiilor cu vârsta sub 6 ani - 1184,30 ruble pe lună și a copiilor de la 7 până la 15 ani - 1438,81 ruble pe lună.

Infrațiuni. În ianuarie-septembrie 2014, organele de ocrotire a ordinii publice au înregistrat 8212 cereri și rapoarte cu privire la crime sau cu 4,6% mai puțin decât în ianuarie-septembrie 2013. Au fost înregistrate 3491 de crime, ceea ce constituie cu 6,7% mai puțin față de aceeași perioadă anului precedent. Din acestea au fost înregistrate: 31 - omoruri, 57 - vătămări intenționate grave, 168 de crime ce țin de traficul ilegal de arme, 69 de crime comise cu utilizarea armelor, munițiilor și explozivului, 328 - infrațiuni contra ordinii publice, 445 - infrațiuni legate de droguri, 111 - escrocherii, 844 - furturi, 111 - jafuri, alte crime - 907, etc. În rezultatul infracțiunilor efectuate au suferit 1975 pers., dintre care: 56 pers. (2,8%) au decedat, iar la 54 pers. (2,7%) li s-au pricinuit grave vătămări ale sănătății.

ANEXE STATISTICE

Resurse PIB																					
Perioada	PIB			VAB			Agricultura			Industria			Construcții			Alte activități			Impozite nete pe produs		
	mil. lei preț- curente	in % f.p.s.a.p.	in % f.p.s.a.p.	mil. lei preț- curente	in % f.p.s.a.p.	in % f.p.s.a.p.	mil. lei preț- curente	in % f.p.s.a.p.	in % f.p.s.a.p.	mil. lei preț- curente	in % f.p.s.a.p.	in % f.p.s.a.p.	mil. lei preț- curente	in % f.p.s.a.p.	in % f.p.s.a.p.	mil. lei preț- curente	in % f.p.s.a.p.	in % f.p.s.a.p.			
2009	60429,8	94	93,6	50809,2	90,1	80,1	8030,8	80,1	2108,7	73,2	35535,2	99,5	9620,6	95,8							
2010	71885,5	107,1	106,2	59920,7	107,4	108,9	9534,8	108,9	2437,5	112,7	39291	105,1	11964,8	111,7							
2011	82348,7	106,8	106,3	68390	109,5	110,2	11518	110,2	2720	101,9	45831	101,3	13959	109,6							
2012	88227,8	99,3	99	73686	79,9	100,8	12314	100,8	3041	101,8	50178	103,2	14542	100,8							
2013	100510	109,4	110,2	83719	146,6	107,6	14328	107,6	3373	105,3	55346	103,9	16791	105,1							
Timestrul I 2012	18095,8	101	101,5	15268	821	97,9	2771	97,9	395	109,8	11698	102,4	2828	98,4							
Timestrul II 2012	21199,4	100,6	100,5	17821,6	92,5	104,3	2914,5	104,3	1105	100,9	12277,7	101,2	3377,8	101,3							
Timestrul III 2012	26106,8	98,3	97,4	22026,6	69,2	102,3	3389,6	102,3	1059,2	100	14092,5	104,4	4080,2	103,4							
Timestrul IV 2012	22445,3	97,5	96,5	18203,5	70,8	96,5	3232,9	96,5	482,1	101,8	12109,6	104,6	4241,8	101,4							
Timestrul I 2013	19672,7	103,5	102,9	16201	824,8	102,2	2960	102,2	522,5	110,5	12283,7	102,5	3471,8	106,6							
Timestrul II 2013	23703,3	106,1	105,9	19649	2064,3	103,8	2961,7	113,4	1182,5	100,8	13388,1	104,6	4054,4	106,7							
Timestrul III 2013	29936,4	112,9	114,2	25436,1	5847,4	159,8	3836	107,5	1128,7	102,2	15117,7	104,3	4500,3	105,6							
Timestrul IV 2013	26566,7	111,2	112,5	21792,1	3430,7	152,2	3633,8	107,4	600,4	116	14610,8	104,5	4774,6	105,2							
Timestrul I 2014	21469,2	103,6	104,2	17888	984,1	107,1	3294,5	107,1	601,2	108,5	13543,3	103,4	3581,2	100,9							
Timestrul II 2014	26226,1	104,2	104,9	21931,9	2381,0	107,4	3836	104,2	1414,7	110,4	14865	104,5	4294,2	101,2							
Timestrul III 2014	34027,3	105,9	106,3	29283,9	7036,1	108,6	4254,7	105,7	1283,2	113,8	18546,1	104,9	4743,4	103,3							

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	Utilizări PIB													
	PIB			Consum final			Formarea brută de capital fix			Variația stocurilor			Export net	
	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.
2009	60429,8	94	68574	93,1	13655	69,1	329,7	9,5	-22128,8		67,6			
2010	71885,5	107,1	83240,3	107,3	16262,6	117,2	648,1	157,9	-28265,5		114,8			
2011	82348,7	106,8	96090,5	107,3	19178,8	113	725,2	x	-33645,8		x			
2012	88227,8	99,3	103062,6	100,9	20864,1	101,8	-3,2	x	-35695,7		x			
2013	100510	109,4	113169	105,2	23062	103,8	1721	x	-37442		x			
Timestrul I 2012	18095,8	101	23464,8	101,9	2439	101	272,2	105,3	-8080,2		x			
Timestrul II 2012	21199,4	100,6	24687,8	99,6	5001	99,1	74,3	x	-8563,7		x			
Timestrul III 2012	26106,8	98,3	30085,8	101	4538,7	100,8	504	x	-9021,6		x			
Timestrul IV 2012	22445,3	97,5	27514,7	100,7	5493,2	100,5	-196,4	x	-10366,1		x			
Timestrul I 2013	19672,7	103,5	23400,8	102,6	4219,7	106,6	-85,3	x	-7862,5		x			
Timestrul II 2013	23703,3	106,1	27408,2	106,2	5576,7	103	627,7	x	-9909,3		x			
Timestrul III 2013	29936,4	112,9	32009	107,4	6667,3	101,2	716,9	x	-9456,7		x			
Timestrul IV 2013	26566,7	111,2	30485,2	104,2	6103,1	103,6	478,2	x	-10499,9		x			
Timestrul I 2014	21469,2	103,6	24961,5	100,4	4975,2	108,6	-238,8	x	-8228,6		x			
Timestrul II 2014	26226,1	104,2	29 604,9	101,4	6647,1	107,6	-106,9	x	-9918,9		x			
Timestrul III 2014	34027,3	105,9	35478,3	103,3	8118,5	111,5	957,9	x	-10527,3		x			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2009	0	-5,6	-0,3	8,2
2010	7,4	5,7	7,3	9,1
2011	7,6	8,4	5,8	8,8
2012	4,6	3,8	4,2	6,2
2013	4,6	6,6	4,3	2,6
Ian. - Sept. 2010	7,2	5,3	7,3	8,8
Ian. - Sept. 2011	7,3	8,4	5,6	7,9
Ian. - Sept. 2012	4,9	3,4	4,4	7,3
Ian. - Sept. 2013	4,4	6,5	4,2	2,6
Ian. - Sept. 2014	5,2	7,0	5,3	2,7
T I 2012	6,2	4,7	5	9,2
T II 2012	4,2	1,9	4,5	6,3
T III 2012	4,4	3,6	3,7	6,4
T IV 2012	3,9	4,9	3,6	3,1
T I 2013	4,4	5,9	4	3,1
T II 2013	5,2	8,4	4,1	2,6
T III 2013	4,0	5,0	4,5	2,1
T IV 2013	4,9	7,1	4,5	2,6
T I 2014	5,4	7,9	4,8	2,7
T II 2014	5,2	6,9	5,2	2,6
T III 2014	5,1	6,1	5,6	2,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Januarie 2012	6,9	5	5	11,8
Februarie 2012	6,1	5	4,9	8,9
Martie 2012	5,4	4,1	5,3	7,1
Mai 2012	4,7	2,9	4,9	6,3
Aprilie 2012	4,1	2	4,5	6,1
Iunie 2012	3,7	0,9	4,1	6,4
Iulie 2012	4	2,1	3,8	6,4
August 2012	4,4	3,5	3,7	6,4
Septembrie 2012	4,9	5,1	3,5	6,3
Octombrie 2012	3,9	4,8	3,6	3,3
Noiembrie 2012	3,7	4,5	3,6	2,9
Decembrie 2012	4,1	5,4	3,6	3
Januarie 2013	4,7	6,8	4	3,1
Februarie 2013	4,4	5,5	4,2	3,1
Martie 2013	4,2	5,5	3,8	3,2
Aprilie 2013	4,5	6,1	3,7	3,4
Mai 2013	5,7	10,0	4,0	2,4
Iunie 2013	5,5	9,2	4,5	2,0
Iulie 2013	4,3	5,9	4,6	2,0
August 2013	3,7	4,2	4,5	2,1
Septembrie 2013	3,9	5,0	4,3	2,1
Octombrie 2013	4,7	6,9	4,4	2,1
Noiembrie 2013	4,9	6,8	4,6	2,9
Decembrie 2013	5,2	7,6	4,6	2,9
Januarie 2014	5,1	7,3	4,6	2,7
Februarie 2014	5,4	7,9	4,9	2,8
Martie 2014	5,7	8,5	5,0	2,7
Aprilie 2014	5,8	8,7	5,2	2,5
Mai 2014	4,7	5,7	5,1	2,6
Iunie 2014	5,0	6,4	5,3	2,7
Iulie 2014	5,3	7,1	5,2	2,8
August 2014	5,1	6,6	5,4	2,5
Septembrie 2014	4,8	4,7	6,3	2,6
Octombrie 2014	4,8	4,8	6,2	2,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Prețurile producției industriale						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2009	-3	-4,5	-3,9	14	-11,1	-18,5
2010	7,9	0,7	6,2	16,1	2,3	42,9
2011	6,8	2,6	6,3	10,5	9	10
2012	5,7	3,8	5,1	9,2	10	17,7
2013	3,2	1,6	3,8	-0,4	8,3	-22,2
Ian. - Sept. 2010	8,3	0	6,7	15,3	-	32,4
Ian. - Sept. 2011	6,3	3,5	5,7	9,6	-	19,9
Ian. - Sept. 2012	6	2	5,3	10,2	-	11,3
Ian. - Sept. 2013	3,1	2,3	3,5	0,3	-	-15,5
Ian. - Sept. 2014	6	3,7	7,0	-1,9	-	-3,7
T I 2012	7,1	-0,5	6,4	11,8	9,4	-0,4
T II 2012	5,8	1,3	5,3	9	10,6	-6,9
T III 2012	5	5,1	4,1	9,9	11,3	22,3
T IV 2012	4,8	9,5	4,4	6,5	8,7	22,7
T I 2013	2,6	4,7	2,6	2,0	10,6	10,4
T II 2013	3,2	1,7	3,6	0,7	8,0	2,7
T III 2013	3,4	1,2	4,1	-1,6	7,8	-26,4
T IV 2013	3,7	-0,2	4,6	-2,4	8,1	-28,9
T I 2014	4,9	1,3	5,9	-2,5	9,1	-15,2
T II 2014	6,7	4,9	7,9	-2,5	7,4	-0,5
T III 2014	6,4	5,1	7,4	-0,8	8,2	2,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Prețurile producției industriale				
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2012	10,4	-1,6	9,8	14,8
Februarie 2012	6,6	1,1	6	10,4
Martie 2012	6,5	-1,1	5,9	10,4
Mai 2012	5,8	-1,1	5,7	7,3
Aprilie 2012	5,7	-0,1	5	9,9
Iunie 2012	6,0	5,2	5,3	9,9
Iulie 2012	5,0	4,3	4,1	9,9
August 2012	4,8	5,4	3,9	9,9
Septembrie 2012	5,3	5,7	4,4	9,9
Octombrie 2012	5	10	4,1	9,7
Noiembrie 2012	5	7,8	4,9	4,9
Decembrie 2012	4,5	10,6	4,3	4,9
Ianuarie 2013	1,6	6,2	1,5	1,9
Februarie 2013	2,8	3,5	2,9	2,0
Martie 2013	3,4	4,5	3,5	2,0
Aprilie 2013	3,7	2,4	3,9	2,0
Mai 2013	3,0	1,7	3,5	0,0
Iunie 2013	2,9	1,1	3,4	0,0
Iulie 2013	3,3	1,4	3,8	0,0
August 2013	3,4	1,1	4,2	-2,4
Septembrie 2013	3,4	1,1	4,2	-2,4
Octombrie 2013	4,1	0,6	5,1	-2,4
Noiembrie 2013	3,0	1,1	3,8	-2,4
Decembrie 2013	4,0	-2,4	5	-2,4
Ianuarie 2014	4,6	-1,3	5,6	-2,5
Februarie 2014	4,9	2,2	5,8	-2,5
Martie 2014	5,2	3,0	6,2	-2,5
Aprilie 2014	5,7	3,1	6,8	-2,5
Mai 2014	6,6	4,0	7,9	-2,5
Iunie 2014	7,8	7,5	9,1	-2,5
Iulie 2014	7,7	5,3	9,1	-2,4
August 2014	6,2	5,3	7,0	0,1
Septembrie 2014	5,3	4,7	6,0	0
Octombrie 2014	4,3	4,5	4,9	0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2009	11,1	15,5	6,9	1,4	6,6	1,8
2010	12,4	16,4	11,3	5,8	5,3	0,2
2011	11,7	16,3	-5,1	-0,4	-9,1	-4,9
2012	12,1	15,6	3,2	-4,7	0,7	-6,6
2013	12,6	16,7	3,9	7,4	0,5	4,9
Ian. - Sept. 2010	12,5	16,5	13,7	9,2	7,9	3,4
Ian. - Sept. 2011	11,7	16,5	-6,3	0,1	-10,1	-4,2
Ian. - Sept. 2012	12,1	15,4	2,9	-6,3	0,4	-8,3
Ian. - Sept. 2013	12,4	16,4	2,5	6,5	-0,1	3,7
Ian. - Sept. 2014	13,7	18,6	10,5	13,4	6,0	9,2
T I 2012	11,8	15,5	-1,8	-5,9	-4,7	-8,9
T II 2012	11,9	15,3	2,5	-8,6	0,6	-10,0
T III 2012	11,9	15,3	8,0	-4,6	5,4	-6,1
T IV 2012	12,4	15,5	4,2	0,2	2,3	-1,2
T I 2013	12,2	16,1	2,9	3,7	0,2	1,4
T II 2013	12,4	16,4	3,9	5,7	0,2	2,2
T III 2013	12,8	16,9	2,8	8,9	-0,6	7,6
T IV 2013	13,0	17,7	6,1	11,3	2,1	8,5
T I 2014	13,4	18,3	9,8	13,9	5,4	10,1
T II 2014	13,7	18,8	10,4	16,0	7,1	12,1
T III 2014	14,1	18,7	10,0	10,3	5,5	5,2

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele autorilor.

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
Januarie 2012	11,8	15,2	-3,3	-6,7	-7	-10,4
Februarie 2012	11,8	15,7	-1,1	-4,4	-4,1	-7,4
Martie 2012	11,9	15,6	-0,8	-6,5	-3,5	-9
Mai 2012	11,8	15,5	0,9	-8,1	-1,3	-9,7
Aprilie 2012	11,9	15,2	2,7	-8,7	0,1	-10,1
Iunie 2012	12,1	15,1	4,4	-9,3	2,4	-10,2
Iulie 2012	12,4	15,2	7,4	-7,8	4,7	-8,8
August 2012	12,5	15,5	9,9	-5,1	7,1	-6,6
Septembrie 2012	12,4	15,9	7	-0,7	4,2	-2,7
Octombrie 2012	12,3	15,9	3,9	-1,6	2,2	-2,8
Noiembrie 2012	12,3	15,8	5,2	-0,6	3,3	-2
Decembrie 2012	12,2	16	3,4	2,8	1,1	1,2
Januarie 2013	12,1	16,1	2,8	5,9	-0,2	3,2
Februarie 2013	12,1	16,2	2,5	3,1	-0,4	1,0
Martie 2013	12,3	16	3,5	2,2	1,3	0,0
Aprilie 2013	12,3	16	4,6	3,3	1,3	0,5
Mai 2013	12,3	16	4,2	5,4	0,0	1,5
Iunie 2013	12,4	16,4	3,0	8,4	-0,6	4,6
Iulie 2013	12,6	16,5	2,6	8,7	0,3	7,5
August 2013	12,4	17,0	-1,0	9,7	-3,2	8,6
Septembrie 2013	12,9	17,2	3,7	8,0	1,0	6,5
Octombrie 2013	13,0	17,8	6,4	11,8	2,5	9,2
Noiembrie 2013	13,0	17,5	5,1	10,6	1,1	7,8
Decembrie 2013	13,0	17,9	7,0	11,6	2,8	8,3
Januarie 2014	13,2	18,0	8,8	11,8	4,4	8,2
Februarie 2014	13,5	18,4	11,6	13,6	6,7	9,8
Martie 2014	13,5	18,7	9,6	17,1	5,2	12,4
Aprilie 2014	13,4	18,6	8,5	15,8	4,8	11,1
Mai 2014	13,7	18,8	10,7	17,1	7,9	13,7
Iunie 2014	13,9	18,9	11,8	15,4	8,6	11,6
Iulie 2014	14,0	19,0	10,4	14,6	6,8	9,1
August 2014	13,8	18,4	11,8	8,6	5,1	3,6
Septembrie 2014	14,3	18,5	11,3	7,7	4,7	3,0
Octombrie 2014	14,7	18,6	12,5	4,7		
Noiembrie 2014	15,0	18,7	15,3	6,7		

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele autorilor.

Politica monetară					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2009	8849	13206,8	20942	32684,4	10456,3
2010	10107,6	15720,2	24770,7	37051,2	12115
2011	10864,5	17385,6	28265,4	40977,1	14345,2
2012	13240,8	20607,3	34914,6	49513,2	17633,5
2013	17550,5	21119,4	45177,1	62631,5	23254,2
Januarie 2012	10280,2	16169,4	27617,0	40526,7	13643,6
Februarie 2012	10476,6	16422,4	27900,1	40960,8	13843,7
Martie 2012	10673,6	16613,3	28275,1	41016,6	14074,3
Aprilie 2012	10960,7	16742,9	28601,4	41636,4	15005,9
Mai 2012	10858,8	16903,8	28958,4	41780,4	14765,1
Iunie 2012	11243,9	17400,3	29541,1	43206,1	15082,8
Iulie 2012	11760,9	18263,2	30692,8	44752,8	15668,6
August 2012	12417,4	19124,9	32196,0	46080,8	16284,4
Septembrie 2012	12784,9	19616,7	32936,2	46770,7	16840,7
Octombrie 2012	12537,4	19443,1	33024,0	47160,0	17155,6
Noiembrie 2012	12670,7	19531,3	33590,2	47913,9	16947,5
Decembrie 2012	13240,8	20607,3	34914,6	49513,2	17633,5
ianuarie 2013	12772,2	20180,2	35120,9	50100,8	17251,7
Februarie 2013	12902,8	20183,1	35189,5	49808,9	17437,4
Martie 2013	12892,8	19878,5	34882,4	49705,1	16914,1
Aprilie 2013	13293,0	20437,1	35740,5	50362,7	17994,7
Mai 2013	13523,0	21302,8	36690,3	51573,6	17928,0
Iunie 2013	13997,7	21746,4	37417,5	52432,0	18254,7
Iulie 2013	14867,3	22653,2	38801,1	54065,5	19309,5
August 2013	15626,0	23823,7	40454,4	56278,9	20526,6
Septembrie 2013	16155,8	24488,3	41185,2	57393,9	20887,1
Octombrie 2013	19899,0	25616,2	42843,9	59205,0	22019,9
Noiembrie 2013	16937,9	25721,9	43327,3	60707,8	22149,0
Decembrie 2013	17550,5	21119,4	45177,1	62631,5	23254,2
ianuarie 2014	16900,7	26179,4	44349,8	62300,0	22319,2
Februarie 2014	16715,9	26279,5	44360,4	62555,9	21807,8
Martie 2014	16656,2	26522,4	44408,9	62328,5	21678,0
Aprilie 2014	17027,5	26398,7	44252,4	62481,4	22335,2
Mai 2014	17301,2	26942,1	44776,8	63316,9	21847,9
Iunie 2014	17610,6	27362,9	45067,5	64455,1	23049,1
Iulie 2014	18137,3	27770,8	45364,3	64806,2	23915,3
August 2014	17988,8	27373,9	44996,6	64675,8	23554,0
Septembrie 2014	17531,3	27185,7	44727,1	65213,2	22699,6
Octombrie 2014	17600,5	27645,8	45040,5	65882,8	22925,9

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Politica monetară									
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %		
Januarie 2012	9,5/8,5	3456,7	12,5/11,5	-	6,5/5,5	347,3	14		
Februarie 2012	8,5/6,5	3771	11,5/9,5	-	5,5/3,5	226,3	14		
Martie 2012	6,5/4,5	3847,7	9,5/7,5	-	3,5/1,5	139,6	14		
Aprilie 2012	4,5	3377,6	7,5	-	1,5	118,5	14		
Mai 2012	4,5	3576,9	7,5	-	1,5	169,6	14		
Iunie 2012	4,5	3682,4	7,5	-	1,5	268,7	14		
Iulie 2012	4,5	3503,2	7,5	-	1,5	293,3	14		
August 2012	4,5	3943,2	7,5	-	1,5	282,1	14		
Septembrie 2012	4,5	4362,6	7,5	-	1,5	217,6	14		
Octombrie 2012	4,5	3961,7	7,5	-	1,5	135,4	14		
Noiembrie 2012	4,5	3900,5	7,5	-	1,5	184,6	14		
Decembrie 2012	4,5	3650,8	7,5	-	1,5	368,9	14		
Januarie 2013	4,5	4298,4	7,5	-	1,5	363,8	14		
Februarie 2013	4,5	4480,7	7,5	-	1,5	252,8	14		
Martie 2013	4,5	4563,3	7,5	-	1,5	156,6	14		
Aprilie 2013	4,41	4426,6	7,5/6,5	-	1,5/0,5	225,5	14		
Mai 2013	4,5	4092,6	6,5	-	0,5	262,1	14		
Iunie 2013	3,5	3637,3	6,5	-	0,5	295,6	14		
Iulie 2013	3,5	3308,6	6,5	-	0,5	224,5	14		
August 2013	3,5	3312,9	6,5	0,3	0,5	176,3	14		
Septembrie 2013	3,5	3746,6	6,5	-	0,5	262,4	14		
Octombrie 2013	3,5	3096,8	6,5	-	0,5	257,4	14		
Noiembrie 2013	3,5	2897,6	6,5	-	0,5	184,7	14		
Decembrie 2013	3,5	2773,9	6,5	58,4	0,5	91,0	14		
Januarie 2014	3,5	3034,0	6,5	48,0	0,5	221,0	14		
Februarie 2014	3,5	3129,6	6,5	21,2	0,5	65,4	14		
Martie 2014	3,5	2403,4	6,5	76,7	0,5	153,4	14		
Aprilie 2014	3,5	2052,9	6,5	22,7	0,5	351,6	14		
Mai 2014	3,5	2009,6	6,5	24,0	0,5	324,7	14		
Iunie 2014	3,5	1725,8	6,5	52,2	0,5	215,7	14		
Iulie 2014	3,5	928,9	6,5	173,8	0,5	112,7	14		
August 2014	3,5	689,4	6,5	75,2	0,5	125,0	14		
Septembrie 2014	3,5	984,4	6,5	161,1	0,5	160,6	14		
Octombrie 2014	3,5	1022,6	6,5	87,6	0,5	91,3	14		
Noiembrie 2014	3,5		6,5	53,1	0,5	120,4	14		

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	Finanțe publice							Presiunea fiscală, %
	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Cresterea cheltuielilor din BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Presiunea fiscală, %	
2009	23517,7	-8%	27354,3	5%	3836,6		32%	
2010	27550,9	17%	29328,9	7%	1778		31%	
2011	30150,5	9%	32117	10%	1958,5		31%	
2012	33526,1	11%	35364	10%	1837,9		31%	
2013	36908,5	10%	38673,1	9%	1764,6		37%	
T. I 2012	6582,7	8%	7363,5	11%	780,8			
T. II 2012	8744,5	16%	8898,9	6%	935,2			
T. III 2012	8613,5	13%	8486	11%	807,7			
T. IV 2012	9585,4	8%	10615,6	12%	1837,9			
T. I 2013	7521,8	14%	7598,5	3%	76,7			
T. II 2013	9196,3	5%	9569,9	8%	578,1			
T. III 2013	9090,1	6%	9283	9%	642,5			
T. IV 2013	11099,6	16%	12221,7	15%	1764,6			
T. I 2014	8413,2	12%	8483,2	12%	70			
T. II 2014	10433,8	13%	10828,8	13%	465			
T. III 2014	11607,0	28%	11221,6	21%	260,5			

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Perioada	Finanțe publice				
	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
Ianuarie 2012	1990,9	8%	2087,6	11%	96,7
Februarie 2012	1951,2	3%	2514,7	10%	660,2
Martie 2012	2640,6	11%	2761,2	12%	23,9
Aprilie 2012	2909,8	31%	2735,9	1%	606,9
Mai 2012	2845,6	15%	3104,4	16%	865,7
Iunie 2012	2989,1	6%	3058,6	2%	935,2
Iulie 2012	2950,3	28%	3078	8%	1062,9
August 2012	2656,8	14%	2813,5	21%	1219,6
Septembrie 2012	3006,4	1%	2594,5	5%	807,7
Octombrie 2012	3030,6	19%	3108,2	16%	885,2
Noiembrie 2012	3053,8	21%	3126	16%	957,5
Decembrie 2012	3501	-9%	4381,4	7%	1837,9
Ianuarie 2013	2179,2	9%	2199,4	5%	20,2
Februarie 2013	2350,2	20%	2588,6	3%	258,6
Martie 2013	2992,4	13%	2810,5	2%	76,7
Aprilie 2013	3172,6	9%	3173,6	16%	77,7
Mai 2013	2715,6	-5%	3005,1	-3%	367,2
Iunie 2013	3308,1	11%	3391,2	11%	450,3
Iulie 2013	3177,6	8%	3305,4	7%	578,1
August 2013	2836,6	7%	2943,7	5%	685,2
Septembrie 2013	3075,9	2%	3033,9	17%	642,5
Octombrie 2013	3608,9	19%	3397,5	9%	431,8
Noiembrie 2013	3290,6	8%	3310,5	6%	451,7
Decembrie 2013	4200,1	20%	5513,7	26%	1764,6
Ianuarie 2014	2359,7	8%	2395,3	9%	35,6
Februarie 2014	2658,6	13%	2958,6	14%	274,6
Martie 2014	3394,9	13%	3129,3	11%	70
Aprilie 2014	3383,7	7%	3405,4	7%	91,7
Mai 2014	2971,7	9%	3422,4	14%	542,4
Iunie 2014	4078,4	23%	4001	18%	465
Iulie 2014	3323,2	5%	3375,2	2%	517
August 2014	4774,3	68%	3928,3	33%	329
Septembrie 2014	3509,5	14%	3918,1	29%	260,5
Octombrie 2014	3784,3	5%	4284,7	26%	580

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor

Datoria de stat									
Datoria de stat	Datoria de stat internă după maturitate	Pe termen lung	Pe termen mediu	Pe termen scurt	Datoria de stat externă după maturitate	Pe termen lung	Pe termen mediu	Pe termen scurt	Pe termen scurt
Januarie 2012	19536,52	5898,49	597,74	5300,75	13638,03	13638,03	0,00	0,00	0,00
Februarie 2012	19536,52	5898,49	597,74	5300,75	13638,03	13638,03	0,00	0,00	0,00
Martie 2012	19479,04	5929,32	544,82	5384,50	13549,71	13549,71	0,00	0,00	0,00
Aprilie 2012	19434,08	5947,73	545,87	5401,86	13486,34	13486,34	0,00	0,00	0,00
Mai 2012	19561,80	5973,64	546,04	5427,60	13588,16	13588,16	0,00	0,00	0,00
Iunie 2012	19905,05	5926,15	523,46	5402,69	13978,90	13978,90	0,00	0,00	0,00
Iulie 2012	20226,20	5941,60	538,70	5402,90	14284,60	14284,60	0,00	0,00	0,00
August 2012	20330,80	5982,40	534,80	5447,60	14348,40	14348,40	0,00	0,00	0,00
Septembrie 2012	20529,00	6049,80	528,00	5521,80	14479,20	14479,20	0,00	0,00	0,00
Octombrie 2012	20481,90	6075,80	530,60	5545,20	14406,10	14406,10	0,00	0,00	0,00
Noiembrie 2012	20712,10	6135,60	545,50	5590,10	14576,50	14576,50	0,00	0,00	0,00
Decembrie 2012	21184,73	6158,93	323,86	5835,07	15025,79	11314,63	3002,16	709,00	709,00
Januarie 2013	21290,60	6224,30	318,50	5905,80	15066,30	11539,70	2835,90	690,70	690,70
Februarie 2013	21212,55	6275,04	316,18	5958,86	14937,51	11608,65	2636,85	692,01	692,01
Martie 2013	21163,71	6228,04	290,50	5937,54	14935,67	11640,37	2592,14	703,16	703,16
Aprilie 2013	21136,80	6269,56	286,12	5983,44	14867,24	11545,73	2673,76	647,76	647,76
Mai 2013	21493,72	6341,74	286,17	6055,58	15151,97	11818,57	2679,71	653,69	653,69
Iunie 2013	21740,99	6390,89	260,89	6130,00	15350,10	11765,22	2909,98	674,89	674,89
Iulie 2013	22110,10	6388,00	264,00	6124,10	15722,70	12419,80	2621,60	681,20	681,20
August 2013	22419,49	6464,24	265,53	6198,71	15955,24	12983,45	2332,50	639,30	639,30
Septembrie 2013	22822,66	6535,47	236,33	6299,14	16287,19	13220,65	2382,53	684,01	684,01
Octombrie 2013	22907,04	6596,28	231,81	6364,48	16310,76	13264,59	2412,12	634,04	634,04
Noiembrie 2013	23307,39	6647,09	221,11	6425,99	16660,30	13554,74	2460,18	645,38	645,38
Decembrie 2013	23521,54	6675,79	198,43	6477,36	16845,75	13677,69	2514,26	653,80	653,80
Januarie 2014	24200,80	6899,30	211,99	6687,31	17301,51	14053,56	2573,95	674,00	674,00
Februarie 2014	24701,00	7028,72	219,47	6809,24	17672,29	14429,02	2635,54	607,72	607,72
Martie 2014	24456,00	7006,70	194,10	6812,60	17449,30	14256,00	2600,00	593,30	593,30
Aprilie 2014	25061,10	7079,30	208,40	6870,90	17981,80	15189,00	2192,30	600,50	600,50
Mai 2014	25588,1	7142,1	219,8	6922,3	18446	15119,7	2709,2	617,1	617,1
Iunie 2014	25899,70	7166,00	202,00	6964,00	18733,70	15313,30	2803,40	617,00	617,00
Iulie 2014	25409,0	6905,9	187,0	6718,9	18503,1	15121,6	2767,5	614,0	614,0
August 2014	25361,4	6916	189,8	6726,2	18445,4	14944,5	2790,3	710,6	710,6
Septembrie 2014	25982,2	7025,4	200,7	6824,7	18956,8	15346,9	2930,3	679,6	679,6
Octombrie 2014	26367,2	7162,4	223,1	6939,3	19204,8	14915,2	3420,8	868,8	868,8

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Perioada	Sectorul bancar														
	Indicatori				Structura depozitelor, %			Venituri și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă) volumul pe ani	Total Depozite mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite în valuta/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2009	39915,0	33008,3	14246,5	23834,0	62,33	30,33	53,59	-0,39	-2,12	0,6	38,27	14,66	7,61	20,31	12,51
2010	42269,5	35010,8	23429,8	26942,4	63,28	33,96	48,45	0,47	2,61	0,67	34,18	7,56	3,42	16,25	9,91
2011	47707,8	39613,5	30963,0	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	7,54	3,69	14,37	8,75
2012	58304,4	48058,4	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	7,59	4,3	13,34	8,28
2013	76183,9	64752,9	42632,7	45081,0	65,8	34,2	44,7	1,6	9,4	0,7	33,8	7,23	4,41	13,62	12,26
Trimestrul I 2012	50878,8	40711,2	31952,8	30675,6	65,3	30,7	45,8	2,7	13,4	0,7	31,8	7,23	3,92	14,25	8,6
Trimestrul II 2012	53572,2	43421,0	32945,6	31962,1	63,4	31,3	45,7	2,3	11,6	0,7	32,3	7,59	3,79	13,69	7,92
Trimestrul III 2012	55791,1	45476,7	34736,0	27287,1	64	31,9	44,4	2	10,5	0,7	31,6	7,94	4,97	12,58	7,78
Trimestrul IV 2012	58168,4	48155,6	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	8,44	4,68	11,98	8,32
Trimestrul I 2013	59948,3	49275,5	36190,7	36812,1	67,2	32,8	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	8,03
Trimestrul II 2013	63516,1	52817,9	38435,9	38434,2	67,1	32,9	42,0	1,6	9,3	0,8	31,2	6,79	4,36	12,03	7,59
Trimestrul III 2013	69094,0	57949,1	39631,3	41238,0	67,6	32,4	43,1	1,8	10,5	0,7	32,3	6,62	4,36	11,79	7,07
Trimestrul IV 2013	76183,9	64752,9	42632,7	45081,0	65,8	33,2	46,1	1,0	6,9	0,7	34,4	5,91	4,60	12,29	7,83
Trimestrul I 2014	78744,2	66729,5	43292,3	54360,3	59,7	29,7	46,2	1,2	8,5	0,7	34,6	5,94	4,43	11,60	8,12
Trimestrul II 2014	79991,1	67845,4	45113,0	55631,9	60,2	29,1	48,5	1,1	7,8	0,7	34,2	4,92	3,85	10,03	7,78
Trimestrul III 2014	82113,9	69712,2	47228,4	57845,1	58,6	29,3	51,8	1,2	8,4	0,7	34,2	5,81	4,18	10,97	7,61

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	Indicatori				Sectorul bancar			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă) volumul pe ani	Total Depozite mil.MDL (sold la sfârșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	in monedă națională	in monedă străină	in monedă națională	in monedă străină
Ianuarie 2012	49915,2	39953,8	31380,0	30245,9	63,3	32,3	46,3	3,1	16,8	0,7	31,5	7,06	4,03	14,71	8,36
Februarie 2012	50710,7	40598,2	31999,3	30483,8	64,4	31,2	46	3,6	17,8	0,7	32,1	8,04	4,2	13,9	9,86
Martie 2012	50879,8	40711,2	31952,8	30342,8	65,3	30,7	45,4	2,9	14,6	0,7	31,8	7,32	4,2	14,05	9,36
Aprilie 2012	51338,5	41039,7	32265,5	30675,6	65,3	30,7	45,8	2,7	13,4	0,7	31,8	7,23	3,92	14,25	8,6
Mai 2012	51821,9	41540,0	32081,8	30921,5	64,4	31	44,6	2,6	13	0,7	32,3	7,5	3,92	13,98	8,09
Iunie 2012	53572,2	43421,0	32945,6	31962,1	63,4	31,3	45,7	2,3	11,6	0,7	32,3	7,59	3,79	13,69	7,92
Iulie 2012	54806,6	44542,4	33797,5	32991,7	63	32,7	45,9	2,3	11,8	0,7	32,3	7,4	4,19	13,38	7,74
August 2012	55152,6	44887,1	34335,5	33663,2	63,6	32,5	44,7	2,2	11,1	0,7	31,9	7,15	4,53	12,82	7,64
Septembrie 2012	55791,1	45476,7	34736,0	33985,7	64	31,9	44,4	2	10,5	0,7	31,6	7,94	4,97	12,58	7,78
Octombrie 2012	56099,4	45693,2	34858,2	34622,5	64,7	31,4	44,3	2	10,5	0,7	32	7,72	4,5	13,00	7,64
Noiembrie 2012	56946,7	46387,8	35537,3	35243,0	67,7	32,3	43,6	1,9	10,1	0,7	31,6	7,96	4,62	12,68	7,73
Decembrie 2012	58168,4	48155,6	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	8,44	4,68	11,98	8,32
Ianuarie 2013	59960,8	49620,3	35955,6	37328,4	66,7	33,3	44,4	1,8	10,5	0,7	34,8	8,55	4,79	12,41	7,52
Februarie 2013	59270,1	49058,0	36077,0	36906,0	66,9	33,1	43,8	1,9	10,9	0,7	34,2	8,56	4,41	13,23	8,13
Martie 2013	59948,3	49275,5	36190,7	36812,1	67,2	32,8	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	8,03
Aprilie 2013	60798,2	50047,6	36529,4	37069,5	67,3	32,7	43,1	1,8	10,4	0,7	32	7,33	4,22	12,4	7,27
Mai 2013	61416,6	51713,6	37310,6	38050,5	66,4	33,6	42,8	1,8	10,5	0,7	32,2	7,75	4,22	12,21	7,62
Iunie 2013	63516,1	52817,9	38435,9	38434,2	67,1	32,9	42,0	1,6	9,3	0,8	31,2	6,79	4,36	12,03	7,59
Iulie 2013	66481,7	55643,4	39079,5	39198,1	67,6	32,4	40,3	1,7	9,9	0,8	30,2	7,16	4,29	12,05	7,37
August 2013	67673,8	56713,5	39263,0	40652,8	66,3	33,8	42,3	1,8	10,5	0,8	32,1	7,18	4,64	12,09	7,45
Septembrie 2013	69094,0	57949,1	39631,3	41238,0	67,6	32,4	43,1	1,8	10,5	0,7	32,3	6,62	4,36	11,79	7,07
Octombrie 2013	70177,5	58921,1	40229,3	42306,0	67,3	32,7	42,2	1,8	10,5	0,7	32,5	6,54	4,16	11,94	7,33
Noiembrie 2013	72734,3	61381,1	41242,1	43769,9	67,0	33,0	43,2	1,8	10,5	0,7	32,0	6,35	4,29	12,10	7,74
Decembrie 2013	76183,9	64752,9	42630,7	45081,0	65,8	34,2	44,7	1,6	9,4	0,7	33,8	5,82	4,51	12,51	8,91
Ianuarie 2014	77327,9	65795,0	42295,3	45704,6	57,5	28,5	46,1	1,0	6,8	0,7	34,3	5,91	4,60	12,29	7,83
Februarie 2014	77824,4	66163,2	42676,2	45063,2	61,3	29,0	45,0	1,2	8,4	0,7	34,2	5,84	4,61	11,96	8,39
Martie 2014	78744,2	66729,5	43292,3	45360,3	59,7	29,7	46,2	1,2	8,5	0,7	34,6	5,94	4,43	11,60	8,12
Aprilie 2014	78629,6	66555,9	43344,2	45387,8	60,4	29,1	46,5	1,2	8,3	0,7	34,0	4,94	4,34	11,49	7,41
Mai 2014	79433,2	67328,9	43968,1	45469,9	60,3	28,8	47,0	1,3	9,1	0,7	34,0	5,00	4,46	11,20	7,84
Iunie 2014	79991,1	67845,4	45113,0	45631,9	60,2	29,1	48,5	1,1	7,8	0,7	34,2	4,92	3,85	10,03	7,78
Iulie 2014	80078,6	67894,8	45612,0	45669,8	60,3	28,6	49,4	1,1	7,8	0,7	33,7	6,30	3,64	10,53	7,83
August 2014	80154,0	67852,1	46170,4	45658,2	59,4	28,5	50,9	1,2	8,3	0,7	33,5	6,45	4,16	10,66	7,84
Septembrie 2014	82113,9	69712,2	47228,4	45784,5	58,6	29,3	51,8	1,2	8,4	0,7	34,2	5,81	4,18	10,97	7,61
Octombrie 2014	83345,4	70806,7	47981,3	45917,3	57,8	29,3	52,6	1,3	8,8	0,7	34,8	5,49	3,94	10,80	7,93

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	Sectorul extern														Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. USD				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD		
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări			
2009	4561,4	1632,2	2088,6	840,6	1283,1	490,4	667,4	125,3	3278,3	1141,8	1421,2	715,3	-1995,2	39,1	
2010	5396,8	1880,9	2433,1	1082,8	1541,5	624,0	728,9	188,6	3855,3	1256,9	1704,2	894,2	-2313,8	40,0	
2011	7408,1	2632,7	3339,3	1436,1	2216,8	919,3	1083,0	214,5	5191,3	1713,4	2256,3	1221,6	-2974,5	42,7	
2012	7374,7	2551,8	3332,0	1490,9	2161,8	928,1	1013,4	220,3	5212,9	1623,7	2318,6	1270,6	-3051,1	41,5	
2013	7920,7	2595,5	3609,4	1715,8	2428,3	923,2	1137,3	367,8	5492,4	1672,3	2472,1	1348,0	-3064,1	44,2	
Ian-sept. 2010	3624,3	1224,5	1664,7	735,1	987,7	390,5	475,8	121,4	2636,6	834,0	1188,9	613,7	-1648,9	37,5	
Ian-sept. 2011	5238,6	1818,1	2412,8	1007,7	1544,9	626,4	770,1	148,4	3693,7	1191,7	1642,7	859,3	-2148,8	41,8	
Ian-sept. 2012	5281,9	1837,0	2372,8	1072,1	1548,3	667,2	721,1	160,0	3733,6	1169,8	1651,7	912,1	-2185,3	41,5	
Ian-sept. 2013	5711,2	1897,0	2562,8	1251,4	1741,1	689,0	787,2	264,9	3970,1	1208,0	1775,6	986,5	-2229,0	43,9	
Ian-sept. 2014	5603,7	1608,7	2817,9	1177,1	1737,8	569,8	905,0	263,0	3865,9	1038,9	1912,9	914,1	-2128,1	45,0	
T. I 2012	1708,8	655,1	720,4	333,3	504,6	201,1	252,2	51,3	1204,2	454,0	468,2	282,0	-699,6	41,9	
T. II 2012	1793,5	572,0	853,0	368,5	537,0	227,2	255,8	54,0	1256,5	344,8	597,2	314,5	-719,5	42,7	
T. III 2012	1779,6	609,9	799,4	370,3	506,7	238,9	213,1	54,7	1272,9	371,0	586,3	315,6	-766,2	39,8	
T. IV 2012	2092,8	714,8	959,2	418,8	613,5	260,9	292,3	60,3	1479,3	453,9	666,9	358,5	-865,8	41,5	
T. I 2013	1832,4	673,2	773,8	385,4	589,7	246,3	260,3	83,1	1242,7	426,9	513,5	302,3	-653,0	47,5	
T. II 2013	1897,8	592,1	881,7	424,0	546,6	208,3	251,1	87,2	1351,2	383,8	630,6	336,8	-804,6	40,5	
T. III 2013	1981,0	631,7	907,3	442,0	604,8	234,4	275,8	94,6	1376,2	397,3	631,5	347,4	-771,4	43,9	
T. IV 2013	2209,5	698,5	1046,6	464,4	687,2	234,2	350,1	102,9	1522,3	464,3	696,5	361,5	-835,1	45,1	
T. I 2014	1791,3	565,2	867,9	358,2	573,1	180,9	318,9	73,3	1218,2	384,3	549,0	284,9	-645,1	47,0	
T. II 2014	1928,2	523,3	995,8	409,1	599,3	204,5	302,0	92,8	1328,9	318,8	693,8	316,3	-729,6	45,1	
T. III 2014	1884,2	520,2	954,2	409,8	565,4	184,4	284,1	96,9	1318,8	335,8	670,1	312,9	-753,4	42,9	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Perioada	Sectorul extern														Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. USD				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD							
	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari				
Iul 2012	579,6	198,5	271,6	109,5	163,0	79,0	69,1	14,9	416,6	119,5	202,5	94,6	-253,6	39,1		
Aug 2012	563,2	194,5	250,6	118,1	156,6	75,8	63,4	17,4	406,6	118,7	187,2	100,7	-250,0	38,5		
Sept 2012	636,8	216,9	277,2	142,7	187,1	84,1	80,6	22,4	449,7	132,8	196,6	120,3	-262,6	41,6		
Oct 2012	707,3	230,8	333,6	142,9	210,3	94,9	97,4	18,0	497,0	135,9	236,2	124,9	-286,7	42,3		
Noi 2012	693,8	234,6	329,1	130,1	215,9	91,2	103,3	21,4	477,9	143,4	225,8	108,7	-262,0	45,2		
Dec 2012	691,7	249,4	296,5	145,8	187,3	74,8	91,6	20,9	504,4	174,6	204,9	124,9	-317,1	37,1		
Ian 2013	513,6	192,8	208,8	112,0	165,4	63,7	82,3	19,4	348,2	129,1	126,5	92,6	-182,8	47,5		
Feb 2013	607,3	220,2	262,3	124,8	200,8	79,0	89,9	31,9	406,5	141,2	172,4	92,9	-205,7	49,4		
Mar 2013	711,5	260,2	302,7	148,6	223,5	103,6	88,1	31,8	488,0	156,6	214,6	116,8	-264,5	45,8		
Apr 2013	679,1	207,8	315,9	155,4	193,0	70,6	88,0	34,4	486,1	137,2	227,9	121,0	-293,1	39,7		
Mai 2013	577,8	173,3	272,6	131,9	168,0	62,7	77,8	27,5	409,8	110,6	194,8	104,4	-241,8	41,0		
Iun 2013	640,9	211,0	293,2	136,7	185,6	75,0	85,3	25,3	455,3	136,0	207,9	111,4	-269,7	40,8		
Iul 2013	680,8	217,5	316,1	147,2	204,8	79,4	95,0	30,4	476,0	138,1	221,1	116,8	-271,2	43,0		
Aug 2013	647,3	209,1	291,2	147,0	202,9	76,7	93,7	32,5	444,4	132,4	197,5	114,5	-241,5	45,7		
Sept 2013	652,9	205,1	300,0	147,8	197,1	78,3	87,1	31,7	455,8	126,8	212,9	116,1	-258,7	43,2		
Oct 2013	707,8	220,5	343,5	143,8	227,5	79,1	116,4	32,0	480,3	141,4	227,1	111,8	-252,8	47,4		
Noi 2013	742,1	225,4	362,7	154,0	255,0	84,6	131,8	38,6	487,1	140,8	230,9	115,4	-232,1	52,4		
Dec 2013	759,6	252,6	340,4	166,6	204,7	70,5	101,9	32,3	554,9	182,1	238,5	134,3	-350,2	36,9		
Ian 2014	490,3	181,6	217,6	91,1	170,8	56,1	92,2	22,5	319,5	125,5	125,4	68,6	-148,7	53,5		
Feb 2014	603,9	191,3	290,1	122,5	188,2	59,5	105,5	23,2	415,7	131,8	184,6	99,3	-227,5	45,3		
Mar 2014	697,1	192,3	360,2	144,6	214,1	65,3	121,2	27,6	483,0	127,0	239,0	117,0	-268,9	44,3		
Apr 2014	637,7	168,1	328,3	141,3	194,5	63,0	94,5	37,0	443,2	105,1	233,8	104,3	-248,7	43,9		
Mai 2014	635,3	160,1	338,0	137,2	201,7	64,3	108,6	28,8	433,6	95,8	229,4	108,4	-231,9	46,5		
Iun 2014	655,1	195,0	329,5	130,6	203,0	77,1	98,9	27,0	452,1	117,9	230,6	103,6	-249,1	44,9		
Iul 2014	651,3	180,2	334,7	136,4	204,3	72,5	99,0	32,8	447,0	107,7	235,7	103,6	-242,7	45,7		
Aug 2014	589,0	161,6	299,1	128,3	176,1	52,7	90,7	32,7	412,9	108,9	208,4	95,6	-236,8	42,6		
Sept 2014	643,8	178,4	320,3	145,1	184,9	59,2	94,3	31,4	458,9	119,2	226,0	113,7	-274,0	40,3		
Oct 2014	694,3	195,5	354,3	144,5	212,5	69,7	113,4	29,4	481,8	125,8	240,9	115,1	-269,3	44,1		
Noiem. 2014	672,7	191,1	333,2	148,4	208,3	53,0	127,4	27,9	464,4	138,1	205,8	120,5	-256,1	44,9		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Perioada	Sectorul extern														Indicele gradului de acoperire a importurilor prin exporturi, f.p.s.a.p., %
	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %				Ritm. de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritm. de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %				Ritm. de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %		
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări			
2009	-29,7	-30,8	-28,6	-30,2	-19,4	-21,3	-18,6	-15,3	-33,1	-34,3	-32,5	-32,3	-39,7	120,5	
2010	18,3	15,2	16,5	28,8	20,1	27,2	9,2	50,5	17,6	10,1	19,9	25,0	16,0	102,2	
2011	37,3	40,0	37,2	32,6	43,8	47,3	48,6	13,7	34,7	36,3	32,4	36,6	28,6	106,8	
2012	-0,5	-3,1	-0,2	3,8	-2,5	1,0	-6,4	2,7	0,4	-5,2	2,8	4,0	2,6	97,1	
2013	7,4	1,7	8,3	15,1	12,3	-0,5	12,2	67,0	5,4	3,0	6,6	6,1	0,4	106,6	
ian-sept. 2010	14,0	7,4	12,9	30,3	10,3	19,3	-0,4	33,8	15,5	2,6	19,3	29,7	18,9	95,5	
ian-sept. 2011	44,5	48,5	44,9	37,1	56,4	60,4	61,9	22,2	40,1	42,9	38,2	40,0	30,3	111,6	
ian-sept. 2012	0,8	1,0	-1,7	6,4	0,2	6,5	-6,4	7,8	1,1	-1,8	0,5	6,1	1,7	99,1	
ian-sept. 2013	8,1	3,3	8,0	16,7	12,5	3,3	9,2	65,6	6,3	3,3	7,5	8,2	2,0	105,8	
ian-sept. 2014	-1,9	-15,2	10,0	-5,9	-0,2	-17,3	15,0	-0,7	-2,6	-14,0	7,7	-7,3	-4,5	102,5	
T. I 2012	8,7	11,6	5,3	10,9	6,5	14,3	5,6	-12,9	9,7	10,4	5,1	16,7	12,0	97,2	
T. II 2012	-0,3	-1,2	-1,5	4,4	2,9	6,8	0,3	-0,2	-1,5	-5,9	-2,2	5,3	-4,6	104,5	
T. III 2012	-4,8	-6,4	-7,3	4,5	-7,8	0,5	-22,8	54,5	-3,5	-10,4	0,0	-1,0	-0,5	95,6	
T. IV 2012	-3,5	-12,3	3,5	-2,2	-8,7	-10,9	-6,6	-8,8	-1,2	-13,0	8,7	-1,0	4,9	92,4	
T. I 2013	7,2	2,8	7,4	15,6	16,9	22,5	3,2	62,0	3,2	-6,0	9,7	7,2	-6,7	113,2	
T. II 2013	5,8	3,5	3,4	15,1	1,8	-8,3	-1,8	61,5	7,5	11,3	5,6	7,1	11,8	94,7	
T. III 2013	11,3	3,6	13,5	19,4	19,4	-1,9	29,4	72,9	8,1	7,1	7,7	10,1	0,7	110,4	
T. IV 2013	5,6	-2,3	9,1	10,9	12,0	-10,2	19,8	70,6	2,9	2,3	4,4	0,8	-3,5	108,8	
T. I 2014	-2,2	-16,0	12,2	-7,1	-2,8	-26,6	22,5	-11,8	-2,0	-10,0	6,9	-5,8	-1,2	99,1	
T. II 2014	1,6	-11,6	12,9	-3,5	9,6	-1,8	20,3	6,4	-1,7	-16,9	10,0	-6,1	-9,3	111,5	
T. III 2014	-4,9	-17,7	5,2	-7,3	-6,5	-21,3	3,0	2,4	-4,2	-15,5	6,1	-9,9	-2,3	97,6	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Perioada	Sectorul extern														Indicele gradului de acoperire a importurilor prin exporturi, f.p.s.a.p., %
	Creșterea schimburilor comerciale totale, f.p.s.a.p., %				Ritmum de creștere al exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritmum de creștere al importurilor, f.p.s.a.p., %				Ritmum de creștere al exportului net de bunuri, f.p.s.a.p., %		
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări			
Iul 2012	-2,7	1,2	-6,3	-0,2	-9,9	0,1	-23,5	27,4	0,4	2,0	1,5	-3,5	8,4		
Aug 2012	-7,2	-10,8	-9,3	5,4	-15,8	-1,7	-35,0	55,4	-3,4	-15,8	4,7	-0,2	6,5		
Sep 2012	116,5	-29,3	-12,8	-29,0	21,0	-46,5	-56,8	-62,2	222,4	-11,2	49,6	-15,2	-302,8		
Oct 2012	6,1	-2,9	12,6	7,8	15,2	16,0	10,3	44,0	2,7	-12,8	13,5	4,1	-4,8		
Noi 2012	2,2	-6,3	10,2	0,2	2,2	-6,6	7,0	25,1	2,2	-6,2	11,7	-3,6	2,1		
Dec 2012	-6,2	-10,2	-5,3	-0,7	-22,8	-26,0	-21,0	-18,4	1,9	-1,1	4,0	3,0	25,7		
Ian 2013	5,6	-0,6	9,3	10,6	12,2	17,3	10,0	6,6	2,7	-7,5	8,9	11,4	-4,5		
Feb 2013	11,0	-3,4	14,6	38,5	27,2	19,9	16,8	112,7	4,5	-12,9	13,6	23,7	-11,0		
Mar 2013	5,3	11,6	0,7	4,7	12,1	28,1	-12,3	75,7	2,5	2,8	7,2	-5,7	-4,5		
Apr 2013	11,7	5,7	11,9	20,3	6,3	-9,3	4,4	76,4	13,9	15,5	15,0	10,3	19,6		
Mai 2013	-4,4	-7,6	-7,0	6,4	-4,8	-13,4	-9,2	49,5	-4,3	-4,0	-6,0	-1,1	-3,9		
Iun 2013	10,4	12,4	5,6	18,6	3,7	-2,6	-0,6	57,1	13,3	22,7	8,4	12,3	21,0		
Iul 2013	17,5	9,6	16,4	34,4	25,6	0,5	37,5	104,0	14,3	15,6	9,2	23,5	6,9		
Aug 2013	14,9	7,5	16,2	24,5	29,6	1,2	47,8	86,8	9,3	11,5	5,5	13,7	-3,4		
Sep 2013	2,5	-5,4	8,2	3,6	5,3	-6,9	8,1	41,5	1,4	-4,5	8,3	-3,5	-1,5		
Oct 2013	0,1	-4,5	3,0	0,6	8,2	-16,6	19,5	77,8	-3,4	4,0	-3,9	-10,5	-11,8		
Noi 2013	7,0	-3,9	10,2	18,4	18,1	-7,2	27,6	80,4	1,9	-1,8	2,3	6,2	-11,4		
Dec 2013	9,8	1,3	14,8	14,3	9,3	-5,7	11,2	54,5	10,0	4,3	16,4	7,5	10,4		
Ian 2014	-4,5	-5,8	4,2	-18,7	3,3	-11,9	12,0	16,0	-8,2	-2,8	-0,9	-25,9	-18,7		
Feb 2014	-0,6	-13,1	10,6	-1,8	-6,3	-24,7	17,4	-27,3	2,3	-6,7	7,1	6,9	10,6		
Mar 2014	-2,0	-26,1	19,0	-2,7	-4,2	-37,0	37,6	-13,2	-1,0	-18,9	11,4	0,2	1,7		
Apr 2014	-6,1	-19,1	3,9	-9,1	0,8	-10,8	7,4	7,6	-8,8	-23,4	2,6	-13,8	-15,1		
Mai 2014	10,0	-7,6	24,0	4,0	20,1	2,6	39,6	4,7	5,8	-13,4	17,8	3,8	-4,1		
Iun 2014	2,2	-7,6	12,4	-4,5	9,4	2,8	15,9	6,7	-0,7	-13,3	10,9	-7,0	-7,6		
Iul 2014	-4,3	-17,1	5,9	-7,3	-0,2	-8,7	4,2	7,9	-6,1	-22,0	6,6	-11,3	-10,5		
Aug 2014	-9,0	-22,7	2,7	-12,7	-13,2	-31,3	-3,2	0,6	-7,1	-17,7	5,5	-16,5	-1,9		
Sept 2014	-1,4	-13,0	6,8	-1,8	-6,2	-24,4	8,3	-0,9	0,7	-6,0	6,2	-2,1	5,9		
Oct 2014	-1,9	-11,3	3,1	0,5	-6,6	-11,9	-2,6	-8,1	0,3	-11,0	6,1	3,0	6,5		
Noiem 2014	-9,4	-15,2	-8,1	-3,6	-18,3	-37,4	-3,3	-27,7	-4,7	-1,9	-10,9	4,4	10,3		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor.

Perioada	Sectorul extern					
	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2009	80,6	66,9	87,0	89,0	93,0	75,0
2010	120,1	117,6	103,0	103,0	117,0	114,0
2011	143,8	134,7	107,0	110,0	134,0	122,0
2012	97,5	100,4	97,0	99,0	101,0	101,0
2013	112,3	105,4	98,0	99,0	113,0	106,0
T. I 2012	106,7	109,7	98,0	103,0	109,0	106,0
T. II 2012	102,9	98,5	95,0	96,0	108,0	103,0
T. III 2012	92,2	96,5	94,0	95,0	98,0	102,0
T. IV 2012	91,3	98,8	99,0	100,0	92,0	99,0
T. I 2013	115,4	103,2	102,0	100,0	113,0	103,0
T. II 2013	100,4	107,5	99,0	98,0	101,0	110,0
T. III 2013	119,4	108,1	97,0	100,0	122,0	108,0
T. IV 2013	112,0	102,9	92,0	98,0	120,0	105,0
T. I 2014	97,2	98,0	97,2	98,0	106,0	100,0
T. II 2014	109,6	98,3	97,0	100,0	113,0	98,0
T. III 2014	93,5	95,8	95,0	97,0	98,0	99,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	Sectorul extern										Influxul de remiteri, mil. USD
	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Influxul de ISD, mil. USD	Compensare pentru muncă	Transferuri personale	Alte transferuri	Influxul de remiteri, mil. USD			
2009	161,6	-11,6	58,3	208,3	563,4	635,2	12,1	1210,8			
2010	157,0	14,6	36,4	207,9	743,0	608,5	12,1	1363,5			
2011	143,9	86,7	57,6	288,2	899,0	701,4	14,3	1614,7			
2012	144,6	-11,0	61,5	195,1	1010,1	783,2	18,1	1811,4			
2013	160,3	19,2	56,8	236,3	1118,2	866,8	16,9	2001,8			
Ian-sept. 2010	98,9	19,5	40,4	158,8	532,4	438,5	8,4	979,2			
Ian-sept. 2011	90,3	68,3	46,6	205,2	653,0	513,6	10,1	1176,7			
Ian-sept. 2012	91,5	1,2	40,5	133,1	731,8	562,7	12,2	1306,6			
Ian-sept. 2013	106,7	43,9	36,5	187,1	811,1	627,6	10,7	1449,3			
Ian-sept. 2014	117,9	66,6	-40,5	144,1	816,5	637,2	13,9	1467,6			
T. I 2012	39,1	3,57	-3,85	38,82	193,65	163,64	3,53	360,82			
T. II 2012	56,53	-4,1	-1,98	50,45	255,71	191,45	3,56	450,72			
T. III 2012	-4,17	1,68	46,32	43,83	282,45	207,56	5,09	495,1			
T. IV 2012	53,09	-12,16	21,04	61,97	278,29	220,58	5,93	504,8			
T. I 2013	49,07	14,52	1,14	64,73	214,16	184,71	3,33	402,2			
T. II 2013	22,73	20,38	24,27	67,38	283,28	207,01	3,14	493,43			
T. III 2013	34,94	8,98	11,05	54,97	313,68	235,83	4,19	553,7			
T. IV 2013	53,58	-24,68	20,32	49,22	307,05	239,2	6,26	552,51			
T. I 2014	36,06	10,84	-22,73	24,17	214,39	183,23	2,65	400,27			
T. II 2014	66,47	15,26	-20,7	61,03	293,45	216,79	4,5	514,74			
T. III 2014	15,37	40,54	2,96	58,87	308,7	237,19	6,73	552,62			

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	Sectorul extern													
	Ritm de creștere al exportului principalilor parteneri comerciali, f.p.s.a.p., %							Ritm de creștere al importului principalilor parteneri comerciali, f.p.s.a.p., %						
	Mondial	SUA	UE 28 intracom. extracom.	România	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 28 intracom. extracom.	Romania	Federația Rusă	Ucraina		
2009	-30,3	-29,4	-28,7	-26,9	-33,3	-36,6	-30,6	-30,5	-28,7	-33,3	-38,4	-29,5	-31,6	-38,7
2010	-40,1	-40,2	-37,3	-44,0	-42,9	-40,7	-39,7	-38,4	-37,3	-35,4	-40,1	-40,1	-44,8	-40,6
2011	19,8	16,0	15,9	27,3	30,3	33,0	19,3	15,1	15,9	18,6	23,4	23,4	30,2	35,6
2012	0,0	4,3	-7,0	-8,2	1,4	0,1	0,3	3,1	-7,0	-4,0	-8,2	-8,2	3,6	2,5
2013	2,1	2,2	3,2	13,8	-1,1	-6,1	1,4	-0,3	3,2	-3,2	4,6	4,6	1,8	-9,3
ian-sept. 2010	24,0	22,1	10,5	21,6	38,1	32,1	23,2	25,3	10,5	17,8	14,3	24,0	24,0	22,1
ian-sept. 2011	23,4	18,1	21,1	34,1	31,4	37,6	22,5	16,2	21,1	23,6	28,8	23,4	23,4	18,1
ian-sept. 2012	-0,2	4,8	-8,4	-9,5	3,1	1,7	0,2	3,9	-8,4	-4,8	-8,8	-8,8	-0,2	4,8
ian-sept. 2013	1,6	1,6	2,1	12,0	-1,5	-6,9	1,1	-0,7	2,1	-3,7	2,7	2,7	1,6	1,6
ian-sept. 2014	2,2	3,4	5,9	10,3	-0,6	-11,1	2,0	3,4	5,9	2,7	9,8	9,8	2,2	3,4
T. I 2012	5,2	8,6	-2,1	-4,7	16,3	5,1	5,6	8,4	-2,1	1,9	-2,9	-2,9	12,1	3,1
T. II 2012	-1,1	4,8	-11,6	-9,2	-1,5	0,3	-1,2	3,7	-11,6	-8,1	-10,4	-10,4	-1,2	9,9
T. III 2012	-4,1	1,1	-11,2	-14,3	-3,5	0,2	-3,4	0,0	-11,2	-7,9	-12,3	-12,3	2,5	1,2
T. IV 2012	0,7	2,8	-2,9	-4,3	-3,2	-4,3	0,9	0,7	-2,9	-1,7	-6,6	-6,6	2,8	-3,2
T. I 2013	0,3	0,4	-2,2	5,5	-5,0	-1,5	-0,3	-2,6	-2,2	-6,2	-0,3	-0,3	5,0	-6,2
T. II 2013	1,1	1,6	2,3	9,4	-3,4	-9,8	0,8	-1,2	2,3	-3,8	-2,4	-2,4	2,9	-21,9
T. III 2013	3,3	2,7	6,8	21,6	4,2	-9,1	2,8	1,6	6,8	-1,2	11,2	11,2	0,0	-1,7
T. IV 2013	3,8	4,0	6,9	18,9	-0,2	-3,8	2,4	1,1	6,9	-1,1	9,8	9,8	-0,1	-6,8
T. I 2014	1,5	2,5	7,5	14,2	-1,6	-10,8	2,0	2,0	7,5	1,9	13,7	13,7	-5,4	-20,4
T. II 2014	2,6	3,3	7,3	10,9	3,9	-8,2	2,4	4,5	7,3	4,6	12,3	12,3	-4,7	-18,8
T. III 2014	2,5	4,2	2,9	6,1	-4,0	-14,3	1,6	3,7	2,9	1,6	4,1	4,1	-8,5	-37,8

Sursa: Conform datelor Organizației Mondiale a Comerțului.

Perioada	Sectorul extern													
	Ritmul de creștere al exportului principalilor parteneri comerciali, f.p.s.a.p., %							Ritmul de creștere al importului principalilor parteneri comerciali, f.p.s.a.p., %						
	Mondial	SUA	UE 28 intracom.	UE 28 extracom.	România	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 28 intracom.	UE 28 extracom.	România	Federația Rusă	Ucraina
Iul 2012	-4,1	0,9	-10,2	-1,6	-15,1	-1,7	7,5	-2,2	3,0	-10,2	-10,9	-13,3	8,2	10,3
Aug 2012	-5,3	1,5	-11,8	-1,3	-12,5	-7,3	0,9	-5,7	-0,7	-11,8	-8,8	-10,1	-0,5	0,9
Sep 2012	-3,8	1,0	-11,6	-5,1	-15,0	-1,5	-7,1	-3,4	-2,1	-11,6	-4,0	-13,5	0,0	-6,5
Oct 2012	3,0	1,9	2,0	4,8	-4,2	0,0	7,2	3,6	3,6	2,0	3,4	1,9	7,3	1,7
Noi 2012	-0,2	3,5	-4,4	0,1	-4,1	-4,0	-5,2	-0,3	2,2	-4,4	-5,3	-13,6	-1,0	-10,4
Dec 2012	-0,9	3,0	-6,8	-3,8	-4,8	-5,4	-13,6	-1,2	-3,9	-6,8	-3,3	-8,1	2,4	-1,0
Ian 2013	7,8	4,5	5,6	9,6	10,1	-2,2	-3,8	7,6	1,0	5,6	3,0	5,1	12,3	-5,0
Feb 2013	-2,1	-0,1	-3,0	2,2	11,1	-7,3	7,9	-4,8	-0,7	-3,0	-7,9	2,3	6,3	-7,3
Mar 2013	-1,6	-2,5	-8,2	1,8	-3,2	-5,0	-7,5	-4,1	-7,8	-8,2	-13,1	-6,7	-1,2	-6,1
Apr 2013	4,7	1,6	4,1	13,5	14,8	-1,4	4,6	4,4	0,7	4,1	-3,2	4,3	11,0	-8,1
Mai 2013	0,1	1,4	-1,0	8,6	2,3	-10,3	-20,9	-2,0	-0,8	-1,0	-5,7	-8,7	-6,4	-33,5
Iun 2013	0,6	1,7	4,0	4,5	11,8	2,2	-12,6	-0,6	-3,6	4,0	-2,4	-2,2	4,6	-23,6
Iul 2013	5,1	4,9	9,2	11,3	27,3	5,9	-9,5	5,3	2,4	9,2	4,7	19,6	1,7	-5,9
Aug 2013	2,9	3,1	2,9	2,9	16,6	3,0	-10,8	0,5	-0,9	2,9	-5,2	5,9	-5,5	-6,7
Sep 2013	2,5	0,2	7,9	7,0	20,6	3,8	-6,7	2,5	3,4	7,9	-2,7	8,2	4,2	7,9
Oct 2013	4,9	6,4	6,2	6,8	18,5	-5,6	-9,5	2,4	3,2	6,2	-2,4	6,5	-2,8	-3,9
Noi 2013	3,6	4,7	4,1	2,3	12,8	3,0	-6,4	-0,1	-2,9	4,1	-1,3	11,4	-0,9	-6,7
Dec 2013	4,7	0,9	11,3	8,7	27,3	2,0	5,4	4,3	3,1	11,3	0,8	12,4	3,3	-9,7
Ian 2014	3,0	3,6	5,1	1,1	8,0	2,0	-14,3	1,0	-0,2	5,1	-1,2	6,5	-3,7	-11,4
Feb 2014	0,5	0,2	6,4	3,3	14,9	-12,9	-12,0	2,0	-0,4	6,4	0,2	16,9	-9,3	-23,5
Mar 2014	2,0	3,8	10,9	-0,6	19,4	5,8	-6,4	3,1	6,5	10,9	7,1	17,3	-3,8	-24,4
Apr 2014	2,4	3,4	7,9	-2,5	8,4	7,2	-16,2	1,4	5,2	7,9	2,8	8,8	-7,3	-30,2
Mai 2014	2,8	3,9	8,1	-3,7	14,4	7,5	1,3	1,4	1,8	8,1	6,1	14,4	-1,1	-4,4
Iun 2014	3,5	2,6	6,1	0,8	10,0	-2,9	-7,8	4,4	6,8	6,1	5,0	13,7	-5,3	-18,0
Iul 2014	5,4	4,8	7,8	0,7	9,7	5,7	-7,9	2,5	3,5	7,8	6,9	8,0	-3,5	-33,9
Aug 2014	0,2	4,0	-0,4	-8,0	1,3	-2,5	-18,2	-1,5	1,9	-0,4	-3,1	-3,6	-11,0	-41,8
Sep 2014	3,8	3,8	2,2	3,1	6,7	-14,9	-16,8	3,3	5,8	2,2	0,8	7,2	-9,6	-37,7
Oct 2014	-1,1	2,6	-4,0	-5,0	-2,7	-5,4	-24,8	-2,2	2,9	-4,0	-7,0	-4,6	-12,2	-39,8
Noi 2014	-4,2	-0,6	-6,8	-5,6	-4,9	-21,7	-28,2	-5,5	0,3	-6,8	-10,6	-4,0	-21,8	-35,1

Sursa: Conform datelor Organizației Mondiale a Comerțului.

Perioada	Mediul de afaceri	
	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2009	7220	3274
2010	6488	3177
2011	6740	3430
2012	6273	3218
2013	6231	2808
Trimestrul I 2012	1757	852
Trimestrul II 2012	1499	760
Trimestrul III 2012	1378	845
Trimestrul IV 2012	1639	761
Trimestrul I 2013	1797	700
Trimestrul II 2013	1509	668
Trimestrul III 2013	1379	657
Trimestrul IV 2013	1546	783
Trimestrul I 2014	1660	686
Trimestrul II 2014	1570	670
Trimestrul III 2014	1581	683
Ianuarie 2013	574	233
Februarie 2013	627	212
Martie 2013	596	255
Aprilie 2013	609	282
Mai 2013	415	182
Iunie 2013	485	204
Iulie 2013	505	260
August 2013	435	229
Septembrie 2013	439	168
Octombrie 2013	515	293
Noiembrie 2013	524	203
Decembrie 2013	507	287
Ianuarie 2014	501	221
Februarie 2014	552	220
Martie 2014	607	245
Aprilie 2014	539	249
Mai 2014	527	190
Iunie 2014	504	231
Iulie 2014	589	248
August 2014	474	219
Septembrie 2014	518	216
Octombrie 2014	520	190
Noiembrie 2014	466	204

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrărilor de Stat.

Mediul de afaceri												
Perioada	Numărul întreprinderilor pe raioane						Numărul întreprinderilor după mărime					
	Total pe republică	Mun. Chișinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Găgăuzia	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
2009	44633	29376	5492	6137	2364	1264	44633	43658	1589	8264	33805	
2010	46704	30840	5675	6539	2388	1262	46704	45631	1587	9132	34912	
2011	48541	32127	5876	6756	2481	1301	48541	47337	1502	9194	36641	
2012	50681	33580	5991	7144	2581	1385	50681	49444	1538	9570	38336	
2013	52246	34506	6160	7523	2655	1402	52246	50890	1557	9874	39459	
Numărul angajaților pe raioane												
Perioada	Total pe republică	Mun. Chișinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Găgăuzia	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
	2009	539195	305150	104071	70032	41033	18909	539195	316244	115055	117104	84085
2010	526182	300657	99532	70139	37959	17895	526182	309434	108771	120969	79694	
2011	510191	304120	88608	66558	34910	15995	510191	294184	91107	116216	86861	
2012	519882	313068	89508	67551	34435	15320	519882	300223	87577	122214	90432	
2013	525198	316665	89326	68965	34188	16054	525198	298430	87571	122878	87981	
Venitul din vânzări pe raioane, mln lei												
Perioada	Total pe republică	Mun. Chișinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Găgăuzia	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
	2009	146447	108718,95	17561,65	12802,51	4756,06	2607,82	146447	57480,03	20318,25	29104,21	8057,57
2010	177503,2	130126,2	22031,5	15974,7	6132,1	3238,7	177503,2	65263,2	22799,2	33992,7	8471,3	
2011	207676,8	150329,9	25652,1	20462,8	7222,4	4009,5	207676,8	71887,6	24133,8	38025,5	9728,3	
2012	211759,3	155185,5	25470,3	20096,4	6954,4	4052,6	211759,3	73057	24892	38344,1	9820,9	
2013	232935,7	170280,1	27361,7	22968,2	7229,3	5096,5	232935,7	77413,2	26253,8	40900,7	10258,7	
Rezultatul financiar (profit) pana la impozitare pe raioane, mln lei												
Perioada	Total pe republică	Mun. Chișinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Găgăuzia	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
	2009	12442,59	9623,62	1206,04	933,55	399,02	280,35	12442,59	5920,23	1807,72	3038,08	1074,43
2010	13169,8	9754,4	1766,3	918,9	468,4	261,8	13169,8	5456,9	1931,5	2842,4	683	
2011	14427,5	10990,4	1611,5	1102,8	467,7	255,1	14427,5	5180,2	1972,1	2697,7	510,4	
2012	4706,6	4127,1	151,4	436,4	30,7	-39	4706,6	1084,7	393,6	715,9	-24,8	
2013	4131	2601,4	434,8	719	149,8	226,1	4131	2008,5	657,1	1267,3	84,2	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Situția demografică															
		Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
				Numărul născuți-vii - total)	născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul decedați - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
2009		3567,5	3419,4	40803	11,4	42139	11,8	493	12,1	-1336	-0,4	26781	7,5	11884	3,3
2010		3563,7	3415,6	10474	11,4	43631	12,3	476	11,6	-3157	-0,9	26483	7,4	11504	3,2
2011		3560,4	3560,4	39162	11,0	29234	11,0	430	11,0	-72	0,0	25889	7,3	11119	3,1
2012		3559,5	3559,5	39435	11,1	39560	11,1	385	9,8	-125	0,0	24262	6,8	10637	3,0
2013		3557,6	3557,6	37859	10,6	38060	10,7	358	9,5	-201	-0,1	24448	6,9	10775	3,0
	Ianuarie			3371	11,2	4089	13,5	35	10,4	-718	-2,3	1229	4,1	1115	3,7
	Februarie			6177	10,7	7405	12,9	66	7,9	-1228	-2,2	2409	4,2	1854	3,2
	Martie			8974	10,2	10859	12,4	92	8,4	-1885	-2,2	3899	4,4	2919	3,3
	Aprilie			11744	10,0	14169	12,1	122	9,6	-2425	-2,1	4615	3,9	3726	3,2
	Mai			14732	10,0	17285	11,7	152	9,8	-2553	1,7	6646	4,5	4768	3,2
	Iunie			17779	10,1	19936	11,3	178	10,1	-2157	1,2	9014	5,1	5506	3,1
	Iulie			21204	10,3	22592	10,9	209	9,9	-1388	-0,6	10927	5,3	6331	3,1
	August			24632	10,4	25105	10,6	232	9,4	-473	-0,2	14406	6,1	7097	3,0
	Septembrie			27960	10,5	27907	10,5	266	9,5	53	0,0	18039	6,8	7794	2,9
	Octombrie			31880	10,8	31416	10,6	294	9,2	464	0,2	21038	7,1	8644	2,9
	Noiembrie			35030	10,8	34724	10,7	325	9,3	306	0,1	23369	7,2	9745	3,0
	Decembrie			37859	10,6	38060	10,7	358	9,5	-201	-0,1	24448	6,9	10775	3,0
	Ianuarie			8988	10,2	10956	12,5	99	11,0	1968	-2,3	4152	4,7	2957	3,4
	Februarie			18248	10,3	20542	11,6	188	10,3	-2294	-1,3	9876	5,6	5653	3,2
	Martie			29068	10,9	28932	10,9	280	9,6	136	0,0	19319	7,3	8141	3,1
	Aprilie														
	Mai														
	Iunie														
	Iulie														
	August														
	Septembrie														

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Piața forței de muncă																		
	Numărul persoanelor economice activă (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %				Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)	Rata de ocupare a populației, %				Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %						
		Total	bărbați	femei	rural		urban	rural	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural		
2009	1265,3	42,8	46,2	39,7	47,4	39,3	1184,4	40,0	42,6	37,7	43,6	37,4	81,0	6,4	7,8	4,9	8,0	5,0
2010	1235,4	41,6	45,0	38,6	47,2	37,5	1143,4	38,5	40,9	36,4	42,7	35,4	92,0	7,4	9,1	5,7	9,6	5,4
2011	1257,5	42,3	45,6	39,3	48,0	38,0	1173,5	39,4	42,1	37,1	44,1	36,0	84,0	6,7	7,7	5,6	8,2	5,2
2012	1214,5	40,7	43,5	38,2	47,0	36,0	1146,8	38,4	40,6	36,5	43,6	34,6	67,7	5,6	6,8	4,3	7,3	3,9
2013	1235,9	41,4	44,5	38,6	45,6	38,1	1172,8	39,3	41,8	37,0	42,8	36,6	63,1	5,1	6,0	4,1	6,3	4,1
T1	1103,7	37,0	38,8	35,3	45,6	30,5	1023,9	34,3	35,2	33,6	41,9	28,6	79,8	7,2	9,5	5,0	8,1	6,2
T2	1266,9	42,5	45,6	39,6	46,3	39,6	1209,3	40,5	43,1	38,2	43,2	38,6	57,6	4,5	5,4	3,6	6,8	2,6
T3	1286,9	43,1	46,0	40,5	46,5	40,7	1224,7	41,1	43,3	39,0	43,1	39,6	62,2	4,8	5,9	3,7	7,3	2,8
T4	1200,7	40,3	43,6	37,2	49,6	33,3	1129,3	37,9	40,6	35,4	46,2	31,8	71,4	5,9	7,0	4,9	7,0	4,8
T1	1121,0	37,5	39,7	35,6	45,8	31,5	1030,2	34,5	35,7	33,4	42,0	29,0	90,8	8,1	10,2	6,0	8,2	8,0
T2	1288,4	43,1	47,2	39,5	45,0	41,7	1227,6	41,1	44,5	38,0	42,1	40,3	60,8	4,7	5,6	3,8	6,4	3,3
T3	1328,2	44,5	47,7	41,6	46,0	43,3	1276,8	42,7	45,7	40,1	43,5	42,1	51,4	3,9	4,1	3,6	5,3	2,7
T4	1205,8	40,4	43,4	37,6	45,8	36,2	1156,5	38,7	41,3	36,4	43,5	35,1	49,3	4,1	4,8	3,3	5,2	3,0
T1	1128,1	37,7	40,4	35,4	43,9	33,2	1070,6	35,8	37,9	33,9	41,2	31,8	57,5	5,1	6,1	4,1	6,0	4,2
T2	1328,6	44,5	47,8	41,5	45,0	44,1	1280,1	42,8	45,8	40,1	42,3	43,2	48,5	3,7	4,1	3,2	5,8	1,9
T3	1205,8	44,2	47,5	41,1	44,5	43,9	1275,7	42,7	45,6	40,0	42,4	42,9	43,9	3,3	4,0	2,6	4,6	2,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Remunerarea muncii										
Câștigul salarial mediu lunar - Total					Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de anul precedent), %					Indicele câștigului salarial real lunar (față de anul precedent), %
	MDL	USD	EUR	MDL	MDL	USD	EUR	EUR		
2009	2747,6	247,2	177,0	106,6	107,0	101,5	107,0	107,0	108,6	
2010	2972,2	240,4	181,2	108,2	102,4	97,3	102,4	102,4	100,7	
2011	3193,9	272,1	195,5	111,6	107,9	113,2	107,9	107,9	103,7	
T1	3139,0	265,8	206,1	110,7	118,6	114,5	118,6	118,6	103,5	
T2	3166,0	266,5	201,9	109,8	114,8	111,0	114,8	114,8	103,4	
T3	3273,5	276,3	209,6	109,7	117,3	110,6	117,3	117,3	104,1	
T4	3350,3	283,8	215,6	106,9	116,0	105,9	116,0	116,0	102,1	
T1	3489,8	294,2	229,1	108,5	118,8	106,1	118,8	118,8	104,2	
T2	3913,5	323,8	258,4	110,0	121,0	105,5	121,0	121,0	106,1	
T3	3574,9	289,2	234,8	109,6	118,6	102,3	118,6	118,6	105,4	
T4	3503,6	280,4	226,4	110,4	116,3	100,5	116,3	116,3	105,7	
T1	3421,5	275,7	215,1	108,3	109,1	101,2	109,1	109,1	103,2	
T2	3482,3	284,2	219,1	110,1	111,9	106,0	111,9	111,9	106,0	
T3	3527,8	286,1	222,9	109,2	109,8	103,8	109,8	109,8	105,3	
T4	3888,8	318,9	243,1	104,9	102,0	101,4	102,0	102,0	100,8	
T1	3413,5	281,3	212,0	108,7	102,9	105,8	102,9	102,9	104,0	
T2	3380,1	279,5	208,8	106,8	103,4	104,9	103,4	103,4	102,4	
T3	3638,7	295,4	227,8	111,2	108,7	106,9	108,7	108,7	106,7	
T4	3739,7	302,9	232,9	111,6	108,0	106,7	108,0	108,0	106,8	
T1	3758,5	304,2	234,0	107,7	102,1	103,4	102,1	102,1	101,9	
T2	3859,0	309,9	235,4	98,6	91,1	95,7	91,1	91,1	93,5	
T3	3908,5	308,3	235,7	109,3	100,4	106,6	100,4	100,4	104,8	
T4	3832,4	300,5	225,8	109,4	99,7	107,2	99,7	99,7	105,5	
T1	3758,5	292,0	218,8	109,8	101,7	105,9	101,7	101,7	105,7	
T2	3785,4	290,3	213,0	108,7	97,2	102,1	97,2	97,2	103,8	
T3	3793,6	292,7	216,7	107,5	102,5	102,3	102,5	102,5	102,5	
T4	4278,7	328,1	239,7	110,0	104,6	102,9	104,6	104,6	104,6	
T1	3777,4	286,9	210,4	110,2	104,9	101,6	104,9	104,9	104,9	
T2	3717,9	275,6	202,1	109,8	104,2	98,4	104,2	104,2	104,2	
T3	3912,4	289,5	209,6	107,3	101,5	97,8	101,5	101,5	101,5	
T4	4009,1	298,5	216,0	107,2	101,3	98,5	101,3	101,3	101,3	
T1	4032,6	294,9	214,3	107,3	102,5	96,9	102,5	102,5	102,5	
T2	4203,9	301,9	222,1	108,9	103,7	97,4	103,7	103,7	103,7	
T3	4328,8	308,8	227,8	110,8	105,2	100,2	105,2	105,2	105,2	
T4	4276,9	309,2	232,1	111,6	106,2	102,9	106,2	106,2	106,2	
T1	4267,7	298,0	230,5	113,5	108,3	102,1	108,3	108,3	108,3	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

		Veniturile disponibile ale populației MDL		Structura veniturilor disponibile ale populației, %					
		activitatea salariată	activitatea individuală individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale	alte surse		
	2009	1166,1	45,3	8,9	6,5	17,5	0,2	21,7	21,7
	2010	1273,7	42,6	9,8	6,8	18,7	0,1	22,0	22,0
	2011	1444,7	44,7	10,0	6,8	18,1	0,4	20,1	20,1
	2012	1508,8	42,7	9,6	7,2	19,2	0,2	21,2	21,2
	2013	1681,4	41,6	9,1	6,9	19,9	0,2	22,3	22,3
	ianuarie	1439,3	43,9	10,1	5,9	18,4	0,1	21,6	21,6
	februarie								
	martie								
T1	aprilie								
	mai	1523,1	43,7	9,8	6,3	19,0	0,6	20,7	20,7
	iunie								
	iulie								
T2	august	1507,3	41,4	9,1	8,5	20,6	0,0	20,4	20,4
	septembrie								
	octombrie								
T3	noiembrie	1572,5	41,7	9,3	8,0	18,8	0,1	22,1	22,1
	decembrie								
T4	ianuarie	1559,8	42,5	9,1	6,4	19,4	0,3	22,3	22,3
	februarie								
	martie								
T1	aprilie	1667,2	43,7	10,0	6,3	18,8	0,1	21,0	21,0
	mai								
	iunie								
	iulie								
T2	august	1755,5	41,9	8,8	7,2	20,3	0,2	21,7	21,7
	septembrie								
	octombrie								
T3	noiembrie	1743,0	38,7	8,4	7,5	20,9	0,2	24,3	24,3
	decembrie								
T4	ianuarie	1650,0	42,6	10,1	5,9	20,0	0,1	21,2	21,2
	februarie								
	martie								
T1	aprilie	1756,1	43,0	10,4	5,6	18,8	0,0	22,2	22,2
	mai								
	iunie								
	iulie								
T2	august	1787,4	40,7	9,0	6,6	21,4	0,1	22,3	22,3
	septembrie								
T3									

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Cheltuielile de consum ale populației MDL		Structura cheltuielilor de consum ale populației, %												
		produse alimentare	băuturi alcoolice, tutun	îmbrăcămintă și încălțăminte	locuințe și comodități	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	învățământ	hotel, restaurant, cantină	alte bunuri și servicii	
2009		40,8	1,8	12,2	16,2	3,9	6,2	4,7	5,0	2,0	0,5	2,5	4,1	
	2010	40,8	1,8	10,8	17,8	3,9	6,4	4,9	4,6	1,7	1,3	2,2	3,8	
	2011	42,5	1,8	10,4	18,1	3,6	5,4	5,2	4,4	1,7	1,1	1,9	4,0	
	2012	43,2	1,7	10,6	18,6	3,5	5,6	4,2	4,4	1,5	1,0	1,7	4,0	
2013		42,8	1,5	10,3	19,2	3,6	5,7	4,7	4,2	1,5	0,8	1,5	4,0	
	Januarie													
	Februarie	1510,8	1,6	10,9	18,3	3,0	6,2	3,8	4,5	1,1	1,1	2,1	3,7	
	Martie													
2012		43,7	1,6	11,2	18,5	3,3	4,8	4,5	4,5	1,4	0,9	1,8	3,8	
	Aprilie													
	Mai													
	Iunie													
2013		42,0	1,7	10,3	19,0	4,1	6,5	4,3	4,3	1,9	1,0	1,3	3,6	
	August													
	Septembrie													
	Octombrie													
2014		43,3	1,7	10,2	18,3	3,7	5,0	4,4	4,2	1,4	1,0	1,8	5,0	
	Noiembrie													
	Decembrie													
	Januarie	1656,1	1,7	9,6	18,3	3,2	6,7	4,6	4,5	1,3	0,8	1,8	4,1	
2013		43,4	1,7	10,6	19,0	3,2	4,7	4,9	4,3	1,0	0,9	1,5	4,1	
	Februarie													
	Martie													
	Aprilie													
2013		44,3	1,5	10,6	19,0	3,2	4,7	4,9	4,3	1,0	0,9	1,5	4,1	
	Mai													
	Iunie													
	Iulie													
2013		40,9	1,4	10,2	20,3	3,8	5,8	5,1	4,0	2,0	0,8	1,7	4,0	
	August													
	Septembrie													
	Octombrie													
2014		43,0	1,6	10,9	19,1	4,2	5,5	4,1	4,1	1,8	0,8	1,2	3,8	
	Noiembrie													
	Decembrie													
	Januarie	1731,9	1,2	10,4	18,6	3,2	6,6	4,4	4,5	1,2	0,6	1,2	4,1	
2014		43,9	1,2	10,4	18,6	3,2	6,6	4,4	4,5	1,2	0,6	1,2	4,1	
	Februarie													
	Martie													
	Aprilie													
2014		44,9	1,4	10,3	18,3	3,2	5,5	4,4	4,5	0,9	0,9	1,6	4,1	
	Mai													
	Iunie													
	Iulie													
2014		43,6	1,2	10,7	19,9	3,8	5,3	4,1	4,2	1,2	0,7	1,5	3,8	
	August													
	Septembrie													
	Octombrie													

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

		Infrapecțiuni														Infrapecțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)		
		Infrapecțiuni contra patrimoniului (cauze)							Infrapecțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)			Infrapecțiuni contra familiilor și minorilor (cauze)		Infrapecțiuni economice (cauze)			Total	
An	Total	Infrapecțiuni contra patrimoniului (cauze)							Infrapecțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)			Infrapecțiuni contra familiilor și minorilor (cauze)		Infrapecțiuni economice (cauze)			Total	
		Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Total	Infrapecțiuni legate de droguri	Trafic de copii	Total	Contra-banda	Fabricare a banilor falși	Total	Huliganism		
2009	25655	12222	205	1003	1066	118	52	2065	1879	168	42	2452	251	292	927	767		
2010	33402	18104	185	1204	1841	395	64	1983	1794	204	23	1053	170	376	1122	955		
2011	35124	19340	352	1151	1974	554	44	1810	1658	597	24	1384	211	681	1342	1152		
2012	36615	18751	167	1175	1651	540	64	1785	1575	953	20	1928	163	1156	1514	1284		
2013	38157	20391	146	1144	2065	741	88	1305	1166	1474	20	1002	151	344	1625	1444		
2012	7791	3988	49	297	354	102	7	468	386	192	6	464	46	296	315	263		
2013	16852	8619	81	587	757	205	24	893	760	409	10	888	89	569	691	585		
2014	26012	13239	127	872	1136	339	43	1336	1169	668	15	1416	127	933	1054	888		
2013	36615	18751	167	1175	1651	540	64	1785	1575	953	20	1928	163	1156	1514	1284		
2014	8250	4630	47	267	424	182	17	308	274	317	7	224	30	84	383	341		
2013	18098	10004	83	550	1002	378	39	568	496	663	14	492	68	188	784	694		
2014	27320	14624	121	829	1513	494	67	951	850	1067	17	724	103	256	1151	1025		
2013	38157	20391	146	1144	2065	741	88	1305	1166	1474	20	1002	151	344	1625	1444		
2014	8940	4489	28	245	467	173	25	316	276	492	6	319	54	46	389	352		
2013	18130	10012	84	550	1007	378	41	575	503	663	14	501	73	188	786	694		
2014	30328	15620	83	840	1577	571	55	1093	979	1810	14	930	156	176	1296	1163		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Redactor-șef CE: Iulita BÎRCĂ
Redactor: Lucia CUTASEVICI
Designer copertă: Virgiliu MOREI

Adresa redacției: Complexul Editorial, INCE, MD-2064,
or. Chișinău, str. I. Creangă, 45, tel.: (+373-22) 50-11-30, fax: (+373-22) 74-37-94
web: www.ince.md/complexul-editorial/; e-mail: bircaiulita@mail.ru

Bun de tipar: 23. 01.2015. Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 7,8. Coli editoriale 9,1. Com. 1.
Complexul-Editorial al INCE, 2015